

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji Bilim Dalı

**EVLİ BİREYLERDE ROMANTİK KISKANÇLIK DÜZEYİ ve ALDATMA
EĞİLİMİNİN ŞEMA TERAPİ MODELİ ÇERÇEVESİNDE
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Melisa Tortamış

Yüksek Lisans Tezi

ANKARA, 2014

EVLİ BİREYLERDE ROMANTİK KISKANÇLIK DÜZEYİ ve ALDATMA EĞİLİMİNİN ŞEMA
TERAPİ MODELİ ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

Melisa Tortamış

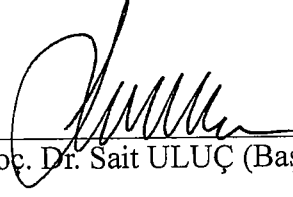
Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara,2014

KABUL VE ONAY

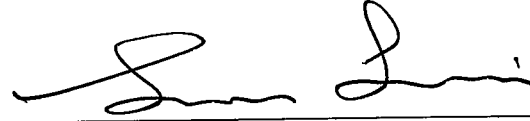
Melisa TORTAMIŞ tarafından hazırlanan “Evli Bireylerde Romantik Kıskançlık Düzeyi ve Aldatma Eğiliminin Şema Terapi Modeli Çerçevesinde Değerlendirilmesi” başlıklı bu çalışma, 1 Temmuz 2014 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Sait ULUÇ (Başkan)

Prof. Dr. Elif BARIŞKIN

Prof. Dr. Gonca SOYGÜT PEKAK (Danışman)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Yusuf ÇELİK

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Tezimin/Raporum sadece Hacettepe Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

Tezimin/Raporumun yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

1 Temmuz 2014

Melisa Tortamış

yaşadığım tüm ilişkilere...

ilişkilerime dahil olan üçüncü kişilere...

TEŞEKKÜR

Tez sürecindeki değerli görüşleri, önerileri, anlayışı ve tez dışındaki sorunlarıma karşı ilgili tavrıyla bana destek olduğu için sevgili hocam Prof. Dr. Gonca Soygüt'e,

Yüksek lisans eğitimim boyunca yaptıkları katkılar ve aktardıkları bilgiler nedeniyle, öğrencileri olduğum için kendimi her daim şanslı saydığım değerli hocalarım Prof. Dr. Ferhunde Öktem, Prof. Dr. Elif Barışkın, Doç. Dr. Sedat Işıklı, Doç Dr. Sait Uluç ve Prof. Dr. İhsan Dağ'a,

İstatistik konusunda aklımın karıştığı zamanlarda kapılarını her çaldığımda sabırla yardım eden Öğr. Gör. Arcan Tığrak, Öğr. Gör. Dr. Zeynel Baran, Öğr. Gör. Yusuf Bayar ve Öğr. Gör. Zehra Çakır'a,

Sıkıntılı günlerimin ve uykusuz gecelerimin ortağı olan, en başından beri desteklerini, yardımlarını ve candan dostluklarını esirgemeyen biricik arkadaşlarım Nağme Kaşmer, İpek Şenkal, Burcu Korkmaz, Özge Şahin, Özge Yüksel, Yasemin Oruçlular ve Gizem Saygılı'ya; bölüm arkadaşlarım Emrah Keser, Hüseyin Nergis ve Esra Ülev'e; hem tezle hem de yaşamımla ilgili ihtiyacımı duyduğum her zor zamanımda desteğini ve yardımını yanımda bulduğum Volkan'a; karşıma böylesine güzel insanlar çıkardığı ve nice güzel anıma ev sahipliği yaptığı için Ankara'ya,

Rahatsız sandalyeleriyle masalarında çalışmaktan ve uyumaktan her yerim tutulsa da İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi'ne, Atatürk Halk Kütüphanesi'ne, Beyazıt İl Halk Kütüphanesi'ne, Bilgi Üniversitesi Kütüphanesi'ne; güzeller güzeli İstanbul'a; evim İzmir'e,

Tezimin son kontrollerinde yardımdan öte bir rol üstlenen, zaman zaman tezi bitirmem için yaptığı baskıyla başımın etini yemiş olsa da her zaman bana destek olan, beni cesaretlendiren, varlığıyla beni ayakta tutan, sığınağım, yuvam, hayatımın anlamı, bir tanecik ablama; her zaman olduğu gibi tezimi yazarken de yanımda olan, veri toplama aşamasında en az benim kadar emeği geçen, kimi zaman tezi benden çok dert edinen, umutsuzluğa düştüğüm her anda beni motive eden canım babama; güzel gülüşüyle bana umut veren küçük prensim Güneş'e, bu süreçte belki de nazımı en çok çeken, çoğu zaman insanüstü bir sabır gösteren, tüm zor anlarımda başımı koyacağım bir omuz olan, elimi

tutarak bana güç veren en bi sevdiğim Eray'a; veri toplama aşamasında canla başla yardım eden Semiha Abla'ya; tez sürecinde kendisini ihmal etmiş olsam da gücenmeyip kimi zaman yanı başımda kimi zaman bilgisayar üstünde mırıldayarak bana destek olan ömrümün baharı kediciğim Zeliş'e, Zeliş'e bu süreçte yoldaş olan İdil'e ve bunaldığım anlarımın, zor zamanlarımın kurtarıcısı Seda'ya,

Veri toplama aşamasında katılımcılara ulaşmamda emeği geçen aileme, arkadaşlarıma ve büyüklerime,

Yüksek lisans eğitimim boyunca vermiş oldukları burs desteğinden dolayı TÜBİTAK'a teşekkür ederim.

ÖZET

Tortamış, Melisa. *Evli Bireylerde Romantik Kıskançlık Düzeyi ve Aldatma Eğiliminin Şema Terapi Modeli Çerçevesinde Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2014.

Bu çalışmanın amacı, evli bireylerde erken dönem uyumsuz şema alanlarının ve işlevsel olmayan ebeveynlik biçimlerinin romantik kıskançlık düzeyi ve aldatma eğilimini ne ölçüde yordadığını incelemek; ayrıca işlevsel olmayan ebeveynlik biçimleri ile romantik kıskançlık düzeyi ve aldatma eğilimi arasındaki ilişkide erken dönem uyumsuz şemaların aracı rolünü değerlendirmektir.

Çalışma örnekleme kartopu yöntemi ile ulaşılan 208evli bireyden oluşmaktadır. Katılımcılara Demografik Bilgi Formu, Young Şema Ölçeği - Kısa Form 3 (YŞÖ-KF3), Young Ebeveynlik Ölçeği (YEBÖ), Romantik Kıskançlık Ölçeği (RKÖ) ve Aldatma Eğilimi Ölçeği (AEÖ) uygulanmıştır.

Çalışmanın temel sorularının yanıtlanması için regresyon analizi ve hiyerarşik regresyon analizi yürütülmüştür. Regresyon analizleri sonucunda kadınlarda romantik kıskançlık düzeyini yordayan değişkenler; zedelenmiş özerklik şema alanı, anneye dair algılanan koşullu/başarı odaklı ebeveynlik biçimi ve babaya dair algılanan koşullu başarı odaklı ebeveynlik biçimi olarak bulunmuştur. Erkeklerde ise romantik kıskançlık düzeyi ile sadece anneye dair algılanan koşullu/başarı odaklı ebeveynlik biçiminin ilişkili olduğu görülmüştür. Kadınlarda kopukluk ve reddedilmişlik şema alanı, anneye dair algılanan aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik biçimi ve babaya dair algılanan aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik biçimi aldatma eğilimini yordamaktadır. Erkeklerde aldatma eğilimi ile zedelenmiş özerklik, anneye dair algılanan aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik, babaya dair algılanan aşırı izin verici ve cezalandırıcı ebeveynlik ilişkilidir. Hiyerarşik regresyon analizleri sonucunda, kadınlarda kuralcı/kalıplayıcı ebeveynlik, aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynlik, cezalandırıcı ebeveynlik ile romantik kıskançlık düzeyi arasındaki ilişkide zedelenmiş özerklik şema alanının aracı bir rolü olduğu bulunmuştur. Ayrıca kadınlarda aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynlik ile romantik kıskançlık düzeyi arasındaki ilişkide zedelenmiş sınırlar şema alanının aracı rolü olduğu görülmüştür. Son olarak, kadınlarda aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik ile aldatma eğilimi arasındaki ilişkide kopukluk ve

reddedilmişlik şema alanı ile zedelenmiş özerklik alanının aracı bir rolü olduğu bulunmuştur.

Analizler sonucu elde edilen bulgular, literatür ışığında kuramsal olarak tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İşlevsel Olmayan Ebeveynlik Biçimleri, Erken Dönem Uyumsuz Şemalar, Romantik Kıskançlık Düzeyi, Aldatma Eğilimi, Şema Terapi, Çift Terapisi.

ABSTRACT

Tortamış, Melisa. *Evaluation of Romantic Jealousy Levels and Infidelity Tendency among Married Individuals with in the frame of Schema Therapy Model*, Master Thesis, Ankara, 2014.

The aim of this study is to investigate the extent to which early maladaptive schema domains and dysfunctional parenting styles predict romantic jealousy levels and infidelity tendency among married individuals as well as to evaluate the mediator role of early maladaptive schemas in the relationship between dysfunctional parenting styles and romantic jealousy levels and infidelity tendency.

The study sample consists of 208 married individuals who were reached through snowball sampling. The participants completed Demographic Data Form, Young Schema Questionnaire–Short Form 3 (YSQ-SF3), Young Parenting Inventory (YPI), Romantic Jealousy Questionnaire (RJQ), and Infidelity Tendency Questionnaire (ITQ).

Regression analysis and hierarchic regression analysis were performed for the purpose of finding answers to research questions. Regression analysis showed that the variables which predicted romantic jealousy levels among women were impaired autonomy and performance schema domain, and maternal and paternal conditional/achievement focused parenting. The only variable found associated with levels of romantic jealousy among men was maternal conditional/achievement focused parenting. Disconnection and rejection schema domain, perceived maternal overpermissive/boundless parenting, and perceived paternal overpermissive/boundless parenting predicted infidelity tendency among women. Infidelity tendency of men was associated with impaired autonomy and performance schema domain, perceived maternal over permissive/boundless parenting, perceived paternal overpermissive/boundless and punitive parenting. Hierarchic regression analysis revealed that impaired autonomy and performance schema domain had a mediator role in the relationship between normative, overprotective/anxious, and punitive parenting styles and levels of romantic jealousy among women. It was also seen that impaired limits schema domain had a mediator role in the relationship between over permissive/boundless parenting and levels of romantic jealousy among women. Finally, disconnection and rejection and impaired autonomy and performance schema domains were found to play a

mediator role in the relationship between overprotective/boundless parenting and infidelity tendency among women.

Findings of the analysis were discussed theoretically in the light of the relevant literature.

Keywords: Dysfunctional Parenting Styles, Early Maladaptive Schemas, Romantic Jealousy, Infidelity Tendency, Schema Therapy, Couple Therapy.

İÇİNDEKİLER

KABUL ve ONAY.....	i
BİLDİRİM.....	ii
ADAMA.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZET.....	vi
ABSTRACT.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	x
TABLolar DİZİNİ.....	xviii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xxii
EKLER DİZİNİ.....	xxiii
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ.....	1
1.1.ŞEMA TERAPİ ve ERKEN DÖNEM UYUMSUZ ŞEMALAR.....	2
1.1.1.Şema Terapi Modeli.....	2
1.1.2.Erken Dönem Uyumsuz Şemalar.....	3
1.1.3.Erken Dönem Uyumsuz Şemaların Özellikleri.....	3
1.1.4.Erken Dönem Uyumsuz Şemaların Kökenleri.....	4
1.1.5.Şema Alanları ve Erken Dönem Uyumsuz Şemalar.....	6
1.1.6.Şema Terapi Modeli ve Çift Terapisi.....	10
1.1.7.Şema Terapi Modeli Çerçevesinde Yapılan Çalışmalar.....	11

1.2. ROMANTİK KISKANÇLIK.....	16
1.2.1.Romantik Kıskançlığın Tanımı.....	16
1.2.2.Romantik Kıskançlığın Tetikleyicileri.....	17
1.2.3.Romantik Kıskançlığın Etkileri.....	18
1.2.4.Romantik Kıskançlık Durumunda Verilen Tepkiler.....	20
1.2.5.Romantik Kıskançlık ile İlgili Çalışmalar.....	23
1.3.ALDATMA.....	25
1.3.1.Aldatmanın Tanımı.....	26
1.3.2.Aldatmanın Sınıflandırılması.....	26
1.3.3.Aldatmada Risk Faktörleri.....	29
1.3.4.Aldatmanın Sonuçları.....	31
1.3.5.Aldatma ile İlgili Çalışmalar.....	33
1.4.ARAŞTIRMANIN AMACI ve SORULAR.....	35
BÖLÜM II.....	37
2. YÖNTEM.....	37
2.1.ÖRNEKLEM.....	37
2.2.VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	38
2.2.1.Demografik Bilgi Formu.....	38
2.2.2.Young Şema Ölçeği – Kısa Form 3 – YŞÖ-KF3 (YoungSchema Inventory [YSQ-SF3]).....	39
2.2.3.Young Ebeveynlik Ölçeği – YEBÖ (YoungParenting Inventory [YPI]).....	40

2.2.4.Romantik Kıskançlık Ölçeği – RKÖ.....	42
2.2.5.Aldatma Eğilimi Ölçeği – AEÖ.....	43
2.3.İŞLEM.....	44
2.4.VERİLERİN ANALİZİ.....	44
BÖLÜM III.....	46
3. BULGULAR.....	46
3.1.ERKEN DÖNEM UYUMSUZ ŞEMA ALANLARI, İŞLEVSEL OLMAYAN EBEVEYNLİK ALGILARI, ROMANTİK KISKANÇLIK DÜZEYİ, ALDATMA EĞİLİMİNE İLİŞKİN T-TEST BULGULARI.....	46
3.2.ROMANTİK KISKANÇLIK DÜZEYİNİN ERKEN DÖNEM UYUMSUZ ŞEMA ALANLARINDAN YORDANMASINA İLİŞKİN REGRESYON ANALİZİ BULGULARI.....	50
3.2.1.Kadın Katılımcılarda Romantik Kıskançlık Düzeyinin Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Bulguları.....	51
3.2.2.Erkek Katılımcılarda Romantik Kıskançlık Düzeyinin Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Bulguları.....	52
3.3.ROMANTİK KISKANÇLIK DÜZEYİNİN ANNEYE DAİR ALGILANAN EBEVEYNLİK BİÇİMLERİNDEN YORDANMASINA İLİŞKİN REGRESYON ANALİZİ BULGULARI.....	53
3.3.1.Kadın Katılımcılarda Romantik Kıskançlık Düzeyinin Anneye Dair Algılanan Ebeveynlik Biçimlerinden Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Bulguları.....	54

3.3.2. Erkek Katılımcılarda Romantik Kıskançlık Düzeyinin Anneye Dair Algılanan Ebeveynlik Biçimlerinden Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Bulguları.....	56
3.4. ROMANTİK KISKANÇLIK DÜZEYİNİN BABAYA DAİR ALGILANAN EBEVEYNLİK BİÇİMLERİNDEN YORDANMASINA İLİŞKİN REGRESYON ANALİZİ BULGULARI.....	58
3.4.1. Kadın Katılımcılarda Romantik Kıskançlık Düzeyinin Babaya Dair Algılanan Ebeveynlik Biçimlerinden Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Bulguları.....	58
3.4.2. Erkek Katılımcılarda Romantik Kıskançlık Düzeyinin Babaya Dair Algılanan Ebeveynlik Biçimlerinden Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Bulguları.....	60
3.5. ALDATMA EĞİLİMİNİN ERKEN DÖNEM UYUMSUZ ŞEMA ALANLARINDAN YORDANMASINA İLİŞKİN REGRESYON ANALİZİ BULGULARI.....	61
3.5.1. Kadın Katılımcılarda Aldatma Eğiliminin Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Bulguları.....	61
3.5.2. Erkek Katılımcılarda Aldatma Eğiliminin Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Bulguları.....	63
3.6. ALDATMA EĞİLİMİNİN ANNEYE DAİR ALGILANAN EBEVEYNLİK BİÇİMLERİNDEN YORDANMASINA İLİŞKİN REGRESYON ANALİZİ BULGULARI.....	65
3.6.1. Kadın Katılımcılarda Aldatma Eğiliminin Anneye Dair Algılanan Ebeveynlik Biçimlerinden Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Bulguları.....	65
3.6.2. Erkek Katılımcılarda Aldatma Eğiliminin Anneye Dair Algılanan Ebeveynlik Biçimlerinden Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Bulguları.....	67

3.7.ALDATMA EĞİLİMİNİN BABAYA DAİR ALGILANAN EBEVEYNLİK BİÇİMLERİNDEN YORDANMASINA İLİŞKİN REGRESYON ANALİZİ BULGULARI.....	69
3.7.1.Kadın Katılımcılarda Aldatma Eğiliminin Babaya Dair Algılanan Ebeveynlik Biçimlerinden Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Bulguları...	69
3.7.2.Erkek Katılımcılarda Aldatma Eğiliminin Babaya Dair Algılanan Ebeveynlik Biçimlerinden Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Bulguları...	71
3.8.İŞLEVSEL OLMAYAN EBEVEYNLİK ALGILARI ve ROMANTİK KISKANÇLIK DÜZEYİ ARASINDAKİ İLİŞKİDE ERKEN DÖNEM UYUMSUZ ŞEMA ALANLARININ ARACI (MEDIATOR) ROLÜNÜN İNCELENMESİNE İLİŞKİN ANALİZ BULGULARI.....	74
3.8.1.Kadın Katılımcılarda İşlevsel Olmayan Ebeveynlik Algıları ile Romantik Kıskançlık Düzeyi Arasındaki İlişkide Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarının Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Bulguları.....	75
3.8.1.1.Kadın katılımcılarda Algılanan Kuralcı/Kalıplayıcı Ebeveynlik Biçimi ile Romantik Kıskançlık Düzeyi Arasındaki İlişkide Zedelenmiş Özerklik Şema Alanının Aracı Rolünün İncelenmesine İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Bulguları.....	76
3.8.1.2.Kadın Katılımcılarda Algılanan Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik Biçimi ile Romantik Kıskançlık Düzeyi Arasındaki İlişkide Zedelenmiş Özerklik Şema Alanının Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Bulguları.....	78
3.8.1.3.Kadın Katılımcılarda Algılanan Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik Biçimi ile Romantik Kıskançlık Arasındaki İlişkide Zedelenmiş Sınırlar Şema Alanının Aracı Rolünün İncelenmesine İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Bulguları.....	80

3.8.1.4.Kadın Katılımcılarda Algılanan Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik Biçimi ile Romantik Kıskançlık Düzeyi Arasındaki İlişkide Zedelenmiş Özerklik Şema Alanının Aracı Rolünün İncelenmesine İlişkin Regresyon Analizi	
Bulguları.....	82
3.8.1.5.Kadın Katılımcılarda Algılanan Cezalandırıcı Ebeveynlik Biçimi ile Romantik Kıskançlık Düzeyi Arasındaki İlişkide Zedelenmiş Özerklik Şema Alanının Aracı Rolünün İncelenmesine İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi	
Bulguları.....	84
3.8.2.Erkek Katılımcılara İşlevsel Olmayan Ebeveynlik Algıları ile Romantik Kıskançlık Düzeyi Arasındaki İlişkide Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarının Aracı Rolünün İncelenmesine İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Bulguları....	86
3.8.3.Kadın Katılımcılarda İşlevsel Olmayan Ebeveynlik Algıları ile Aldatma Eğilimi Arasındaki İlişkide Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarının Aracı Rolünün İncelenmesine İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Bulguları.....	86
3.8.3.1.Kadın Katılımcılarda Algılanan Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik Biçimi ile Aldatma Eğilimi Arasındaki İlişkide Kopukluk Şema Alanının Aracı Rolünün İncelenmesine İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi	
Bulguları.....	87
3.8.3.2.Kadın Katılımcılarda Algılanan Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik Biçimi ile Aldatma Eğilimi Arasındaki İlişkide Zedelenmiş Özerklik Şema Alanının Aracı Rolünün İncelenmesine İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi	
Bulguları.....	89
3.8.3.3.Kadın Katılımcılarda Algılanan Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik Biçimi ile Aldatma Eğilimi Arasındaki İlişkide Diğerleri Yönelimlilik Şema Alanının Aracı Rolünün İncelenmesine İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi	
Bulguları.....	91

3.8.4. Erkek Katılımcılarda Algılanan İşlevsel Olmayan Ebeveynlik Biçimleri ile Aldatma Eğilimi Arasındaki İlişkide Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarının Aracı Rolünün İncelenmesine İlişkin Regresyon Analizi Bulguları.....	93
BÖLÜM IV.....	95
TARTIŞMA.....	95
4.1. ERKEN DÖNEM UYUMSUZ ŞEMA ALANLARI, İŞLEVSEL OLMAYAN EBEVEYNLİK ALGILARI, ROMANTİK KISKANÇLIK DÜZEYİ, ALDATMA EĞİLİMİ DEĞİŞKENLERİNİN CİNSİYET DEĞİŞKENİ AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASINA İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELER.....	95
4.2. ROMANTİK KISKANÇLIK DÜZEYİNİN YORDANMASINDA ERKEN DÖNEM UYUMSUZ ŞEMA ALANLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ.....	98
4.3. ROMANTİK KISKANÇLIK DÜZEYİNİN YORDANMASINDA ALGILANAN EBEVEYNLİK BİÇİMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	101
4.4. ALDATMA EĞİLİMİNİN YORDANMASINDA ERKEN DÖNEM UYUMSUZ ŞEMA ALANLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ.....	104
4.5. ALDATMA EĞİLİMİNİN YORDANMASINDA ALGILANAN EBEVEYNLİK BİÇİMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	108
4.6. ALGILANAN EBEVEYNLİK BİÇİMLERİ ile ROMANTİK KISKANÇLIK ve ALDATMA EĞİLİMİ ARASINDAKİ İLİŞKİDE ERKEN DÖNEM UYUMSUZ ŞEMA ALANLARININ ARACI ROLÜNÜN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	110
4.7. ÇALIŞMANIN KLİNİK DOĞURGULARI.....	113
4.8. ÇALIŞMANIN SINIRLILIKLARI ve GELECEK ÇALIŞMALAR İÇİN ÖNERİLER.....	114
4.9. GENEL DEĞERLENDİRME.....	117
KAYNAKÇA.....	118

EKLER.....134

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1.1. Şema Alanları ve Şema Boyutları.....	7
Tablo 3.1. Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarına Ait Puanların Cinsiyetlere Göre Karşılaştırılması.....	47
Tablo 3.2. Anneye Yönelik İşlevsel Olmayan Ebeveynlik Biçimlerine Ait Puanların Cinsiyetlere Göre Karşılaştırılması.....	47
Tablo 3.3. Babaya Yönelik İşlevsel Olmayan Ebeveynlik Biçimlerine Ait Puanların Cinsiyetlere Göre Karşılaştırılması.....	48
Tablo 3.4. Romantik Kıskançlık Ölçeği Kıskançlık Tetikleyicileri Alt Ölçek Puanının Cinsiyetlere Göre Karşılaştırılması.....	49
Tablo 3.5. Aldatma Eğilimi Puanının Cinsiyetlere Göre Karşılaştırılması.....	50
Tablo 3.6. Kadın Katılımcılar için Romantik Kıskançlık Ölçeği Kıskançlık Tetikleyicileri Alt Boyutu ve Young Şema Ölçeği Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Katsayıları.....	51
Tablo 3.7. Kadın Katılımcılar için Romantik Kıskançlık Ölçeği Kıskançlık Tetikleyicileri Alt Boyutunun Young Şema Ölçeği Alt Boyutlarından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları.....	52
Tablo 3.8. Erkek Katılımcılar için Romantik Kıskançlık Ölçeği Kıskançlık Tetikleyicileri Alt Boyutu ve Young Şema Ölçeği Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Katsayıları.....	53
Tablo 3.9. Kadın Katılımcılar için Romantik Kıskançlık Ölçeği Kıskançlığın Tetikleyicileri Alt Boyutu ve Young Ebeveynlik Ölçeği Anne Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Katsayıları.....	54
Tablo 3.10. Kadın Katılımcılar için Romantik Kıskançlık Ölçeği Kıskançlık Tetikleyicileri Alt Boyutunun Young Ebevenlik Ölçeği Anne Alt Boyutlarından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları.....	55

Tablo 3.11 Erkek Katılımcılar için Romantik Kıskançlık Ölçeği Kıskançlığın Tetikleyicileri Alt Boyutu ile Young Ebeveynlik Ölçeği Anne Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Katsayıları.....	56
Tablo 3.12. Erkek Katılımcılar için Romantik Kıskançlık Ölçeği Kıskançlığın Tetikleyicileri Alt Boyutunun YoungEbevenlik Ölçeği Anne Alt Boyutlarından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları.....	57
Tablo 3.13. Kadın Katılımcılar için Romantik Kıskançlık Ölçeği Kıskançlık Tetikleyicileri Alt Boyutu ve Young Ebeveynlik Ölçeği Baba Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Katsayıları.....	58
Tablo 3.14 Kadın Katılımcılar için Romantik Kıskançlık Ölçeği Kıskançlığın Tetikleyicileri Alt Boyutunun YoungEbevenlik Ölçeği Baba Alt Boyutlarından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları.....	59
Tablo 3.15. Erkek Katılımcılar için Romantik Kıskançlık Ölçeği Kıskançlık Tetikleyicileri Alt Boyutu ile Young Ebeveynlik Ölçeği Baba Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Katsayıları.....	60
Tablo 3.16. Kadın Katılımcılar için Aldatma Eğilimi Ölçeği ile Young Şema Ölçeği Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Katsayıları.....	62
Tablo 3.17 Kadın Katılımcılar için Aldatma Eğilimi Ölçeği Puanının Young Şema Ölçeği Alt Boyutlarından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları.....	62
Tablo 3.18 Erkek Katılımcılar için Aldatma Eğilimi Ölçeği ve Young Şema Ölçeği Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Katsayıları.....	63
Tablo 3.19. Erkek Katılımcılar için Aldatma Eğilimi Ölçeği Puanının Young Şema Ölçeği Alt Boyutlarından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları.....	64
Tablo 3.20. Kadın Katılımcılar için Aldatma Eğilimi Ölçeği ile Young Ebeveynlik Ölçeği Anne Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Katsayıları.....	65

Tablo 3.21. Kadın Katılımcılar için Aldatma Eğilimi Ölçeği Puanının Young Ebeveynlik Ölçeği Anne Alt Boyutlarından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları.....	66
Tablo 3.22. Erkek Katılımcılar için Aldatma Eğilimi Ölçeği ve Young Ebeveynlik Ölçeği Anne Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Katsayıları.....	67
Tablo 3.23. Erkek Katılımcılar için Aldatma Eğilimi Ölçeği Puanının Young Ebeveynlik Ölçeği Anne Alt Boyutlarından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları.....	68
Tablo 3.24. Kadın Katılımcılar için Aldatma Eğilimi Ölçeği ile Young Ebeveynlik Ölçeği Baba Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Katsayıları.....	70
Tablo 3.25. Kadın Katılımcılar için Aldatma Eğilimi Ölçeği Puanının Young Ebeveynlik Ölçeği Baba Alt Boyutlarından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları.....	71
Tablo 3.26. Erkek Katılımcılar için Aldatma Eğilimi Ölçeği ve Young Ebeveynlik Ölçeği Baba Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Katsayıları.....	71
Tablo 3.27. Erkek Katılımcılar için Aldatma Eğilimi Ölçeği Puanının Young Ebeveynlik Ölçeği Baba Alt Boyutlarından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları.....	72
Tablo 3.28. Regresyon Analizleri Bulgularına İlişkin Özet Tablo.....	73
Tablo 3.29. Young Ebeveynlik Ölçeği, Young Şema Ölçeği ve Romantik Kıskançlık Ölçeği için Yürütülen Aracı Değişken Analizleri.....	76
Tablo 3.30. Kuralcı/Kalıplayıcı Ebeveynlik Biçiminin Romantik Kıskançlık Düzeyini Yordamasında Zedelenmiş Şema Alanının Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları.....	77
Tablo 3.31. Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik Biçiminin Romantik Kıskançlık Düzeyini Yordamasında Zedelenmiş Özerklik Şema Alanının Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları.....	79

Tablo 3.32. Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik Biçiminin Romantik Kıskançlık Düzeyini Yordamasında Zedelenmiş Sınırlar Şema Alanının Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları.....	81
Tablo 3.33. Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik Biçiminin Romantik Kıskançlık Düzeyini Yordamasında Zedelenmiş Özerklik Şema Alanının Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları.....	83
Tablo 3.34. Cezalandırıcı Ebeveynlik Biçiminin Romantik Kıskançlık Düzeyini Yordamasında Zedelenmiş Özerklik Şema Alanının Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları.....	85
Tablo 3.35. Young Ebeveynlik Ölçeği, Young Şema Ölçeği ve Aldatma Eğilimi Ölçeği için Yürütülen Aracı Değişken Analizleri.....	87
Tablo 3.36. Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik Biçiminin Aldatma Eğilimini Yordamasında Kopukluk ve Reddedilmişlik Şema Alanının Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları.....	88
Tablo 3.37. Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik Biçiminin Aldatma Eğilimini Yordamasında Zedelenmiş Özerklik Şema Alanının Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları.....	90
Tablo 3.38. Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik Biçiminin Aldatma Eğilimini Yordamasında Diğerleri Yönelimlilik Şema Alanının Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları.....	92
Tablo 3.39. Regresyon Analizleri Bulgularına İlişkin Özet Tablo.....	94

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 3.1. Algılanan Kuralcı/Kalıplayıcı Ebeveynlik Biçiminin Romantik Kıskançlık Düzeyini Yordamasında Zedelenmiş Özerklik Şema Alanının Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları.....	78
Şekil 3.2. Algılanan Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik Biçiminin Romantik Kıskançlık Düzeyini Yordamasında Zedelenmiş Özerklik Şema Alanının Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları.....	80
Şekil 3.3. Algılanan Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik Biçiminin Romantik Kıskançlık Düzeyini Yordamasında Zedelenmiş Sınırlar Şema Alanının Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları.....	82
Şekil 3.4. Algılanan Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik Biçiminin Romantik Kıskançlık Düzeyini Yordamasında Zedelenmiş Özerklik Şema Alanının Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları.....	84
Şekil 3.5. Algılanan Cezalandırıcı Ebeveynlik Biçiminin Romantik Kıskançlık Düzeyini Yordamasında Zedelenmiş Özerklik Şema Alanının Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları.....	86
Şekil 3.6. Algılanan Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik Biçiminin Aldatma Eğilimini Yordamasında Kopukluk ve Reddedilmişlik Şema Alanının Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları.....	89
Şekil 3.7. Algılanan Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik Biçiminin Aldatma Eğilimini Yordamasında Zedelenmiş Özerklik Şema Alanının Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları.....	91
Şekil 3.8. Algılanan Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik Biçiminin Aldatma Eğilimini Yordamasında Kopukluk ve Reddedilmişlik Şema Alanının Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları.....	93

EKLER DİZİNİ

EK 1. Şema Alanları ve Erken Dönem Uyumsuz Şemalar.....	134
EK 2. Katılımcıların Özellikleri.....	142
EK 3. Demografik Bilgi Formu.....	148
EK 4. Young Şema Ölçeği – Kısa Form 3 – YŞÖ-KF3 (Young Schema Inventory [YSQ-SF3]).....	154
EK 5. Young Ebeveynlik Ölçeği – YEBÖ (Young Parenting Inventory [YPI]).....	158
EK 6. Romantik Kıskançlık Ölçeği – RKÖ.....	161
EK 7. Aldatma Eğilimi Ölçeği – AEÖ.....	162
EK 8 Aydınlatılmış Onam Formu.....	163
EK 9. Kadın Katılımcılarda İşlevsel Olmayan Ebeveynlik Algıları ile Romantik Kıskançlık Düzeyi Arasındaki İlişkide Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarının Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizinden Önce Yürütülen Baron ve Kenny'nin Ölçütlerinin Test Edilmesine Yönelik Analizler.....	164
EK 10. Erkek Katılımcılarda İşlevsel Olmayan Ebeveynlik Algıları ile Romantik Kıskançlık Düzeyi Arasındaki İlişkide Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarının Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizinden Önce Yürütülen Baron ve Kenny'nin Ölçütlerinin Test Edilmesine Yönelik Analizler.....	173
EK 11. Kadın Katılımcılarda İşlevsel Olmayan Ebeveynlik Algıları ile Aldatma Eğilimi Arasındaki İlişkide Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarının Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizinden Önce Yürütülen Baron ve Kenny'nin Ölçütlerinin Test Edilmesine Yönelik Analizler.....	175
EK 12. Erkek Katılımcılarda İşlevsel Olmayan Ebeveynlik Algıları ile Aldatma Eğilimi Arasındaki İlişkide Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarının Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizinden Önce Yürütülen Baron ve Kenny'nin Ölçütlerinin Test Edilmesine Yönelik Analizler.....	179

BÖLÜM I

GİRİŞ

Romantik kıskançlık ve aldatma eğilimi, yakın ilişkilerde ciddi boyutta yıkıcı etkileri olan sorunlar arasında yer almaktadır (Pines, 1992; Silva, 1997; Zare, 2011). İlişkilerinde bu gibi sorunlar yaşayan kişiler, her zaman kendi kendilerine bir çözüm bulamamakta ve kimi zaman taraflar, sorunun içinden neden çıkamadıklarını kavramsallaştıran bir uzmanın rehberliğine ihtiyaç duymaktadırlar (DiFrancesco, 2009). Kıskançlık ve aldatma gibi ilişkilerde sıklıkla yaşanan ve çift terapisine getirilen (Silva, 1997; Atkins, Baucom, & Jacobson, 2001; Bischoff, 2003; Shackelford, Besser, Goetz, 2008) sorunlarla çalışan terapistlerin, öncelikle bu kavramları ve bu kavramların temel dinamiklerini anlamaları gerekmektedir (Subotnik, 2007). Ancak alanyazına bakıldığında romantik kıskançlık ve aldatma ile ilgili çalışmaların sayısının bu sorunların ilişkilerde yaşanma sıklığıyla paralel olmadığı görülmektedir ve çalışmaların sayısındaki kısıtlılık, bu kavramların çalışılmasını daha da önemli hale getirmektedir.

Şema terapi yaklaşımının çıkış noktası eksen iki bozuklukları olsa da yaklaşımın çift terapisinde de etkili sonuçlar verdiği görülmektedir ve şema terapinin bu alanda kullanımı giderek yaygınlaşmaktadır (DiFrancesco, 2009). Modelin, görece yeni bir yaklaşım olması nedeniyle, kısıtlı olan alanyazında şema terapi ve çift sorunlarını ele alan çalışmalara gereksinim duyulmaktadır. Çift sorunları arasında önemli bir yere sahip olan romantik kıskançlık ve aldatma eğilimi kavramlarına dair temel yapıların ve belirgin olan şemaların bilinmesinin şema terapi süreci açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu tez kapsamında, alanyazında şemalar ve çift sorunları arasındaki ilişkiye odaklanan çalışmaların varlığına duyulan ihtiyacın giderilmesine katkı sağlamak amacıyla, çalışmada yer alan değişkenler cinsiyet açısından kıyaslanmış; romantik kıskançlık ve aldatma eğilimi ile ilişkili ebeveynlik algıları ve erken dönem uyumsuz şemalar incelenmiştir. Ayrıca ebeveynlik algıları, romantik kıskançlık düzeyi ve aldatma eğilimi arasındaki ilişkide erken dönem uyumsuz şemaların aracı rolü değerlendirilmiştir. Bu

bölümde öncelikle şema modeli, erken dönem uyumsuz şemalar, şemaların özellikleri, şemaların kökenleri anlatılmıştır. Daha sonra şema terapi modelinin çift sorunlarında kullanımı ele alınmış ve bu konudaki çalışmalara yer verilmiştir. İzleyen bölümlerde romantik kıskançlık ve aldatma eğilimi ile ilişkili kavramlar tanıtılmış, ilgili alanyazın gözden geçirilmiş ve son olarak araştırmanın amacı ve soruları üzerinde durulmuştur.

1.1. ŞEMA TERAPİ ve ERKEN DÖNEM UYUMSUZ ŞEMALAR

1.1.1. Şema Terapi Modeli

Şema Terapi Modeli klasik bilişsel-davranışçı terapi yaklaşımının yardım etmekte zorlandığı kronik ve kişilikle ilgili sorunlara sahip hastaları tedavi etme amacıyla Young ve arkadaşları tarafından geliştirilen ve birçok farklı terapötik yaklaşımı özünde barındıran sistematik bir terapi modelidir (Young, Klosko ve Weishaar, 2003).

Temelini bilişsel-davranışçı kuramdan alan şema terapi modeli, psikolojik sorunların çocukluk ve ergenlik dönemi kökenlerine, duygusal tekniklere, terapist hasta ilişkisine ve uyumsuz başatma tekniklerine daha fazla odaklanmasıyla genel anlamda bilişsel davranışçı terapi yaklaşımının genişletilmiş hâlidir ancak bilişsel-davranışçı kuramın dışında nesne ilişkileri geleneği, Gestalt terapisi, yapısalcılık, bağlanma modeli ve psikanaliz gibi farklı yaklaşımlardan da beslenen bütüncü bir terapi modelidir (Martin ve Young, 2010; Young ve ark, 2003).

Şema terapide bilişsel, duygusal, kişilerarası stratejiler birleştirilerek çocukluk dönemindeki çekirdek duygusal ihtiyaçların karşılanmamasından kaynaklanan ve erken dönemlerden bireyin güncel yaşamına uzanan erken dönem uyumsuz şemalara odaklanılarak kişilerin temel duygusal ihtiyaçlarını giderebilmeleri için uyumlu yollar bulmalarına yardım edilmesi amaçlanır (Young ve ark, 2003).

Bu model, akut psikiyatrik sorunlar yerine tedavisi zor kabul edilen süreğen kişilik düzeyindeki psikolojik bozuklukların tedavisinde kullanılmaktadır (Martin ve Young, 2010; McGinn ve Young, 1996; Young ve ark. 2003). Modelin ortaya çıkış noktası

kişilik bozukluklarının tedavi edilmesi olsa da süreç içerisinde kullanım alanı genişleyen şema terapi, sadece eksen II bozukluklarında değil aynı zamanda kronik kaygı bozuklukları, depresif bozukluklar, yeme bozuklukları gibi eksen I bozukluklarının tedavisinde (Martin ve Young, 2010; Young ve ark, 2003) ve orta düzeyden ciddi dereceye uzanan çift ve evlilik sorunları, (Young ve ark, 2003; Martin ve Young, 2010; DiFrancesco, 2009) örtük ve açık çatışmalar, iletişim sorunları, güven sorunları, tatmin edici olmayan cinsel yaşam, öfkeli tepki örüntüleri, affektif bozukluklar, ilişkide madde, cinsel ya da diğer bağımlılıklara bağlı etkileşimler, istismar edici ve cezalandırıcı ilişki, çoklu aşk ilişkileri, kişilik çarpışmaları, bağlanamama gibi geniş bir sorunlar yelpazesinde işe yarar görünmektedir (DiFrancesco, 2009).

1.1.2. Erken Dönem Uyumsuz Şemalar

Şema terapi modelinin temelinde hatıraları, duyguları, bilişleri ve bedensel algıları içeren; erken dönemde aile, kardeş ve akranlarla işlevsel olmayan deneyimler sonucunda oluşan ve kişinin kendini ve diğerleriyle olan ilişkilerini kavramsallaştırma şeklini kapsayan “şema” kavramı yer alır (McGinn ve Young, 1996; Martin ve Young, 2010; Young ve Klosko, 2011). Kendilik anlayışının merkezinde yer alan şemalar (Young ve Klosko, 2011) ortaya çıktıkları dönemde çocuğun yaşadıklarını anlamlı kılması ve acıyı engellemesi gibi amaçlara hizmet etse de zaman içerisinde katı ve değişime dirençli olmaları nedeniyle işlevsiz hale gelebilmektedir (McGinn ve Young, 1996, Martin ve Young, 2010). Aşağıdaki bölümlerde erken dönem uyumsuz şemaların özellikleri ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

1.1.3. Erken Dönem Uyumsuz Şemaların Özellikleri

Erken dönem uyumsuz şemaların çoğu, çocukluk ve ergenlik döneminde tekrarlayan zarar verici deneyimler sonucunda gelişmektedir (Young ve ark, 2003; Martin ve Young, 2010; Young ve Klosko, 2011). Ancak her ne kadar erken dönem uyumsuz şemaların

gelişmesinde çocukluk çağı travmaları etkiliyse de her şemanın kökeninde bir çocukluk çağı travmasının yer aldığı söylenemez (Young ve ark, 2003).

Çocukluk ve ergenlik döneminde temelleri atılan şemalar, yetişkinlik döneminde yaşanan olaylarla tetiklenerek kişilerin düşünceleri, hisleri, davranışları, diğerleri ile olan ilişkileri, kendilik algıları ve ruh durumları üzerinde önemli bir rol oynamaktadır ve paradoksal bir şekilde kişilerin niyet etmeden çocukluklarında onlara en çok zarar veren koşulları yeniden yaratmalarına yol açmaktadır (Young ve ark., 2003; Young ve Klosko, 2011).

Erken dönem uyumsuz şemalar her ne kadar özyıkıcı ve acı verici olsalar da kişilere rahat ve bilindik bir dünya sunmaktadırlar; bu nedenle de kişiler şemalarını tetikleyen olaylara yakınlık duymaktadır (Young ve ark, 2003; Young ve Klosko, 2011). Çünkü kişilerin şemalarından vazgeçmeleri, kendilerinin kim olduğunu ve dünyanın nasıl bir yer olduğunu bilmenin güveninden de vazgeçmeleri anlamına gelmektedir (Young ve Klosko, 2011). Bu durum şemaların değişmesini zorlaştıran sebepler arasında yer almaktadır (Young ve ark., 2003). Kişiler çocukluk dönemlerinde gerçekçi olan ancak artık yararlı bir amaca hizmet etmeyen şemaları diğerleriyle olan ilişkilerinde var etmeyi sürdürdüklerinde şemaların işlevsiz doğası en görünür hale gelmekte ve sorunun kendisini oluşturmaktadır (Young ve ark, 2003).

Şemaların bir diğer özelliği boyutsal yapıda olmalarıdır; bunun anlamı şemaların kişiden kişiye değişen düzeyde şiddet ve yaygınlık göstermesidir. Şemanın şiddeti arttıkça, şemayı tetikleyen durumların sayısı ve sonucunda ortaya çıkan olumsuz duygunun yoğunluğu ve süresi de artmaktadır (Young ve ark, 2003).

1.1.4. Erken Dönem Uyumsuz Şemaların Kökenleri

Erken dönem uyumsuz şemaların gelişmesinde etkili olan faktörler; çekirdek duygusal ihtiyaçlar, erken dönem yaşam deneyimleri, gereksinimlerin zarar verici biçimde engellenmesi şeklinde üç ana başlık altında toplanmıştır (Young ve ark., 2009).

1) *Çekirdek Duygusal İhtiyaçlar*: Kişiden kişiye yoğunluğu farklılaşsa da evrensel olan çocukluk dönemi duygusal ihtiyaçların karşılanmamasının, erken dönem uyumsuz

şemalara yol açtığı düşünülmektedir (Young ve ark., 2009). Bu çekirdek ihtiyaçlar aşağıda sıralanmıştır;

- i. Başkalarına güvenli bağlanma (güvenlik, istikrar, bakım ve benimsenme)
- ii. Özerklik, yetenek, olumlu kimlik algısı
- iii. İhtiyaç ve duyguları ifade etme özgürlüğü
- iv. Kendiliğindenlik ve rol yapma
- v. Akılcı sınırlar ve özdenetim

Evrensel olduğu düşünülen bu çekirdek ihtiyaçların, psikolojik açıdan sağlıklı bireyler tarafından uyumlayıcı şekilde giderildiği varsayılmaktadır (Young ve ark., 2003).

2. Erken Dönem Yaşam Deneyimleri: Yetişkin yaşamda aktive olan şemalar, erken dönemde ebeveynlerle yaşanan sahnenin bir benzeri olduğundan, baskın olan şemaların kökenine bakıldığında çekirdek ailenin önemli bir rolü olduğu görülmektedir (Martin ve Young, 2010). Young ve arkadaşları (2009), şemaların gelişiminde önemli rolü olan erken dönem yaşantıları 4 kategori altında incelemişlerdir.

- i. *Gereksinimlerin zarar verici biçimde engellenmesi:* Çocuğun, ebeveynleri tarafından istikrar, anlayış ve sevgi gibi önemli gereksinimlerinin karşılanmadığı ya da yeterince iyi deneyimlerin bulunmadığı durumu ifade etmektedir. Bu durum sonucunda duygusal yoksunluk ya da terk edilme gibi şemalar ortaya çıkabilir.
- ii. *Travmatize etme, örseleme ya da kurbanlaştırma:* Fiziksel ya da duygusal açıdan zarar gören ve kurban edilen çocuk güvensizlik/suistimal edilme, kusurluluk/utanç, zarar görme karşısında incinebilirlik gibi şemalar geliştirebilir.
- iii. *Gereksinimlerin gerektiğinden fazla karşılanmaya çalışılması, aşırı koruma:* Ebeveynlerin çocukların ihtiyaç duyduğundan fazlasını sağlaması durumunda çocuklar, hak görme/büyüklenmecilik şemalarını geliştirebilirler. Ebeveynler, çocukların temel duygusal gereksinimlerini karşılamak yerine onlara karşı aşırı müdahaleci ve koruyucu olduğunda ya da ölçsüz özerklik ve özgürlük sunduğunda ise bağımlılık/yetersizlik gibi şemalar ortaya çıkabilir.

iv. *Seçicici içselleştirme ya da önem verdiği kişilerle özdeşleşme:* Bu durum, çocukların ebeveynlerinin düşüncelerini, duygularını, deneyimlerini ve davranışlarını seçici şekilde içselleştirmesi ya da onlarla özdeşim kurmasını ifade etmektedir. Örneğin ailesinden şiddet gören bir çocuk, karşı koyamayıp "kurban" rolüne girebilir ya da karşı koyup özdeşleşerek "saldırgan" haline gelebilir.

3) Duygusal Mizaç: Erken dönem çocukluk ortamının yanı sıra çocuğun sahip olduğu mizaç da şema gelişiminde önemli ölçüde etkilidir. Kişiliğin biyolojik yönünü vurgulayan çalışmaların da desteklediği gibi çocukluk dönemindeki mizaç özellikleri, zaman içinde sabit hale gelmektedir (Young ve ark., 2003). Gevşeklik-tepkisizlik, kötümserlik-iyimserlik, kaygılı olma-dinginlik, obsesiflik-dağınık dikkat, pasiflik-saldırganlık, sinirlilik-keyiflilik, sakinlik-girişkenlik gibi mizaç alanları büyük oranda çocukluktan gelen ve sadece psikoterapi ile değiştirilemeyen özelliklerdir (Young ve ark., 2003; Martin ve Young, 2010). Çocukluk dönemi yaşantıları ile etkileşim halinde olan mizaç, aynı yaşam olayını deneyimleyen çocukların bu yaşantılardan farklı şekilde etkilenmelerine ve her çocukta farklı başa çıkma mekanizmalarının ortaya çıkmasına yol açabilmektedir (Martin ve Young, 2010). Erken dönem yaşantıların duygusal mizacı büyük ölçüde baskılayabildiği durumların yanı sıra mizacın da erken dönem yaşantılara baskın geldiği durumlar olabilmektedir. Örneğin aşırı duygusal bir mizaca sahip bir çocuk, aile yaşantısına bağlı bir neden olmadan psikopatoloji geliştirebilmektedir (Young ve ark., 2003).

1.1.5. Şema Alanları ve Erken Dönem Uyumsuz Şemalar

Şema terapi modelinde erken dönem uyumsuz şemalar beş genel başlıkta gruplandırılmıştır ve bu başlıkların altında on sekiz şema alanı yer almaktadır (Young, Klosko ve Weishaar, 2009). Bu sınıflandırma, aşağıdaki Tablo 1.1'de gösterilmiştir. Ardından şema alanları ayrıntılı olarak tanımlanmıştır. Şema boyutlarına ilişkin bilgiler ise Ek.1'den izlenebilir.

Tablo 1.1. Şema Alanları ve Şema Boyutları

GEREKSİNİM ve ŞEMA ALANI	İLGİLİ ŞEMA BOYUTLARI
Kopukluk ve Reddedilmişlik	Terk Edilme/ İstikrarsızlık Güvensizlik/Suistimal Edilme Duygusal Yoksunluk Kusurluluk/Utañç Sosyal izolasyon/ Yabancılaşma
Zedelenmiş Özerklik	Bağımlılık/Yetersizlik Hastalıklar ve Zarar Görme Karşısında Dayanısızlık Yapışıklık/Gelişmemiş Benlik Başarısızlık
Zedelenmiş Sınırlar	Hak Görme/Büyüklenmecilik Yetersiz Özdenetim/Özdisiplin
Başkalarına Yönelimlilik	Boyun Eğicilik Kendini Feda Onay Arayıcılık/Tanınma Arayıcılık
Yüksek Standartlar ve Bastırılmışlık	Olumsuzluk/Karamsarlık Duygusal Baskılama/Ketleme Yüksek Standartlar/Aşırı Eleştiricilik Cezalandırıcılık/Acımasızlık

a) Kopukluk ve Reddedilmişlik

Bu alandaki şemalara sahip kişiler, diğerleriyle güvenli ve tatmin edici bağlanma kuramamakta; istikrar, güven, bakım, empati, sevgi, duyguların paylaşılması, ait olma, kabul ve saygı görme ihtiyaçlarının diğerleri tarafından sürekli ya da öngörülebilir şekilde karşılanamayacağına inanmaktadırlar (McGinn ve Young, 1996, Young ve ark., 2003, Martin ve Young, 2010). Bu şema alanındaki kişilerin aileleri, genellikle tutarsız (terkedilme/istikrarsızlık), kötüye kullanan (güvensizlik/suistimal edilme), soğuk (duygusal yoksunluk), reddedici (kusurluluk/utañç) ya da dış dünyadan soyutlayıcıdırlar (sosyal izolasyon/yabancılaşma) (McGinn ve Young, 1996, Young ve ark. 2003). Bu

alandaki yer alan şemaların özellikle ilk dördü fazla zarar görmüş şemalardır. Bu şemalara sahip kişilerin çoğu travmatik bir çocukluk yaşamışlardır ve yetişkinlik dönemlerinde kendilerine zarar verici bir ilişkiden diğerine aceleyle geçebilirler ya da tamamen yakın ilişki kurmaktan kaçınabilirler (Young ve ark., 2003). Bu şema alanında *Terk Edilme/İstikrarsızlık, Güvensizlik/Suistimal Edilme, Duygusal Yoksunluk, Kusurluluk/Utanç, Sosyal İzolasyon/Yabancılaşma* şema boyutları yer almaktadır.

b) Zedelenmiş Özerklik

Bu şema alanında yer alan kişiler, kendileri ve çevreleriyle ilgili aileden ayrılabilmelerine, tek başına hayatta kalabilmelerine, bağımsız bir şekilde hareket etmelerine ya da performans sergilemelerine engel olan beklentilere sahiptirler (McGinn ve Young, 1996; Young ve ark., 2003;). Kendilerine ait bir kimlik oluşturamazlar ve kendi yaşamlarını kuramazlar, bireysel amaçlar koyamazlar ve gerekli becerilerde ustalaşamazlar (Young ve ark., 2003). Bu kişilerin aileleri genellikle tuzakçı, çocuğun kendine güvenini küçümseyen, aşırı koruyucu ya da çocuğu aile dışında yeteneklerini göstermesi konusunda yeterli şekilde teşvik etmeyen ailelerdir (McGinn ve Young, 1996, Young ve ark. 2003, Martin ve Young, 2010). Bu şema alanında *Bağımlılık/Yetersizlik, Hastalıklar ve Zarar Görme Karşısında Dayanıksızlık, Başarısızlık* şema boyutları yer almaktadır.

c) Zedelenmiş Sınırlar

Bu şema alanındaki kişiler içsel sınırlarda, diğerlerine karşı sorumlulukları yerine getirmede veya uzun süreli amaç yöneliminde eksiklik yaşamakta ve diğer kişilerin haklarına saygı duyma, diğerleriyle işbirliği yapma, söz tutma, gerçekçi bireysel hedefler koyma ve bu hedeflere ulaşma konusunda güçlük yaşamaktadırlar (McGinn ve Young, 1996; Young ve ark., 2003). Bencil, şımarık, sorumsuz veya narsistik özellikler sergilerler (Young ve ark., 2003). Bu şema alanındaki kişiler genellikle uygun yüzleştirme, disiplin verme, sınır koyma, karşılıklı bir tavır içinde işbirliği yapma ve amaç belirleme yerine serbestlik, fazla müsamaha gösterme, yönetim eksikliği ve üstünlük duygusu gibi özelliklerle karakterize ailelerde büyümüşlerdir (McGinn ve Young, 1996; Young ve ark., 2003, Martin ve Young, 2010). Çocukluk döneminde herkes tarafından uyulan kurallara uyması, başkalarını dikkate alması veya özdenetim geliştirmesi talep edilmediğinden yetişkinlik dönemlerinde de dürtülerini

dizginleyememekte ve gelecek yararları uğruna hazzı erteleyememektedirler (Young ve ark., 2003). Bu şema alanında *Hak Görme/Büyüklemeçilik, Yetersiz Özdenetim/Özdisiplin* şema boyutları yer almaktadır.

d) Başkalarına Yönelimlilik

Bu şemada arzulara, duygulara, diğerlerinin tepkilerine aşırı önem verme; sevgi ve kabul görmek, duygusal bağı sürdürmek, tepkiden kaçınmak için kendi ihtiyaçları yerine diğerlerinin ihtiyaçlarını karşılamaya aşırı önem gösterme yer alır (McGinn ve Young, 1996; Young ve Klosko, 2003; Martin ve Young, 2010). Genellikle kişiler kendi öfkelerini, doğal isteklerini ve eğilimlerini bastırırlar ya da bunların farkında değillerdir (McGinn ve Young, 1996; Young ve ark., 2003). Bu şemada genellikle ailede koşullu kabul vardır ve ebeveynlerin duygusal ihtiyaçlarına ve arzularına çocuğun biricik ihtiyaç ve duygularından daha çok değer verilir (Young ve ark., 2003, Martin ve Young). Bu şemaya sahip kişiler, çocukluk dönemlerinde kendi doğal eğilimlerini takip etmediklerinden yetişkinliklerinde de içsel olarak değil, dışsal olarak yönlendirilirler ve diğerlerinin isteklerini takip ederler (Young ve ark., 2003). Bu şema alanında *Boyun Eğicilik, Kendini Feda, Onay Arayıcılık/Tanınma Arayıcılık* şema boyutları yer almaktadır.

e) Yüksek Standartlar ve Bastırılmışlık

Bu şema alanındaki kişiler, sıklıkla mutluluk, kendini ifade etme, rahatlama, yakın ilişkiler kurma ve sağlıklı olma uğruna spontan duygularını, dürtülerini ve seçimlerini bastırmak için ya da katı, içselleştirilmiş kurallara uymak veya performansları ve etik davranışları hakkındaki beklentileri yerine getirmek için çaba gösterirler (Young ve ark., 2003; Martin ve Young, 2010). Bu şemaya sahip kişilerin ailelerinin tipik özellikleri; katı, talepkar, kimi zaman da cezalandırıcı olmaları ile özdenetim ve özveriye kendiliğindenlik ve memnuniyete göre daha çok önem vermeleridir (McGinn ve Young, 1996; Young ve ark., 2003). Bu kişiler, çocukluk dönemlerinde oynamaları ve mutluluğu sürdürmeleri için teşvik edilmek yerine olumsuz yaşam olaylarına karşı aşırı tetikte olmayı ve hayatı kötü olarak görmeyi öğrendiklerinden, dikkatli olmazlarsa yaşamlarının parçalanacağına dair karamsarlık, endişe ve korkulara sahiptirler (Young ve ark., 2003). Bu şema alanında *Olumsuzluk/Karamsarlık, Duygusal*

Baskılama/Ketleme, Yüksek Standartlar/Aşırı Eleştiricilik, Cezalandırıcılık/Acımasızlık şema boyutları yer almaktadır.

1.1.6. Şema Terapi Modeli ve Çift Terapisi

Günümüzde ilişkilerinde yaşadıkları sorunların çözümü için bir uzmanın rehberliğine başvuran çiftlerin sayısı giderek artış göstermektedir ve şema terapi yaklaşımı, çift ve evlilik sorunlarının çözümünde giderek daha çok başvurulan bir yaklaşım haline almaktadır. (DiFrancesco, 2009). Çift sorunlarını şema terapi modeli çerçevesinde kavramsallaştırmaya çalışan çalışmaların sonuçları da şema terapinin bu sorunların anlaşılmasında etkili bir yaklaşım olduğunu destekliyor görünmektedir (örn; Caner, 2009; Göral, 2010).

Aileleri ile negatif deneyimleri olan ve bu deneyimleri erken dönem uyumsuz şemalar olarak içselleştiren kişiler, benzer olumsuz etkileşimleri yetişkinlik dönemi ilişkilerinde de deneyimlemede yüksek risk grubundadırlar ve odağında mahremiyet, şefkat, ilgi gösterme olan romantik ilişkiler de bu şemaların sahnelenmesi için birincil hedef haline gelebilmektedir (Crawford ve Wright, 2007). Erken dönem şemaların kendilerini sıklıkla gösterdiği romantik ilişkiler içinde şemaların ihtiyaçları, eşler arası ilişki ile uyum göstermediğinde, çiftler arasında çatışmalar doğmaktadır (Yoosefi, Etemadi, Bahrami, Fatehizade, M.A.S, Ahmadi, 2010). Örneğin hak görme şemasına sahip bir kişi her istediğinin eşi tarafından karşılanmasını bekleyebilmekte ve bu olmadığında da kolayca gücenip hızlıca öfkelenerek kırılabilir (Crawford ve Wright, 2007). Erken dönem uyumsuz şemalar, ilişkilerde yol açtığı bu sorunlara ek olarak, kişilerin ilişkilerini ve yaşadıkları olayları yorumlarken, yanlış anlama, çarpıtılmış tutumlar, yanlış varsayımlar, gerçek dışı ve mantıksız arzu ve beklentiler olarak ortaya çıkan bir takım yanlışlıklara da yol açmaktadır ve bu yanlışlıklar, çiftlerin ilişkisini sarsmakta, evlilik doyumsuzluğunu şiddetlendirmekte, boşanmaya zemin hazırlamaktadır (Yoosefi ve ark., 2010).

Yaşadıkları ilişki sorunlarının çözümü için bir uzmanın yardımına başvuran çiftlerle çalışan şema terapistlerinin, her iki danışanın da şema kavramsallaştırmasını anlaması,

şema çarpışmalarının nasıl olduğunun farkına varması (DiFrancesco, 2009), eşlerin uyumsuz şemalarında ve dolayısıyla düşüncelerinde değişimler yaratarak evlilik ile ilgili beklentilerini dengelenmesi ve mantıksız düşüncelere ve yanlış anlaşılmalara yol açan etmenlerin ortadan kaldırılmasını sağlaması gereklidir (Mokhtari, Bahrami, Padash, Hosseinian, Soltanizadeh, 2012). Şema terapide çift sorunlarının çözümünde izlenen yol, her eşin karşılanmamış ihtiyaçlarının kavramsallaştırması ile başlar ve çeşitli karşılanmamış ihtiyaçların uyumsuz şemaları nasıl şekillendirdiğinin anlaşılması ile devam eder. Daha sonra danışanın temel başa çıkma yöntemleri, baskın modları, modlarının nasıl yön değiştirdiği ve şemalarını neyin tetiklediği kavramsallaştırılır ve son olarak her bir eşin ihtiyaçlarının dengeli, yargılayıcı olmayan, şefkatli ve ilgili bir şekilde karşılanmasına yardım edilir (DiFrancesco, 2009). Süreç eşler için karşılıklı işlediğinde şema terapi eşlere negatif etkileşimleri ve kişilik örüntülerini artan bir şekilde önleme ve değiştirme imkanı verir; eşler, eş zamanlı bir şekilde yargılayıcı olmayan yeni tutumlar kazanırken uyumsuz örüntülerden vazgeçer (DiFrancesco, 2009).

1.1.7. Şema Terapi Modeli Çerçevesinde Yapılan Çalışmalar

Şema terapi modeline ilişkin kavramlarla ilgili alanyazın gözden geçirildiğinde, modelin ortaya çıkışıyla tutarlı olarak çalışmaların çoğunluğunun şemalar ve kişilik bozuklukları ilişkisini incelediği görülmektedir (ör. Arntz, Klokman, Sieswerda, 2005; Jovev ve Jackson, 2004; Nordahl ve Nysæter, 2005; Petrocelli, Glaser, Calhoun ve Campbell, 2001). Ancak daha önce de belirtildiği gibi şema terapi, süreç içerisinde eksen I bozukluklarının tedavisinde de kullanılmaya başladığından (Young ve ark, 2003) alanyazında erken dönem uyumsuz şemalar ile kaygı bozuklukları, depresyon gibi eksen I bozuklukları arasındaki ilişkiye odaklanan ve bu bozuklukların belirli erken dönem şemalarla bağlantılı olduğunu bulgulayan çalışmalara da rastlanmaktadır (ör. Harris ve Curtin, 2002; Hedley, Hoffart ve Sexton, 2001). Şema terapinin çift terapilerinde kullanımının yaygınlaşmasıyla, modelin çift sorunlarıyla ilişkisini değerlendiren çalışmalar yapılmaya başlamıştır ve yapılan çalışmalar, modeli destekler sonuçlar vermiştir (ör. Caner, 2009; Göral, 2010). Bu bölümde çalışmanın amacı

doğrultusunda, erken dönem uyumsuz şemalar ve çift sorunları ilişkisine odaklanan çalışmalara yer verilmiştir.

Stiles (2004), erken dönem uyumsuz şemalar ile romantik ilişkide yakınlık düzeyi arasındaki ilişkiyi, üniversite örnekleminde incelemiştir; duygusal yoksunluk, kusurluluk/utanç, terk edilme ve büyüklenmecilik şemalarına sahip kişilerin ilişkilerindeki yakınlık düzeyinin daha düşük, yüksek standartlar şemasına sahip kişilerin ise ilişkilerindeki yakınlık düzeyinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Caner (2009) algılanan ebeveynlik stili, eşe yönelik değerlendirmeler ve erken dönem şemalar arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında kopukluk/reddedilmişlik, zedelenmiş otonomi ve diğerleri yönelimlilik şema alanlarının eşe yönelik değerlendirmelerde bağımlılık, kopukluk, kontrolcülük boyutlarını yordadığını ve erken dönem uyumsuz şemaların algılanan ebeveynlik biçimleri ve eşe yönelik değerlendirmeler arasında aracı bir rolü olduğunu bulgulamıştır. Benzer olarak Göral'ın (2010) erken dönem ebeveynlik deneyimleri, şemalar ve çift ilişkilerinde yansıtımlı özdeşimin rolünü incelediği çalışmasının sonuçları, genel olarak erken dönem uyumsuz ebeveynlik stillerinin yetişkinlik dönemi romantik ilişkileri üzerinde anlamlı düzeyde etkili olduğunu göstermektedir. Buna göre, yüksek düzeyde duygusal açıdan yoksun bırakan anne-baba tutumu ve yüksek düzeyde başarı odaklı baba tutumu düşük düzey ilişki doyumunu, düşük düzeyde duygusal açıdan yoksun bırakan anne tutumu ve cezalandırıcı baba tutumu romantik ilişkide yüksek düzey duygusal bağımlılığı, yüksek düzey aşırı koruyucu/kaygılı anne baba tutumu yüksek düzey duygusal bağımlılığı, çocukluk döneminde deneyimlenen başarı odaklı anne-baba tutumu yetişkin yaşam romantik ilişkisinde kıskançlığı, küçümseyici/eleştiriden yoksun baba tutumu da romantik ilişkide yüksek düzeyde kıskançlık sergilemeyi yordamaktadır. Bu sonuçlara ek olarak yüksek standartlar ve zedelenmiş otonomi şema alanları kişilerin ilişki doyumuyla olumsuz bir korelasyon göstermektedir.

Erken dönem şemalar boşanma ile de ilişkili görünmektedir. Yoosefi ve arkadaşları (2010) tarafından yapılan çalışmada boşanmanın erken dönem uyumsuz şemalar temelinde anlaşılabilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre erken dönem uyumsuz şema düzeyi; yaş, eğitim seviyesi ve gelir farkı; geniş ailede yaşama; evlilikten önce düşük düzeyde birliktelik arttıkça eşler boşanmaya daha duyarlı hale

gelmektedir. Terkedilme, güvensizlik/kötüye kullanılma, kusurluluk, duygusal yoksunluk şemalarından muzdarip olan eşler boşanmaya karşı daha duyarlıdır ve yapışıklık ile duyguları bastırma şemalarından muzdarip olan eşlerin boşanması daha muhtemeldir. Bu sonuçlara ek olarak çalışmada hastalıklar ve zarar görme karşısında dayanıksızlık, bağımlılık/zedelenmiş özerklik ve performans, boyun eğme ve güvensizlik şemalarına sahip bir eşi olan kişilerin boşanmaya; başarısızlık, hak görme/büyükleme, yetersiz özdenetim, kendini feda etme, hayranlık/dikkat çekme, yüksek standartlar ve cezalandırıcılık şemalarına sahip eşe sahip eşlerin ise boşanmaya ek olarak evlilik doyumsuzluğuna daha duyarlı olduğu bulgulanmıştır. Ayrıca şema terapi yaklaşımına dayanılarak boşanmayı önleme programı ve evlilik terapisi geliştirilebileceği ve ek olarak çalışmanın sonuçlarının ilişkilerinde sorun yaşayan ya da boşanmanın eşiğindeki çiftlere yardım amaçlı klinik ve danışmanlık ortamında uygulanabileceği öne sürülmüştür.

Erken dönem uyumsuz şemalar cinsel işlev bozukluğunun ortaya çıkışında ve sürdürülmesinde de rol oynuyor görünmektedir. Erken dönem uyumsuz şemaların erkeklerde cinsel bozuklukların gelişmesinde ve sürmesinde genel bir hassasiyet olarak kavramsallaştırılabileceğine dikkat çekmeyi ve cinsel işlev bozukluğuna sahip olan ve olmayan erkeklerde, temel bilişsel yapılara açıklık kazandırmayı amaçlayan bir çalışmada (Gomes ve Nobre, 2012) cinsel işlev ve belli şemalar arasında anlamlı ilişkiler olduğu ortaya konmuştur. Buna göre, cinsel işlev zedelenmiş özerklik alanıyla güçlü ve olumsuz bir ilişki içerisindedir. Özellikle bağımlılık/yetersizlik ve başarısızlık şema boyutları zayıf düzeydeki cinsel işlevle yüksek düzeyde ilişkilidir. Buna ek olarak cinsel olarak sağlıklı erkeklerle kıyaslandığında cinsel işlev bozukluğu olan erkeklerde varsayımsal başarısız cinsel durumlarda daha fazla çaresizlik ve yetersizlik şemalarının aktive olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca bağımlılık/yetersizlik şema boyutunun, psikopatoloji kontrol edildikten sonra cinsel işlev bozukluğu olan ve cinsel açıdan sağlıklı erkeklerde anlamlı düzeyde farklılaştığı bulgulanmıştır. Yapılan başka bir çalışmada şemaların sadece erkek örneklemin cinsel işlevselliği üzerinde değil aynı zamanda kadın örneklemin de cinsel işlevselliği üzerinde etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Vajinismus tanısı alan kadınlar ve eşlerinde bilişsel şemalar ve bağlanma stillerini inceleyen bu çalışmanın (Çeri, 2009) sonuçlarına göre tanı ve karşılaştırma grubundaki çiftler; istenilmeme/yetersizlik, bağımlılık, iç içe geçme, fedakarlık,

duyguların bastırılması ve kendini kontrolde yetersizlik şema boyutları açısından farklılaşmaktadır. Vajinismus tanısının en iyi biçimde yordanması amacıyla yapılan regresyon analizlerine göre de duygusal yoksunluk alt ölçeğinden alınan yüksek puanların kadınların vajinismus tanısı alma olasılığını istatistiksel olarak azalttığı; istenilmeme/yetersizlik, bağımlılık, iç içe geçme ve fedakarlık alt ölçek puanlarının yüksek olmasının ise kadınların vajinismus tanısı alma olasılığını istatistiksel olarak arttırdığı bulgulanmıştır. Aynı çalışmanın sonuçları eşler açısından ele alındığında ise duygusal yoksunluk alt ölçeğinden alınan yüksek puanların, kadınların vajinismus tanısı alma olasılığını istatistiksel olarak azalttığı; hastalıklar ve tehditler karşısında dayanıksızlık, iç içe geçme ve fedakarlık alt ölçek puanlarının yüksek olmasının ise kadınların vajinismus tanısı alma olasılığını istatistiksel olarak arttırdığı belirlenmiştir.

Şemalar ve kişilerarası ilişki tarzlarının incelendiği çalışmalar da, şema kuramını destekleyen sonuçlar vermiştir. Çocukluk dönemi örseleyici yaşantıları ile kişilerarası ilişki tarzları arasındaki ilişkiyi ve erken dönem uyumsuz şemaların bu ilişkideki aracı rolünü inceleyen bir çalışmada (Kaya, 2010), belirli erken dönem uyumsuz şemalar ile kişilerarası ilişki tarzlarının ilişkili olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Buna göre baskın tarz ile kopukluk/reddedilmişlik ve zedelenmiş sınırlar şema alanları; öfkeli tarz ile kopukluk/reddedilmişlik ve zedelenmiş sınırlar şema alanları; duyarsız tarz ile kopukluk reddedilmişlik şema alanı ve yüksek standartlar şema boyutu; manipülatif tarz ile kopukluk reddedilmişlik şema alanı, yüksek standartlar şema boyutu ve zedelenmiş sınırlar şema alanı; alaycı tarz ile zedelenmiş sınırlar, kopukluk ve reddedilmişlik, zedelenmiş otonomi şema alanları ilişkili görünmektedir. Bununla kısmen paralel bir şekilde Çolakoğlu (2012) tarafından genç yetişkinlerde kendilik algısı, erken dönem uyumsuz şemalar, algılanan ebeveynlik stilleri ve kişilerarası ilişkiler üzerine yapılan çalışmada da belirli şemaların kişilerarası ilişki tarzları ile ilişkili olduğu bulgulanmıştır. Bu çalışmanın sonuçlarına göre baskın tarz ile kendini feda etme şema boyutu ve zedelenmiş özerklik; öfkeli tarz ile sosyal izolasyon, yetersiz özdenetim ve yüksek standartlar şema boyutları; duyarsız tarz ile iç içe geçme, duygusal yoksunluk, zedelenmiş özerklik ve duyguları baskılama şema boyutları; manipülatif tarz ile onay arayıcılık, iç içe geçme ve sosyal izolasyon şema boyutları; alaycı tarz ile de zedelenmiş sınırlar şema alanı ve hastalıklar ve zarar görme karşısında dayanıksızlık şema boyutu ilişkili görünmektedir. Bunlara ek olarak kişilerarası ilişki tarzları üzerinde algılanan

ebeveynlik stillerinin de etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Bu konuda genel bir sonuca varmak gerekirse yoğun olarak başarıya yönelik, baskıcı ve kontrolcü, aşırı hoşgörölü ya da ilgisiz ve ihmalkar ebeveyn tutumlarının bireylerin olumsuz ilişkiler kurmasında etkili olduğu söylenebilir.

Çocukluk dönemi istismarı, kişilerarası şemalar ve yetişkinlik dönemi ilişkilerinde saldırganlık ilişkisini inceleyen bir çalışmanın (Crawford ve Wright, 2007) bulguları ilişki içi istismarın gelişiminde belirli şemaların aracı rolü olduğunu desteklemektedir. Güvensizlik, kendini feda ve duyguları bastırma şema boyutları çocukluk dönemi istismarı ve yetişkinlik dönemindeki yakın ilişkilerde eş mağduriyeti arasında aracı bir role sahiptir. Güvensizlik, hak görme, duyguları bastırma ve yetersiz özdenetim şema boyutları çocukluk dönemi istismarı ile yetişkinlik dönemi yakın ilişkilerinde saldırganlık sergileme arasındaki ilişkide kısmen aracı role sahiptir .

Erken dönem uyumsuz şemalar kimi zaman da ilişki sorunlarına yol açan kişilik bozukluklarına müdahale ederek çiftler arasında uyumu arttırmaktadır. Mokhtari ve arkadaşları (2012), obsesif kompulsif kişilik bozukluğu olan kişilerde şema terapinin evlilik doyumu üzerindeki etkisini inceleyen çalışmalarında şema terapinin obsesif kompulsif kişilik bozukluğu belirtilerini azaltarak evlilik doyumunu arttırdığını bulmuşlardır.

Şema terapi ve ilişki sorunlarına odaklanan deneysel çalışmalara ek olarak Bodor ve Vane (2001) bağlanma kuramı ve şema terapi yaklaşımı ışığında ilişkilerinde çatışma yaşayan bireyler için bir psikoterapi programı hazırlamışlardır. Bu çalışmada iletişim, güven, paylaşılan ilgiler gibi güçlü bir romantik ilişkinin bileşenlerini ve eşlerin bu alanlardaki farklılığına karşı olan içgörülerini arttırarak bu konuda sıkıntı yaşayan çiftlere yardımcı olunacağı düşünülmüştür. Kişilerin kendilerinin ve eşlerinin bağlanma stillerini, erken dönem uyumsuz şemalarını, bu faktörlerin yaşamlarında ve ilişkilerinde oynadığı rolü anlayacağı bu programla amaçlanan ,bilişsel, davranışsal, kişilerarası ve deneysel tekniklerle bireylerin yeni şema işleyişleri kazanarak ilişkilerindeki sorunların çözüme ulaşmasını sağlamaktır.

2. ROMANTİK KISKANÇLIK

Romantik kıskançlık ve romantik aşk arasında korelasyon ortaya koyan çalışmalarla tutarlı şekilde, romantik kıskançlık, sıklıkla ilgi ve aşkın bir işareti olarak yorumlanmakta, aşk gibi romantik ilişkinin altında yatan bir çeşit taahhüt olarak görülmekte ve kıskançlığı tetikleyen faktörlerin temelini aşkın da temelindeki özellikler olması sebebiyle aşkın gölgesi olarak kabul edilmektedir (Ze-ev, 1990). Ancak diğer yandan kıskançlık, yaşanış düzeyine bağlı olarak ciddi ilişki sorunlarının ortaya çıkışına zemin hazırlıyor ve ironik bir şekilde aslında korumaya çalıştığı ilişkiye ve aşka zarar veriyor görünmektedir.

Bu bölümde, çalışmanın amacı ve kapsamıyla bağlantılı olarak sırasıyla romantik kıskançlığın tanımı yapılmış; romantik kıskançlığı tetikleyen faktörler, romantik kıskançlığın etkileri ve romantik kıskançlık durumunda verilen tepkiler ele alınmıştır. Son olarak bu konuya ilişkin alanyazın gözden geçirilerek ilgili çalışma bulgularına yer verilmiştir.

1.2.1. Romantik Kıskançlık Tanımı

Romantik kıskançlık kavramı farklı kişilere farklı anlamlar, açıklamalar, tanımlamalar ve çeşitli imgeler çağrıştırmaktadır (Pines, 1998). Bu kavramla ilgili alanyazın gözden geçirildiğinde de kıskançlığın birçok araştırmacı tarafından tanımlandığı ve bu farklı tanımlamaların gerçek ya da algılanan bir kayıp ihtimali ile bir rakibin varlığı konusunda hem fikir olduğu görülmektedir (ör. Edalati ve Redzuan, 2010; Harris, 2004; Hupka, 1991; Pines, 1998). Yapılan bu farklı kavramsallaştırmalar çerçevesinde romantik kıskançlık, önemsenen bir ilişkinin bitmesine ya da yapısının zarar görmesine neden olabilecek gerçek ya da algılanan bir tehdit karşısında verilen olumsuz karmaşık tepki olarak tanımlanabilir.

Romantik kıskançlık, ikili ilişki dışında yer alan üçüncü bir kişiyle rekabeti içermektedir ve bazı konularda tercih edilen olma arzusuna karşın, bir başkasının daha fazla tercih edildiği şüphesi sonucunda ortaya çıkmaktadır. Ancak burada bahsedilen rekabet daha

yüksek ya da daha düşük statüye ilişkin sosyal mukayese anlamına gelmemektedir; buradaki rekabetin kişinin sahip olduğu bir şeyi bir başkasının elde etmesi ihtimaline dayanan bireysel bir rekabet var olduğu varsayılmaktadır (Ze-ev, 1990).

1.2.2. Romantik Kıskançlığın Tetikleyicileri

Romantik kıskançlık; düşünsel, duygusal ve davranışsal olarak normal boyutta olandan patojenik boyutta olana doğru yoğunluk, devamlılık ve içgörü açısından farklılaşan bir yelpazeye sahiptir (Kingham ve Gordon, 2004). Romantik kıskançlık, belli bir yakınlık ile belirli bir başlatıcı olay arasındaki etkileşimin sonucudur ve tetikleyici bir olay yaşanmadığı sürece kıskançlığa yakınlık kendini göstermeyebilir (Pines,1992).

Romantik kıskançlık bileşenlerinin ve yoğunluğunun her bireyde değişiklik göstermesi gibi romantik kıskançlığı başlatan olayın düzeyi de kişiden kişiye farklılaşmaktadır. Kıskançlığa yakınlığı olağandışı boyutta yüksek olan kişiler için yanından geçen etkileyici bir yabancıya atılan bakış kıskançlığı başlatan olayken, çoğu insan için kıskançlığı başlatan olay, eşin gayrimeşru ilişkisinin var olduğunun öğrenilmesi gibi daha ciddi bir durum olmaktadır. Diğer yandan kıskançlığa yakınlığı düşük olan kişiler için ise çok az olay kıskançlık tepkilerini aktive etmektedir (Pines, 1992). Çalışmalar son yıllarda kullanımı giderek artan sosyal paylaşım sitelerinin de kıskançlığı tetikleyen faktörler arasında yer aldığını göstermektedir (Muisse, Cristofides, Desmarais, 2009; Elphinston, Noller, 2011).

Romantik kıskançlığa yakınlık, yaşanan kültürden, ailesel yapıdan, aile diziliminden, yakın ilişkilerdeki bireysel deneyimlerden etkilenmektedir (Pines, 1992, McGuirk ve Pettijohn, 2008). Kişinin sahip olduğu bu özelliklere ek olarak romantik kıskançlıkta, rakip kişinin bireysel özellikleri de rol oynamaktadır. Burada rakibin sahip olduğu özelliklerin önemi, bu özelliklerin kıskançlık yaşayan taraf için arzulanır olup olmamasına değil, eş tarafından ne ölçüde arzulanır olduğuna dair inanışa bağlıdır; yani rakip kişi eş ile uyumlu olduğu oranda tehdidi arttırmaktadır (Ze-ev, 1990).

Sheets, Fredendall ve Claypool (1997) romantik kıskançlığı tetikleyen faktörleri dört grupta toplamışlardır. Buna göre kişiler, eşleri bir başka kişiye ilgi gösterdiğinde, bir

başkası eşlerine ilgi gösterdiğinde, eşleri geçmişte ilişki yaşadığı birisi ile iletişim kurduğunda ve eşin muğlak davranışları karşısında kıskançlık yaşamaktadırlar. Bu sınıflandırmaya göre romantik kıskançlığın tetikleyicileri kavramın tanımı ile paralel olarak eşin kaybebilmesine yönelik endişe ve korku temelinde ortaya çıkıyor görünmektedir. Bu düşünceyi destekler şekilde Ze-ev (1990) de bir duygu kümesini içeren romantik kıskançlığın üç temel bileşeninden birinin eşi bir başkasına kaptırma korkusu olduğunu belirtmiştir. Kıskançlık durumunda yaşanan korkunun kaynağı kişinin tercih edilen pozisyonunu bir başkasına kaptırma ve yetersiz duruma düşme olasılığıdır ve başka birinin daha fazla tercih edildiği hissi kıskançlığın acı verici doğasına katkıda bulunmaktadır (Ze-ev, 1990).

Kimi zaman da kişiler eşlerini niyetli bir şekilde kıskandırma girişiminde bulunmaktadır. Sheets ve arkadaşları (1997) tarafından yapılan çalışmada katılımcıların yaklaşık %75'i eşlerini kimi zaman kıskandırma girişiminde bulduklarını söylemişlerdir. Fleischmann, Spitzberg, Andersen ve Roesch (2005) eşlerin karşı tarafı kıskandırmak için izledikleri girişimleri arkadaşlarla eşi ayrı tutma, arkadaşlarla eşin dahil edilmediği planlar yapma gibi davranışları içeren “ilişkisel mesafe koyma”; kendine başkası göndermiş gibi çiçek gönderme, eşin bulması için sahte numaralarla kendini arama gibi eylemleri kapsayan “görünürde flörtleşme” ve geçmiş ilişkiler, diğerleri ve onların şimdiki ilişkileri hakkında konuşma gibi davranışları barındıran “ilişkisel alternatifler” olarak sıralamışlardır. Bu girişimler ilişkilerinde yetersiz hisseden kişilerin kendilerine olan saygı ve güvenlerini arttırma, ilişkide güç dengesini değiştirme ve kontrol sağlama, intikam alma (Fleischmann ve arkadaşları, 2005) ya da eşlerine hala arzulanır olduklarına dair mesaj verme (Buunk ve Dijkstra, 2006) gibi amaçlara hizmet etmektedir.

1.2.3. Romantik Kıskançlığın Etkileri

Romantik kıskançlık ortaya çıkış şekline ve yaşanması durumunda nasıl başa çıkıldığına bağlı olarak olumlu ya da olumsuz olarak nitelendirilebilir. Örneğin, kıskançlık kimi zaman kişileri, ilişkilerini tehdit eden durumlara karşı ilişkilerine sahip çıkmak adına harekete geçirebilmektedir (Harris ve Darby, 2010). Buunk ve Dijkstra (2006) romantik

kıskançlığı tepkisel, sahiplenici ve kaygılı olmak üzere sağlıklı olandan sorun yaratıcı olana doğru sıralanan üç grupta ele almışlar ve aşk ile ilginin bir simgesi olarak yorumlanabilecek tepkisel kıskançlığın olumlu bir ilişki olgusu olarak kabul edilebileceğini öne sürmüşlerdir. Kıskançlık çeşitlerinin ilişki yakınlığına etkileri üzerinden değerlendirildiği bir çalışmada da (Attridge, 2013) araştırma bulguları ışığında tepkisel kıskançlık iyi, sahiplenici kıskançlık ise kötü olarak nitelendirilmiş ve tepkisel kıskançlığın ilişki yakınlığı ile doğru orantılı olduğu bulunmuştur.

Ancak romantik kıskançlık her zaman ilişki üzerinde olumlu etkiler bırakacak düzeyde yaşanmamaktadır. Kıskançlığın sağlıksız bir boyutta yaşandığında ilişkideki olumsuz faktörlerle doğru orantılı olduğu (Buunk ve Dijkstra, 2006) ve evlilik sorunları ile boşanma nedenleri arasında önemli bir yere sahip olduğu inkâr edilemez (Pines, 1992, Amato ve Rogers, 1997).

Romantik kıskançlık, ister gerçek ister algılanan bir kayıp tehdidine verilmiş tepki olsun, ortaya çıkışının ardından bilişsel boyutta ilişkiye zarar vermekte ve özgüvende hasara yol açmaktadır (Mathes, Adams, ve Davies, 1985; Stewart ve Beatty, 1985) Özellikle sanrısız yapıda yaşanan kıskançlık ilişki doyumsuzluğuna zemin hazırlıyor görünmektedir (Barelds ve Dijkstra, 2007).

Romantik kıskançlık genellikle kişilerde acı, korku, öfke, üzüntü, haset, keder, küçük düşme, hiddet, nefret, tedirginlik, kendini suçlama, utanç, mahçubiyet, hayal kırıklığı, güvensizlik, kendine acıma, çaresizlik, rakiple kendini kıyaslama, tahisizlik hissi gibi birçok olumsuz duyguyu uyandırmaktadır (Pines, 1998, Silva, 1997; Ze-ev, 1990). White and Mullen (1989) romantik kıskançlıkla bağlantılı altı temel -aynı zamanda genel olarak olumsuz kabul edilebilecek- duygudan bahsetmiştir. Bu duygular; nefret, iğrenme, kızgınlık, hiddet gibi duyguları içeren “öfke”; kaygı, endişe ve üzüntüyü barındıran “korku”; depresyon ve çaresizliği kapsayan “keder”; kırgınlık ve çekememezliği içeren “haset”; şehvet ve arzuyu barındıran “cinsel uyarım”; pişmanlık ve utanma gibi duyguların yer aldığı “suçluluk”olarak sıralanmıştır (akt. Guerrero, 1998).

White ve Mullen'ın (1982) kuramını test etmeye yönelik bir çalışmada kıskançlığın yarattığı olumsuz duyguların ne denli ağır olduğu ortaya konmuştur. Çalışmanın sonuçlarında, sevilen kişiyi bir rakibe kaptırma durumunda yaşanan yalnızlık ve

özgüven kaybı, diğer durumlardaki kayıplarla (trafik kazası, iş sebebiyle başkaol bir yere taşınma, terkedilme ve başa birinin tercih edilmesi) kıyaslanmış ve bir rakibe bağlı kayıp durumunda yaşanan özgüven kaybının ve öfkenin diğer durumlarla kıyaslandığında en yüksek olduğu ortaya konmuştur (Mathes ve ark., 1985).

Bu bilişsel ve duygusal sonuçların yanı sıra, romantik kıskançlığın olumsuz etkileri kimi zaman kendini davranışsal alanda göstermekte ve kişilerin normalde yapmayacakları davranışları sergilemelerine neden olmaktadır (Carson ve Cupach, 2000). Örneğin, bazı kişiler için yoğun kıskançlık duyguları, eşe yönelik istismar edici ve şiddet içeren davranışlara yol açmakta (Carson ve Cupach, 2000; Edalati ve Redzuan, 2010), hatta intihar ya da cinayet ile sonuçlanmaktadır (Milroy, 1995; Block ve Block, 2012).

Son olarak, romantik kıskançlık çiftlerin cinsel yaşamı üzerinde de olumsuz etkiler yaratmakta ve çiftler arasındaki uyumsuzluk, cinsel işlev bozukluklukları gibi sorunların ortaya çıkışında rol oynamaktadır (Silva, 1997).

1.2.4. Romantik Kıskançlık Durumunda Verilen Tepkiler

Kıskançlık durumunda belirli bilişsel değerlendirmeler yapılmakta, bu bilişsel değerlendirmelere aynı zamanda çeşitli duygusal tepkiler eşlik etmektedir (Guerrero, 1998) ancak kıskançlığın sadece içsel bir yaşantı olduğu nadirdir. Kıskançlık, belli duyguları, belli bilişleri, belli fiziksel belirtileri içeren içsel bileşenlerin yanında, içsel olanlara göre dışarıdan daha açık görülen, eylemlerle ve kişilerarası iletişimle ifade edilen dışsal bileşenleri de içermektedir (Pines, 1992; Guerrero, 1998). Kıskançlığa verilen tepkilerin ele alınışı, kıskançlığın normal/patolojik ya da olumlu/olumsuz olarak nitelendirilmesi, tepkilerin yoğunluğuna ve kişilerin durumla nasıl başa çıktığına bağlı olduğundan önemlidir (Carson ve Cupach, 2000).

White ve Mullen'a (1989) göre kişiler kıskançlığı tetikleyici bir uyararla karşılaştıklarında üç aşamalı bilişsel bir ön değerlendirme sürecinden geçmektedirler; buna göre kişiler bir rakip ilişkinin var olma potansiyelinin olup olmadığını değerlendirmekte, rakip ilişkisinin gerçekten var olup olmadığını belirlemeye ve

rakibin yaratacağı tehdidin boyutunu tahmin etmeye çalışmaktadırlar (akt Guerrero, 1998).

Guerrero, Andersen, Peter, Spitzberg, ve Eloy, (1995), kıskançlığın ifade edilişiyle bağlantılı on bir iletişimsel tepkiden bahsetmişlerdir. İlk altısı iletişim kurmaya ya da iletişimi engellemeye yönelik çabalardan oluşan tepkiler şu şekilde sıralanmıştır: engellenmişlik, üzüntü ya da öfke gibi kıskançlıkla ilişkili duyguların sözel olmayan ifadesinden oluşan “olumsuz duygulanımın ifade edilmesi”; duyguları ve endişeleri açığa vurma gibi sorun çözme girişimlerini içeren “bütünleştirici iletişim”; bütünleştirici iletişimin tersine eşe bağırma ya da kaba davranma gibi davranışları içeren “dağıtıcı iletişim”; konuşmayı kapatma ya da kıskanç duyguların inkarı gibi davranışları kapsayan “kaçınma/inkar”; eşe soğuk veya kötü bakma ya da olay yerini öfkeyle terketme, eşi görmezden gelme gibi doğrudan olmayan fakat yine de saldırgan davranışları içeren “aktif mesafe koyma”; tehdit etmeyi ya da gerçek anlamda fiziksel şiddet uygulamayı içeren “şiddetli iletişim/tehdit”. Geriye kalan kıskançlığın ifade ediliş şekilleri ise sıklıkla eşi hedeflese de her zaman kıskanan ve kıskanılan kişi arasında doğrudan bir iletişimi içermemektedir. Bu iletişim şekilleri şu biçimde sınıflandırılmıştır: eşi gizlice gözetlemeyi, nerede olduğunu kontrol etmeyi içeren “gözleme/izleme davranışı”; eşe çiçek yollama, kendisini daha çekici hale getirmeye çalışma gibi ilişkiyi geliştirme için tasarlanmış eylemlerden oluşan “telafi edici yenileme stratejileri”; eşin duygusunu manipüle etmeye yönelik eylemleri kapsayan “manipulatif girişimler”; rakiple iletişimi ve kişiyi eşden uzak durması için mümkün olduğunca uyarmayı içeren “rakiple irtibat”; kıskançlığa karşılık olarak kapıları çarpma ve nesnelere fırlatma gibi davranışların sergilendiği “şiddet davranışı”. Feischmann ve arkadaşları (2005) da kıskançlık durumunda verilen tepkileri nesnelere fırlatma, itme, vurma, duvarı yumruklama, gözetleme, tehdit etme, hakaret etme, kapıyı çarpma gibi davranışları içeren “saldırganlık”; daha az sevgi gösterme, sözel iletişim kurmama, kaba davranma, iğneleme, küçümseyen yorumlar yapma, başkaları ile ilgilenme, etkilenmemiş gibi görünme gibi davranışlardan oluşan “geri çekilme” ve mükemmel olmaya çalışma, daha fazla ilgi gösterme, daha fazla vakit geçirme gibi davranışları kapsayan “ilişkisel telafi girişimi” olarak sıralamışlardır.

Bu gibi iletişimsel cevapların kullanımının kişiden kişiye gösterdiği farklılıkta bağlanma

stillerinin etkili olabileceği düşünülmektedir. Çünkü bağlanma stilleri altında yatan zihinsel modeller, duyguların deneyimlenmesini ve ifade edilmesini düzenlemektedir ve diğerlerine yaklaşma ya da diğerlerinden kaçınma yönelimleri üzerinde etkili olmaktadır (Bowlby, 1969). Ayrılmaya ve kaybetme tehdidine verilen tepkiler, romantik ilişki dinamiğinin bağlanma ile doğrudan ilgili özellikleri arasında yer almaktadır (Sharpsteen ve Kirkpatrick, 1997). Ayrılma ve kayıp tehdidi çeşitli faktörlerin sonucu olabilese de, kıskançlığın temelinde yer alan bir başka kişi için terkedilme ihtimali bu tehdidin yaygın sebeplerden biridir (Sharpsteen ve Kirkpatrick, 1997). Guerro'ya (1998) göre de kıskançlığın deneyimlenmesi ve ifade edilmesi ile bağlanma stili kategorilerinin ve boyutlarının bağlantılı olduğunu düşünmek için bir çok neden vardır. Ayrılma tehdidinin ve ilişkisel değişimin var olduğu özel bir durum olarak kavramsallaştırılabilecek olan kıskançlık bağlanma sistemini aktive eden üzüntü veren ve endişeye yol açan bir durum yaratmaktadır. Olası ayrılıktan ya da ilişkiyi sürdürme motivasyonundan veya isteksizliğinden kaynaklanan bu düşünce ya da duygularla başa çıkabilmek için de kişilerin bağlanma sistemi harekete geçmektedir (Guerrero, 1998).

Romantik kıskançlık durumunda verilen tepkiler, amaca yönelik olarak da değişiklik göstermektedir. Buna göre kıskançlık yaşayan kişinin tepkileri; ilişkiyi devam ettirme, özgüveni sürdürme, eşin kendisiyle ve rakiple olan ilişkisine dair muğlaklığı ortadan kaldırma, ilişkiyi tekrar gözden geçirme, intikam aracılığıyla eşitlik sağlama gibi amaçlara ve duyguların yoğunluğuna bağlı olarak farklılaşmaktadır (Guerrero ve Anderson, 1998; Guerrero ve Afifi, 1999)

Yukarıda belirtilen faktörlere ek olarak ilişki odaklı ruminasyonlar da kıskançlığa verilen tepkilerin ortaya çıkışında rol oynuyor görünmektedir Ruminasyon güvenle negatif bir ilişkiye sahipken; sahiplenme, gözetleme/izleme, denetleme, kısıtlama, manipülatif davranma, eşin ilişkiye olan taahhütünü ölçmeye yönelik gizli testler uygulama, ilişkiyi bitirmekle tehdit etme, rakiple iletişime geçme, dağıtıcı iletişim, şiddet içeren iletişim, objelere yönelik şiddet, araya aktif mesafe koyma, kaçınma/inkar davranışı ile pozitif bir ilişki göstermektedir. Bunun yanında ruminasyon ile telafi edici onarma, negatif duygulanım ifadesi, sahiplenme belirtileri gösterme, rakipleri azımsama arasında da pozitif bir bağlantı vardır. Bu tepkiler; eşle olan yakınlığı güçlendirme, eşten güvence işaretleri arama ve eş rakip ile ilişkisinden vazgeçirmeye yönelik girişimlerdir.

(Carcon ve Cupach, 2000)

Kimi zaman da çiftler kıskançlık durumunda verdikleri tepkileri geçmişte eşlerinin aynı durumda verdiği tepkilerle kıyaslayarak, ilişkide evlilik dışı bir yakınlık yaşandığında nasıl tepki verileceğine dair örtük kurallar koymaktadırlar (Barelds ve Dijkstra, 2007)

1.2.5. Romantik Kıskançlık ile İlgili Çalışmalar

Romantik kıskançlığın ortaya çıkışında etkili olan belirli bilişsel süreçlerin bulunduğu düşünülse de ulaşılabilen çalışmalar arasında romantik kıskançlığın bilişsel süreçlerle ilişkisini erken dönem şemalarla ilişkilendirerek inceleyen çalışma sayısı oldukça kısıtlıdır. İlgili alanyazın gözden geçirildiğinde romantik kıskançlık ile erken dönem yaşantılar arasındaki ilişkiye yönelik çalışmaların çoğunlukla bağlanma kuramı üzerinden yapıldığı görülmektedir (ör. Hazan ve Shaver, 1987; Knobloch, Solomon ve Cruz, 2001). Bu bölümde de ağırlıklı olarak romantik kıskançlık ve bağlanma ilişkisini ele alan çalışmalara yer verilmiştir.

White ve Mullen (1989) bazı ilişkilerde sıkça yaşanan romantik kıskançlığın kimi ilişkiler için yabancı olmasını, bağlanma temelinde açıklamışlar ve bağlanma stillerinin altında yatan zihinsel modeller kişilerin duygusal ifadeleri ve kişilerarası iletişimleriyle ilişkili olduğundan, kişilerde kıskançlığın varlığının ve ifade edilme tarzının bağlanma stillerine göre değişiklik gösterdiğini öne sürmüşlerdir (akt. Guerrero, 1998). Bununla paralel olarak Sharpsteen ve Kirkpatrick (1995) bağlanma ve kıskançlığın en az dört ortak özelliği olduğunu vurgulamışlardır. Buna göre bağlanma ve romantik kıskançlık, ilişkiyi sürdüren bir süreç olarak kavramlaştırılabilir; sevilen birinden gerçek ya da olası bir ayrılma tarafından başlatılır; öfke, korku, üzüntü gibi duyguları içeren benzer duygusal deneyimleri içerir; ve son olarak da kendiliğinden ve ilişkilerin zihinsel modeli tarafından düzenlenir.

İlgili çalışmaların sonuçlarına bakıldığında genel olarak romantik kıskançlık ve bağlanma arasında bir ilişkinin var olduğu ortaya konmuştur. Hazan ve Shaver (1987), romantik aşkı bağlanma kuramı çerçevesinde kavramsallaştırdıkları çalışmalarında, kaygılı/kararsız bağlanma stiline sahip bireylerin güvenli ya da kaçınan bağlanma

stiline sahip olan bireylere göre romantik ilişkilerde daha fazla kıskançlık sergilediği sonucuna ulaşmışlardır. Bu çalışma sonucuyla tutarlı olarak Buunk (1997) kaygılı/kararsız bağlanma stiline sahip olan kişilerin tüm kıskançlık türlerinde -tepkisel, önleyici ve kaygılı kıskançlık- en kıskanç grup olduğunu ve bu grubu kaçınan bağlanma stiline sahip olanların izlediğini bulgulamıştır. Knobloch, Solomon ve Cruz'un (2001) çalışmasında da romantik kıskançlık deneyiminin kaygılı bağlanma ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Marazziti (2010) de, bağlanma ve kıskançlığın alt boyutları arasındaki ilişkiyi incelemiş ve kaygılı bağlanma stilinin kıskançlığın tüm alt boyutları ile ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Aynı çalışmanın sonuçlarına göre kaçınan bağlanma stili kıskançlığın özgüven, kaybetme korkusu ve şüphe boyutları ile anlamlı düzeyde pozitif bir ilişki içerisindedir. Saplantılı bağlanma stiline sahip olanlar güvenli bağlanma stiline sahip olanlarla kıyaslandığında, kıskançlığın obsesyon, kaybetme korkusu ve kişilerarası hassasiyet boyutlarından daha yüksek puan almışlardır. Bir başka çalışmada da bağlanma kategorileri ve boyutlarının romantik kıskançlık deneyimi üzerinde etkili olduğu ve kendiliğe dair daha olumsuz bir zihinsel modele sahip kişilerin kıskançlığa daha yatkın olduğu sonucu elde edilmiştir (Guerrero, 1998).

Çalışmalar bağlanma stillerinin, kıskançlığı tetikleyen faktörler üzerinde de etkili olduğunu göstermektedir. Levy ve Kelly (2006) kıskançlık, cinsiyet ve bağlanma ilişkisini inceledikleri çalışmalarında bağlanma stilinin hangi tür aldatmanın daha çok kıskançlık yarattığını belirlemede etkisi olduğu sonucuna varmışlardır. Buna göre güvenli bağlanma stiline sahip kişilerin cinsiyet farkı gözetmeksizin duygusal aldatmayı cinsel aldatmadan daha stres verici buldukları, kayıtsız bağlanma stiline sahip kişilerde ise kadınların bir kısmının erkeklerin ise çoğunluğunun cinsel aldatmayı daha büyük bir sorun olarak gördükleri bulgulanmıştır. Benzer şekilde Tagler ve Gentry (2011) cinsel ve duygusal aldatmaya verilen kıskançlık tepkilerinde bağlanma stili ve cinsiyetin rolünü incelemiş ve çalışma sonunda kayıtsız bağlanma stiline sahip kişilerin güvenli bağlanma stiline sahip olan kişilere göre cinsel aldatmayı daha stres yaratıcı bir durum olarak gördükleri bulunmuştur. Temel bağlanma boyutları ile romantik kıskançlığın duygusal, davranışsal ve bilişsel türlerindeki temel süreçler arasındaki ilişkilerin incelendiği bir çalışmada, bağlanma stillerinin davranışsal kıskançlık üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu, ancak duygusal ve bilişsel kıskançlığın bağlanma stillerini

anlamli düzeylerde etkilemediği ortaya konmuştur (Günnur, 2001). Aynı çalışmada korkulu bağlanma stiline sahip olanların güvenli bağlanma stiline sahip olanlardan daha yüksek düzeylerde davranışsal kışkanlık gösterdikleri saptanmıştır. Ayrıca bağlanma stillerinin kışkanlığa yönelik tepkilerden korku, endişe ve kendinden şüphe duyma üzerinde anlamli etkilere sahip olduğu sonucu elde edilmiştir. Benzer şekilde Rydell ve Bringle (2007) bağlanma ve bireylerde tepkisel ve şüpheci kışkanlığın farklılaşmasını araştırmış ve daha şüpheci kışkanlık sergileyen kişilerin daha fazla güvensizliğe ve kaygılı ya da kaçınmacı bağlanmaya sahip olduğunu ortaya koymuşlardır.

İlgili alanyazında bu tez kapsamında araştırılması amaçlanan kışkanlık ve erken dönem uyumsuz şemalar ilişkisine odaklanan bir çalışmaya rastlanmıştır. Bu alışma (Dobrenski, 2001) duygusal yoksunluk, kendini feda etme, yüksek standartlar şemaları dışındaki diğer tüm şemalarla romantik kışkanlık arasında anlamli bir pozitif korelasyon bulmuştur. Özellikle terk edilme/istikrarsızlık, kusurluluk/utanç, boyun eğicilik, güvensizlik/istismar edilme, bağımsızlık/yetersizlik, i içe geçme şemaları ile romantik kışkanlık arasında yüksek bir ilişi olduğu görölmüştür.

Yukarıda yer verilen çalışmaların da gösterdiği gibi kışkanlığın erken dönem yaşantılarla ilişkisi çoğunlukla bağlanma temelinde araştırılmıştır. Erken dönem uyumsuz şemaların bağlanma temelinde kavramsallaştırılmasından hareketle (Young ve ark, 2003), bağlanma ve romantik kışkanlık arasında ilişi bulgulayan bu çalışmaların, şemalar ve romantik kışkanlık arasında da bir ilişkinin var olabileceği fikrini desteklediği düşünölmektedir.

1.3. ALDATMA

Aldatma/aldatılma, çift terapistlerine sıklıkla getirilen sorunlardandır (Shackelford ve ark., 2008; Atkins ve ark., 2001; Bischoff, 2003) ve evliliklerin bitmesinde önemli etkiye sahip nedenler arasında yer almaktadır (Kelly ve Conley, 1987; Shackelford, 1998). Betzig'in (1989) evliliklerin sonlanması konusunda 160 ölkede yapılan etnografik çalışmaların derlemesi evliliklerin bitiminde aldatmanın en yaygın sebep olduğunu ortaya koymuştur. Türkiye İstatistik Kurumunun 2006 yılında boşanma

sebepleriyle ilgili yayınladığı dosyada da aldatma/aldatılma boşanma nedenleri listesinin en başında yer almaktadır.

Aldatmanın ilişkilerdeki yaygınlığına rağmen konu ile ilgili alanyazında çalışma sayısı yeterli değildir (Atkins ve ark, 2001). Çalışması zor ve yapılan çalışmalar sınırlı sayıda olsa da evliliklerin bitmesinde önemli rol oynayan aldatma ve aldatmayla bağlantılı diğer konuların araştırılmasına ve kişilik yapısı ve aldatma arasındaki ilişkiye odaklanan çalışmalara gereksinim duyulmaktadır (Zare, 2011).

Bu bölümde öncelikle aldatma kavramının tanımı yapılmış, ardından aldatmada risk faktörleri ve aldatmanın sınıflandırılması ele alınmıştır. Son olarak bu kavramla ilgili alanyazın gözden geçirilerek ilgili çalışma bulgularına yer verilmiştir.

1.3.1. Aldatmanın Tanımı

Drigotas ve Barta (2001) sadakatsizliği ikili bir ilişki bağlamı içinde taraflardan birinin duygusal ya da fiziksel yakınlık düzeyini düzenleyen normları ilişki dışındaki biriyle ihlal etmesi şeklinde tanımlamışlardır. Aldatma ortaya çıktığı tüm durumlarda her eşin bireysel özelliklerinin, aile kökenlerinin etkisinin, ilişkisel meselelerinin kişiye özgü olduğu ancak buna rağmen çeşitli aldatma temsillerinde paylaşılan ortak faktörlerin de bulunduğu karmaşık ve çok yönlü bir olgudur (Weeks, Gambescia, Jenkins, 2003).

1.3.2. Aldatmanın Sınıflandırılması

Alanyazına bakıldığında aldatmanın farklı şekillerde sınıflandırıldığı görülmektedir. Bu sınıflandırmalarda güdüleyici etkenler, tetikleyici olaylar, ilişkisel hassasiyetler, beklenen tedavi sonuçları ve prognoz gibi tanımlayıcı belirli özellikler temel alınmıştır. (Weeks ve ark., 2003)

Humprey (1987) aldatmanın sınıflandırılmasında çok boyutlu bir kıstas yelpazesi kullanarak aldatmanın süresi, ilişkinin duygusallık düzeyi, cinsel içerik miktarı, ilişkinin

gizli ya da açık oluşu, eşlerden birinin ya da her ikisinin ilişkisi olması ve eşlerin cinsel yönelimi şeklindeki altı ölçütten bahsetmiştir.

Lawson (1988) aldatmayı paralel, geleneksel ve rekreasyonel olmak üzere üç gruba ayırmıştır. Bu sınıflandırmaya göre paralel aldatma sadakatsizliğin eş tarafından bilinip örtük şekilde onaylandığı durumu içermektedir. Bu aldatma türünde kimi durumlarda eşlerin ikisi de evlilik dışı ilişkiye sahip olabilmektedir. Bir diğer aldatma türü olan geleneksel aldatmada aldatılan eş olanlardan haberdar değildir, sadakatsizliği onaylamamaktadır ve evlilik kurumu için bir saldırı olarak görmektedir. Bu sınıflandırmada son tür olan rekreasyonel aldatmada eşlerin evlilik dışı ilişkileri karşılıklı rızaya dayalıdır ve açık ilişki özelliklerini taşır.

Yapılan sınıflandırmaların bir çoğunda, üçüncü kişi ile ilişkinin içeriğinin temel alındığı görülmektedir. Levine (1998) aldatmayı aşk ilişkisi, sadece cinsellik, idare etme ve hayali eş seksi olarak dörde ayırmaktadır. Aşk ilişkisi duygusal bir bağlanmayla başlayıp zaman içinde cinsel bir boyut kazanan ilişki anlamına gelmektedir. Sadece cinsellik, herhangi bir duygusal bağlanmanın olmadığı, tarafların sadece cinsel yönden bir ilişki içinde oldukları aldatmayı kapsamaktadır. İdare etme, kişinin daha iyi bir başkasını bulana kadar geçici süreyle o durumda uygun olan kişi ile yaşadığı cinsel birlikteliği içermektedir. Hayali eş seksi ise fotoğraf ve video kullanımı, striptiz, mastürbasyon, telefon seksi, internet seksi gibi çeşitli formları barındırmaktadır. Subotnik (2007) de benzer şekilde aldatmayı, ilişkinin içeriği üzerinden ele alarak dört gruba ayırmıştır. Bu sınıflandırmaya göre ilk aldatma tipi duygusal içerikten yoksun olan tek gecelik ilişkiler serisini veya çok sayıda aldatmayı içeren ve uzun yılları geride bırakmış evliliklerde ortaya çıkabilen “aldatmalar serisi”dir. İkinci aldatma tipi, ilişki uzun süreli olmasına rağmen duygusal bağın düşük seviyede olduğu “kaçamak”tır. Bir diğer aldatma türü gerçek bir fiziksel temas olmadan duygusal bir yakınlığın olduğu “romantik aşk aldatması”dır. Subotnik’in sınıflandırmasındaki sonuncu aldatma türü kişinin duygu ikilemi gibi bir nedenle bir karara varamadığı durumlarda ortaya çıkan “uzun süreli aldatma”dır. Thompson (1984) da aldatmayı cinsel, duygusal ve hem cinsel hem duygusal olarak 3 kategoride değerlendirmiştir. Benzer şekilde Blow ve Hartnett (2005) da aldatmayı duygusallığa dayalı, cinselliğe dayalı ve hem duygusallığa hem cinselliğe dayalı olarak sınıflandırmıştır.

Solomon ve Teagno (2011) aldatmayı ortaya çıkaran duyguları ele alarak farklı bir temelde sınıflandırma yapmışlardır. Buna göre aldatma korkuya bağlı ortaya çıkan, yalnızlığa bağlı ortaya çıkan, öfkeye bağlı ortaya çıkan olmak üzere üçe ayrılmaktadır. Korkuya bağlı ortaya çıkan aldatmada kişiler yakınlık, taahhüt, değersiz hissetme gibi sebeplerle bir ilişki içinde yer almaktan korku duymaktadır. Bu nedenle de korkularının kaynağı olan durumdan yani ilişkiden kaçmak amacıyla umutsuz girişimlerde bulunmaktadır ve bu kaçış da sıklıkla aldatma şeklinde olmaktadır. Bir diğer aldatma çeşidi olan yalnızlığa bağlı aldatmada kişiler bir süre sonra ilişkilerinde yalnız, eşlerinden ayrı ve uzaklaşmış hissedebilirler. Kişiler bunu farkettiğinde bu konu hakkında eşi ile konuşma, eşi ile daha fazla vakit geçirme, daha sevgi dolu ya da cinsel açıdan daha istekli olma gibi yöntemlere başvurabilirler ancak kimi zaman bu gibi yöntemler sorunun çözümünde etkili olmayabilmektedir. Bu gibi durumlarda kişiler yalnızlıklarına iyi gelecek şeylere yönelebilmekte ve bir başka kişiye aşık olabilmekte ya da bir başkasıyla ilişki yaşayabilmektedir. Sınıflandırmanın son türü ve en ilkel olan öfkeye bağlı aldatmada öfkesi ile başa çıkamayan kişiler ilişkilerinde yaşadıkları çatışmalar sonucunda ortaya çıkan incinme ve öfke duygularını kontrol edemeyebilir hatta bu duygular onları kontrol edebilir. Bunun sonucunda da intikam arzusuyla eşlerini incitecek bir şeyler yapmak isteyebilirler ve aldatma da bu listenin ilk sıralarında yer almaktadır.

Aldatmayı diğer sınıflandırma yöntemlerinden farklı olarak psikanalitik bir perspektiften ele alan Streaan (1976) ise aldatmayı dört başlık altında ele almıştır; buna göre aldatma ensestöz obje olarak eş, süperegoyla savaş, biseksüelliğin ifadesi, ortak yaşama karşı savunma olarak sınıflandırılmaktadır. Ancak belirtmek gereklidir ki bu sınıflandırmada bu dört grup birbirini dışlamak zorunda değildir. Ensestöz eş kategorisinde eş bilinçdışında bakım verici, anlayışlı ve rahatlatıcı olan güçlü ebeveyn gibi deneyimlenmektedir. Bu nedenle eşle cinsel birliktelik ensest ve buna bağlı olarak yasak bir ilişki gibi algılanmaktadır. Bu nedenle evlilik dışı birlikte olunan kişi aşk objesi olarak görülmektedir. Süperegoyla savaş kategorisinde süperegonun buyrukları karşı tarafa yansıtılmakta ve eş etik ve ahlakın simgesi olarak görülmektedir. Güçlü eş karşı bağımsızlık ise ancak sadakatsizlik eylemi aracılığıyla yapılan isyanla kazanılmaktadır. Biseksüelliğin ifadesinde, biseksüel yönelimin bir yanı evlilik diğer yanı ise aldatma aracılığıyla yaşanmaktadır. Ortak yaşama karşı savunmada, bağımlı iki

kişi zayıf kimliklerini onaylamak için birbirine yapışmakta ve her şeyi paylaşmaktadırlar. Bu ilişki türünde her iki taraf da eleştiriye karşı oldukça hassastır ve diğeri üzerinde güçlü olma ve kontrol sağlama arayışındadır. Aldatma da böyle bir ilişkide ortak yaşam bağlarından kaçışı, diğeri üzerinde zaferi, özerklik girişimini ifade etmektedir.

1.3.3. Aldatmada Risk Faktörleri

Yatkınlaştırıcı faktörler aldatma girişiminde etkili olduğundan (Allen, Rhoades, Stanley, Markman, Williams, Melton ve Clement, 2008) ve aldatma konusunda kimlerin risk altında olduğunun bilinmesi bu gruptaki kişilerin hedeflemesinde ve evlilik güçlendirme programlarının geliştirilmesinde önem taşıdığından (Markman, 2005) aldatmada bu faktörlerin belirlenmesi önemlidir (Whisman, Gordon ve Chatav, 2007).

Aldatma bireysel sorunlarda ya da bireysel istek ve ihtiyaçların ifadesinde bir başa çıkma mekanizması olabileceği gibi ilişki sorunlarına bir tepki olarak da ortaya çıkabilmektedir, ancak şunu belirtmek önemlidir ki aldatma sadece sorunlu ilişkilerde değil aynı zamanda iyi giden ilişkilerde de kendini gösterebilir (1988; Atkins ve ark, 2001).

Alanyazında evlilik doyumsuzluğu ve aldatma arasında ilişki kuran çok sayıda çalışma bulunması (örn., Atkins ve ark. 2001; Treas ve Giesen, 2000) bu kavramın aldatmada öncelikli bir risk faktörü olduğunu düşündürmektedir. Ancak ilişki doyumsuzluğunun aldatmanın nedeni olabileceği gibi sonucu olma ihtimali de vardır (Previti ve Almato, 2004). Thompson (1983) evlilik ve cinsellikle ilgili doyumsuzluğun; evlilikte yalnız hissetme, duygusal özgürlük ihtiyacı, yabancılaşma, çevrede evlilik dışı ilişki yaşayan kişilerin varlığı, cinsellik ve aşkı birbirinden ayırma gibi diğer olumsuz etkenlerle bir araya geldiğinde evlilik dışı ilişki ile güçlü bir şekilde ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Benzer şekilde Atkins ve arkadaşları tarafından yapılan bir başka çalışma ilişki doyumunun aldatmayı güçlü bir şekilde yordadığını bulgulamıştır. Çalışma sonuçları evliliğinde kendilerini “çok mutlu değil” seçeneğinde konumlandıran katılımcıların ilişkilerinde kendilerini “çok mutlu” nitelendirenlere oranla aldatmaya

dört kat, “epeyce mutlu” seçeneğini işaretleyen katılımcıların ise “çok mutlu” seçeneğini seçen katılımcılara göre aldatmaya iki kat daha fazla meyilli olduğunu göstermiştir. Glass and Wright (1985), aldatma ve evlilik doyumsuzluğu ilişkisini cinsiyetler açısından ele almışlar ve çalışmalarında evlilik dışı ilişki yaşayan kadınların erkeklerle kıyaslandığında evliliklerinde daha fazla doyumsuzluk yaşadığını bulgulamışlardır. Aynı çalışmanın sonuçlarına göre kadınlar için sahip oldukları ilişkideki duygusal doyumdan daha fazla duygusal doyuma ulaşma arzusu motive edici bir sebepken, erkekler için cinsellik evlilik doyumsuzluğuna göre daha fazla güdüleyici görünmektedir. Aktarılan çalışma sonuçları, evlilik doyumsuzluğu ile aldatma arasındaki ilişkinin varlığına dair düşünceleri destekler görünmektedir.

Evli bireylerde cinsel aldatmayı yordayan değişkenler üzerine yapılan bir çalışmada evlilik doyumu ve sosyodemografik değişkenlerin cinsel aldatma ile yüksek oranda ilişkili olduğu bulunmuş; ayrıca nörotik kişilik yapısı, dini inanış ve hamilelik değişkenlerinin de cinsel aldatmayı yordama gücünün olduğu ortaya konmuştur (Whisman ve ark., 2007). Buss ve Shackelford (1997) tarafından yapılan bir çalışmada da nörotik kişiliğin yatkınlaştırıcı bir etkiye sahip olduğu desteklenmiştir. Bu durumun nörotik kişiliğin özelliklerinden olan dürtüsellikle ilgili olabileceği düşünülmektedir (Whisman ve ark, 2007). Çünkü yüksek dürtüsellik beraberinde cinsel fırsatlara göre hareket etmeyi, yüksek cinsel dürtüye sahip olmayı, bu yöndeki arzuyu belli eder davranmayı ve böylece daha fazla cinsel fırsat elde etmeyi beraberinde getirmektedir (Buss ve Shackelford, 1997). Treas ve Giesen (2000) de güçlü cinsel ilginin aldatmada risk faktörü olduğunu öne sürmüşlerdir.

Yukarıda yer verilen faktörlere ek olarak, diğer kişilere erişimdeki kolaylık ve çeşitlilik gibi çevresel faktörler de aldatmada risk faktörleri arasında yer almaktadır (Treas ve Giesen, 2000). Alanyazında aldatma oranlarında kadın-erkek dağılımı arasındaki eşitsizliği bunun üzerinden açıklayan ve erkeklerin tarihsel olarak kadınlara kıyasla iş hayatında daha çok yer almalarına ve iş dolayısıyla daha çok kişiyle iletişime geçmelerine bağlı olarak daha yüksek aldatma potansiyeline sahip olduğunu öne süren araştırmacılar bulunmaktadır (Greeley, 1994; Schwartz & Rutter, 1998). Son yıllarda kadınların çalışma hayatında daha çok yer almaya başlamasına bağlı olabilecek aldatma oranlarında cinsiyet dağılımı arasındaki farkın azalması da (Atkins ve ark, 2001; Levine,

1998) diğerk kişilere erişimin aldatma üzerinde etkili olabileceğidüşüncesini destekliyor görünmektedir. Kimi evlilik dışı ilişkiler önemli psikiyatrik rahatsızlıklar, kişilik bozuklukları ya da parafili ile güçlü derecede ilişkili olabilir. Örneğın hipomani, kokain bağımlılığı, psikopatik kişilik, teşhircilik gibi bozukluklar kişilerin sadık kalma, sabır ve sorumluluk kapasitesini zorlamaktadır (Levine, 1998).

Alanyazında bulunan çalışmaları, aldatmada yatkınlaştırıcı faktörlerin yanı sıra engelleyici etkiye sahip faktörlerin de bulunduğünü göstermektedir. Dini inanışın cinsel aldatma konusunda engelleyici bir role sahip olduğı birçok çalışmada desteklenmiştir (Choi, Catana ve Dolcini, 1994; Atkins ve ark, 2001; Burdette, Ellison, Sherkat, Gore, 2007; Whisman ve ark, 2007; Atkins ve Kessel, 2008). Ayrıca çiftlerin sosyal ağlarının örtüşmesi gibi davranışsal kısıtlamalar ve izin verici olmayan cinsel değerlere sahip olma da aldatmada önleyici faktörler arasında yer almaktadır (Treas ve Giesen, 2000)

1.3.4. Aldatmanın Sonuçları

Evlilik sınırlarının bir çeşit ihlali olan aldatma (Levine, 2005), ister açıkça var olan ister varsayılan bir durum olsun, ilişki içerisinde verilen sözlerin bozulması ve hayallerin yıkılması anlamına gelmektedir (Bischoff, 2003). Daha önce de belirtildiğı gibi aldatma, evlilik hayatının bozulmasının ve boşanmanın nedenleri arasında önemli bir yere sahiptir (Levine, 2005; Hatamy, Fathi, Gorji, Esmaily, 2011). Her zaman boşanma ile sonuçlanmasa da aldatma daima ilişkileri etkilemektedir ve çoğud çift için bu etki olumsuz ve acı verici olmaktadır (Blow, 2005).

Erkeklerin eşlerinin kendilerini cinsel olarak aldattıklarından şüphelenmeleri ya da evlilik dışı ilişkinin varlığından haberdar olmaları, kimi zaman aile içi şiddet ve cinsel zorlamaya zemin hazırlayabilmektedir. (Goetz ve Shackelford, 2009; Kaighobadi, Goetz ve Shackelford, 2009; Kaighobadi , Starratt, Shackelford, Popp, 2009). Aldatma, saldırganlık gösterme gibi davranışsal sonuçların yanında üzüntü, öfke, kaygı, utanç, intikam, incinme, kıskançlık, mahçubiyet gibi sıkıntı verici çeşitli duyguların kombinasyonunu beraberinde getirmektedir (Bischoff, 2003; Levine, 2005). Aldatılan eşte, terkedilme tehdidi, ayrılma kaygısı, genellenmiş kaygı gibi duyguları uyarmakta ve

eski korkuların yeniden ortaya çıkmasına sebep olabilmektedir ve e e kaderinin kontrolünün kendisinin elinde olmadığını hissettirerek gurur kırıcı olmaktadır (Levine, 2005). Aldatmada ortaya çıkan acı verici duygular kimileri için başlangıçta yoğun olsa da zaman içerisinde yok olmakta, kimileri içinse kişilerin kendilik kavramında kalıcı yaralar bırakmaktadır (Blow, 2005). Ancak ne olursa olsun aldatma deneyiminin yaşattığı acının tamamen silinemediği, geçmişte bir yerlerde gizlendiği ve bu olayı sindirmiş görünen kişilerde bile tetikleyici durumların eski acıları hatırlatabildiği söylenebilir (Blow, 2005).

Aldatmanın  ğreniliş şekli, olayın ilişki üzerinde yaratacağı etkide rol oynuyor görünmektedir (Afifi, Falato ve Weiner, 2001). Buna göre, eşi aldatma durumunda yakalama ve bir başka kişiden aldatma ilişkisinin varlığını öğrenme ilişki kalitesinde en olumsuz sonuçları yaratan ve affedilmesi en güç olan öğrenme türleridir. Bunlarla kıyaslandığında ilişkiye dair sorular sorarak aldatmanın varlığını öğrenmek ilişki kalitesine daha az zarar vermektedir ancak bu şekilde öğrenme de aldatan kişinin kendiliğinden durumu itiraf etmesine göre daha zarar vericidir. Aldatma ilişkisini öğrenme şeklini ilişkiyi bitiren bir sebep olarak değerlendirmeye gelince, eşi kendiliğinden itirafı ilişkiyi en az bitiren öğrenme türüdür. Eşi yakalamadan sonra   nc  bir kişinin söylemesiyle öğrenme, genellikle ilişkiyi en çok bitirici etkisi olan öğrenme türüdür.

Aldatma ilişkisinin öğrenilmesi aldatılan kişinin dışında daha geniş bir çevrede sorunların ortaya çıkmasına da zemin hazırlayabilmektedir. Örneğin  ocuklarda, geniş ailede, arkadaşlarda, aldatma ilişkisindeki kişilerde ciddi ızdıraplara yol açabilmektedir (Levine, 1998, Blow, 2005). Çocuklar aldatmanın varlığını açıkça  ğrenmeseler bile evdeki iklimin değişimini farkederek bu duruma tepki verebilmektedir (Levine, 2005).

Aldatma aldatılan eşi üzerinde olduğu gibi aldatan taraf üzerinde de olumsuz durumlara yol açabilmektedir. Aldatan eşi hem etiketlendiğinden hem de ciddi boyutta yargılanmayla karşılaştığından kayıp ve utanç duygularını bir arada yaşamaktadır (Levine, 2005).

1.3.5. Aldatma ile İlgili Çalışmalar

Evlilik dışı ilişki yüzünden ilişkileri zarar gören ve çift terapisine başvuran kişilerin yaygınlığı sebebiyle aldatma ile ilgili kavramların araştırılması oldukça önemlidir (Beach, Jouriles ve O'leary, 1985). Aldatma/aldatılma evliliklerde sıkça rastlanan bir sorun olsa da konu ile ilgili çalışmaların sayısı ortaya çıkış yaygınlığı ile orantılı değildir ve buna bağlı olarak da aldatma yeterli boyutta anlaşılmamış bir kavramdır. (Atkins ve ark., 2001). Kantarcı (2009), aldatmanın önemli bir konu olmasına rağmen mahrem bir konu olmasından dolayı çalışılmasının ve hakkında bilgi edinilmesinin kolay olmadığını ve bu nedenle yapılan çalışma sayısının oldukça kısıtlı olduğunu söylemiştir. Ayrıca alanyazındaki kısıtlı sayıdaki çalışma da yöntemsel sorunlara sahiptir (Atkins ve ark, 2001). Aldatmayı inceleyen araştırmalarla ilgili yaygın kanı, bu konuda pek çok cevaplanmamış soru olduğudur (Blow ve Hartnett, 2005)

Aldatma ile ilgili alanyazın gözden geçirildiğinde bu kavramın sıklıkla cinsiyet değişkeni açısından incelendiği görülmektedir (ör. Cann, Mangum ve Wells, 2001; DeStano, Barlett, Braverman ve Salovey, 2002). Bu çalışmalarda genellikle, kadınların daha çok duygusal, erkeklerin ise daha çok cinsel aldatmaya meyilli oldukları görülmüştür (Thompson, 1984; Atkins ve ark, 2001) ve bununla paralel olarak da kadınların daha çok duygusal olarak aldatılmaktan, erkeklerin ise cinsel olarak aldatılmaktan korktukları sonucuna ulaşılmıştır (Thompson, 1984; Atkins ve ark, 2001; Green ve Sabini, 2006; Burchell ve Ward, 2011). Çalışmalarda yaygın bulgu erkeklerin kadınlara oranla eşlerini daha fazla aldattıkları şeklinde olsa da aldatma ve cinsiyet değişkeni ilişkisini değerlendiren çalışmalar içinde özellikle genç örnekleme cinsiyetlerdeki aldatma oranındaki farkın azaldığını gösteren araştırmalar bulunmaktadır (Atkins ve ark, 2001). Wiederman (1997), 40 yaş altı grupta cinsiyetlere göre aldatma oranlarının farklılaşmadığı sonucuna ulaşmıştır. Aldatmayı daha çok cinsel sadakatsizlik üzerinden tanımlayan erkeklerin eşlerini daha çok cinsel yönden aldatması, bu yöndeki tetikleyicilerin daha kolay ve sık olarak ortaya çıkmasına bağlanabilir (Polat, 2006). Bu açıklamaya alternatif olarak her iki cinsiyetin de daha hassas oldukları alanda aldatmaya eğilim göstermesi nedeniyle arada bir yansıtma süreci olabileceği ve kişinin eşiyle ilgili

kıskançlığının kendi aldatma eğiliminden kaynaklanabileceği düşünülmektedir (Harwood, 2009).

Aldatmanın erken dönem yaşantılarla ilişkisi, kıskançlıkta olduğu gibi sıklıkla bağlanma üzerinden incelenmiştir. Hatamy, Fathi, Gorji ve Esmaily (2011), kaçınan bağlanma stiline sahip kişilerin daha çok aldatma ilişkisi yaşamaya meyilli olduğunu ve kaygılı ve güvenli bağlanma stiline sahip olanların kaçınan bağlanma stiline sahip olanlara göre ilişkilerinde daha sadık olduğunu bulmuşlardır. Benzer şekilde Fricker'ın (2006) yaptığı bir çalışmanın sonuçları kaçınan ve kaygılı bağlanma ile aldatmanın yüksek düzeyde ilişkili olduğunu -kaygılı bağlanma evlilik dışı davranışlar listesi ile, kaçınan bağlanma ise aldatmaya yatkınlık ölçeği ile pozitif ilişkili- göstermektedir. Bogaert ve Sadava (2002) da kaygılı bağlanmanın aldatma ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Kantarcı (2009) bağlanma stillerine göre aldatma eğilimleri ve çatışma yönetim biçimlerini incelemiş ve alanyazınla tutarlı şekilde güvensiz bağlanma stiline sahip kişilerin güvenli bağlanmaya sahip kişilere göre aldatmaya daha meyilli olduğunu bulmuştur. Bu sonuçlarla uyumsuz olarak, Çavuşoğlu'nun (2011) evli kişilerde bağlanma stilleri ve cinsiyet, eğitim düzeyi, evlilik süresi, çocuk sayısı gibi bazı değişkenlere göre evlilik uyumu ve aldatma eğilimlerinin değişip değişmediğini değerlendiren çalışmasının sonuçları, farklı bağlanma stillerine sahip olan çiftlerin evlilik uyumları ve aldatma eğilimleri arasında anlamlı bir fark bulunmadığını göstermiştir. Treger ve Sprecher (2011), farklı aldatma türlerine verilen tepkilerde bağlanma stillerinin etkisini araştırmışlar ve bağlanma stillerinin, kişilerin hangi tür aldatmayı daha stres verici bulduğu üzerinde orta derecede bir etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Çalışma sonuçlarına göre erkeklerde saplantılı bağlanma stiline sahip olma, güvenli, korkulu ve özellikle kaçınan bağlanmaya sahip olmaya göre duygusal aldatmayı daha stres verici bulmayı yordamaktadır. Kadınlarda ise kaçınan bağlanma tarzına sahip olma, saplantılı ve korkulu bağlanmaya göre cinsel aldatmayı daha stres verici bulmayı yordamaktadır. Bağlanma stillerinin ortaya çıkışında önemli rol oynayan ebeveynlik stillerinin, aldatma, cinayet işleme, hırsızlık yapma gibi risk almaya yönelik davranışlarla ilişkisinin incelendiği bir çalışmada (Quinlan ve Quinlan, 2007), ulaşılabilir ve cevap verici ailelerde büyüyen yetişkinlerin, evlilik dışı cinsel birlikteliğe tolerans gösterme oranının daha düşük olduğu ve bebeklik döneminde

babanın gösterdiği yakınlığın yetişkinlik döneminde kişilerin aldatmaya yönelik tutumlarını olumlu yönde yordadığı bulunmuştur.

Yukarıda aktarılan çalışmaların sonuçlarından hareketle, aldatma bağlanma temelinde anlaşılabilir görünmektedir. Gözden geçirilen alanyazında erken dönem uyumsuz şemalar ve aldatma eğilimi arasındaki ilişkiye odaklanan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu konu ile ilgili çalışma bulunmamasının, şema terapinin eş terapisinde kullanılmaya başlamasının görece yeni olmasına ve geleneksel ve muhafazakar yapısı nedeniyle Türkiye’de aldatmanın mahrem bir konu olarak kabul edilmesine bağlı olabileceği düşünülmektedir. Erken dönem uyumsuz şemaların bağlanma temelinde kavramsallaştırılmasına bağlı olarak (Young ve ark, 2003), alanyazındaki çalışmaların sonuçlarının çoğunlukla bağlanma ve aldatma arasında bir ilişki ortaya koymasının, şemalar ve aldatma arasında da bir ilişkinin var olabileceğine işaret ettiği düşünülmektedir.

1.4. ARAŞTIRMANIN AMACI ve SORULARI

Türkiye’de ve yurtdışında ebeveynlik biçimi, erken dönem uyumsuz şemalar, romantik ilişkilerde kıskançlık ve aldatma eğilimi arasındaki ilişkilerin incelendiği bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak kıskançlık ve aldatma çiftler arasında ciddi sorunlar yaratan ve ilişkiye zarar veren bir deneyim olduğundan ve çift terapilerindeki temel konular arasında yer aldığından bu kavramlarla ilgili çalışmaların önemli olduğu düşünülmektedir. Kıskançlık ve aldatma konularının giderek çift terapilerine ve cinsel terapilere getirilen sorunlar arasında yer almaya başladığı ve şema terapinin çift sorunlarının çözümünde oldukça faydalı olduğu dikkate alındığında bu kavramlar arasındaki ilişkiye odaklanan bu çalışmanın hem şema terapide kıskançlık ve aldatma sorunlarının anlaşılması ve çözülmesi konularında klinik doğurguları olacağı hem de çift terapileriyle ilgili modele katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmanın soruları;

1. Çalışmada ele alınan değişkenlerde (erken dönem uyumsuz şema alanları, algılanan işlevsel olmayan ebeveynlik biçimleri, romantik kıskançlık düzeyi ve aldatma eğilimi) cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?
2. a) Erken dönem uyumsuz şema alanlarının romantik kıskançlık düzeyini yordama gücü var mıdır?
b) Algılanan işlevsel olmayan ebeveynlik biçimlerinin romantik kıskançlık düzeyini yordama gücü var mıdır?
c) Erken dönem uyumsuz şema alanlarının aldatma eğilimini yordama gücü var mıdır?
d) Algılanan işlevsel olmayan ebeveynlik biçimlerinin aldatma eğilimini yordama gücü var mıdır?
3. a) Algılanan ebeveynlik biçimleri ile romantik kıskançlık düzeyi arasındaki ilişkide erken dönem uyumsuz şemaların aracı bir rolü var mıdır?
b) Algılanan ebeveynlik biçimleri ile aldatma eğilimi arasındaki ilişkide erken dönem uyumsuz şemaların aracı bir rolü var mıdır?

BÖLÜM II

YÖNTEM

2.1.ÖRNEKLEM

Araştırma kapsamındaki uygulamalar ilk aşamada 156 kadın ve 112 erkek olmak üzere 268 kişi ile gerçekleştirilmiştir. Ancak 58 katılımcının uygulamada yer alan ölçeklerin %10'undan fazlasını boş bıraktığı tespit edilmiştir ve bu nedenle bu kişilere ait veriler çalışma dışı bırakılarak analize dahil edilmemiştir. Buna ek olarak analizler kadın ve erkek olarak ayrı yürütüleceğinden cinsiyet seçeneğini işaretlemeyen 2 kişi örneklem dışında bırakılmıştır. Çeşitli sebeplerle verileri çalışmaya dahil edilemeyecek bu kişiler örneklemde çıkarıldıktan sonra, örneklemde yer alan katılımcılar 121 (%58.2) kadın ve 87 (%41.8) erkek olmak üzere 208 kişiden oluşmuştur.

Örnekleme yer alan kişilerin tümü, çalışmanın konusu itibarıyla evli kişilerden seçilmiştir ve kişilerin evlilik süresinin en az iki yıl olması ölçütü göz önünde bulundurulmuştur. Bir diğer araştırmaya katılma ölçütüne göre katılımcılar İstanbul, Ankara, İzmir ve Bursa şehirlerinden seçilmişlerdir . Katılımcıların 46'sı (%23.6) İstanbul, 12'si (%5.8) Ankara, 120'si (%57.7) İzmir ve 27'si (%12.9) Bursa şehrinde yaşadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların yaşları 23 ile 54 arasında değişmektedir ve yaş ortalaması 38,1'dir ($s=7,02$).

Katılımcıların eğitim düzeylerine bakıldığında dağılımın şu şekilde olduğu görülmektedir: 2 kişi (%1) okur-yazar, 11 kişi (%5.3) ilkokul mezunu, 11 kişi (%5.3) ilköğretim mezunu, 50 kişi (%24) lise mezunu, 110 kişi (%52,9) üniversite mezunu, 20 kişi (%9,6) yüksek lisans mezunu, 4 kişi doktora mezunu (%1,9).

Katılımcıların 15'i (%7.2) sağlık alanında, 44'ü (%21,2) eğitim alanında, 17'si (%8.2) basın-yayın alanında, 8'i (%3.8) finans-bankacılık-muhasebe alanında, 3'ü (%1.4) hukuk alanında, 7'si (%3.4) mühendislik alanında ve 80'i (%38.5) diğer iş alanlarında

çalışmakta olduklarını belirtmiştir. Katılımcıların 4'ü (%1.9) emeklidir ve 29'u (%13.9) çalışmamaktadır. Katılımcılardan 1'i meslek kısmını boş bırakmıştır.

Katılımcıların 20'si (%9.6) eve giren gelirin 0-1499 TL arasında olduğunu, 71'i (%34,1) 1500-3499 TL arasında olduğunu, 51'i (%24,5) 3500-4999 TL arasında olduğunu, 44'ü (%21.2) 5000-6999 TL arasında olduğunu, 15'i (%7.2) 7000-9999 TL arasında olduğunu, 7'si (%3,4) 10000 ve üzerinde olduğunu belirtmişlerdir.

Evlilikle ilgili demografik değişkenler incelendiğinde, katılımcıların evlilik sürelerinin 2 ile 31 yıl arasında değiştiği, katılımcıların 60'ının (% 28.8) evlilik süresinin 2-5 yıl arası, 40'ının (%19.2) 5-10 yıl arası, 66'sının (%31.7) 10-20 yıl arası, 38'inin (%18.3) 21-30 yıl arası, 1'inin (%.5) ise 31 yıl ve üzeri olduğu, genel evlilik yılı ortalamasının 11,65 (s=28.8) yıl olduğu görülmektedir. Katılımcılardan 3'ü evlilik süresini belirtmemiştir. Evlilik öncesi tanışma biçimine bakıldığında katılımcıların 14'ünün (%6.7) görücü usulü, 38'inin (18.3) görücü usulü tanıştırılıp kendi kararları ile, 155'nin (%74.5) arkadaşları aracılığı ile veya kendileri tanışarak, 1'inin (%.5) ise diğer bir şekilde tanışarak evlendiği saptanmıştır. Katılımcıların halen sürdürdükleri evliliklerine bakıldığında 200'ünün (%96.2) ilk, 6'sının (%2.9) ikinci, 2'sinin (%1) ise üçüncü evliliği olduğu görülmüştür. Çocuk sahibi olma bakımından değerlendirildiğinde katılımcıların 3'ünün bu kısmı boş bıraktığı, 49'unun (%23.6) çocuk sahibi olmadığı, 76'sının (%36,5) tek çocuğu olduğu, 71'inin (%34,1) iki çocuğu olduğu, 9'unun (%4,3) ise üç çocuk sahibi olduğu görülmektedir.

Katılımcıların ve eşlerinin cinsiyetlerine ilişkin daha detaylı demografik bilgiler Ek 2'den izlenebilir.

2.2. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

2.2.1. Demografik Bilgi Formu

Yaş, cinsiyet, eğitim ve ekonomik düzey gibi çeşitli sosyo-demografik bilgilere ulaşmayı amaçlayan soruların yanında katılımcıların ne şekilde evlendikleri, kaçınıc evlilikleri olduğu, ne süredir evli oldukları, çocuklarının olup olmadığı, varsa kaç çocukları olduğu ve evliliklerinde yaşadıkları sorunların neler olduğu gibi evlilik

özellikleri ile ilgili soruları da içeren bir form hazırlanmıştır.

Çalışmada kullanılan demografik bilgi formu hazırlanırken, Caner'in (2009) yüksek lisans tez çalışmasında kullandığı sorulardan yararlanılmıştır. Demografik bilgi formu, EK 3'ten izlenebilir.

2.2.2. Young Şema Ölçeği-Kısa Form 3 – YŞÖ-KF3 (Young Schema Questionnaire [YSQ-SF3])

Çalışmada erken dönem uyumsuz şemaların belirlenmesinde Young Şema Ölçeği'nin kısa formunun 3. versiyonu (YŞÖ-KF3) kullanılmıştır. 90 maddelik YŞÖ-KF3, 16 şema ve 205 maddeden oluşan uzun form (Young ve Brown, 1990) ve 15 şema ve 75 maddeden oluşan kısa formun (Young, 1994) ardından, bu iki formdan farklı olarak Onay Arayıcılık, Cezalandırıcılık ve Karamsarlık şemalarının eklenmesiyle oluşturulmuştur (Young, 2004). Kısa ve uzun formların karşılaştırılmasına yönelik çalışmalar her iki formun da iç tutarlılık, paralel form güvenilirliği, ayırt edici geçerlilik açısından benzer düzeyde olduğunu ve ölçeğin hem klinik hem de araştırma amaçlı kullanılabilir olduğunu göstermektedir (Waller ve arkadaşları, 2001; Stopa, Thorne, Waters ve Preston, 2004). Buradan hareketle kısa formların gerek klinik örnekleme gerekse de araştırma amaçlı olarak kullanılabilmesi anlaşılmaktadır.

Ölçek “benim için tamamıyla yanlış(1)” ifadesinden “beni mükemmel şekilde tanımlıyor(6)” ifadesine doğru derecelenen altılı likert tipi bir ölçektir. Ölçek için kesme puanı belirlenmemiş olmakla birlikte yüksek puanlar daha çok sayıda ve daha şiddetli erken dönem uyumsuz şemanın varlığına işaret etmektedir.

Ölçeğin standardizasyon çalışması Soygüt, Karaosmanoğlu ve Çakır (2009) tarafından üniversite örnekleminde yapılmıştır. Bu yapıya göre madde sayısının dağılımı değişmiş ancak toplam madde sayısı yine 90 olarak kalmıştır. Analizler sonucunda 16 şema boyutuna ve beş şema alanına ulaşılmıştır. Bunlar başarısızlık, duygusal yoksunluk, karamsarlık, onay arayıcılık, duyguları bastırma, cezalandırılma/aşırı sorumluluk, iç içelik, kendini feda, güvensizlik/suistimal edilme, terk edilme, ayrıcalıklılık, yüksek standartlar, yetersiz özdenetim, cezalandırılma/kusurluluk, boyun eğcilik ve hastalıklar

ve tehditler karşısında dayanıksızlık şema boyutlarıdır. Yapılan üst sıra faktör analizi sonrası ise Zedelenmiş Otonomi, Kopukluk, Yüksek Standartlar ve Zedelenmiş Sınırlar şema alanlarına ulaşılmıştır.

Ölçeğin Türkçe versiyonu üzerinde yürütülen güvenilirlik ve geçerlik çalışmasında (Soygüt, Karaosmanoğlu ve Çakır, 2009) test-tekrar test güvenilirliğinin, şema boyutları açısından $r = .66-.82$ ($p < .01$), şema alanları açısından ise $r = .66-.83$ ($p < .01$) arasında değiştiği görülmüştür. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısının ise şema boyutları için $\alpha = .63-.80$, şema alanları için de $\alpha = .53-.81$ arasında değiştiği görülmüştür. Ayrıca, faktör analizi sonucunda da yorumlanabilir düzeyde 14 faktörlü bir yapının bulunduğu gözlenmiştir. Bunlar; Duygusal Yoksunluk, Başarısızlık, Karamsarlık, Sosyal İzolasyon/Güvensizlik, Duyguları Bastırma, Onay Arayıcılık, İç İç Geçme/Bağımlılık, Ayrıcalıklılık/Yetersiz Özdenetim, Kendini Feda, Terk Edilme, Cezalandırılma, Kusurluluk, Tehditler Karşısında Dayanıksızlık ve Yüksek Standartlar boyutlarından oluşmaktadır.

2.2.3. Young Ebeveynlik Ölçeği – YEBÖ (Young Parenting Inventory [YPI])

Algılanan ebeveynlik stillerinin ölçülmesinde Young Ebeveynlik Ölçeği (YEBÖ) kullanılmıştır. Young (1994) tarafından geliştirilen 72 maddeli ölçek anne-babanın erken dönem uyumsuz şemaların temelini oluşturduğu düşünülen çeşitli davranışlarını içermektedir. Ölçekte yer alan maddeler kuramsal olarak duygusal yoksunluk, terkedilme/istikrarsızlık, güvensizlik/suistimal edilme, hastalıklar ve tehditler karşısında dayanıksızlık, bağımlılık/yetersizlik, kusurluluk/utanç, başarısızlık, yüksek standartlar/aşırı eleştiricilik, kendini feda, hak görme/büyüklik, yetersiz özdenetim, iç içelik/gelişmemiş benlik, karamsarlık, duyguları bastırma, cezalandırılma, onay arayıcılık ve boyun eğicilik şemalarıyla ilişkilidir. Bu anlamda sosyal izolasyon/yabancılaşma şeması dışında, özgün formda bahsedilen şemalara karşılık gelen 17 alt boyut önerilmektedir.

Katılımcılardan anne-babasını tarif eden davranışları, hem anne hem baba için çocukluğu sırasında en iyi tanımlayan şekliyle 1 (tamamıyla yanlış) ile 6 (tamamıyla

uyuyor) arasında derecelendirmesi beklenmektedir. Ölçekten alınan yüksek puanlar, ebeveynin erken dönem uyumsuz şema oluşumuna yönelik olumsuz ebeveynlik tutumlarına işaret etmektedir. Duygusal yoksunluk şemasını temsil eden ilk beş maddeden alınan düşük puanlar şemanın oluşumuna yönelik ebeveyn stillerini temsil ettiklerinden bu 5 madde ters olarak puanlanmaktadır. Yüksek puanlanan maddeler ebeveynin erken dönem uyumsuz şema oluşumuna yönelik olumsuz ebeveynlik tutumlarına işaret etmektedir.

Özgün formu geçerli ve güvenilir bulunan (Sheffield, Waller, Emmanuelli, Murray ve Meyer 2005; Sheffield, Waller, Emmanuelli, Murray, 2006) ölçeğin Türkçe uyarlama ve geçerlik ve güvenirlik çalışması üniversite örnekleminde Soygüt, Çakır ve Karaosmanoğlu tarafından 2008 yılında yapılmıştır. Üniversite örnekleminde yürütülen çalışmada 8 maddenin örnekleme için temsil edici olmadığı görülmüş ve ölçeğin 64 madde üzerinden değerlendirilmesi uygun bulunmuştur. Yapılan Temel Bileşenler Analizi sonucu ortaya çıkan ebeveynlik boyutları; “kuralcı/kalıplı”, “küçümseyici/kusur bulucu”, “duygusal bakımdan yoksun bırakıcı”, “sömürücü/istismar edici”, “asırı koruyucu/evhamlı”, “başarı odaklı”, “kontrol etmeyen/sınırsız”, “kötümser/endişeli”, “cezalandırıcı” ve “duygularını bastıran/değişime kapalı” ebeveynlik olarak belirlenmiştir. Özgün formdan farklı olarak, YEBÖ'nün duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ebeveynlik boyutundaki tüm maddeler (1,2,3,4,5,36,45 ve 52) ters puanlanmaktadır.

Ölçeğin birleşen geçerliğine ilişkin analizler, anne formunun YSÖ-KF3 ile .51, SCL-90-R (Dağ, 2000) ile .51 düzeyinde anlamlı korelasyonlar gösterdiğine işaret etmektedir ($p < .01$). Anne formunun baba formu ile gösterdiği korelasyon .68 olarak bulunmuştur. Baba formunun birleşen geçerliğine ilişkin analizler ise YSÖ-KF3 ile .47, Belirti Tarama Listesi SCL-90-R ile .43 düzeyinde anlamlı korelasyonlara işaret etmektedir ($p < .01$). Ayırt edici geçerliğin belirlenmesine yönelik çalışmada da hem anne hem baba formunun alt boyutları bakımından klinik ve normal grup arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar görülmüştür ($p < .05-.001$ aralığında).

Ölçeğin güvenirlik çalışmasında YEBÖ-A formu için yapılan test-tekrar test güvenirliği analizi sonuçlarına göre Pearson korelasyon katsayıları $r=.38-.83$ ($p < .01$) arasında değişirken YEBÖ-B formu için ise Pearson korelasyon katsayıları $r=.56-.85$ ($p < .01$)

arasında değişmektedir. Ölçeğin iç tutarlık katsayısı ise ebeveynlik boyutları bakımından anne formunda $\alpha=.53-.86$, baba formunda ise $\alpha=.61-.89$ arasında değişmektedir. Anne formuna ilişkin boyutların toplam iç tutarlık katsayısı $\alpha=.90$, baba formuna ilişkin boyutların toplam iç tutarlık katsayısı ise yine $\alpha=.90$ bulunmuştur.

2.2.3. Romantik Kıskançlık Ölçeği – RKÖ:

Romantik kıskançlığı ölçmede Pines ve Aronson tarafından 1983'de geliştirilen romantik kıskançlık ölçeği kullanılmıştır. Kıskançlığın farklı boyutlarını ölçme amacıyla geliştirilen ölçek “Kıskançlık Tetikleyicileri (22 madde)”, “Kıskançlık Durumunda Verilen Tepkiler (59 madde)”, “Kıskançlıkla Başetme Yöntemleri (17 madde)”, “Kıskançlığın Etkileri (15 madde)” ve “Kıskançlığın Nedenleri (16 madde)” olmak üzere 5 alt boyutu ve toplamda 129 maddeyi içermektedir. Ölçek “Hiç Katılmıyorum”dan “Tamamen Katılıyorum”a doğru derecelenen yedili likert tipi bir ölçektir.

Özgün ölçeğin psikometrik özellikleri hakkında ayrıntılı bilgi bulunmamakla birlikte, araştırmacılar, gerçekleştirdikleri klinik görüşmeler ve yapılan atölye çalışmalarından yola çıkarak ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğunu belirtmektedirler (Pines ve Aronson, 1983). Araştırmacılar, ayrıca, belirtilen kıskançlık düzeyiyle (“Ne kadar kıskanç biri olduğunuzu düşünüyorsunuz?” sorusuna verilen yanıt) alt ölçeklerden elde edilen puanlar arasında belirlenen anlamlı ilişkinin ölçeğin geçerliğiyle ilgili bilgi verdiğini ifade etmektedirler (Pines ve Friedman, 1998).

Ölçeğin Türkçe'ye uyarlanması Demirtaş tarafından 2004 yılında yapılmıştır. Ölçekte yer alan ifadeler iki sosyal psikolog ve bir yabancı dil uzmanı tarafından Türkçe'ye çevrilmiş ve üç çeviride ortakolan ve olmayan maddeler bir araya getirilmiştir. Üç bağımsız yargıcın özgün test ile yaptıkları karşılaştırmalar sonucunda getirilen öneriler doğrultusunda düzenlemeler yapılmıştır.

Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları üniversite örnekleminde yapılmıştır. Ölçeğin ölçüt geçerliğini saptamak amacıyla Lee'nin (1973) aşk sınıflaması temel alınarak Hendrick, Hendrick ve Dicke (1998) tarafından yakın ilişkilerde aşk türlerini belirlemek

amacıyla geliştirilmiş, Türkiye’deki geçerlik ve güvenilirlik çalışması Büyükşahin ve Hovardaoğlu (2004) tarafından yapılmış Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği: Kısa Form kullanılmıştır. İki yapı geçerliğini sınamak üzere faktör analizi yapılmış ve orjinal form ile tutarlı faktör yapısı elde edilmiştir. Ölçek arasındaki korelasyonların -.13 ile .47 arasında değiştiği saptanmıştır. Ölçeğin güvenilirlik düzeyinin belirlenmesi için yapılan hesaplamalara göre iç tutarlılık katsayısı .92, iki yarı güvenilirliği ise .72’dir.

2.2.4. Aldatma Eğilimi Ölçeği – AEÖ:

Çalışmada katılımcıların aldatma eğilimini ölçmede Aldatma Eğilimi Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek, evli bireylerin aldatma eğilimlerini ölçmek amacıyla Sosyal Mübadele Kuramı’ndan (Thibault ve Kelley; 1959; akt: Azizoğlu-Binici ve Hovardaoğlu, 1996) yola çıkılarak Polat (2006) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek beşli likert tipi bir ölçektir. 30 maddeli ölçek 18’i aldatma eğilimini ölçen pozitif maddeden ve 12’si aldatma sayılmayan davranışları ölçen ve ters puanlanan negatif maddeden oluşmaktadır. Katılımcılardan her madde için “Tamamen Katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Kararsızım”, “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” ifadelerinden birini seçmesi istenmektedir. “Tamamen Katılıyorum” ifadesi 5, “Kesinlikle Katılmıyorum” ifadesi 1 puan olarak kodlanmaktadır. Ölçekten alınan puanın yükselmesi kişinin aldatma eğiliminin arttığına işaret etmektedir.

Ölçeğin 34 maddeli deneme formu, beş kişilik hakem değerlendirmesinden ve evlilik dışı ilişki yaşamış kişilerle yapılan görüşmelerden sonra bazı maddelerin çıkarılması ve yeni maddelerin eklenmesiyle 40 maddeli halini almıştır. Deneme uygulamasından sonra madde-toplam puan korelasyonları, maddelerin t-değerleri, boş bırakılan maddelerin oranları, maddelerde kararsızlık bildiren deneklerin oranları ve uygulama sırasında deneklerin eleştirileri dikkate alınarak 10 maddenin çıkarılmasıyla ölçek 30 maddeli son halini almıştır. Ölçeğin güvenilirliği için Cronbach alfa ve iki yarı güvenilirliğine bakılmış ve Cronbach alfa katsayısı 0.95, iki yarı güvenilirliği de 0.95 bulunmuştur (Polat, 2006).

2.3. İŞLEM

Çalışma verileri, Hacettepe Senato Etik Komisyonu'ndan gerekli izinler alındıktan sonra Ocak 2013-Mart 2014 tarihleri arasında evli bireylerden toplanmıştır. Çalışmada yer alan örnekleme ev ziyaretleri ile ulaşılmıştır ve katılımcılar ulaşılabilirlik düzeyleri üzerinden seçilmiştir. Çalışma, konusu itibariyle aldatma gibi mahrem kabul edilen bir kavramı içerdiğinden kullanılan ölçme araçları, örneklemedeki kişilere grup halinde değil bireysel olarak kapalı zarf kullanılarak uygulanmıştır. Anket uygulaması öncesinde çalışmanın gizliliği hakkında hem yazılı hem de sözel bilgilendirme yapılmıştır (Aydınlatılmış Onam Formu Ek 8'dedir). Aydınlatılmış onam formunda çalışmanın konusu, amacı, ölçeklerin tahmini cevaplama süresi, çalışmada katılımcılardan ne beklendiği, katılımcıların bilgilerinin gizli tutulacağı ve çalışmaya katılmanın gönüllülük esasına dayandığı gibi bilgiler yer almaktadır. Ölçekler yalnızca çalışmaya katılmayı kabul eden kişilere uygulanmıştır. Uygulama ortalama 60 dakika sürmüştür.

2.4. VERİLERİN ANALİZİ

Çalışmada yer alan ölçüm araçlarından Young Şema Ölçeği (YSÖ-KF3) için “kopukluk/reddedilmişlik alanı”, “zedelenmiş özerklik alanı”, “zedelenmiş sınırlar alanı”, “başkalarına yönelimlilik ve yüksek standartlar/bastırılmışlık alanı” olmak üzere toplam beş puan türü elde edilmiştir. Young Ebeveynlik Ölçeği'nin (YEBÖ) regresyon analizleri için anne ve baba ayrı olmak üzere “kuralcı/kalıplayıcı”, “küçümseyici/kusur bulucu”, “duygusal bakımdan yoksun bırakıcı”, “sömürücü/istismar edici”, “aşırı koruyucu/evhamlı”, “koşullu/başarı odaklı”, “aşırı izin verici/sınırsız”, “kötümser/endişeli”, “cezalandırıcı” ve “duygularını bastıran/değişime kapalı” olmak üzere 20 puan türü elde edilmiştir. Ayrıca aracı değişken analizinde kullanılmak üzere, her bir ebeveynlik biçimi için anne-baba ayrımı yapılmayan 10 kompozit puan elde edilmiştir. Aldatma Eğilimi Ölçeği için bir adet toplam ölçek puanı hesaplanmıştır.

Romantik Kıskançlık Ölçeği içinse sadece, romantik kıskançlık düzeyini ölçen “kıskançlığın tetikleyicileri” alt boyut puanı hesaplanmıştır.

Çalışmada araştırma sorularının sırasına paralel biçimde öncelikle romantik kıskançlık ve aldatma eğilimi değişkenlerinin, erken dönem uyumsuz şema alanları ve algılanan ebeveynlik biçimlerinden yordanmasına yönelik regresyon analizlerine dahil edilecek alt boyutlarını belirlemek için korelasyon analizi ve ardından anlamlı ilişki gösteren değişkenler için regresyon analizi yapılmıştır. Daha sonra aracı değişken analizi koşullarının sağlanıp sağlanmadığını belirlemek için korelasyon analizleri yapılmıştır. Ardından algılanan ebeveynlik biçimleri ile romantik kıskançlık ve aldatma eğilimi arasında şema alanlarının aracı rolünün değerlendirilmesi amacıyla hiyerarşik regresyon analizi ve tam aracı değişken olmayanlar için sobel-z testi yapılmıştır.

BÖLÜM III

BULGULAR

Analiz aşamasına geçmeden önce olası analiz hatalarının önüne geçmek amacıyla verilerin SPSS'e girişi kontrol edilmiştir. Ardından çalışmada yer alan soruların %10'undan fazlasını boş bırakan katılımcılar çalışma dışı bırakılmış, daha az oranda boş cevabı bulunan kişiler için kayıp değer analizi yapılarak ilgili ölçeğin alt boyutundaki diğer maddelerin ortalaması atanmıştır. Daha sonra verilerin dağılımına bakılmış ve uç değer analizi yapılarak Z puanı ± 3.29 'un dışında kalan kişiler araştırma sonuçlarını etkileyebilecekleri için örneklemden çıkarılarak analize dahil edilmemiştir. Tüm bu işlemler yapıldıktan sonra analizler 209 kişi üzerinden yürütülmüştür.

Çalışma, konusu itibariyle yakın ilişkilerdeki deneyimlere odaklandığından, analizler cinsiyetlerdeki farklılaşmayı görebilmek adına kadın ve erkek katılımcılar için ayrı yapılmıştır ve bulgular kadın ve erkekler için ayrı başlıklar altında aktarılmıştır.

3.1. ERKEN DÖNEM UYUMSUZ ŞEMA ALANLARI, İŞLEVSEL OLMAYAN EBEVEYNLİK ALGILARI, ROMANTİK KISKANÇLIK DÜZEYİ ve ALDATMA EĞİLİMİNE İLİŞKİN T-TESTİ BULGULARI

Çalışmanın bu bölümünde, çalışmada yer alan değişkenlere ait ortalama puanların cinsiyetler açısından anlamlı bir fark gösterip göstermediğini değerlendirme amacıyla yürütülen bağımsız gruplar için t-testi analizi bulgularına yer verilmiştir. Cinsiyetler arası karşılaştırmalar; YŞÖ-KF3 için beş şema alanı, YEBÖ_A için 10 ebeveynlik biçimi, YEBÖ_B için 10 ebeveynlik biçimi ve romantik kıskançlık ve aldatma eğilimi olmak üzere toplam 27 puan türü üzerinden yapılmıştır. İlgili analiz bulguları Tablo 3.1, Tablo 3.2, Tablo 3.3 ve Tablo 3.4'ten izlenebilir.

Tablo 3.1. *Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarına Ait Puanların Cinsiyetlere Göre Karşılaştırılması*

Şema Alanları	Kadın (n=121) (ort ± ss)*	Erkek (n=87) (ort ± ss)	p
Kopukluk ve Reddedilmişlik	1,66 ± ,54	1,78 ± ,60	0,128
Zedelenmiş Özerklik	1,80 ± ,58	1,74 ± ,62	0,481
Zedelenmiş Sınırlar	3,32 ± ,83	3,21 ± ,96	0,404
Diğerleri Yönelimlilik	3,31 ± ,74	3,19 ± ,80	0,230
Yüksek Standartlar ve Bastırılmışlık	2,69 ± ,72	2,76 ± ,74	0,450

*ort = ortalama, ss = standart sapma

Tablo 3.1'den izlenebileceği gibi, erken dönem uyumsuz şema alanları arasında cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tablo 3.2. *Anneye Yönelik İşlevsel Olmayan Ebeveynlik Biçimlerine Ait Puanların Cinsiyetlere Göre Karşılaştırılması*

Ebeveynlik Biçimleri	Kadın (n=121) (ort ± ss)*	Erkek (n=87) (ort ± ss)	p
Kuralcı/Kalıplayıcı Ebeveynlik	2,65 ± ,98	2,16 ± ,82	0.000
Küçümseyici/Kusur Bulucu Ebeveynlik	1,37 ± ,48	1,35 ± ,42	0,705
Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı Ebeveynlik	2,14 ± ,83	2,52 ± ,91	0.002
Sömürücü/İstismar Edici Ebeveynlik	1,11 ± ,28	1,09 ± ,23	0,616
Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik	2,84 ± ,90	2,68 ± ,93	0,226
Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik	3,28 ± 1,13	3,12 ± 1,35	0,336
Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik	1,57 ± ,71	1,78 ± ,77	0,043

Kötümser/Endişeli Ebeveynlik	2,51 ± 1,18	2,36 ± 1,32	0,405
Cezalandırıcı Ebeveynlik	2,27 ± ,78	2,08± ,77	0,073
Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran Ebeveynlik	3,01 ± 1,11	2,79 ± 1,29	0,178

*ort = ortalama, ss = standart sapma

Tablo 3.2'den izlenebileceği gibi YEBÖ_A alt boyutlarından kuralcı/kalıplayıcı ebeveynlik, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ebeveynlik ve aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik biçimlerinde cinsiyet değişkeni açısından anlamlı fark bulunmuştur. Kadınların anneye dair algılanan kuralcı/kalıplayıcı ebeveynlik alt boyutundan aldıkları ortalama puan, erkeklerin bu alt boyuttan aldıkları ortalama puandan daha yüksektir ($t(209)=3.88, p < 0.001$). Farklı olarak erkeklerin anneye dair algılanan duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ebeveynlik ve aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik alt boyutlarından aldıkları ortalama puan, kadınların bu alt boyutlardan aldıkları ortalama puandan daha yüksektir ($t(209)= -3.13, p < 0.001$ ve $t(209)=-2.04, p < 0.05$).

Tablo 3.3. Babaya Yönelik İşlevsel Olmayan Ebeveynlik Biçimlerine Ait Puanlarının Cinsiyetlere Göre Karşılaştırılması

Ebeveynlik Biçimleri	Kadın (n=121) (ort ± ss)*	Erkek (n=87) (ort ± ss)	p
Kuralcı/Kalıplayıcı Ebeveynlik	2,78 ± 1,08	2,32 ± ,91	0,001
Küçümseyici/Kusur Bulucu Ebeveynlik	1,44 ± ,58	1,42 ± ,57	0,815
Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı Ebeveynlik	2,46 ± 1,05	2,83 ± 1,03	0,011
Sömürücü/İstismar Edici Ebeveynlik	1,16 ± ,37	1,18 ± ,36	0,638
Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik	2,73 ± ,88	2,48 ± ,92	0,046

Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik	3,34 ± 1,23	3,15 ± 1,38	0,314
Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik	1,59± ,72	1,81 ± ,87	0,048
Kötümser/Endişeli Ebeveynlik	2,47± 1,24	2,31 ± 1,29	0,370
Cezalandırıcı Ebeveynlik	2,24 ± ,88	2,16 ± ,82	0,482
Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran Ebeveynlik	3,15 ± 1,20	3,10± 1,43	0,793

*ort = ortalama, ss = standart sapma

Tablo 3.3'ten izlenebileceği gibi YEBÖ_B alt boyutlarından kuralcı/kalıplı ebeveynlik, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ebeveynlik, aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynlik ve aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik biçimlerinde cinsiyet değişkeni açısından anlamlı fark bulunmuştur. Kadınların babaya dair algılanan kuralcı/kalıplı ebeveynlik ve aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynlik alt boyutlarından aldıkları ortalama puan, erkeklerin bu alt boyutlardan aldıkları ortalama puandan daha yüksektir ($t(209)=3.24, p < 0.001$ ve $t(209)=2.01, p < 0.05$). Farklı olarak erkeklerin babaya dair algılanan duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ebeveynlik ve aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik alt boyutlarından aldıkları ortalama puan, kadınların bu alt boyutlardan aldıkları ortalama puandan daha yüksektir ($t(209)= -2.56, p < 0.05$ ve $t(209)=-1.99, p < 0.05$).

Tablo 3.4. *Romantik Kıskançlık Ölçeği Kıskançlık Tetikleyicileri Alt Ölçek Puanının Cinsiyetlere Göre Karşılaştırılması*

	Kadın (n=121) (ort ± ss)*	Erkek (n=87) (ort ± ss)	p
Romantik Kıskançlık Düzeyi	5,54 ± 1,12	5,69 ± 1,07	,334

*ort = ortalama, ss = standart sapma

Tablo 3.4'ten izlenebileceği gibi romantik kıskançlık düzeyinde cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark bulgulanmamıştır.

Tablo 3.5. *Aldatma Eğilimi Puanının Cinsiyetlere Göre Karşılaştırılması*

	Kadın (n=121) (ort ± ss)*	Erkek (n=87) (ort ± ss)	p
Aldatma Eğilimi	1,60 ± ,56	2,06 ± ,75	,000

*ort = ortalama, ss = standart sapma

Tablo 3.5'ten izlenebileceği gibi aldatma eğiliminde cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark bulunmuştur. Erkeklerin aldatma eğilimine ait ortalama puanları, kadınların sahip olduğu ortalama puandan yüksektir ($t(209) = -5.13, p < 0.001$).

3.2. ROMANTİK KISKANÇLIK DÜZEYİNİN ERKEN DÖNEM UYUMSUZ ŞEMA ALANLARINDAN YORDANMASINA İLİŞKİN REGRESYON ANALİZİ BULGULARI

Çalışmanın bu bölümünde, erken dönem uyumsuz şema alanlarının romantik kıskançlığı ne ölçüde yordadığını değerlendirmeye yönelik regresyon analizi sonuçlarına yer verilmiştir. Analizlerde, romantik kıskançlık düzeyi yordanan değişken, şema alanları ise yordayıcı değişken olarak analize katılmış; yordayıcı değişkenler basamaklı (stepwise) yöntem ile analize dahil edilmiştir. Regresyon analizlerinden önce, analize yalnızca YŞÖ-KF3'ün, RKÖ'nun kıskançlık tetikleyicileri alt boyutu ile anlamlı korelasyon gösteren alt boyutlarının dahil edilmesi amacıyla, her bir YŞÖ-KF3 alt boyutunun, kıskançlık tetikleyicileri alt boyutu ile korelasyonuna bakılmıştır.

3.2.1. Kadın Katılımcılarda Romantik Kıskançlık Düzeyinin Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Bulguları

Kadın katılımcılarda romantik kıskançlık düzeyinin şema alanlarından yordanmasına ilişkin regresyon analizine dahil edilecek değişkenlerin belirlenmesi amacıyla, analizden önce RKÖ kıskançlık tetikleyicileri alt boyutu ile YŞÖ-KF3 alt boyutları arasındaki korelasyon incelenmiştir (Bkz. Tablo 3.6)

Tablo 3.6. Kadın Katılımcılar için Romantik Kıskançlık Ölçeği Kıskançlık Tetikleyicileri Alt Boyutu ve Young Şema Ölçeği Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Katsayıları

	Romantik Kıskançlık Düzeyi
Kopukluk ve Reddedilmişlik Şema Alanı	.18
Zedelenmiş Özerklik Şema Alanı	.31**
Zedelenmiş Sınırlar Şema Alanı	.25**
Diğerleri Yönelimlilik Şema Alanı	.20*
Yüksek Standartlar ve Bastırılmışlık Şema Alanı	.20*

* $p < 0,05$, ** $p < 0,01$

Kadın katılımcılarda romantik kıskançlık düzeyi ile erken dönem uyumsuz şema alanları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan korelasyon analizleri, RKÖ'nün kıskançlık tetikleyicileri alt boyutu ile YŞÖ-KF3'ün zedelenmiş özerklik şema alanı, zedelenmiş sınırlar şema alanı, diğerleri yönelimlilik şema alanı, yüksek standartlar ve bastırılmışlık şema alanı alt boyutları arasında anlamlı bir korelasyonun varlığını ortaya koymaktadır (sırasıyla $r = .31, p < .01$; $r = .25, p < .01$; $r = .20, p < 0.05$ ve $r = .20, p < .05$). Bu nedenle, kadın katılımcılarda RKÖ'nün kıskançlık tetikleyicileri boyutunun YŞÖ-KF3 boyutlarından yordanmasına yönelik yapılan regresyon analizlerine zedelenmiş özerklik şema alanı, zedelenmiş sınırlar şema alanı, diğerleri yönelimlilik şema alanı ve yüksek standartlar ve bastırılmışlık şema alanı alt boyutları dahil edilmiştir. Korelasyon analizlerinde RKÖ'nün kıskançlık tetikleyicileri alt boyutu ile YŞÖ-KF3'ün kopukluk ve reddedilmişlik şema alanı alt boyutu arasında anlamlı bir korelasyon olmadığı ($p > .05$) görüldüğünden, bu alt boyut regresyon analizine dahil edilmemiştir.

YŞÖ-KF3'ün zedelenmiş özerklik şema alanı, zedelenmiş sınırlar şema alanı, diğerleri yönelimlilik şema alanı ve yüksek standartlar ve bastırılmışlık şema alanı alt boyutlarının, romantik kıskançlık düzeyini ne ölçüde yordadığını ortaya koymak amacıyla, RKÖ'nün kıskançlık tetikleyicileri alt boyutu için şema alanlarının yordayıcı değişken olarak tek blokta girildiği basamaklı (stepwise) regresyon analizi yapılmıştır (Bkz. Tablo 3.7).

Tablo 3.7. Kadın Katılımcılar için Romantik Kıskançlık Ölçeği Kıskançlık Tetikleyicileri Alt Boyutunun Young Şema Ölçeği Alt Boyutlarından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	B	t	p
Romantik Kıskançlık Düzeyi	Zedelenmiş Özerklik Şema Alanı	.31	.10	.09	.31	3.54	.001

Regresyon analizi sonuçları incelendiğinde, kadın katılımcılarda sadece zedelenmiş özerklik şema alanının romantik kıskançlık düzeyini anlamlı şekilde yordadığı ($\beta = .31, t = 3.54, p < .01$) ve bu şema alanının romantik kıskançlık düzeyine dair varyansın anlamlı bir kısmını ($R^2 = .10, F_{(1,119)} = 12.50, p < .01$) açıkladığı görülmüştür. Romantik kıskançlıkla anlamlı korelasyon gösteren şema alanları regresyon analizine birlikte girdiğinde zedelenmiş sınırlar şema alanı, diğerleri yönelimlilik şema alanı ve yüksek standartlar ve bastırılmışlık şema alanı alt boyutları eşitlikte yer alamamıştır. Buna göre kadınlarda zedelenmiş özerklik şema alanı gelişimi arttıkça romantik kıskançlık düzeyi de artmaktadır.

3.2.2. Erkek Katılımcılarda Romantik Kıskançlık Düzeyinin Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Bulguları

Erkek katılımcılarda romantik kıskançlık düzeyinin şema alanlarından yordanmasına ilişkin regresyon analizine dahil edilecek değişkenlerin belirlenmesi amacıyla,

analizden önce RKÖ kıskançlık tetikleyicileri alt boyutu ile YŞÖ-KF3 alt boyutları arasındaki korelasyon incelenmiştir (Bkz. Tablo 3.8).

Tablo 3.8. *Erkek Katılımcılar için Romantik Kıskançlık Ölçeği Kıskançlık Tetikleyicileri Alt Boyutu ve Young Şema Ölçeği Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Katsayıları*

	Romantik Kıskançlık Düzeyi
Kopukluk ve Reddedilmişlik Şema Alanı	-.07
Zedelenmiş Özerklik Şema Alanı	-.03
Zedelenmiş Sınırlar Şema Alanı	.03
Diğerleri Yönelimlilik Şema Alanı	-.07
Yüksek Standartlar ve Bastırılmışlık Şema Alanı	.07

*p < 0,05, **p < 0,01

Erkek katılımcılarda romantik kıskançlık düzeyi ve erken dönem uyumsuz şema alanları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan korelasyon analizleri, RKÖ'nün kıskançlık tetikleyicileri alt boyutunun YŞÖ-KF3'ün alt boyutlarından hiçbiri ile bir korelasyon göstermediğini ortaya koymaktadır ($p > .05$). Bu nedenle erkek katılımcılar için romantik kıskançlık düzeyinin erken dönem uyumsuz şema alanlarından yordanmasına yönelik regresyon analizi yürütülmemiştir.

3.3. ROMANTİK KISKANÇLIK DÜZEYİNİN ANNEYE DAİR ALGILANAN EBEVEYNLİK BİÇİMLERİNDEN YORDANMASINA İLİŞKİN REGRESYON ANALİZİ BULGULARI

Çalışmanın bu bölümünde, anneye dair algılanan ebeveynlik biçimlerinin, romantik kıskançlık düzeyini ne ölçüde yordadığını değerlendirmeye yönelik yapılan regresyon analizi sonuçlarına yer verilmiştir. Yapılan analizlerde, romantik kıskançlık düzeyi yordanan değişken olarak, anneye dair algılanan ebeveynlik biçimleri ise yordayıcı değişken olarak analize katılmış; yordayıcı değişkenler basamaklı (stepwise) yöntem ile analize dahil edilmiştir. Regresyon analizlerinden önce, analize yalnızca YEBÖ_A'nın, RKÖ'nün kıskançlık tetikleyicileri alt boyutu ile anlamlı korelasyon gösteren alt

boyutlarının dahil edilmesi amacıyla, her bir YEBÖ_A alt boyutunun kıskançlık tetikleyicileri alt boyutu ile korelasyonuna bakılmıştır.

3.3.1. Kadın Katılımcılarda Romantik Kıskançlık Düzeyinin Anneye Dair Algılanan Ebeveynlik Biçimlerinden Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Bulguları

Kadın katılımcılarda romantik kıskançlık düzeyinin anneye dair algılanan ebeveynlik biçimlerinden yordanmasına ilişkin regresyon analizine dahil edilecek değişkenlerin belirlenmesi amacıyla, analizden önce RKÖ'nün kıskançlık tetikleyicileri alt boyutu ile YEBÖ_A alt boyutları arasındaki korelasyon incelenmiştir (Bkz. Tablo 3.9).

Tablo 3.9. Kadın Katılımcılar için Romantik Kıskançlık Ölçeği Kıskançlığın Tetikleyicileri Alt Boyutu ve Young Ebeveynlik Ölçeği Anne Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Katsayıları

	Romantik Kıskançlık Düzeyi
Anne Kuralcı/Kalıplayıcı Ebeveynlik	.26**
Anne Küçümseyici/Kusur Bulucu Ebeveynlik	.15
Anne Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı Ebeveynlik	-.17
Anne Sömürücü İstismar Edici Ebeveynlik	.00
Anne Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik	.22*
Anne Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik	.30**
Anne Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik	.02
Anne Kötümser/Endişeli Ebeveynlik	.16
Anne Cezalandırıcı Ebeveynlik	.22*
Anne Değişime Kapalı/Duyularını Bastıran Ebeveynlik	.13

*p < .05, **p < .01

Kadın katılımcılarda romantik kıskançlık düzeyi ile anneye dair algılanan ebeveynlik biçimleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan korelasyon analizleri, RKÖ'nün kıskançlık tetikleyicileri alt boyutu ile YEBÖ_A'nın koşullu/başarı odaklı ebeveynlik, kuralcı/kalıplayıcı ebeveynlik, cezalandırıcı ebeveynlik, aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynlik alt boyutları arasında anlamlı bir korelasyonun varlığını ortaya koymaktadır

(sırasıyla $r = .30, p < .01$; $r = .26, p < .01$; $r = .22, p < .05$; $r = .22, p < .05$). Bu nedenle, kadın katılımcılarda RKÖ'nün kıskançlık tetikleyicileri boyutunun YEBÖ_A alt boyutlarından yordanmasına yönelik regresyon analizlerine sadece koşullu/başarı odaklı ebeveynlik, kuralcı/kalıplı ebeveynlik, cezalandırıcı ebeveynlik ve aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynlik alt boyutları dahil edilmiştir. Korelasyon analizlerinde RKÖ'nün kıskançlık tetikleyicileri alt boyutu ile YEBÖ_A'nın küçümseyici/kusur bulucu ebeveynlik, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ebeveynlik, sömürücü/istismar edici ebeveynlik, aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik, kötümser/endişeli ebeveynlik ve değişime kapalı/duygularını bastıran ebeveynlik alt boyutları arasında anlamlı bir korelasyon olmadığı ($p > .05$) görüldüğünden, bu alt boyutlar regresyon analizine dahil edilmemiştir.

YEBÖ_A koşullu/başarı odaklı ebeveynlik, kuralcı/kalıplı ebeveynlik, cezalandırıcı ebeveynlik ve aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynlik alt boyutlarının, romantik kıskançlık düzeyini ne ölçüde yordadığını ortaya koymak amacıyla, RKÖ'nün kıskançlık tetikleyicileri alt boyutu için anneye dair algılanan ebeveynlik biçimlerinin yordayıcı değişken olarak tek blokta girildiği basamaklı (stepwise) regresyon analizi yapılmıştır (Bkz. Tablo 3.10).

Tablo 3.10. Kadın Katılımcılar için Romantik Kıskançlık Ölçeği Kıskançlık Tetikleyicileri Alt Boyutunun Young Ebeveynlik Ölçeği Anne Alt Boyutlarından Yordanmasına İlişikin Regresyon Analizi Sonuçları

Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	B	t	p
Romantik Kıskançlık Düzeyi	Anne Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik	.30	.09	.08	.30	3.37	.001

Regresyon analizi sonuçları incelendiğinde, kadın katılımcılarda anneye dair algılanan ebeveynlik biçimlerinden sadece koşullu/başarı odaklı ebeveynlik biçiminin romantik kıskançlık düzeyini anlamlı şekilde yordadığı ($\beta = .30, t = 3.37, p < .01$) ve bu ebeveynlik biçiminin romantik kıskançlık düzeyine dair varyansın anlamlı bir kısmını ($R^2 = .09, F_{(1,119)} = 11.36, p < .01$) açıkladığı görülmüştür. Romantik kıskançlıkla anlamlı korelasyon gösteren anneye dair ebeveynlik biçimleri regresyon analizine birlikte girdiğinde kuralcı/kalıplı ebeveynlik, cezalandırıcı ebeveynlik ve aşırı

koruyucu/evhamlı ebeveynlik alt boyutları eşitlikte yer alamamıştır. Buna göre kadınlarda anneye dair koşullu/başarı odaklı ebeveynlik algısı arttıkça romantik kıskançlık düzeyi de artmaktadır.

3.3.2. Erkek Katılımcılarda Romantik Kıskançlık Düzeyinin Anneye Dair Algılanan Ebeveynlik Biçimlerinden Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Bulguları

Erkek katılımcılarda romantik kıskançlık düzeyinin anneye dair algılanan ebeveynlik biçimlerinden yordanmasına ilişkin regresyon analizine dahil edilecek değişkenlerin belirlenmesi amacıyla, analizden önce RKÖ'nün kıskançlık tetikleyicileri alt boyutu ile YEBÖ_A alt boyutları arasındaki korelasyon incelenmiştir (Bkz. Tablo 3.11).

Tablo 3.11 *Erkek Katılımcılar için Romantik Kıskançlık Ölçeği Kıskançlığın Tetikleyicileri Alt Boyutu ile Young Ebeveynlik Ölçeği Anne Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Katsayıları*

	Romantik Kıskançlık
Anne Kuralcı/Kalıplayıcı Ebeveynlik	.10
Anne Küçümseyici/Kusur Bulucu Ebeveynlik	-.07
Anne Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı Ebeveynlik	-.11
Anne Sömürücü İstismar Edici Ebeveynlik	-.10
Anne Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik	.05
Anne Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik	.26*
Anne Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik	-.03
Anne Kötümser/Endişeli Ebeveynlik	.17
Anne Cezalandırıcı Ebeveynlik	.11
Anne Değişime Kapalı/Duyularını Bastran Ebeveynlik	.02

*p < .05, **p < .01

Erkek katılımcılarda romantik kıskançlık düzeyi ile anneye dair algılanan ebeveynlik biçimleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan korelasyon analizleri, RKÖ'nün kıskançlık tetikleyicileri alt boyutu ile sadece YEBÖ_A koşullu/başarı odaklı ebeveynlik alt boyutu arasında anlamlı bir korelasyonun varlığını ortaya koymaktadır ($r = .26, p < .05$). Bu nedenle, erkek katılımcılarda, RKÖ'nün kıskançlık tetikleyicileri

boyutunun YEBÖ_A alt boyutlarından yordanmasına yönelik yapılan regresyon analizlerine sadece koşullu/başarı odaklı ebeveynlik alt boyutu dahil edilmiştir. Korelasyon analizlerinde RKÖ'nün kıskançlık tetikleyicileri alt boyutu ile YEBÖ_A'nın kuralcı/kalıplıyıcı ebeveynlik, küçümseyici/kusur bulucu ebeveynlik, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ebeveynlik, sömürücü/istismar edici ebeveynlik, aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynlik, aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik, kötümser/endişeli ebeveynlik, cezalandırıcı ebeveynlik ve değişime kapalı/duygularını bastıran ebeveynlik alt boyutları arasında anlamlı bir korelasyon olmadığı ($p > .05$) görüldüğünden, bu alt boyutlar regresyon analizine dahil edilmemiştir.

YEBÖ_A koşullu/başarı odaklı ebeveynlik alt boyutunun, romantik kıskançlık düzeyini ne ölçüde yordadığını ortaya koymak amacıyla, RKÖ'nün kıskançlık tetikleyicileri alt boyutu için anneye dair algılanan ebeveynlik biçimlerinin yordayıcı değişken olarak tek blokta girildiği basamaklı (stepwise) regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan analize ilişkin sonuçlar Tablo 3.12'den izlenebilir.

Tablo 3.12. *Erkek Katılımcılar için Romantik Kıskançlık Ölçeği Kıskançlığın Tetikleyicileri Alt Boyutunun Young Ebevenlik Ölçeği Anne Alt Boyutlarından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları*

Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	P
Romantik Kıskançlık Düzeyi	Anne Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik	.26	.07	.06	.26	2.49	.015

Regresyon analizi sonuçları incelendiğinde, erkek katılımcılarda anneye dair algılanan ebeveynlik biçimlerinden sadece koşullu/başarı odaklı ebeveynlik biçiminin romantik kıskançlık düzeyini anlamlı şekilde yordadığı ($\beta = .26$, $t = 2.49$, $p < .05$) ve bu ebeveynlik biçiminin romantik kıskançlık düzeyine dair varyansın anlamlı bir kısmını ($R^2 = .07$, $F_{(1,85)} = 6.19$, $p < .05$) açıkladığı görülmüştür. Buna göre erkeklerde anneye dair koşullu/başarı odaklı ebeveynlik algısı arttıkça romantik kıskançlık düzeyi de artmaktadır.

3.4. ROMANTİK KISKANÇLIK DÜZEYİNİN BABAYA DAİR ALGILANAN EBEVEYNLİK BİÇİMLERİNDEN YORDANMASINA İLİŞKİN REGRESYON ANALİZİ BULGULARI

Çalışmanın bu bölümünde, babaya dair algılanan ebeveynlik biçimlerinin romantik kıskançlık düzeyini ne ölçüde yordadığını değerlendirmeye yönelik regresyon analizi sonuçlarına yer verilmiştir. Yapılan analizlerde romantik kıskançlık düzeyi yordanan değişken olarak, babaya dair algılanan ebeveynlik biçimleri ise yordayıcı değişken olarak analize katılmış; yordayıcı değişkenler basamaklı (stepwise) yöntem ile analize dahil edilmiştir. Regresyon analizlerinden önce, analize yalnızca YEBÖ_B'nin RKÖ'nün kıskançlık tetikleyicileri alt boyutu ile anlamlı korelasyon gösteren alt boyutlarının dahil edilmesi amacıyla, her bir YEBÖ_B alt boyutunun romantik kıskançlık düzeyi ile korelasyonuna bakılmıştır.

3.4.1. Kadın Katılımcılarda Romantik Kıskançlık Düzeyinin Babaya Dair Algılanan Ebeveynlik Biçimlerinden Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Bulguları

Kadın katılımcılarda romantik kıskançlık düzeyinin, babaya dair algılanan ebeveynlik biçimlerinden yordanmasına ilişkin regresyon analizine dahil edilecek değişkenlerin belirlenmesi amacıyla, analizden önce RKÖ'nün kıskançlık tetikleyicileri alt boyutu ile YEBÖ_B alt boyutları arasındaki korelasyon incelenmiştir (Bkz. Tablo 3.13).

Tablo 3.13. *Kadın Katılımcılar için Romantik Kıskançlık Ölçeği Kıskançlık Tetikleyicileri Alt Boyutu ve Young Ebeveynlik Ölçeği Baba Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Katsayıları*

	Romantik Kıskançlık Düzeyi
Baba Kuralcı/Kalıplayıcı Ebeveynlik	.12
Baba Küçümseyici/Kusur Bulucu Ebeveynlik	.04
Baba Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı Ebeveynlik	-.12
Baba Sömürücü İstismar Edici Ebeveynlik	-.01
Baba Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik	.21*

Baba Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik	.23*
Baba Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik	.01
Baba Kötümser/Endişeli Ebeveynlik	.06
Baba Cezalandırıcı Ebeveynlik	.13
Baba Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran Ebeveynlik	.07

* $p < .05$, ** $p < .01$

Kadın katılımcılarda romantik kıskançlık düzeyi ile babaya dair algılanan ebeveynlik biçimleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan korelasyon analizleri, RKÖ'nün kıskançlık tetikleyicileri alt boyutu ile YEBÖ_B'nin aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynlik ve koşullu/başarı odaklı ebeveynlik alt boyutları arasında anlamlı bir korelasyonun varlığını ortaya koymaktadır (sırasıyla $r = .23$, $p < .05$; $r = .21$, $p < .05$). Bu nedenle, kadın katılımcılarda RKÖ'nün kıskançlık tetikleyicileri boyutunun YEBÖ_B alt boyutlarından yordanmasına yönelik yapılan regresyon analizlerine sadece aşırı koruyucu/evhamlı ve ebeveynlik koşullu/başarı odaklı ebeveynlik alt boyutları dahil edilmiştir. Korelasyon analizlerinde RKÖ'nün kıskançlık tetikleyicileri alt boyutu ile YEBÖ_B'nin kuralcı/kalıplayıcı ebeveynlik, küçümseyici/kusur bulucu ebeveynlik, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ebeveynlik, sömürücü/istismar edici ebeveynlik, aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik, kötümser/endişeli ebeveynlik, cezalandırıcı ebeveynlik ve değişime kapalı/duygularını bastıran ebeveynlik alt boyutları arasında anlamlı bir korelasyon olmadığı ($p > .05$) görüldüğünden, bu alt boyutlar regresyon analizine dahil edilmemiştir.

YEBÖ_B aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynlik ve koşullu/başarı odaklı ebeveynlik alt boyutlarının, romantik kıskançlık düzeyini ne ölçüde yordadığını ortaya koymak amacıyla, RKÖ'nün kıskançlık tetikleyicileri alt boyutu için babaya dair algılanan ebeveynlik biçimlerinin yordayıcı değişken olarak tek blokta girildiği basamaklı (stepwise) regresyon analizi yapılmıştır (Bkz. Tablo 3.14)

Tablo 3.14 Kadın Katılımcılar için Romantik Kıskançlık Ölçeği Kıskançlığın Tetikleyicileri Alt Boyutunun Young Ebeveynlik Ölçeği Baba Alt Boyutlarından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	p
Romantik Kıskançlık Düzeyi	Baba Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik	.23	.05	.04	.23	2.55	.012

Regresyon analizi sonuçları incelendiğinde, kadın katılımcılarda babaya dair algılanan ebeveynlik biçimlerinden sadece koşullu/başarı odaklı ebeveynlik biçiminin romantik kıskançlık düzeyini anlamlı şekilde yordadığı ($\beta = .23, t = 2.55, p < .05$) ve bu ebeveynlik biçiminin romantik kıskançlık düzeyine dair varyansın anlamlı bir kısmını ($R^2 = .05, F_{(1,119)} = 6.50, p < .05$) açıkladığı görülmüştür. Romantik kıskançlıkla anlamlı korelasyon gösteren babaya dair ebeveynlik biçimleri regresyon analizine girdiğinde aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynlik alt boyutu eşitlikte yer alamamıştır. Buna göre kadınlarda babaya dair koşullu/başarı odaklı ebeveynlik algısı arttıkça romantik kıskançlık düzeyi de artmaktadır.

3.4.2. Erkek Katılımcılarda Romantik Kıskançlık Düzeyinin Babaya Dair Algılanan Ebeveynlik Biçimlerinden Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Bulguları

Erkek katılımcılarda romantik kıskançlığın babaya dair algılanan ebeveynlik biçimlerinden yordanmasına ilişkin regresyon analizine dahil edilecek değişkenlerin belirlenmesi amacıyla, analizden önce RKÖ'nün kıskançlık tetikleyicileri alt boyutu ile YEBÖ_B alt boyutları arasındaki korelasyon incelenmiştir (Bkz. Tablo 3.15).

Tablo 3.15. Erkek Katılımcılar için Romantik Kıskançlık Ölçeği Kıskançlık Tetikleyicileri Alt Boyutu ile Young Ebeveynlik Ölçeği Baba Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Katsayıları

	Romantik Kıskançlık Düzeyi
Baba Kuralcı/Kalıplıyıcı Ebeveynlik	.00
Baba Küçümseyici/Kusur Bulucu Ebeveynlik	.04
Baba Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı Ebeveynlik	-.05
Baba Sömürücü İstismar Edici Ebeveynlik	.04
Baba Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik	.09
Baba Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik	.17
Baba Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik	-.08
Baba Kötümser/Endişeli Ebeveynlik	.09
Baba Cezalandırıcı Ebeveynlik	.12
Baba Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran Ebeveynlik	.02

* $p < .05$, ** $p < .01$

Erkek katılımcılar için yapılan korelasyon analizleri, RKÖ'nün kıskançlık tetikleyicileri alt boyutunun YEBÖ_B'nun alt boyutlarından hiçbiri ile bir korelasyon göstermediğini ortaya koymaktadır ($p > .05$). Bu nedenle, erkek katılımcılar için RKÖ'nün kıskançlık tetikleyicileri alt ölçek puanının YEBÖ_B alt boyutlarından yordanmasına yönelik regresyon analizi yürütülmemiştir.

3.5. ALDATMA EĞİLİMİNİN ERKEN DÖNEM UYUMSUZ ŞEMA ALANLARINDAN YORDANMASINA İLİŞKİN REGRESYON ANALİZİ BULGULARI

Çalışmanın bu bölümünde, erken dönem uyumsuz şema alanlarının aldatma eğilimini ne ölçüde yordadığını değerlendirmeye yönelik regresyon analizi sonuçlarına yer verilmiştir. Yapılan analizlerde, aldatma eğilimi yordanan değişken olarak, erken dönem uyumsuz şema alanları ise yordayıcı değişken olarak analize katılmış; yordayıcı değişkenler basamaklı (stepwise) yöntem ile analize dahil edilmiştir. Regresyon analizlerinden önce, analize yalnızca YŞÖ-KF3'ün aldatma eğilimi ile anlamlı korelasyon gösteren alt boyutlarının dahil edilmesi amacıyla, her bir YŞÖ-KF3 alt boyutunun aldatma eğilimi ölçek puanı ile korelasyonuna bakılmıştır.

3.5.1. Kadın Katılımcılarda Aldatma Eğiliminin Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Bulguları

Kadın katılımcılarda aldatma eğiliminin, erken dönem uyumsuz şema alanlarından yordanmasına ilişkin yapılacak regresyon analizine dahil edilecek değişkenlerin belirlenmesi amacıyla, analizden önce aldatma eğilimi ölçek puanı ile YŞÖ-KF3'ün alt boyutları arasındaki korelasyon incelenmiştir (Bkz. Tablo 3.16)

Tablo 3.16. Kadın Katılımcılar için Aldatma Eğilimi Ölçeği ile Young Şema Ölçeği Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Katsayıları

	Aldatma Eğilimi
Kopukluk ve Reddedilmişlik Şema Alanı	.30**
Zedelenmiş Özerklik Şema Alanı	.29**
Zedelenmiş Sınırlar Şema Alanı	.12
Diğerleri Yönelimlilik Şema Alanı	.25**
Yüksek Standartlar ve Şema Bastırılmışlık Alanı	.17

* $p < 0,05$, ** $p < 0,01$

Kadın katılımcılarda aldatma eğilimi ile erken dönem uyumsuz şema alanları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan korelasyon analizleri, aldatma eğilimi ölçek puanı ile YŞÖ-KF3'ün kopukluk ve reddedilmişlik şema alanı, zedelenmiş özerklik şema alanı ve diğerleri yönelimlilik şema alanı alt boyutları arasında anlamlı bir korelasyonun varlığını ortaya koymaktadır (sırasıyla $r = .30$, $p < .01$; $r = .29$, $p < .01$ ve $r = .25$, $p < .01$). Bu nedenle, kadın katılımcılarda aldatma eğilimi ölçek puanının YŞÖ-KF3'ün alt boyutlarından yordanmasına yönelik regresyon analizlerine sadece kopukluk ve reddedilmişlik alanı, zedelenmiş özerklik alanı ve diğerleri yönelimlilik alanı alt boyutları dahil edilmiştir. Korelasyon analizlerinde aldatma eğilimi ölçek puanı ile YŞÖ-KF3'ün zedelenmiş sınırlar şema alanı ile yüksek standartlar ve bastırılmışlık şema alanı alt boyutları arasında anlamlı bir korelasyon olmadığı ($p > .05$) görüldüğünden bu alt boyutlar regresyon analizine dahil edilmemiştir.

YŞÖ-KF3'ün kopukluk ve reddedilmişlik şema alanı, zedelenmiş özerklik şema alanı ve zedelenmiş sınırlar şema alanı alt boyutlarının, aldatma eğilimini ne ölçüde yordadığını ortaya koymak amacıyla, aldatma eğilimi için şema alanlarının yordayıcı değişken olarak tek blokta girildiği basamaklı (stepwise) regresyon analizi yapılmıştır (Bkz. Tablo 3.17).

Tablo 3.17 Kadın Katılımcılar için Aldatma Eğilimi Ölçeği Puanının Young Şema Ölçeği Alt Boyutlarından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	P
Aldatma Eğilimi	Kopukluk ve Reddedilmişlik Şema Alanı	.30	.09	.08	.30	3.36	.001

Regresyon analizi sonuçları incelendiğinde, kadın katılımcılarda sadece kopukluk ve reddedilmişlik şema alanının aldatma eğilimini anlamlı şekilde yordadığı ($\beta = .30$, $t = 3.36$, $p < .01$) ve bu şema alanının aldatma eğilimine dair varyansın anlamlı bir kısmını ($R^2 = .09$, $F_{(1,119)} = 11.32$, $p < .01$) açıkladığı görülmüştür. Aldatma eğilimiyle anlamlı korelasyon gösteren şema alanları regresyon analizine birlikte girdiğinde zedelenmiş özerklik şema alanı ve zedelenmiş sınırlar şema alanı alt boyutları eşitlikte yer alamamıştır. Buna göre kadınlarda kopukluk ve reddedilmişlik şema alanı gelişimi arttıkça aldatma eğilimi de artmaktadır.

3.5.2. Erkek Katılımcılarda Aldatma Eğiliminin Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Bulguları

Erkek katılımcılarda aldatma eğiliminin, erken dönem uyumsuz şema alanlarından yordanmasına ilişkin yapılacak regresyon analizine dahil edilecek değişkenlerin belirlenmesi amacıyla, analizden önce aldatma eğilimi ölçek puanı ile YŞÖ-KF3'ün alt boyutları arasındaki korelasyon incelenmiştir (Bkz. 3.18)

Tablo 3.18 *Erkek Katılımcılar için Aldatma Eğilimi Ölçeği ve Young Şema Ölçeği Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Katsayıları*

	Aldatma Eğilimi
Kopukluk ve Reddedilmişlik Alanı	.22*
Zedelenmiş Özerklik Alanı	.23*
Zedelenmiş Sınırlar Alanı	.20
Diğerleri Yönelimlilik Alanı	.08
Yüksek standartlar ve bastırılmışlık alanı	.11

* $p < 0,05$, ** $p < 0,01$

Erkek katılımcılarda, aldatma eğilimi ile erken dönem uyumsuz şemalar arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan korelasyon analizleri, aldatma eğilimi ölçek puanı ile YŞÖ-KF3'ün kopukluk ve reddedilmişlik şema alanı ile zedelenmiş özerklik şema

alanı alt boyutları arasında anlamlı bir korelasyonun varlığını ortaya koymaktadır (sırasıyla $r = .22$, $p < .05$ ve $r = .23$, $p < .05$). Bu nedenle, kadın katılımcılarda aldatma eğilimi ölçek puanının YŞÖ-KF3'ün alt boyutlarından yordanmasına yönelik regresyon analizlerine sadece kopukluk ve reddedilmişlik şema alanı ile zedelenmiş özerklik şema alanı alt boyutları dahil edilmiştir. Korelasyon analizinde aldatma eğilimi ölçek puanı ile YŞÖ-KF3'ün zedelenmiş sınırlar şema alanı, diğerleri yönelimlik şema alanı ve yüksek standartlar ve bastırılmışlık şema alanı alt boyutları arasında anlamlı bir korelasyon olmadığı ($p > .05$) görüldüğünden bu alt boyutlar regresyon analizine dahil edilmemiştir.

YŞÖ-KF3'ün kopukluk ve reddedilmişlik şema alanı ile zedelenmiş özerklik şema alanı alt boyutlarının, aldatma eğilimini ne ölçüde yordadığını ortaya koymak amacıyla, aldatma eğilimi için YŞÖ-KF3'ün alt boyutlarının yordayıcı değişken olarak tek blokta girildiği basamaklı (stepwise) regresyon analizi yapılmıştır (Bkz. Tablo 3.19).

Tablo 3.19. *Erkek Katılımcılar için Aldatma Eğilimi Ölçeği Puanının Young Şema Ölçeği Alt Boyutlarından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları*

Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	p
Aldatma Eğilimi	Zedelenmiş Özerklik Şema Alanı	.23	.05	.04	.23	2.18	.03

Regresyon analizi sonuçları incelendiğinde, erkek katılımcılarda sadece zedelenmiş özerklik şema alanının aldatma eğilimini anlamlı şekilde yordadığı ($\beta = .23$, $t = 2.18$, $p < .05$) ve bu şema alanının aldatma eğilimine dair varyansın anlamlı bir kısmını ($R^2 = .053$, $F_{(1,85)} = 4.751$, $p < .05$) açıkladığı görülmüştür. Aldatma eğilimi ile anlamlı korelasyon gösteren şema alanları regresyon analizine birlikte girdiğinde kopukluk ve reddedilmişlik şema alanı alt boyutu eşitlikte yer alamamıştır. Buna göre, erkeklerde zedelenmiş özerklik şema alanı gelişimi arttıkça aldatma eğilimi de artmaktadır.

3.6. ALDATMA EĞİLİMİNİN ANNEYE DAİR ALGILANAN EBEVEYNLİK BİÇİMLERİNDEN YORDANMASINA İLİŞKİN REGRESYON ANALİZİ BULGULARI

Çalışmanın bu bölümünde, anneye dair algılanan ebeveynlik biçimlerinin aldatma eğilimi ne ölçüde yordadığını değerlendirmeye yönelik regresyon analizi sonuçlarına yer verilmiştir. Analizlerde, aldatma eğilimi yordanan değişken olarak, anneye dair algılanan ebeveynlik biçimleri ise yordayıcı değişken olarak analize katılmış; yordayıcı değişkenler basamaklı (stepwise) yöntem ile analize dahil edilmişlerdir. Regresyon analizlerinden önce, analize yalnızca YEBÖ_A'nın aldatma eğilimi ile anlamlı korelasyon gösteren alt boyutlarının dahil edilmesi amacıyla, her bir YEBÖ_A alt boyutunun aldatma eğilimi ile korelasyonuna bakılmıştır.

3.6.1. Kadın Katılımcılarda Aldatma Eğiliminin Anneye Dair Algılanan Ebeveynlik Biçimlerinden Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Bulguları

Kadın katılımcılarda aldatma eğiliminin anneye dair algılanan ebeveynlik biçimlerinden yordanmasına ilişkin regresyon analizine dahil edilecek değişkenlerin belirlenmesi amacıyla, analizden önce aldatma eğilimi ölçek puanı ile YEBÖ_A alt boyutları arasındaki korelasyon incelenmiştir (Bkz. Tablo 3.20).

Tablo 3.20. *Kadın Katılımcılar için Aldatma Eğilimi Ölçeği ile Young Ebeveynlik Ölçeği Anne Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Katsayıları*

	Aldatma Eğilimi
Anne Kuralcı/Kalıplayıcı Ebeveynlik	-.00
Anne Küçümseyici/Kusur Bulucu Ebeveynlik	.02
Anne Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı Ebeveynlik	.01
Anne Sömürücü İstismar Edici Ebeveynlik	.11
Anne Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik	.02
Anne Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik	.07
Anne Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik	.26**

Anne Kötümser/Endişeli Ebeveynlik	-02
Anne Cezalandırıcı Ebeveynlik	.08
Anne Değişime/Kapalı Duygularını Bastıran Ebeveynlik	.20*

*p < .05, **p < .01

Kadın katılımcılarda, aldatma eğilimi ile anneye dair algılanan ebeveynlik biçimleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan korelasyon analizi, aldatma eğilimi ölçek puanı ile YEBÖ_A'nın aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik ve değişime kapalı duygularını bastıran ebeveynlik alt boyutları arasında anlamlı bir korelasyonun varlığını ortaya koymaktadır (sırasıyla $r = .26, p < .01$ ve $r = .20, p < .05$). Bu nedenle, kadın katılımcılarda aldatma eğilimi ölçek puanının YEBÖ_A boyutlarından yordanmasına yönelik yapılan regresyon analizlerine, sadece aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik ve değişime kapalı/duygularını bastıran ebeveynlik alt boyutları dahil edilmiştir. Korelasyon analizinde aldatma eğilimi ölçek puanı ile YEBÖ_A'nın kuralcı/kalıplayıcı ebeveynlik, küçümseyici/kusur bulucu ebeveynlik, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ebeveynlik, sömürücü istismar edici ebeveynlik, aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynlik, koşullu/başarı odaklı ebeveynlik, kötümser/endişeli ebeveynlik ve cezalandırıcı ebeveynlik alt boyutları arasında anlamlı bir korelasyon olmadığı ($p > .05$) görüldüğünden, bu alt boyutlar regresyon analizine dahil edilmemiştir.

YEBÖ_A'nın aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik ve değişime kapalı/duygularını bastıran ebeveynlik alt boyutlarının, aldatma eğilimini ne ölçüde yordadığını ortaya koymak amacıyla, aldatma eğilimi için anneye dair algılanan ebeveynlik biçimlerinin yordayıcı değişken olarak tek blokta girildiği basamaklı (stepwise) regresyon analizi yapılmıştır (Bkz. Tablo 3.21)

Tablo 3.21. Kadın Katılımcılar için Aldatma Eğilimi Ölçeği Puanının Young Ebeveynlik Ölçeği Anne Alt Boyutlarından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	P
Aldatma Eğilimi	Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik	.26	.07	.06	.26	2.96	.004

Regresyon analizi sonuçları incelendiğinde, kadın katılımcılarda anneye dair algılanan ebeveynlik biçimlerinden sadece aşırı izin verici ebeveynlik biçiminin aldatma eğilimini

anlamli şekilde yordadığı ($\beta = .26, t = 2.96, p < .01$) ve bu ebeveynlik biçiminin romantik kıskançlık düzeyine dair varyansın anlamlı bir kısmını ($R^2 = .07, F_{(1,119)} = 8,75, p < .01$) açıkladığı görülmüştür. Aldatma eğilimi ile anlamlı korelasyon gösteren anneye dair algılanan ebeveynlik biçimleri regresyon analizine birlikte girdiklerinde değişime kapalı/duygularını bastıran ebeveynlik alt boyutu eşitlikte yer alamamıştır. Buna göre kadınlarda anneye dair aşırı izin verici ebeveynlik algısı arttıkça aldatma eğilimi de artmaktadır.

3.6.2. Erkek Katılımcılarda Aldatma Eğiliminin Anneye Dair Algılanan Ebeveynlik Biçimlerinden Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Bulguları

Erkek katılımcılarda, aldatma eğiliminin, anneye dair algılanan ebeveynlik biçimlerinden yordanmasına ilişkin yapılacak regresyon analizine dahil edilecek değişkenlerin belirlenmesi amacıyla, analizden önce aldatma eğilimi ölçek puanı ile YEBÖ_A alt boyutları arasındaki korelasyon incelenmiştir (Bkz. Tablo 3.22)

Tablo 3.22. Erkek Katılımcılar için Aldatma Eğilimi Ölçeği ve Young Ebeveynlik Ölçeği Anne Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Katsayıları

	Aldatma Eğilimi
Anne Kuralcı/Kalıplıyıcı Ebeveynlik	.11
Anne Küçümseyici/Kusur Bulucu Ebeveynlik	-.01
Anne Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı Ebeveynlik	.10
Anne Sömürücü İstismar Edici Ebeveynlik	.08
Anne Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik	.20
Anne Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik	.15
Anne Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik	.31*
Anne Kötümser/Endişeli Ebeveynlik	.26*
Anne Cezalandırıcı Ebeveynlik	.25*
Anne Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran Ebeveynlik	.22*

*p < .05, **p < .01

Erkek katılımcılarda, aldatma eğilimi ile anneye dair algılanan ebeveynlik biçimleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan korelasyon analizi, aldatma eğilimi ölçek puanı ile YEBÖ_A'nın aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik, kötümser/endişeli ebeveynlik, cezalandırıcı ebeveynlik ve değişime kapalı/duygularını bastıran ebeveynlik alt boyutu arasında anlamlı bir korelasyonun varlığını ortaya koymaktadır (sırasıyla $r = .31, p < .05$; $r = .26, p < .05$; $r = .25, p < .05$ ve $r = .22, p < .05$;). Bu nedenle, erkek katılımcılarda aldatma eğilimi ölçek puanının YEBÖ_A boyutlarından yordanmasına yönelik regresyon analizlerine, sadece aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik, kötümser/endişeli ebeveynlik, cezalandırıcı ebeveynlik ve değişime kapalı/duygularını bastıran ebeveynlik alt boyutları dahil edilmiştir. Korelasyon analizinde aldatma eğilimi ölçek puanı ile YEBÖ_A'nın kuralcı/kalıplayıcı ebeveynlik, küçümseyici/kusur bulucu ebeveynlik, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ebeveynlik, sömürücü istismar edici ebeveynlik, aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynlik ve koşullu/başarı odaklı ebeveynlik alt boyutları arasında anlamlı bir korelasyon olmadığı ($p > .05$) görüldüğünden, bu alt boyutlar regresyon analizine dahil edilmemiştir.

YEBÖ_A'nın aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik, kötümser/endişeli ebeveynlik, cezalandırıcı ebeveynlik ve değişime kapalı duygularını bastıran ebeveynlik alt boyutlarının aldatma eğilimini ne ölçüde yordadığını ortaya koymak amacıyla, aldatma eğilimi için anneye dair algılanan ebeveynlik biçimlerinin yordayıcı değişken olarak tek blokta girildiği basamaklı (stepwise) regresyon analizi yapılmıştır (Bkz. Tablo 3.23).

Tablo 3.23. Erkek Katılımcılar için Aldatma Eğilimi Ölçeği Puanının Young Ebeveynlik Ölçeği Anne Alt Boyutlarından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	B	t	p
Aldatma Eğilimi	Aşırı İzin Verici/Sınırsız	.31	.10	.87	.31	3.04	.003

Regresyon analizi sonuçları incelendiğinde, erkek katılımcılarda anneye dair algılanan ebeveynlik biçimlerinden sadece aşırı izin verici ebeveynlik biçiminin aldatma eğilimini anlamlı şekilde yordadığı ($\beta = .31, t = 3.04, p < .01$) ve bu ebeveynlik biçiminin aldatma eğilimine dair varyansın anlamlı bir kısmını ($R^2 = .10, F_{(1,85)} = 9.22, p < .01$) açıkladığı görülmüştür. Aldatma eğilimi ile anlamlı korelasyon gösteren anneye dair

algılanan ebeveynlik biçimleri regresyon analizine birlikte girdiğinde kötümser/endişeli ebeveynlik, cezalandırıcı ebeveynlik ve değişime kapalı duygularını bastıran ebeveynlik alt boyutları eşitlikte yer alamamıştır. Buna göre, erkeklerde anneye dair aşırı izin verici ebeveynlik algısı arttıkça aldatma eğilimi de artmaktadır.

3.7. ALDATMA EĞİLİMİNİN BABAYA DAİR ALGILANAN EBEVEYNLİK BİÇİMLERİNDEN YORDANMASINA İLİŞKİN REGRESYON ANALİZİ BULGULARI

Çalışmanın bu bölümünde, babaya dair algılanan ebeveynlik biçimlerinin, aldatma eğilimi ne ölçüde yordadığını değerlendirmeye yönelik regresyon analizi sonuçlarına yer verilmiştir. Analizlerde, aldatma eğilimi yordanan değişken olarak, babaya dair algılanan ebeveynlik biçimleri ise yordayıcı değişken olarak analize katılmış; yordayıcı değişkenler basamaklı (stepwise) yöntem ile analize dahil edilmiştir. Regresyon analizlerinden önce, analize yalnızca, YEBÖ_B'nin aldatma eğilimi ile anlamlı korelasyon gösteren alt boyutlarının dahil edilmesi amacıyla, her bir YEBÖ_B alt boyutunun aldatma eğilimi ile korelasyonuna bakılmıştır.

3.7.1. Kadın Katılımcılarda Aldatma Eğiliminin Babaya Dair Algılanan Ebeveynlik Biçimlerinden Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Bulguları

Kadın katılımcılarda, aldatma eğiliminin, babaya dair algılanan ebeveynlik biçimlerinden yordanmasına ilişkin yapılacak regresyon analizine dahil edilecek değişkenlerin belirlenmesi amacıyla, analizden önce aldatma eğilimi ölçek puanı ile YEBÖ_B alt boyutları arasındaki korelasyon incelenmiştir (Bkz. Tablo 3.24)

Tablo 3.24. *Kadın Katılımcılar için Aldatma Eğilimi Ölçeği ile Young Ebeveynlik Ölçeği Baba Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Katsayıları*

	Aldatma Eğilimi
Baba Kuralcı/Kalıplıyıcı Ebeveynlik	-.02
Baba Küçümseyici/Kusur Bulucu Ebeveynlik	-.04
Baba Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı Ebeveynlik	-.01
Baba Sömürücü İstismar Edici Ebeveynlik	.08
Baba Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik	.05
Baba Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik	.04
Baba Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik	.23**
Baba Kötümser/Endişeli Ebeveynlik	-.05
Baba Cezalandırıcı Ebeveynlik	.02
Baba Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran Ebeveynlik	.02

*p < .05, **p < .01

Kadın katılımcılarda aldatma eğilimi ile babaya dair algılanan ebeveynlik biçimleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan korelasyon analizleri, aldatma eğilimi ölçek puanı ile YEBÖ_B'nin aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik alt boyutu arasında anlamlı bir korelasyonun varlığını ortaya koymaktadır ($r = .23, p < .01$). Bu nedenle, kadın katılımcılarda aldatma eğilimi ölçek puanının, YEBÖ_B boyutlarından yordanmasına yönelik regresyon analizine, sadece aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik alt boyutu dahil edilmiştir. Korelasyon analizinde aldatma eğilimi ölçek puanı ile YEBÖ_B'nin kuralcı/kalıplıyıcı ebeveynlik, küçümseyici/kusur bulucu ebeveynlik, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ebeveynlik, sömürücü istismar edici ebeveynlik, aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynlik, koşullu/başarı odaklı ebeveynlik, kötümser/endişeli ebeveynlik, cezalandırıcı ebeveynlik ve değişime kapalı/duygularını bastıran ebeveynlik alt boyutları arasında anlamlı bir korelasyon olmadığı ($p > .05$) görüldüğünden, bu alt boyutlar regresyon analizine dahil edilmemiştir.

YEBÖ_B'nin aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik alt boyutunun aldatma eğilimini ne ölçüde yordadığını ortaya koymak amacıyla, aldatma eğilimi için babaya dair algılanan ebeveynlik biçimlerinin yordayıcı değişken olarak tek blokta girildiği basamaklı (stepwise) regresyon analizi yapılmıştır (Bkz. Tablo 3.25)

Tablo 3.25. Kadın Katılımcılar için Aldatma Eğilimi Ölçeği Puanının Young Ebeveynlik Ölçeği Baba Alt Boyutlarından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	T	p
Aldatma Eğilimi	Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik	.23	.05	.05	.23	2.62	.010

Yapılan regresyon analizi sonuçları incelendiğinde, kadın katılımcılarda babaya dair algılanan ebeveynlik biçimlerinden sadece aşırı izin verici ebeveynlik biçiminin, aldatma eğilimini anlamlı şekilde yordadığı ($\beta = .23$, $t = 2.62$, $p < .05$) ve bu ebeveynlik biçiminin aldatma eğilimine dair varyansın anlamlı bir kısmını ($R^2 = .05$, $F_{(1,119)} = 6.85$, $p < .05$) açıkladığı görülmüştür. Buna göre, kadınlarda babaya dair aşırı izin verici ebeveynlik algısı arttıkça aldatma eğilimi de artmaktadır.

3.7.2. Erkek Katılımcılarda Aldatma Eğiliminin Babaya Dair Algılanan Ebeveynlik Biçimlerinden Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Bulguları

Erkek katılımcılarda aldatma eğiliminin, babaya dair algılanan ebeveynlik biçimlerinden yordanmasına ilişkin regresyon analizine dahil edilecek değişkenlerin belirlenmesi amacıyla, regresyon analizinden önce aldatma eğilimi ölçek puanı ile YEBÖ_B alt boyutları arasındaki korelasyona bakılmıştır (Bkz. 3.26)

Tablo 3.26. Erkek Katılımcılar için Aldatma Eğilimi Ölçeği ve Young Ebeveynlik Ölçeği Baba Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Katsayıları

	Aldatma Eğilimi
Baba Kuralcı/Kalıplı	.06
Baba Küçümseyici/Kusur Bulucu	.06
Baba Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı	.14
Baba Sömürücü İstismar Edici	-.00
Baba Aşırı Koruyucu/Evhamlı	.19
Baba Koşullu/Başarı Odaklı	.08
Baba Aşırı İzin Verici/Sınırsız	.30**
Baba Kötümser/Endişeli	.25**

Baba Cezalandırıcı	.32**
Baba Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran	.16

*p < .05, **p < .01

Erkek katılımcılarda aldatma eğilimi ile babaya dair algılanan ebeveynlik biçimleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan korelasyon analizleri, aldatma eğilimi ölçek puanı ile YEBÖ_B'nin aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik, kötümser/endişeli ebeveynlik ve cezalandırıcı ebeveynlik alt boyutları arasında anlamlı bir korelasyonun varlığını ortaya koymaktadır ($r = .30, p < .01$; $r = .25, p < .01$ ve $r = .32, p < .01$). Bu nedenle erkek katılımcılarda aldatma eğilimi ölçek puanının YEBÖ_B boyutlarından yordanmasına yönelik yapılan regresyon analizlerine aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik, kötümser/endişeli ebeveynlik ve cezalandırıcı ebeveynlik alt boyutları dahil edilmiştir. Korelasyon analizlerinde aldatma eğilimi ölçek puanı ile YEBÖ_B'nin kuralcı/kalıplı ebeveynlik, küçümseyici/kusur bulucu ebeveynlik, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ebeveynlik, sömürücü/istismar edici ebeveynlik, aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynlik, koşullu/başarı odaklı ebeveynlik ve değişime kapalı duygularını bastıran ebeveynlik alt boyutları arasında anlamlı bir korelasyon olmadığı ($p > .05$) görüldüğünden bu alt boyutlar regresyon analizine dahil edilmemiştir.

YEBÖ_B aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik, kötümser/endişeli ebeveynlik ve cezalandırıcı ebeveynlik alt boyutunun aldatma eğilimini ne ölçüde yordadığını ortaya koymak amacıyla, aldatma eğilimi için babaya dair algılanan ebeveynlik biçimlerinin yordayıcı değişken olarak tek blokta girildiği basamaklı (stepwise) regresyon analizi yapılmıştır (Bkz. Tablo 3.27)

Tablo 3.27. Erkek Katılımcılar için Aldatma Eğilimi Ölçeği Puanının Young Ebeveynlik Ölçeği Baba Alt Boyutlarından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	T	p
1 Aldatma Eğilimi	Cezalandırıcı Ebeveynlik	.32	.11	.09	.32	3.15	.002
2 Aldatma Eğilimi	Cezalandırıcı Ebeveynlik	.42	.17	.15	.29	2.88	.005
	Aşırı İzin Verici Ebeveynlik				.26	2.64	.010

*p < .05, **p < .01

Regresyon analizi sonuçları incelendiğinde erkek katılımcılarda babaya dair algılanan ebeveynlik biçimlerinden cezalandırıcı ebeveynlik ve aşırı izin verici ebeveynlik biçimlerinin, aldatma eğilimini anlamlı şekilde yordadığı ($\beta = .32$, $t = 3.15$, $p < .01$. ve $\beta = .26$, $t = 2.64$, $p < .01$) ve bu ebeveynlik biçimlerinin romantik kıskançlık düzeyine dair varyansın anlamlı bir kısmını ($R^2 = .11$, $F(1,85) = 9.92$, $p < .01$ ve $R^2 = .17$, $F(2,84) = 8.79$, $p < .05$) açıkladığı görülmüştür. Aldatma eğilimi ile anlamlı korelasyon gösteren babaya dair algılanan ebeveynlik biçimleri regresyon analizine birlikte girdiğinde kötümser/endişeli ebeveynlik alt boyutu eşitlikte yer alamamıştır. Buna göre, erkeklerde babaya dair algılanan cezalandırıcı ve aşırı izin verici ebeveynlik biçimleri arttıkça aldatma eğilimi de artmaktadır.

Regresyon analizi bulguları genel olarak değerlendirildiğinde erken dönem uyumsuz şema alanları ve algılanan işlevsel olmayan ebeveynlik biçimlerinin romantik kıskançlık düzeyi ve aldatma eğilimi ile ilişkili olduğu söylenebilir. Regresyon analizlerinin bulgularına ilişkin özet tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 3.28. Regresyon Analizleri Bulgularına İlişkin Özet Tablo

Cinsiyet	Yordayıcı		Yordanan
Kadın	Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanları	Zedelenmiş Özerklik Şema Alanı	Romantik Kıskançlık
	Anneye Dair Algılanan İşlevsel Olmayan Ebeveynlik Biçimleri	Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik Biçimi	
	Babaya Dair Algılanan İşlevsel Olmayan Ebeveynlik Biçimleri	Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik Biçimi	
Erkek	Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanları	-	
	Anneye Dair Algılanan İşlevsel Olmayan Ebeveynlik Biçimleri	Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik	
	Babaya Dair Algılanan İşlevsel Olmayan Ebeveynlik Biçimleri	-	
Kadın	Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanları	Kopukluk ve Reddedilmişlik Şema Alanı	Aldatma Eğilimi
	Anneye Dair Algılanan İşlevsel Olmayan Ebeveynlik Biçimleri	Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik	
	Babaya Dair Algılanan İşlevsel Olmayan Ebeveynlik Biçimleri	Aşırı İzin Verici Sınırsız Ebeveynlik	
	Erken Dönem Uyumsuz Şema	Zedelenmiş Özerklik	

Erkek	Alanları	
	Anneye Dair Algılanan İşlevsel Olmayan Ebeveynlik Biçimleri	Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik
	Babaya Dair Algılanan İşlevsel Olmayan Ebeveynlik Biçimleri	Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik Cezalandırıcı Ebeveynlik

3.8. İŞLEVSEL OLMAYAN EBEVEYNLİK ALGISI ve ROMANTİK KISKANÇLIK DÜZEYİ ARASINDAKİ İLİŞKİDE ERKEN DÖNEM UYUMSUZ ŞEMA ALANLARININ ARACI (MEDIATOR) ROLÜNÜN İNCELENMESİNE İLİŞKİN ANALİZ BULGULARI

Çalışmanın bu bölümünde katılımcıların RKÖ'nün kıskançlık tetikleyicileri boyutlarından aldıkları puanın yordanan (bağımlı) değişken olarak alındığı hiyerarşik regresyon analizi sonuçlarına yer verilmiştir. Katılımcıların YEBÖ'nün alt boyutlarından (Kuralcı/Kalıplayıcı Ebeveynlik, Küçümseyici/Kusur Bulucu Ebeveynlik, Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı Ebeveynlik, Sömürü/İstismar Edici Ebeveynlik, Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik, Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik, Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik, Kötümser/Endişeli Ebeveynlik, Cezalandırıcı Ebeveynlik) aldıkları puanlar çalışmanın yordayıcı (bağımsız) değişkenleri; YŞÖ-KF3'nün alt boyutlarından (Kopukluk ve Reddedilmişlik Şema Alanı, Zedelenmiş Özerklik Şema Alanı, Zedelenmiş Sınırlar Şema Alanı, Diğerleri Yönelimlilik Şema Alanı, Yüksek Standartlar ve Bastırılmışlık Şema Alanı) aldıkları puanlar ise çalışmanın aracı (mediator) değişkenleridir. Aracı değişken analizinin yapıldığı aşamalarda YEBÖ alt boyutları, anne ve babaya dair ebeveynlik biçimleri için ayrı ayrı değil kompozit puan alınarak analize dahil edilmiştir.

Her bir regresyon analizinde, bağımsız değişkenin beta değerlerindeki farkın ve aracı değişken ve bağımlı değişken arasındaki ilişkinin anlamlılığı incelenmiştir. Beta değerlerindeki azalma miktarının anlamlılık düzeyi Sobel testi kullanılarak değerlendirilmiştir (Kenny, Kashy ve Bolger, 1998).

Araştırmada ileri sürülen değişkenlerin rolü incelenirken, Baron ve Kenny'nin (1986) ölçütleri göz önüne alınmıştır. Bir değişkenin aracı değişken olabilmesi için aşağıda belirtilen 4 ölçütü karşılaması gerekmektedir:

1. Yordayıcı ve yordanan değişken arasındaki ilişki anlamlı olmalıdır.
2. Aracı değişken ve yordayıcı değişken arasındaki ilişki anlamlı olmalıdır.
3. Aracı değişken ile yordanan değişken arasındaki ilişki -yordayıcı değişken kontrol edildiğinde- anlamlı olmalıdır.
4. Aracı değişken ile yordayıcı değişken eşzamanlı olarak regresyon analizine girildiğinde, daha önce yordayıcı ve yordanan değişken arasında var olan anlamlı ilişki anlamlı olmaktan çıkmalı ya da daha önceki anlamlılık düzeyi azalmalıdır (Baron ve Kenny, 1986).

Baron ve Kenny'nin (1986) ilk iki ölçütünün, araştırma değişkenleri açısından karşılanıp karşılanmadığının belirlenmesi amacıyla, aracı değişken analizinden önce algılanan işlevsel olmayan ebeveynlik biçimleri, erken dönem uyumsuz şema alanları ve romantik kıskançlık düzeyi arasındaki korelasyon katsayılarına bakılmıştır. Aktarılan ölçütleri karşılayan değişkenler arasında analizler sürdürülmüş ve aracı değişken analizlerinden elde edilen anlamlı sonuçlar ilerleyen bölümlerde aktarılmıştır.

3.8.1. Kadın Katılımcılarda İşlevsel Olmayan Ebeveynlik Algıları ile Romantik Kıskançlık Düzeyi Arasındaki İlişkide Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarının Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Bulguları

Kadın katılımcılarda işlevsel olmayan ebeveynlik algıları ile romantik kıskançlık düzeyi arasındaki ilişkide erken dönem uyumsuz şema alanlarının aracı rolünü belirlemeye yönelik hiyerarşik regresyon analizinden önce, Baron ve Kenny'nin ölçütleri test edilmiştir. Bu amaçla yürütülen analizlere ilişkin tablolar Ek 9'dan izlenebilir. Kadın katılımcılar için algılanan işlevsel olmayan ebeveynlik biçimleri, erken dönem uyumsuz şema alanları ve romantik kıskançlık düzeyi değişkenleri için Baron ve Kenny'nin (1986) ölçütüne göre izlenebilecek aracı değişken analizleri Tablo 3.29'da verilmiştir.

Tablo 3.29. *Young Ebeveynlik Ölçeği, Young Şema Ölçeği ve Romantik Kıskançlık Ölçeği için Yürütülen Aracı Değişken Analizleri*

	Yordayıcı Değişken (Young Ebeveynlik Ölçeği)	Aracı Değişken (Young Şema Ölçeği)	Yordanan Değişken (Romantik Kıskançlık Ölçeği)
1	Kuralcı/Kalıplayıcı Ebeveynlik	Zedelenmiş Özerklik Şema Alanı	Romantik Kıskançlık Düzeyi
2	AşırıKoruyucu/Evhamlı Ebevenlik	Zedelenmiş Özerklik Şema Alanı	Romantik Kıskançlık Düzeyi
3	AşırıKoruyucu/Evhamlı Ebeveynlik	Zedelenmiş Sınırlar Şema Alanı	Romantik Kıskançlık Düzeyi
4	Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik	Zedelenmiş Özerklik Şema Alanı	Romantik Kıskançlık Düzeyi
5	Cezalandırıcı Ebeveynlik	Zedelenmiş Özerklik Şema Alanı	Romantik Kıskançlık Düzeyi

3.8.1.1. Kadın Katılımcılarda Algılanan Kuralcı/Kalıplayıcı Ebeveynlik Biçimi ile Romantik Kıskançlık Düzeyi Arasındaki İlişkide Zedelenmiş Özerklik Şema Alanının Aracı Rolünün İncelenmesine İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Bulguları

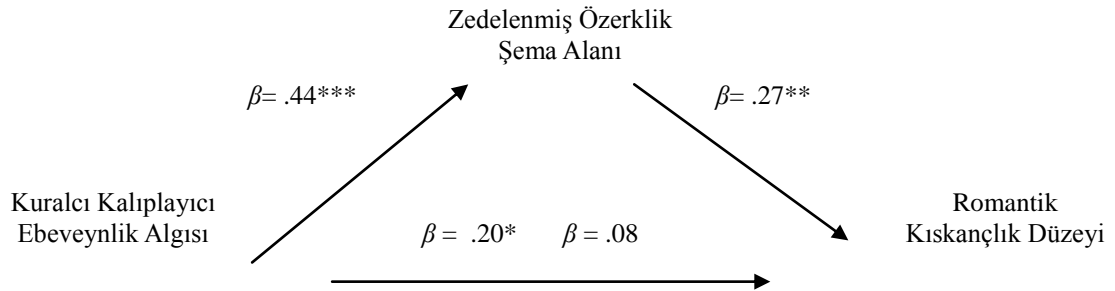
Kadınlarda kuralcı/kalıplayıcı ebeveynlik algısı ile romantik kıskançlık düzeyi arasındaki ilişkide zedelenmiş özerklik şema alanının aracı rolü olup olmadığının belirlenebilmesi için basit ve hiyerarşik regresyon analizleri yürütülmüştür. Regresyon analizleri sonucunda kuralcı/kalıplayıcı ebeveynlik algısı ile romantik kıskançlık düzeyi arasındaki beta katsayısı .20 ($p < .05$), kuralcı/kalıplayıcı ebeveynlik algısı ile zedelenmiş özerklik şema alanı arasındaki beta katsayısı .44 ($p < .001$), kuralcı/kalıplayıcı ebeveynlik algısı kontrol edildiğinde zedelenmiş özerklik şema alanı ile romantik kıskançlık düzeyi arasındaki beta katsayısı .27 ($p < .01$), zedelenmiş özerklik şema alanı dahilken kuralcı/kalıplayıcı ebeveynlik algısının sahip olduğu beta katsayısı .08 ($p > .05$) bulunmuştur. Yürütülen hiyerarşik regresyon analizine ilişkin bulgular Tablo 3.30'dan izlenebilir.

Tablo 3.30. *Kuralcı/Kalıplayıcı Ebeveynlik Biçiminin Romantik Kıskançlık Düzeyini Yordamasında Zedelenmiş Şema Alanının Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları*

Analiz Aşaması	Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	P
1	Romantik Kıskançlık Düzeyi	Kuralcı/Kalıplayıcı Ebeveynlik	.20	.04	.03	.20	2.27	.025
2	Romantik Kıskançlık Düzeyi	Kuralcı/Kalıplayıcı Ebeveynlik	.32	.10	.09	.08	.85	.395
		Zedelenmiş Özerklik Şema Alanı				.27	2.79	.006

Tablo 3.29'dan izlenebileceği gibi analiz bulguları, denkleme ilk aşamada giren kuralcı/kalıplayıcı ebeveynlik puanının romantik kıskançlık düzeyini anlamlı olarak yordadığına ($\beta = .20$, $t = 2.27$, $p < .05$) ve romantik kıskançlık düzeyine dair varyansın anlamlı bir kısmını açıkladığına ($R^2 = .04$, $F_{(1,119)} = 5.14$ $p < .05$) işaret etmektedir. Denkleme ikinci aşamada zedelenmiş özerklik şema alanının dahil olmasıyla, kuralcı/kalıplayıcı ebeveynlik biçiminin, zedelenmiş özerklik şema alanı ile birlikte romantik kıskançlık puanındaki varyansın %10'unu açıkladığı ve kuralcı/kalıplayıcı ebeveynlik biçiminin sahip olduğu beta değerinin .20'den ($p < .05$) .08'e ($p > .05$) düştüğü görülmüştür. Zedelenmiş özerklik şema alanının dahil olmasıyla kuralcı/kalıplayıcı ebeveynlik algısının sahip olduğu anlamlı beta değeri anlamsızla dönüştüğü için sobel test yapılmasına gerek duyulmamıştır. Buna göre, kadınlarda zedelenmiş özerklik şema alanı, algılanan kuralcı/kalıplayıcı ebeveynlik biçimi ile romantik kıskançlık düzeyi arasındaki ilişkide tam aracı role sahiptir. Yordayıcı ve aracı değişkenin bağımlı değişkenle olan ilişkisi ve ilgili beta katsayıları Şekil 3.1'de verilmiştir.

Şekil 3.1. Algılanan Kuralcı/Kalıplı Ebeveynlik Biçiminin Romantik Kıskançlık Düzeyini Yordamasında Zedelenmiş Özerklik Şema Alanının Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

3.8.1.2. Kadın Katılımcılarda Algılanan Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik Biçimi ile Romantik Kıskançlık Düzeyi Arasındaki İlişkide Zedelenmiş Özerklik Şema Alanının Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Bulguları

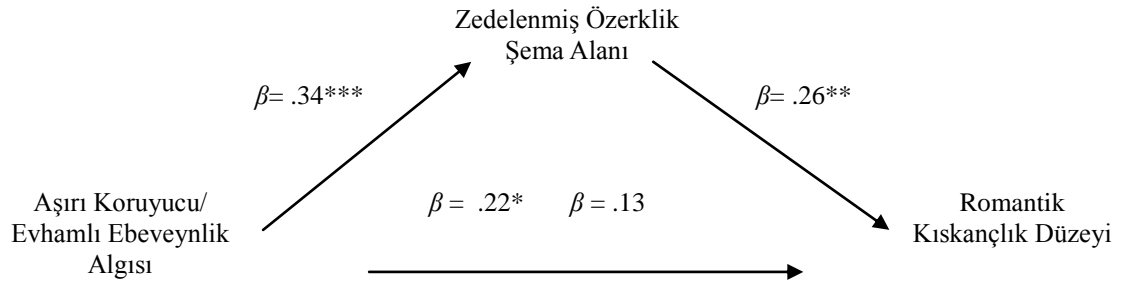
Kadınlarda aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynlik algısı ile romantik kıskançlık düzeyi arasındaki ilişkide zedelenmiş özerklik şema alanının aracı rolü olup olmadığının belirlenebilmesi için basit ve hiyerarşik regresyon analizleri yürütülmüştür. Regresyon analizleri sonucunda aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynlik algısı ile romantik kıskançlık düzeyi arasındaki beta katsayısı $.22$ ($p < .05$), aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynlik algısı ile zedelenmiş özerklik şema alanı arasındaki beta katsayısı $.34$ ($p < .001$), aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynlik algısı kontrol edildiğinde zedelenmiş özerklik şema alanı ile romantik kıskançlık düzeyi arasındaki beta katsayısı $.26$ ($p < .01$), zedelenmiş özerklik şema alanı dahilken aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynlik algısının sahip olduğu beta katsayısı $.13$ ($p > .05$) bulunmuştur. Yürütülen hiyerarşik regresyon analizine ilişkin bulgular Tablo 3.31'den izlenebilir.

Tablo 3.31. *Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik Biçiminin Romantik Kıskançlık Düzeyini Yordamasında Zedelenmiş Özerklik Şema Alanının Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları*

Analiz Aşaması	Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	P
1	Romantik Kıskançlık Düzeyi	Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik	.22	.05	.04	.22	2.46	.015
2	Romantik Kıskançlık Düzeyi	Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik	.33	.11	.10	.13	1.43	.156
		Zedelenmiş Özerklik Şema Alanı				.26	2.87	.005

Tablo 3.31'den izlenebileceği gibi analiz, denkleme ilk aşamada giren aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynlik puanının romantik kıskançlık düzeyini anlamlı olarak yordadığına ($\beta = .22$, $t = 2.46$, $p < .05$) ve romantik kıskançlık düzeyine dair varyansın anlamlı bir kısmını açıkladığına ($R^2 = .05$, $F_{(1,119)} = 6.07$, $p < .05$) işaret etmektedir. Denkleme ikinci aşamada zedelenmiş özerklik şema alanının dahil olmasıyla, aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynlik biçiminin, zedelenmiş özerklik şema alanı ile birlikte romantik kıskançlık puanındaki varyansın %11'ini açıkladığı ve aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynlik biçiminin sahip olduğu beta değerinin .22'den ($p < .05$) .13'ye ($p > .05$) düştüğü görülmüştür. Zedelenmiş özerklik şema alanının dahil olmasıyla aşırı koruyucu ebeveynlik algısının sahip olduğu anlamlı beta değeri anlamsızla dönüştüğü için sobel test yapılmasına gerek duyulmamıştır. Buna göre, kadınlarda zedelenmiş özerklik şema alanı, algılanan aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynlik biçimi ile romantik kıskançlık düzeyi arasındaki ilişkide tam aracı role sahiptir. Yordayıcı ve aracı değişkenin bağımlı değişkenle olan ilişkisi ve ilgili beta katsayıları Şekil 3.2'te verilmiştir.

Şekil 3.2. Algılanan Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik Biçiminin Romantik Kıskançlık Düzeyini Yordamasında Zedelenmiş Özerklik Şema Alanının Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

3.8.1.3. Kadın Katılımcılarda Algılanan Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik Biçimi ile Romantik Kıskançlık Düzeyi Arasındaki İlişide Zedelenmiş Sınırlar Şema Alanının Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Bulguları

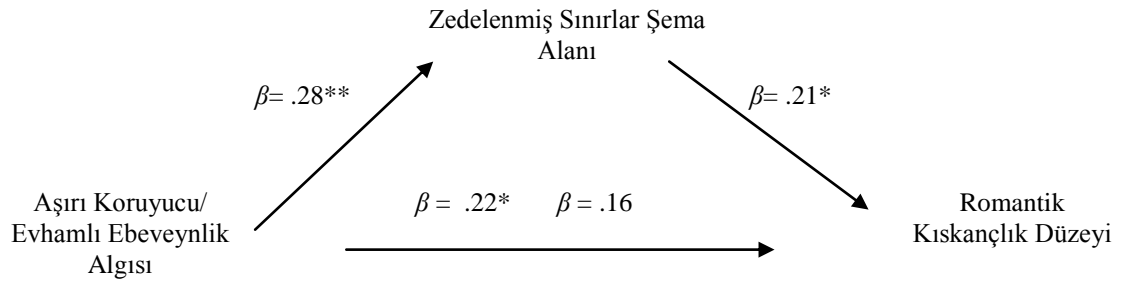
Kadınlarda, aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynlik algısı ile romantik kıskançlık düzeyi arasındaki ilişkide zedelenmiş sınırlar şema alanının aracı rolü olup olmadığının belirlenebilmesi için basit ve hiyerarşik regresyon analizleri yürütülmüştür. Regresyon analizleri sonucunda aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynlik algısı ile romantik kıskançlık düzeyi arasındaki beta katsayısı $.22$ ($p < .05$), aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynlik algısı ile zedelenmiş sınırlar şema alanı arasındaki beta katsayısı $.28$ ($p < .01$), aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynlik algısı kontrol edildiğinde zedelenmiş sınırlar şema alanı ile romantik kıskançlık düzeyi arasındaki beta katsayısı $.21$ ($p < .05$), zedelenmiş sınırlar şema alanı dahilken aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynlik algısının sahip olduğu beta katsayısı $.16$ ($p > .05$) bulunmuştur. Yürütülen hiyerarşik regresyon analizine ilişkin bulgular Tablo 3.32'den izlenebilir.

Tablo 3.32. *Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik Biçiminin Romantik Kıskançlık Düzeyini Yordamasında Zedelenmiş Sınırlar Şema Alanının Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları*

Analiz Aşaması	Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	P
1	Romantik Kıskançlık Düzeyi	Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik	.22	.05	.04	.22	2.46	.015
2	Romantik Kıskançlık Düzeyi	Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik	.30	.09	.07	.16	1.76	.081
		Zedelenmiş Sınırlar Şema Alanı				.21	2.27	.025

Tablo 3.32.'den izlenebileceği gibi analiz bulguları, denkleme ilk aşamada giren aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynlik puanının romantik kıskançlık düzeyini anlamlı olarak yordadığına ($\beta = .22$, $t = 2.46$, $p < .05$) ve romantik kıskançlık düzeyine dair varyansın anlamlı bir kısmını açıkladığına ($R^2 = .05$, $F_{(1,119)} = 6.07$, $p < .05$) işaret etmektedir. Denkleme ikinci aşamada zedelenmiş sınırlar şema alanının dahil olmasıyla, aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynlik biçiminin, zedelenmiş sınırlar şema alanı ile birlikte romantik kıskançlık puanındaki varyansın %9'unu açıkladığı ve aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynlik biçiminin sahip olduğu beta değerinin .22'den ($p < .05$) .16'ye ($p > .05$) düştüğü görülmüştür. Zedelenmiş özerklik şema alanının dahil olmasıyla aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynlik algısının sahip olduğu anlamlı beta değeri anlamsızla dönüştüğü için sobel test yapılmasına gerek duyulmamıştır. Buna göre, kadınlarda zedelenmiş sınırlar şema alanı, algılanan aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynlik biçimi ile romantik kıskançlık düzeyi arasındaki ilişkide tam aracı role sahiptir. Yordayıcı ve aracı değişkenin bağımlı değişkenle olan ilişkisi ve ilgili beta katsayıları Şekil 3.3'te verilmiştir.

Şekil 3.3. Algılanan Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik Biçiminin Romantik Kıskançlık Düzeyini Yordamasında Zedelenmiş Sınırlar Şema Alanının Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

3.8.1.4. Kadın Katılımcılarda Algılanan Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik Biçimi ile Romantik Kıskançlık Düzeyi Arasındaki İlişkide Zedelenmiş Özerklik Şema Alanının Aracı Rolünün İncelenmesine İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

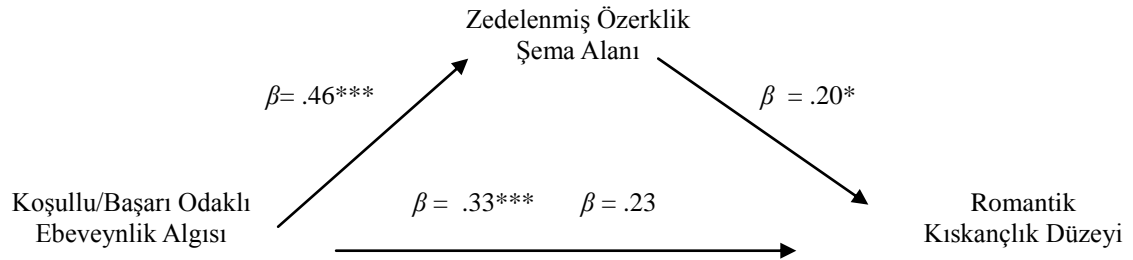
Kadınlarda koşullu/başarı odaklı ebeveynlik algısı ile romantik kıskançlık düzeyi arasındaki ilişkide zedelenmiş özerklik şema alanının aracı rolü olup olmadığının belirlenebilmesi için basit ve hiyerarşik regresyon analizleri yürütülmüştür. Regresyon analizleri sonucunda koşullu/başarı odaklı ebeveynlik algısı ile romantik kıskançlık düzeyi arasındaki beta katsayısı .33 ($p < .001$), koşullu/başarı odaklı ebeveynlik algısı ile zedelenmiş özerklik şema alanı arasındaki beta katsayısı .46 ($p < .001$), koşullu/başarı odaklı ebeveynlik algısı kontrol edildiğinde zedelenmiş özerklik şema alanı ile romantik kıskançlık düzeyi arasındaki beta katsayısı .20 ($p < .05$), zedelenmiş özerklik şema alanı dahilken koşullu/başarı odaklı ebeveynlik algısının sahip olduğu beta katsayısı .23 ($p < .05$) bulunmuştur. Yürütülen hiyerarşik regresyon analizine ilişkin bulgular Tablo 3.33'ten izlenebilir.

Tablo 3.33. Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik Biçiminin Romantik Kıskançlık Düzeyini Yordamasında Zedelenmiş Özerklik Şema Alanının Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Analiz Aşaması	Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	p
1	Romantik Kıskançlık Düzeyi	Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik	.33	.11	.10	.33	3.77	.000
2	Romantik Kıskançlık Düzeyi	Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik	.37	.14	.12	.23	2.43	.017
		Zedelenmiş Özerklik Şema Alanı				.20	2.07	.040

Tablo 3.33'ten izlenebileceği gibi analiz bulguları, denkleme ilk aşamada giren koşullu/başarı odaklı ebeveynlik puanının romantik kıskançlık düzeyini anlamlı olarak yordadığına ($\beta = .33, t = 3.77, p < .001$) ve romantik kıskançlık düzeyine dair varyansın anlamlı bir kısmını açıkladığına ($R^2 = .11, F_{(1,119)} = 14.20, p < .001$) işaret etmektedir. Denkleme ikinci aşamada zedelenmiş özerklik şemasının dahil olmasıyla, koşullu/başarı odaklı ebeveynlik biçiminin, zedelenmiş özerklik şema alanı ile birlikte romantik kıskançlık puanındaki varyansın %14'ünü açıkladığı ve koşullu/başarı odaklı ebeveynlik biçiminin sahip olduğu beta değerinin .33'ten ($p < .001$) .23'e ($p < .05$) düştüğü görülmüştür. Zedelenmiş özerklik şema alanının dahil olmasıyla koşullu/başarı odaklı ebeveynlik biçiminin sahip olduğu beta katsayısındaki bu düşüşün anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla sobel testi yapılmıştır (Sobel $z = 1.95, p < .05$). Analiz sonucuna göre, kadınlarda zedelenmiş özerklik şema alanının, algılanan koşullu/başarı odaklı ebeveynlik biçimi ile romantik kıskançlık düzeyi arasındaki ilişkide aracı rolü bulunmamaktadır. Yordayıcı ve aracı değişkenin bağımlı değişkenle olan ilişkisi ve ilgili beta katsayıları Şekil 3.4'te verilmiştir.

Şekil 3.4. Algılanan Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik Biçiminin Romantik Kıskançlık Düzeyini Yordamasında Zedelenmiş Özerklik Şema Alanının Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

3.8.1.5. Kadın Katılımcılarda Algılanan Cezalandırıcı Ebeveynlik Biçimi ile Romantik Kıskançlık Düzeyi Arasındaki İlişkide Zedelenmiş Özerklik Şema Alanının Aracı Rolünün İncelenmesine İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Bulguları

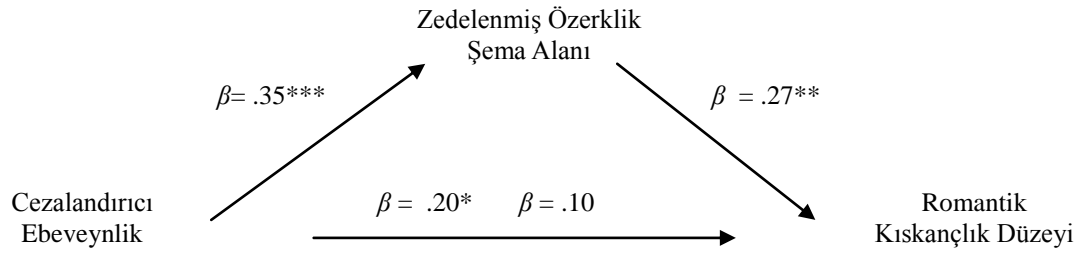
Kadınlarda cezalandırıcı ebeveynlik algısı ile romantik kıskançlık düzeyi arasındaki ilişkide zedelenmiş özerklik şema alanının aracı rolü olup olmadığının belirlenebilmesi için basit ve hiyerarşik regresyon analizleri yürütülmüştür. Regresyon analizleri sonucunda cezalandırıcı ebeveynlik algısı ile romantik kıskançlık düzeyi arasındaki beta katsayısı .20 ($p < .05$), cezalandırıcı ebeveynlik algısı ile zedelenmiş özerklik şema alanı arasındaki beta katsayısı .35 ($p < .001$), cezalandırıcı ebeveynlik algısı kontrol edildiğinde zedelenmiş özerklik şema alanı ile romantik kıskançlık düzeyi arasındaki beta katsayısı .27 ($p < .01$), zedelenmiş özerklik şema alanı dahilken cezalandırıcı ebeveynlik algısının sahip olduğu beta katsayısı .10 ($p > .05$) bulunmuştur. Yürütülen hiyerarşik regresyon analizine ilişkin bulgular Tablo 3.34'ten izlenebilir.

Tablo 3.34. *Cezalandırıcı Ebeveynlik Biçiminin Romantik Kıskançlık Düzeyini Yordamasında Zedelenmiş Özerklik Şema Alanının Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları*

Analiz Aşaması	Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	p
1	Romantik Kıskançlık Düzeyi	Cezalandırıcı Ebeveynlik	.20	.04	.03	.20	2.18	.032
2	Romantik Kıskançlık Düzeyi	Cezalandırıcı Ebeveynlik	.32	.10	.09	.10	1.08	.283
		Zedelenmiş Özerklik Alanı				.27	2.94	.004

Tablo 3.34'ten izlenebileceği gibi analiz bulguları, denkleme ilk aşamada girilen cezalandırıcı ebeveynlik puanının romantik kıskançlık düzeyini anlamlı olarak yordadığına ($\beta = .20, t = 2.18, p < .05$) ve romantik kıskançlık düzeyine dair varyansın anlamlı bir kısmını açıkladığına ($R^2 = .04, F_{(1,119)} = 4.74, p < .05$) işaret etmektedir. Denkleme ikinci aşamada zedelenmiş özerklik şema alanının dahil olmasıyla, cezalandırıcı ebeveynlik biçiminin, zedelenmiş özerklik şema alanı ile birlikte romantik kıskançlık puanındaki varyansın %10'unu açıkladığı ve cezalandırıcı ebeveynlik biçiminin sahip olduğu beta değerinin .20'den ($p < .05$) .10'a ($p > .05$) düştüğü görülmüştür. Zedelenmiş özerklik şema alanının dahil olmasıyla cezalandırıcı ebeveynlik algısının sahip olduğu anlamlı beta değeri anlamsızla dönüştüğü için sobel test yapılmasına gerek duyulmamıştır. Buna göre, kadınlarda zedelenmiş özerklik şema alanı, algılanan cezalandırıcı ebeveynlik biçimi ile romantik kıskançlık düzeyi arasındaki ilişkide tam aracı role sahiptir. Yordayıcı ve aracı değişkenin bağımlı değişkenle olan ilişkisi ve ilgili beta katsayıları Şekil 3.5'te verilmiştir.

Şekil 3.5. Algılanan Cezalandırıcı Ebeveynlik Biçiminin Romantik Kıskançlık Düzeyini Yordamasında Zedelenmiş Özerklik Şema Alanının Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları

*p < .05, **p < .01, ***p < .001

3.8.2. Erkek Katılımcılarda İşlevsel Olmayan Ebeveynlik Algıları ile Romantik Kıskançlık Düzeyi Arasındaki İlişkide Erken Dönem Uyumsuz Şemaların Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Bulguları

Erkek katılımcılarda işlevsel olmayan ebeveynlik algıları ile romantik kıskançlık düzeyi arasındaki ilişkide erken dönem uyumsuz şema alanlarının aracı rolünü belirlemeye yönelik hiyerarşik regresyon analizinden önce Baron ve Kenny'nin ölçütleri test edilmiştir. Bu amaçla yürütülen analizler Ek 10'dan izlenebilir. Analiz bulgularına göre Baron ve Kenny'nin aracı değişken analizi ölçütleri sağlanmadığından, erkek katılımcılar için işlevsel olmayan ebeveynlik algıları ile romantik kıskançlık düzeyi arasındaki ilişkide erken dönem uyumsuz şemaların aracı rolünü değerlendirmeye yönelik ileri analizlere devam edilememiştir.

3.8.3. Kadın Katılımcılarda İşlevsel Olmayan Ebeveynlik Algıları ile Aldatma Eğilimi Arasındaki İlişkide Erken Dönem Uyumsuz Şema Alanlarının Aracı Rolünün İncelenmesine İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Bulguları

Kadın katılımcılarda işlevsel olmayan ebeveynlik algıları ile aldatma eğilimi arasındaki ilişkide erken dönem uyumsuz şema alanlarının aracı rolünü belirlemeye yönelik

hiyerarşik regresyon analizinden önce, Baron ve Kenny'nin ölçütleri test edilmiştir. Bu amaçla yürütülen analizlere ilişkin tablolar Ek 11'den izlenebilir. Kadın katılımcılar için algılanan işlevsel olmayan ebeveynlik biçimleri, erken dönem uyumsuz şema alanları ve aldatma eğilimi değişkenleri için Baron ve Kenny'nin (1986) ölçütüne göre izlenebilecek aracı değişken analizleri Tablo 3.35'te verilmiştir.

Tablo 3.35. *Young Ebeveynlik Ölçeği, Young Şema Ölçeği ve Aldatma Eğilimi Ölçeği için Yürütülen Aracı Değişken Analizleri*

Yordayıcı Değişkenin (Young Ebeveynlik Ölçeği)	Aracı Değişken (Young Şema Ölçeği)	Yordanan Değişkenin (Aldatma Eğilimi Ölçeği)
15. Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik	Kopukluk ve Reddedilmişlik Alanı	Aldatma Eğilimi
16. Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik	Zedelenmiş Özerklik Alanı	Aldatma Eğilimi
17. Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik	Diğerleri Yönelimlilik Alanı	Aldatma Eğilimi

3.8.3.1. Kadın Katılımcılarda Algılanan Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik Biçimi ile Aldatma Eğilimi Arasındaki İlişkide Kopukluk Şema Alanının Aracı Rolünün İncelenmesine Yönelik Hiyerarşik Regresyon Analizi Bulguları

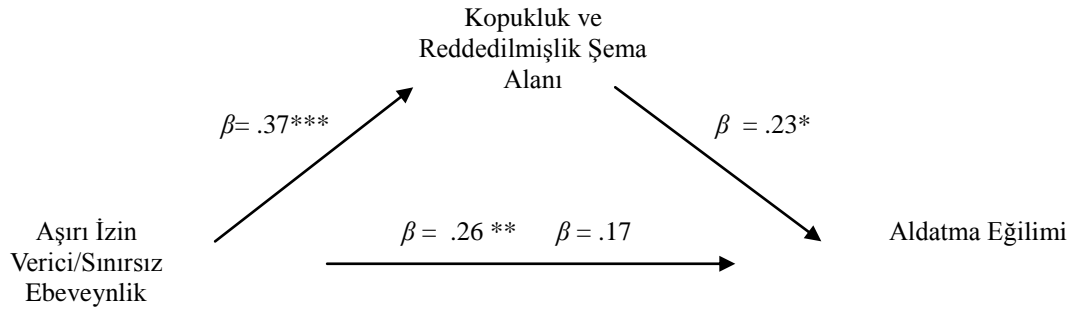
Kadınlarda, aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik algısı ile aldatma eğilimi arasındaki ilişkide kopukluk ve reddedilmişlik şema alanının aracı rolü olup olmadığının belirlenebilmesi için basit ve hiyerarşik regresyon analizleri yürütülmüştür. Regresyon analizleri sonucunda aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik algısı ile aldatma eğilimi arasındaki beta katsayısı .26 ($p < .01$), aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik algısı ile kopukluk ve reddedilmişlik şema alanı arasındaki beta katsayısı .37 ($p < .001$), aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik algısı kontrol edildiğinde kopukluk ve reddedilmişlik şema alanı ile aldatma eğilimi arasındaki beta katsayısı .23 ($p < .05$), kopukluk ve reddedilmişlik şema alanı dahilken aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik algısının sahip olduğu beta katsayısı .17 ($p > .05$) bulunmuştur. Yürütülen hiyerarşik regresyon analizine ilişkin bulgular Tablo 3.36'dan izlenebilir.

Tablo 3.36. *Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik Biçiminin Aldatma Eğilimini Yordamasında Kopukluk ve Reddedilmişlik Şema Alanının Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları*

Analiz Aşaması	Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	P
1	Aldatma Eğilimi	Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik	.26	.07	.06	.26	2.87	.005
2	Aldatma Eğilimi	Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik	.33	.11	.10	.17	1.81	.073
		Kopukluk ve Reddedilmişlik Şema Alanı				.23	2.49	.014

Tablo 3.36'dan izlenebileceği gibi analiz bulguları, denkleme ilk aşamada giren aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik puanının aldatma eğilimini anlamlı olarak yordadığına ($\beta = .26, t = 2.87, p < .01$) ve aldatma eğilimine dair varyansın anlamlı bir kısmını açıkladığına ($R^2 = .07, F_{(1,119)} = 8.26, p < .01$) işaret etmektedir. Denkleme ikinci aşamada kopukluk ve reddedilmişlik şema alanının dahil olmasıyla, aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik biçiminin, kopukluk ve reddedilmişlik şema alanı ile birlikte aldatma eğilimi puanındaki varyansın %11'ini açıkladığı ve aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik biçiminin sahip olduğu beta değerinin .26'dan ($p < .01$) .17'ye ($p > 0.5$) düştüğü görülmüştür. Kopukluk ve reddedilmişlik şema alanının dahil olmasıyla aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik algısının sahip olduğu anlamlı beta değeri anlamsızla dönüştüğü için sobel test yapılmasına gerek duyulmamıştır. Buna göre, kadınlarda kopukluk ve reddedilmişlik şema alanı, algılanan aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik biçimi ile aldatma eğilimi arasındaki ilişkide tam aracı role sahiptir. Yordayıcı ve aracı değişkenin bağımlı değişkenle olan ilişkisi ve ilgili beta katsayıları Şekil 3.6'da verilmiştir.

Şekil 3.6. *Algılanan Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik Biçiminin Aldatma Eğilimini Yordamasında Kopukluk ve Reddedilmişlik Şema Alanının Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları*

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

3.8.3.2. Kadın Katılımcılarda Algılanan Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik Biçimi ile Aldatma Eğilimi Arasındaki İlişkide Zedelenmiş Özerklik Şema Alanının Aracı Rolünün İncelenmesine İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Bulguları

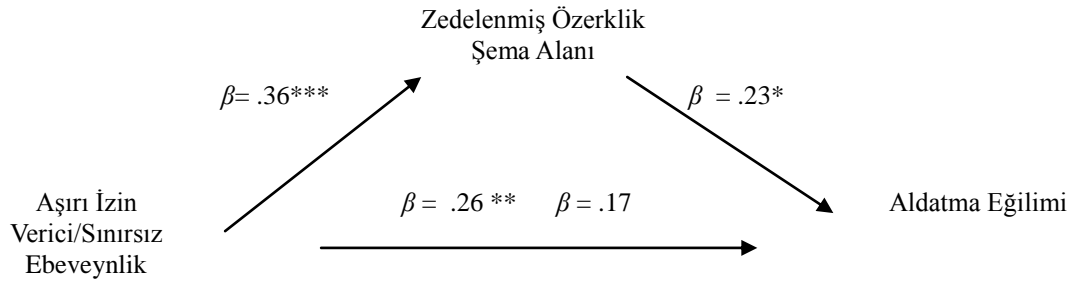
Kadınlarda aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik algısı ile aldatma eğilimi arasındaki ilişkide zedelenmiş özerklik şema alanının aracı rolü olup olmadığının belirlenebilmesi için basit ve hiyerarşik regresyon analizleri yürütülmüştür. Regresyon analizleri sonucunda aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik algısı ile aldatma eğilimi arasındaki beta katsayısı $.26$ ($p < .01$), aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik algısı ile zedelenmiş özerklik şema alanı arasındaki beta katsayısı $.36$ ($p < .001$), aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik algısı kontrol edildiğinde zedelenmiş özerklik şema alanı ile aldatma eğilimi arasındaki beta katsayısı $.23$ ($p < .05$), zedelenmiş özerklik şema alanı dahilken aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik algısının sahip olduğu beta katsayısı $.17$ ($p > .05$) bulunmuştur. Yürütülen hiyerarşik regresyon analizine ilişkin bulgular Tablo 3.37'den izlenebilir.

Tablo 3.37. *Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik Biçiminin Aldatma Eğilimini Yordamasında Zedelenmiş Özerklik Şema Alanının Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları*

Analiz Aşaması	Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	P
1	Aldatma Eğilimi	Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik	.26	.07	.06	.26	2.87	.005
2	Aldatma Eğilimi	Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik	.33	.11	.10	.17	1.84	.068
		Zedelenmiş Özerklik Şema Alanı				.23	2.45	.016

Tablo 3.37'den izlenebileceği gibi analiz bulguları, denkleme ilk aşamada giren aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik puanının aldatma eğilimini anlamlı olarak yordadığına ($\beta = .26, t = 2.87, p < .01$) ve aldatma eğilimine dair varyansın anlamlı bir kısmını açıkladığına ($R^2 = .07, F_{(1,119)} = 8.26, p < .01$) işaret etmektedir. Denkleme ikinci aşamada zedelenmiş özerklik şema alanının dahil olmasıyla, aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik biçiminin zedelenmiş özerklik şema alanı ile birlikte aldatma eğilimi puanındaki varyansın %11'ini açıkladığı ve aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik biçiminin sahip olduğu beta değerinin .26'dan ($p < .01$) .17'ye ($p > 0.5$) düştüğü görülmüştür. Zedelenmiş özerklik şema alanının dahil olmasıyla aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik algısının sahip olduğu anlamlı beta değeri anlamsızla dönüştüğü için sobel test yapılmasına gerek duyulmamıştır. Buna göre, kadınlarda zedelenmiş özerklik şema alanı, algılanan aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik biçimi ile aldatma eğilimi arasındaki ilişkide tam aracı role sahiptir. Yordayıcı ve aracı değişkenin bağımlı değişkenle olan ilişkisi ve ilgili beta katsayıları Şekil 3.7'de verilmiştir.

Şekil 3.7. *Algılanan Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik Biçiminin Aldatma Eğilimini Yordamasında Zedelenmiş Özerklik Şema Alanının Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları*

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

3.8.3.3. Kadın Katılımcılarda Algılanan Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik Biçimi ile Aldatma Eğilimi Arasındaki İlişkide Diğerleri Yönelimlilik Şema Alanının Aracı Rolünün İncelenmesine İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Bulguları

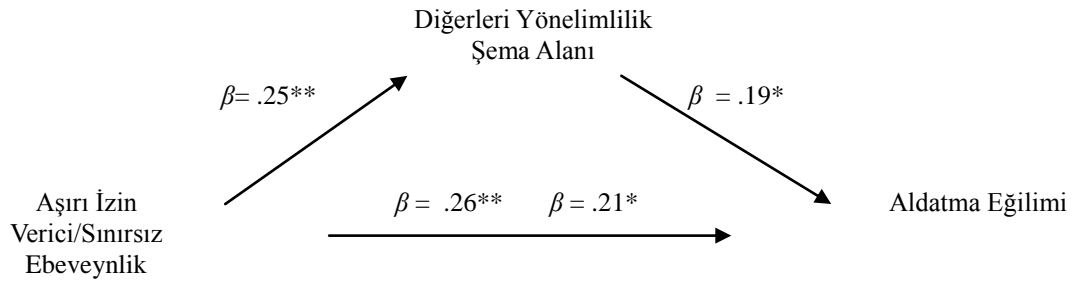
Kadınlarda aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik algısı ile aldatma eğilimi arasındaki ilişkide diğerleri yönelimlilik şema alanının aracı rolü olup olmadığının belirlenebilmesi için basit ve hiyerarşik regresyon analizleri yürütülmüştür. Regresyon analizleri sonucunda aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik algısı ile aldatma eğilimi arasındaki beta katsayısı .26 ($p < .01$), aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik algısı ile diğerleri yönelimlilik şema alanı arasındaki beta katsayısı .25 ($p < .01$), aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik algısı kontrol edildiğinde diğerleri yönelimlilik şema alanı ile aldatma eğilimi arasındaki beta katsayısı .19 ($p < .05$), zedelenmiş özerklik şema alanı dahilken aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik algısının sahip olduğu beta katsayısı .21 ($p < .05$) bulunmuştur. Yürütülen hiyerarşik regresyon analizine ilişkin bulgular Tablo 3.38'den izlenebilir.

Tablo 3.38. *Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik Biçiminin Aldatma Eğilimini Yordamasında Diğerleri Yönelimlilik Şema Alanının Aracı Rolüne İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları*

Analiz Aşaması	Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	p
1	Aldatma Eğilimi	Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik	.26	.07	.06	.26	2.87	.005
2	Aldatma Eğilimi	Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik	.32	.10	.08	.21	2.28	.024
		Diğerleri Yönelimlilik Şema Alanı				.19	2.14	.035

Tablo 3.38'den izlenebileceği gibi, aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik biçimi ile aldatma eğilimi arasındaki ilişkide diğerleri yönelimlilik şema alanının aracı rolünün belirlenmesine yönelik yapılan hiyerarşik regresyon analizi sonuçları, denkleme ilk aşamada giren aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik puanının aldatma eğilimini anlamlı olarak yordadığına ($\beta = .26, t = 2.87, p < .01$) ve aldatma eğilimine dair varyansın anlamlı bir kısmını açıkladığına ($R^2 = .07, F_{(1,119)} = 8.26, p < .01$) işaret etmektedir. Denkleme ikinci aşamada diğerleri yönelimlilik şema alanının dahil olmasıyla, aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik biçiminin diğerleri yönelimlilik şema alanı ile birlikte aldatma eğilimi puanındaki varyansın %10'unu açıkladığı ve aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik biçiminin sahip olduğu beta değerinin .26'dan ($p < .01$) .21'e ($p < .05$) düştüğü görülmüştür. Diğerleri yönelimlilik şema alanının dahil olmasıyla aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik biçiminin sahip olduğu beta değerindeki bu düşüşün anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla sobel testi yapılmıştır (Sobel $z = 1.71, p > 0.05$). Analiz sonucuna göre, kadınlarda, diğerleri yönelimlilik şema alanının, algılanan aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik biçimi ile aldatma eğilimi arasındaki ilişkide aracı rolü bulunmamaktadır. Yordayıcı ve aracı değişkenin bağımlı değişkenle olan ilişkisi ve ilgili beta katsayıları Şekil 3.8'de verilmiştir.

Şekil 3.8. *Algılanan Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik Biçiminin Aldatma Eğilimini Yordamasında Kopukluk ve Reddedilmişlik Şema Alanının Aracı Rolüne İlişkin Beta Katsayıları*

*p < .05, **p < .01, ***p < .001

3.8.4. Erkek Katılımcılarda Algılanan İşlevsel Olmayan Ebeveynlik Biçimleri ile Aldatma Eğilimi Arasındaki İlişkide Erken Dönem Uyumsuz Şema Aracı Rolünün İncelenmesine İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Bulguları

Erkek katılımcılarda işlevsel olmayan ebeveynlik algıları ile aldatma eğilimi arasındaki ilişkide erken dönem uyumsuz şema alanlarının aracı rolünü belirlemeye yönelik hiyerarşik regresyon analizinden önce Baron ve Kenny'nin ölçütleri test edilmiştir. Bu amaçla yürütülen analizler Ek 12'den izlenebilir. Analiz bulgularına göre Baron ve Kenny'nin aracı değişken analizi ölçütleri sağlanmadığından, erkek katılımcılar için işlevsel olmayan ebeveynlik algıları ile aldatma eğilimi arasındaki ilişkide erken dönem uyumsuz şemaların aracı rolünü değerlendirmeye yönelik ileri analizlere devam edilememiştir.

Hiyerarşik regresyon analizi bulguları genel olarak değerlendirildiğinde kadınlarda işlevsel olmayan ebeveynlik algıları ile romantik kıskançlık düzeyi ve aldatma eğilimi arasındaki ilişkide erken dönem uyumsuz şema alanlarının aracı rolü olduğu söylenebilir. Hiyerarşik regresyon analizlerinin bulgularına ilişkin özet tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 3.39. Regresyon Analizleri Bulgularına İlişkin Özet Tablo

Cinsiyet	Yordayıcı Değişken	Aracı Değişken	Yordanan Değişken	Aracı Rol
Kadın	Kuralcı/Kalıplıyıcı Ebeveynlik	Zedelenmiş Özerklik Şema Alanı	Romantik Kıskançlık Düzeyi	Tam Aracı
Kadın	AşırıKoruyucu/Evhamlı Ebeveynlik	Zedelenmiş Özerklik Şema Alanı	Romantik Kıskançlık Düzeyi	Tam Aracı
Kadın	AşırıKoruyucu/Evhamlı Ebeveynlik	Zedelenmiş Sınırlar Şema Alanı	Romantik Kıskançlık Düzeyi	Tam Aracı
Kadın	Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik	Zedelenmiş Özerklik Şema Alanı	Romantik Kıskançlık Düzeyi	Aracı Rolü Yok
Kadın	Cezalandırıcı Ebeveynlik	Zedelenmiş Özerklik Şema Alanı	Romantik Kıskançlık Düzeyi	Tam Aracı
Kadın	Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik	Kopukluk ve Şema Reddedilmişlik Alanı	Aldatma Eğilimi	Tam Aracı
Kadın	Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik	Zedelenmiş Özerklik Şema Alanı	Aldatma Eğilimi	Tam Aracı
Kadın	Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik	Diğerleri Yönelimlilik Şema Alanı	Aldatma Eğilimi	Aracı Rolü Yok

BÖLÜM IV

TARTIŞMA

Bu bölümde, evli bireylerde ebeveynlik biçimleri ve erken dönem uyumsuz şema alanlarının romantik kıskançlık düzeyini ve aldatma eğilimini ne ölçüde yordadığının değerlendirildiği ve algılanan ebeveynlik biçimleri, romantik kıskançlık ve aldatma eğilimi arasındaki ilişkide erken dönem uyumsuz şema alanlarının aracı rolünün incelendiği çalışmanın araştırma sorularına ilişkin bulgular, sırasıyla başlıklar halinde tartışılmıştır. Konu ile ilgili çalışmaların kısıtlılığı nedeniyle, değişkenler arası ilişkilere yönelik bulguların önceki çalışma sonuçları ile kıyaslanarak tartışılması mümkün olmamıştır. Bu nedenle çalışma bulguları daha çok kuramsal bağlamla sınırlı kalarak ele alınmıştır. Bulgular tartışıldıktan sonra çalışmanın klinik doğurguları, çalışmanın sınırlılıkları ve gelecek çalışmalar için öneriler aktarılmıştır.

4.1. ERKEN DÖNEM UYUMSUZ ŞEMA ALANLARI, İŞLEVSEL OLMAYAN EBEVEYNLİK ALGILARI, ROMANTİK KISKANÇLIK DÜZEYİ, ALDATMA EĞİLİMİ DEĞİŞKENLERİNİN CİNSİYET DEĞİŞKENİ AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASINA İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELER

Bu bölümde çalışmada yer alan değişkenlerin cinsiyet değişkeni açısından karşılaştırılmasına ilişkin bulgular ele alınmıştır.

Erken dönem uyumsuz şema alanlarının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin analizler sonucunda, kadın ve erkek katılımcılar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Kadın ve erkekler arasında şema alanlarının anlamlı bir farklılık göstermediğine ilişkin bu bulgu, şema alanlarının büyük kısmının cinsiyet açısından anlamlı şekilde farklılaşmadığını ortaya koyan literatürle tutarlı görünmektedir (Caner, 2009; Tremblay ve Dozois, 2009; Boysan, 2012; Zatripoululou, Avaglanou ve Vassilladou, 2014).

Anneye dair algılanan ebeveynlik biçimlerinin cinsiyet değişkeni açısından karşılaştırıldığı analiz bulguları, kadınlarda anneye dair algılanan kuralcı/kalıplı ebeveynlik algısının erkeklere oranla daha yüksek olduğuna işaret etmektedir. Bir diğer bulgu da erkeklerde anneye dair duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ile aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik algısının kadınlardan daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu bulgularla benzer şekilde babaya dair algılanan ebeveynlik biçimlerinin cinsiyet değişkeni açısından karşılaştırıldığı analiz sonuçları, kadınlarda babaya dair kuralcı/kalıplı ile aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynlik algısının erkeklere kıyasla daha yüksek olduğuna işaret etmektedir. Buna ek olarak erkeklerde babaya dair duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ebeveynlik ile aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik algısının kadınlardan daha yüksek olduğu görülmektedir. Ebeveyn tutumlarına yönelik algıların cinsiyetler açısından değerlendirildiği analiz bulguları, hem anne hem baba açısından benzer olmaları nedeniyle, büyük oranda anne-baba ayrımı yapılmaksızın genel ebeveynlik üzerinden ele alınmıştır.

Ebeveynlik algılarına ilişkin bulguların toplumsal cinsiyet beklentileri ve buna bağlı geleneksel çocuk yetiştirme tutumları zemininde ele alınmasının, cinsiyetler arası ebeveynlik algılarının farklılığına ışık tutacağı düşünülmektedir. Geleneksel toplumsal cinsiyet stereotipi, kız çocuklarına erkeklere oranla daha fazla şefkat gösterilmesini teşvik etmektedir (Leaper, 2002, Crawford ve Unger, 2004). Alanyazında yer alan çalışmaların bir kısmı da bu beklentinin varlığını doğrulayan sonuçlar vermektedir (ör; Fargot, 1974; Doppleman ve Schaefer, 1963; Leaper, Anderson ve Sanders, 1998). Fargot (1974), anne babaların kız çocuklarına erkek çocuklarından daha fazla övgüde buldukları saptanmıştır. Benzer şekilde Leaper ve arkadaşları (1998) da annelerin, kız çocuklarıyla erkek çocuklarıyla olduğundan daha fazla iletişim kurduklarını ve onlara karşı daha fazla destekleyici ifadeler kullandıklarını ortaya koymuşlardır. Bu çalışmalarla tutarlı olarak Doppleman ve Schaefer (1963), ebeveynlerin kız çocuklarına erkek çocuklarından daha fazla fiziksel şefkat gösterdiği sonucuna ulaşmışlardır. Çalışma sonuçlarının gösterdiği gibi, ebeveynlerin kız ve erkek çocuklarını yetiştirmede takındıkları farklı tutumun, erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre ebeveynleri tarafından duygusal bakımdan yoksun bırakıldıklarına dair algılarının daha yüksek olmasını açıklayabileceği düşünülmektedir.

Bir diğerk bulgu olan erkek katılımcılarda aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik algısının kadınlardan yüksek olmasının beklenen bir sonuç olduğu söylenebilir. Kız çocukların daha bağımlı yetiştirilmesinin (Dropleman ve Schaefer, 1963, Crawford ve Unger, 2004) ve erkek çocukların bağımsızlığının ve özerkliğinin teşvik edilmesinin (Barry, Bacon ve Child, 1957, Crawford ve Unger, 2004) bu bulguyu anlaşılır bir zemine taşıdığına inanılmaktadır. Cinsiyetler arası farklılaşan bu tutumun, özellikle Türkiye’de daha da belirgin olabileceği düşünülmektedir. Kuralcı/kalıplayıcı ebeveynlik ile aşırı koruyucu evhamlı ebeveynlik algısının kadınlarda erkeklere kıyasla daha yüksek olmasının bu bulgu ile paralel olduğu söylenebilir.

Analizler sonucunda romantik kıskançlık düzeyinin cinsiyet değişkeni açısından anlamlı şekilde farklılaşmadığı görülmüştür. Alanyazındaki çalışmalar kadın ve erkeklerin farklı kıskançlık türlerinde hassaslaştığını ortaya koymaktadır (Thompson, 1984; Atkins ve ark, 2001; Green ve Sabini, 2006; Burchell ve Ward, 2011). Çalışma sonucunun, kıskançlık düzeyinin romantik kıskançlık ölçeğinde cinsel ve duygusal kıskançlık şeklinde ayrı ele alınması yerine toplam bir puan üzerinden değerlendirilmesiyle açıklanabileceği düşünülmektedir.

Analizler sonucu cinsiyetler arasında anlamlı düzeyde fark gösteren bir diğerk değişken aldatma eğilimidir. Bu bulgu erkeklerin kadınlara kıyasla daha yüksek düzeyde aldatma eğilimi gösterdiğine işaret etmektedir. Bu bulgu, ilgili alanyazın konu üzerinde tam bir fikir birliğine varamamış olsa da, erkeklerin kadınlara oranla eşlerini daha çok aldattıklarını ileri süren çalışmalarla tutarlı görünmektedir (ör; Allen ve Baucom, 2004; Atkins, Baucom ve Jacobson, 2001; Spanier ve Margolis, 1983; Wiggins ve Lederer, 1984). Aldatma eğiliminde görülen cinsiyetler arası farkın toplumsal cinsiyet ve ataerkil sistem zemininde ele alındığında anlaşılabilirliği düşünülmektedir. Knodel, Low, Saengtienchai ve Lucas (1997), yaptıkları bir çalışmada katılımcıların çoğunluğunun, kadınların evlilik dışı ilişki yaşamasını erkeklere göre ahlaki açıdan daha yanlış bulduğunu tespit etmişlerdir. Buna ek olarak cinsellik kadınlar için daha zayıf bir arzu olarak görülmekte ve kadınlarda bu arzunun kontrol edilebilirliğine inanılmakta; erkekler içinse cinsellik sık tatmin gerektiren doğal bir ihtiyaç olarak kabul edilmekte ve erkeklerde bu arzunun kontrol edilemediği varsayılmaktadır (Knodel, VanLandingham, Saengtienchai ve Pramualratana, 1996; Knodel ve arkadaşları, 1997). Bu noktada

cinsellikle ilgili cinsiyete dayalı bu önyargılara ek olarak Türkiye'nin muhafazakar yapısının da göz önünde bulundurulmasının önemli olduğu düşünülmektedir. İlkaracan'ın (2004) Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu'da yürüttüğü çalışmada, bölgede yaşayan kadınların %66'sı kocalarının kendilerini aldatması durumunda eşlerini boşayamayacaklarını söylerken, kadınların %27.5'i eşlerini aldattıklarında eşlerinin kendilerini boşayacaklarını, %66.6'sı ise eşlerini aldattıklarında eşlerinin kendilerini öldüreceğini belirtmişlerdir. Çalışmanın yapıldığı bölgenin ülke geneline göre daha muhafazakar olması bulguların genellenebilirliğine izin vermese de, bu beklentilerin daha düşük düzeyde de olsa Türkiye genelinde benzer olabileceği düşünülmektedir. Bu nedenlerle de aldatma eğiliminin kadınlarda düşük çıkmasının anlaşılır bir bulgu olduğu söylenebilir.

4.2. ROMANTİK KISKANÇLIK DÜZEYİNİN YORDANMASINDA ERKEN DÖNEM UYUMSUZ ŞEMA ALANLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu bölümde, araştırmanın temel soruları kapsamında, romantik kıskançlığı erken dönem şema alanlarından hangilerinin yordadığının belirlenmesine yönelik analiz bulguları ele alınmıştır.

Romantik kıskançlık düzeyinin erken dönem şema alanlarından yordanmasına yönelik analiz sonuçları, kadın katılımcılarda zedelenmiş özerklik şema alanının romantik kıskançlık düzeyi ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Erkek katılımcılarda ise şema alanları ile romantik kıskançlık düzeyi arasında bir ilişki bulunamamıştır. Zedelenmiş özerklik şema alanının kadınlarda kıskançlığı yordayıcılığı, şema alanında yer alan bağımlılık/yetersizlik, hastalıklar ve zarar görme karşısında dayanıksızlık, yapışıklık/gelişmemiş benlik, başarısızlık şema boyutları için ayrı ayrı ele alınarak tartışılmıştır.

Bağımlılık şemasına sahip olan kişilerin günlük yaşamlarını başkalarının desteği olmadan sürdüremeyecekleri inancını taşımaları ve yaşamlarında sürekli bir başkasına bağımlı olmaları (McGinn ve Young, 1996), bu kişilerin romantik kıskançlık sergilemeye daha meyilli olmalarını açıklıyor görünmektedir. Bu şema boyutuna sahip

kişilerin olmayanlara kıyasla eşlerine daha bağımlı olma ihtimalleri yüksek olduğundan (Young ve Klosko, 2013), kişilerin eşleri olmadan yapamayacakları korkusu ile romantik kıskançlığın temel bileşenlerinden olan kaybetme ve tek başına kalma korkusunun ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Bu şema boyutu ile benzer şekilde zedelenmiş özerklik şema alanında yer alan bir diğer şema boyutu olan yapışıklık/gelişmemiş benlikte kişiler kendi bireyselleşmelerini ve normal sosyal gelişimlerini ikincil tutarak, bir diğeri ile aşırı derecede duygusal bağlanma ve yakınlık kurmakta ve diğerleri olmadan hayatta yapamayacakları veya mutlu olamayacaklarına inanmaktadırlar (Young ve ark., 2003). Yetişkin yaşamda bağımlı olunan ve yokluğunda ayakta kalamayacağına inanılan bu kişinin eş olma olasılığı yüksektir. Bağımlılık ve yapışıklık şema boyutlarının, ilişkide eşin güçlü ve korumacı ebeveyn rolünü üstlenmesi, eşin kişiye bir çocuk gibi davranması, kişinin kendi kararlarından çok eşininkilere güvenmesi ve kararların çoğunu eşin vermesi, kişinin eşleyken kendilik algısını kaybetmesi ve o ortada yokken hayatını askıya alması, finansal kaynağın çoğunlukla eş tarafından sağlanması, kişinin neredeyse hiç sorumluluk almaması ve eşin tüm sorumluluğu üstlenmesi gibi doğurguları olması bu olasılığı güçlendiriyor görünmektedir (Young ve Klosko, 2013). Özetle bu şema boyutunda kişi ilişkide bir çocuk konumu üstlenmekte, eş ise ebeveyn rolüne bürünmektedir. Kişinin bu nedenlerle eşine karşı aşırı sahiplenici bir tavır içine girmesi ve ilişkideki konumunu güvence altına almak adına romantik kıskançlık göstererek eşini kontrol etmeye ve elinde tutmaya çalışması bu sonucu açıklamaya ilişkin tahminler arasında yer almaktadır. Buna ek olarak bağımlılık ve yapışıklık şema boyutlarının düşük özsaygı ile olan ilişkisi (Young ve Klosko, 2013), bu şema boyutlarının kıskançlık ile olan bağlantısına da ışık tutmaktadır.

Romantik kıskançlığın zedelenmiş özerklik şema alanında yer alan bir başka şema boyutu olan başarısızlık şeması ile ilişkisine bakıldığında, her ne kadar bu şema boyutu daha çok okul, iş ve spor gibi başarıyı gerektiren alanlardaki yetersizlik boyutunu içerse de (Young ve ark., 2003; Young ve Klosko, 2013), aslında başarısızlık şema boyutunun romantik ilişkiler üzerinde de önemli etkileri olabileceği düşünülmektedir. Bu şema boyutuna sahip kişiler, diğerlerinden daha başarısız ve beceriksiz oldukları (gerçek başarı durumundan bağımsız bir şekilde) algısına sahiptirler (McGinn ve Young, 1996). Bu şema boyutunda sürekli olarak diğerleriyle bir kıyasın söz konusu

olduğu açıktır. Bu şemaya sahip kişiler, diğerleriyle bir karşılaştırma içine girerek kendilerine çeşitli alanlarda bir yetkinlik/başarılilik seviyesi biçmektedirler ve şemanın doğası gereği de bu değer, diğerlerinden ve çoğunlukla kendi potansiyelinden daha düşük bir düzeyde olmaktadır (Young ve Klosko, 2013). Bu noktadan ele alındığında bu kişilerin romantik kıskançlık sergilemeye daha meyilli olmalarının son derece beklenilir olduğu görülmektedir. Giriş bölümünde belirtildiği gibi romantik kıskançlık doğası gereği bir üçüncü ile rekabeti içermektedir (ör. Edalati ve Redzuan, 2010; Harris, 2004; Hupka, 1991; Pines, 1998) Bu rekabetin çekişme düzeyi, karşı tarafın sahip olduğu özelliklere ve kıskançlık yaşayan kişinin bu özelliklerin eş tarafından ne derece arzulanır olduğuna dair algısına bağlı olduğundan ve bireyin kendisi ile rakibi eşin gözünde kıyaslamasına dayandığından (Ze-ev, 1990) başarısızlık şema boyutuna sahip kişilerin romantik kıskançlık gösterme konusunda daha hassas olmaları olağan bir bulgudur. Bu şema boyutuna sahip kişilerin kendilerini düşük statüde görmelerinden yola çıkarak, eşlerinin de kendilerini başarısız, beceriksiz, yetersiz göreceklere ve bu nedenle daha başarılı, becerikli, yeterli bir üçüncüyü tercih edeceklerini düşünmeleri, bu şema boyutu ve romantik kıskançlık düzeyi arasındaki ilişkiyi açıklamaya yönelik olasılıklar arasında yer almaktadır. Buna ek olarak bu şema boyutuyla baş etme yollarından biri başarılı ve yüksek statüde eşler seçmek olduğundan (Young ve Klosko, 2013), kişinin kendini daha başarılı görmek adına seçtiği eşini ve böylece sahip olduğu pozisyonu kaybetme konusunda daha duyarlı olabileceği şeklinde spekülasyon bir yorum da yapılabilir. Son olarak bu şema boyutuyla ilişkili düşük öz saygının, bağımlılık ve yapışıklık şema boyutlarındaki gibi romantik kıskançlığa hassasiyette etkili olabileceğine inanılmaktadır.

Zedelenmiş özerklik şema alanındaki bir başka boyut olan hastalıklar ve zarar görme karşısında dayanıksızlık şemasındaki felaket senaryoları daha çok hastalanma, tehlike görme, iflas etme ve kontrolünü kaybetme konusunda olsa (McGinn ve Young, 1996; Young ve ark., 2003; Martin ve Young, 2010; Young ve Klosko, 2013) ve bu açıdan ilk bakışta romantik kıskançlık ile bu şema boyutu arasında ilişkili kurmak kolay görünmese de dolaylı bir etkinin var olabileceği düşünülmektedir. Dayanıksızlık şema boyutundaki birincil duygu romantik kıskançlık durumunda da baskın olan duygulardan biri olan kaygıdır. Sağlık, güven, para ve kontrol konularındaki bu kaygının temelini, bir felaketin yaklaşmakta olduğu ve kişinin bununla başa çıkmak için yeterince güçlü

olmadığı algısına dayandığı (Young ve ark., 2003; Young ve Klosko, 2013) göz önüne alındığında, kişinin eşinin bir başkasını tercih ederek kendisini terkedeceği ihtimalinin de ilişkişel bir felaket olarak görülebileceği düşünölmektedir. Ayrıca kötü senaryo beklentisinin, kişiyi olası kıskançlık tetikleyicilerine daha hassas kıldığı ve diğer gerçek dışı beklentilerde olduğu gibi kişinin ufak bir uyarıcıyı büyüterek ciddi bir romantik kıskançlık yaşamasının olası olduğu düşünölmektedir. Buna ek olarak bu şema boyutunda eşe aşırı bağlı olma durumu (Young ve Klosko, 2013), romantik kıskançlık ile bağımlılık ve yapışıklık şema alanları ilişkisindeki sebeplere bağılı olarak, kişileri romantik kıskançlığa daha duyarlı kılabilir.

Erkeklerde şema alanlarından hiç birinin romantik kıskançlığı yordamamış olmasının dikkat çekici bir bulgu olduğuna inanılmaktadır. Ancak bu konudaki alanyazının sınırlılığı bu bulguyu yorumlamayı zorlaştırmaktadır. Spekülatif bir yorumla, erkeklerin kendilerini değerlendirmeleri beklenen şema ölçeğinde, yaşantı bildirmeleri beklenen ebeveynlik ölçeğine kıyasla daha savunmacı bir tutum sergilemiş ve kadınlara kıyasla ifade sınırlılıkları yaşamış olabilecekleri söylenebilir. Ancak t-test analizlerinde kadın ile erkekler arasında şema alanları açısından anlamlı bir fark bulunmamış olması ve erkeklerde şema alanları ile aldatma eğiliminin korelasyon göstermesi bu yorumun geçerliliğine gölge düşürmektedir. İzleyen çalışmalarda, romantik kıskançlığın daha spesifik bir konu belirlenerek şema alanları yerine doğrudan şema boyutları üzerinden ele alınarak araştırılmasıyla bu bulguya ilişkin daha net yorumlar yapılmasının mümkün olacağı düşünölmektedir.

4.3. ROMANTİK KISKANÇLIK DÜZEYİNİN YORDANMASINDA ALGILANAN EBEVEYNLİK BİÇİMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu bölümde, araştırmanın temel soruları ışığında, romantik kıskançlığın algılanan ebeveynlik biçimlerinden yordanmasına yönelik analiz bulguları ele alınmıştır.

Sonuçlar, kadın katılımcılarda hem anneye hem de babaya dair koşullu başarı odaklı ebeveynlik algısının romantik kıskançlık düzeyi ile ilişkişel olduğuna işaret etmektedir. Erkek katılımcılarda anneye dair koşullu/başarı odaklı ebeveynlik algısı romantik

kıskançlık düzeyi ile ilişkili görünürken, babaya dair algılanan herhangi bir ebeveynlik biçimi ile romantik kıskançlık düzeyi arasında bir ilişki bulunamamıştır.

Romantik kıskançlık kavramına ilişkin tanımlamalar ve kıskançlığın tetikleyicileri göz önünde bulundurulduğunda, çalışma sonuçlarının romantik kıskançlığın koşullu/başarı odaklı ebeveynlik biçimi tarafından yordandığına işaret etmesinin, beklenen doğrultuda ve kavramın tanımı ile tutarlı olduğu düşünülmektedir. Romantik kıskançlık kavramına yönelik farklı tanımlamalar, daha önceki bölümlerde de belirtildiği gibi algılanan ya da gerçek bir üçüncü kişinin varlığı konusunda mutabık görünmektedir (ör. Edalati ve Redzuan, 2010; Harris, 2004; Hupka, 1991; Pines, 1998). Romantik kıskançlık; tetikleyicileri kişiden kişiye, durumdan duruma farklılık gösterse de eşin bir başkası ile ilgilenmesi, bir başka kişinin eş ile ilgilenmesi, eşin daha önce ilişki yaşadığı biri ile tekrar iletişime geçmesi, eşin ve başka bir kişinin dahil olduğu muğlak bir durumun varlığı (Sheets, Fredendall, Claypool (1997) gibi her zaman gerçek ya da algılanan üçüncü bir kişiyi içeren durumlar zemininde ortaya çıkmaktadır. Romantik kıskançlık kavramı için yapılan tanımlamalarda kıskançlığın ortaya çıkmasına yol açan tetikleyici/üçüncü kişi için “rakip” kelimesinin kullanılması (White, 1981; Dijkstra ve Buunk, 1998), ayrıca romantik kıskançlık kavramı ele alınırken rakibin sahip olduğu özelliklere ve kıskançlık yaşayan kişi tarafından eşinin gözünden kendisi ve rakip arasında yapılan bir kıyaslamanın varlığına değinilmiş olması (Ze-ev, 1990) romantik kıskançlığın açık ya da örtük bir yarış/rekabet durumuna işaret ettiğini göstermektedir. Böylesine bir kıyaslamanın sonucunda eş elinde tutma hedefine yönelik olarak ortaya çıkan romantik kıskançlığın, tam da bu nedenlerle algılanan koşullu/başarı odaklı ebeveynlik biçimi ile ilişkili olması şaşırtıcı değildir. Anne babanın sevgi ile kabulünün çoğunlukla çocuğun belirli davranışları sergilemesine ve belirli görevleri başarmasına dayandığı ve bu sevgi ile kabulün çocuk beklenen standartları sağlamakta başarısız olduğunda geri çekildiği (Assor, Roth ve Deci, 2004, Assor, Niemiec, Ryan ve Deci, 2009) koşullu/başarı odaklı ebeveynlik biçimi, çocuğun bu tutumu içselleştirmesine yol açarak beklentileri yerine getirdiği ölçüde kendini yeterli, başarılı, sevilir ve onaylanır hissettiği bir kendilik değeri geliştirmesine ve kırılğan bir özgüvene sahip olmasına yol açmaktadır (Kamins and Dweck, 1999; Kollat, 2007). Çocukluk döneminde içselleştirilen bu tutumun, yetişkinlikte de devam edebileceği ve kişilerin sevilen, kabul gören biri olmak için daha başarılı olma arzusuyla rekabetçi bir kişilik yapısı

geliştirmesine neden olabileceği düşünülmektedir. Bu rekabetçi tutumun kişiyi romantik kıskançlık konusunda daha hassas kılması beklenen bir sonuçtur. Romantik kıskançlığın temelinde yer alan kişinin tercih edilen pozisyonunu başka birine kaptırma ve yetersiz duruma düşme olasılığına yönelik korku (Ze-ev, 1990) göz önünde bulundurulduğunda romantik kıskançlığın başarılı olma arzusu ile doğrudan bir ilişki içerisinde olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca romantik ilişkinin sürekliliğini sağlamak, sosyal bir başarı olarak algılanabileceğinden ve ilişkinin bir diğeri nedeniyle zarar görmesi ya da bir üçüncünün tercih edilmesi sebebiyle bitmesi bir başarısızlık olarak görülebileceğinden, bu zeminde romantik kıskançlığın koşullu/başarı odaklı ebeveynlik biçimi ile ilişkili çıkması makul bir sonuçtur.

Bu rekabetçi ve başarı odaklı tutuma ek olarak, koşullu/başarı odaklı ebeveynlikle yetiştirilmiş kişilerin duruma bağlı olarak değişen kırılğan özgüven geliştirme ihtimali daha yüksek olduğundan (Assor ve ark., 2004; Grolnick, Deci ve Ryan, 1997; Harter, 1993, Roth, 2008, Paradise ve Kernis, 2002), bu kişilerin tıpkı ebeveynleriyle olan ilişkilerinde deneyimledikleri gibi (Paradise ve Kernis, 2002), eşlerinden aldıkları en ufak olumsuz bir geri bildirimde yetersizlik ve utanç hissiyle sevilmediklerini hissetme ihtimalinin, eşi kaybetme korkusunu ve dolayısıyla romantik kıskançlığı tetikleyebileceği tahmin edilmektedir.

Çocukluk döneminde koşullu ebeveynlik stiline akran kıskançlığı üzerindeki etkisinin araştırıldığı (Kollat, 2007) çalışma sonuçları, koşullu/başarı odaklı ebeveynliğin duruma bağlı kırılğan özgüven ve buna bağlı olarak akran kıskançlığı ile ilişkili olduğuna işaret etmektedir. Bu çalışmada, çocukluk döneminde yaşanan kıskançlığın altında yatan bilişsel süreçlerde yetişkin dönemi romantik kıskançlığına atıfta bulunulması ve çocukluk döneminde yaşanan kıskançlığın temelindeki korkunun romantik kıskançlıkta olduğu gibi ilişkinin üçüncü kişi yüzünden zarar görmesi ya da bitmesi ihtimaline dayandırılması, çocukluk döneminde var olan koşullu ebeveynlik ve kıskançlık arasındaki ilişkinin yetişkinlik döneminde de benzer şekilde seyrettiğini akla getirmektedir. Çocukluk döneminde yakın bir arkadaşlık ilişkisini tehdit eden bir diğeri kişinin, kırılğan özgüvenin zedelenmesine yönelik bir kıskırtıcı olarak algılanmasında olduğu gibi, yetişkinlik döneminde de bir üçüncü kişinin ilişkiye ve özgüvene yönelik potansiyel tehdit olarak algılanmasının mümkün olduğu düşünülmektedir. Nasıl ki

koşullu ebeveynliğin yordadığı kırılğan özgüvene sahip çocuklar, sosyal pozisyonlarını koruma ve grup içi sosyal kabul görme motivasyonu ile konularına yönelik tehditlere karşı aşırı duyarlı olup yüksek düzeyde arkadaş kıskançlığı yaşıyorlarsa (Kollat, 2007), yetişkin yaşamda da bu kişilerin aynı sebeplerle romantik kıskançlık konusunda daha hassas olmaları ihtimaller dahilindedir. Bununla paralel olarak duruma bağlı değişen kırılğan özgüven geliştiren kişilerde, üçüncü bir kişinin ilişkiye zarar verme ihtimali de dahil olmak üzere özgüvene yönelik tehditler düşmanca bir tutumla karşılanmaktadır (Paradise ve Kernis, 1999; akt. Kollat, 2007). Bu durumun, ilişkiye yönelik herhangi bir tehdit algılandığında ciddi oranda romantik kıskançlık yaşanması ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Başka bir çalışmada da koşullu/başarı odaklı ebeveynliğin kıskançlık düzeyini yordadığının bulgulanması (Parker, Low, Walker ve Gamn, 2005), bu ebeveynlik biçimi ile kıskançlık düzeyi arasındaki ilişkinin varlığına yönelik hipotezi destekliyor görünmektedir.

Ayrıca koşullu ebeveynlik ile öfke ve korku gibi duyguların düzenlenmesi ve kontrolü arasındaki negatif korelasyonun varlığı (Assor ve ark., 2009), koşullu ebeveynlik biçimine bağlı olarak kıskançlığın temelinde yer alan korkunun düzenlenmesinde de sorunlar yaşanabileceği ihtimalini akla getirmektedir. Olumsuz duyguların düzenlenmesindeki sorunlara ek olarak, Hoffman (1970; akt. Assor ve Ryan, 2009), koşullu ebeveynliğin, görünür bir fiziksel ya da somut bir sonucu yokmuş görünmesine rağmen, terkedilme ya da ayrılma gibi ciddi bir duygusal tehdit yarattığını söylemektedir. Bu nedenlerle temelinde terkedilme ve ayrılma korkusu bulunan kıskançlığın koşullu ebeveynlik ile ilişkili çıkması şaşırtıcı görünmemektedir.

4.4. ALDATMA EĞİLİMİNİN YORDANMASINDA ERKEN DÖNEM UYUMSUZ ŞEMA ALANLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Aldatma eğiliminin algılanan ebeveynlik biçimlerinden yordanmasına yönelik analiz sonuçları, kadınlarda kopukluk ve reddedilmişlik şema alanı ile aldatma eğilimi arasında bir ilişkinin varlığına işaret etmektedir. Erkeklerde ise zedelenmiş özerklik şema alanı aldatma eğilimini yorduyor görünmektedir.

Aldatma eğilimiyle anlamlı ilişki gösteren şema alanlarına ilişkin bulgular, hem kadınlarda hem de erkeklerde şemalarla baş etme yöntemlerinden biri olan aşırı telafinin aktif bir rol oynuyor olabileceğini akla getirmektedir. Aşırı telafi davranışında kişiler, hem kendilerini hem de başkalarını, varolan şemaların tersinin doğru olduğuna ikna ederek şemalarının üstesinden gelmeye çalışmaktadırlar (Young ve Klosko, 2013). Kişilerin kırılganlıklarından kaçma ve farklı noktalardaki hissettikleri yetersizlikleri aşırı telafi etme çabasının sonucu devreye giren bu mekanizma, kişilerin güvenme, incinebilir olma ya da derin bağlanma becerilerine zarar vermekte ve kişilerin incinebilir olmaksızın, kimin canının yandığıyla ilgilenmeden evliliklerini ya da sevdikleriyle olan ilişkilerini kaybetmeyi göze almalarına sebep olabilmektedir (Young ve Klosko, 2013). Aldatma eğilimi ve şema alanları arasındaki bu ilişkiye dair tahminler cinsiyetler ve şema alanlarında yer alan boyutlar üzerinden ayrı şekilde aktarılmıştır.

Kadınlarda aldatma eğilimini yordayan kopukluk ve reddedilmişlik şema alanı, daha önceki bölümlerde de belirtildiği gibi genel olarak diğerleriyle güvenli ve tatmin edici ilişkiler kuramama durumu ile istikrar, güven, bakım, empati, sevgi, duyguların paylaşılması, ait olma, kabul ve saygı görme ihtiyaçlarının diğerleri tarafından karşılanamayacağı inancını içermektedir (McGinn ve Young, 1996, Young ve ark., 2003, Martin ve Young, 2010). Terk edilme/istikrarsızlık, güvensizlik/suistimal edilme, duygusal yoksunluk, kusurluluk/utanç, sosyal izolasyon/yabancılaşma şema boyutlarının yer aldığı bu şema boyutunun aldatma eğilimini yorduyor olması başlangıçta beklenmedik bir durum olarak görülse de, bu şemalarla başa çıkma yöntemi olarak aşırı telafi mekanizmasının kullanılıyor olması ihtimali çerçevesinde bu ilişki anlam kazanmaktadır. Terk edilme/istikrarsızlık şema boyutuna sahip olan ve bu şemasıyla aşırı telafi yöntemiyle başa çıkan bir kişinin terkedilmemek ve tek başına kalmamak için aldatan kişi olması makul görünmektedir. Ayrıca terk edilme/istikrarsızlık şemasına sahip kişilerin hayatlarındaki kilit kişinin kendilerini bırakma ihtimaline karşı yedekte tuttukları bir kişinin olmasının (Young ve Klosko, 2013), bu ilişkiye ışık tutabileceği düşünülmektedir. Kopukluk ve reddedilmişlik şema alanında yer alan bir diğer şema olan güvensizlik/suistimal edilme şemasında, kişiler kötüye kullanılacaklarına, incitileceklerine, küçük düşürüleceklerine, kendilerine yalan söyleneceğine, aldatılacaklarına ya da manipüle edileceklerine inanmaktadırlar (Young ve ark., 2003). Bu kişilerin sahip oldukları yıkıcı inanışlarla baş etmek adına

korktukları duruma düşmemek için aksi yönde davranarak aldatma eğilimi sergilemelerinin, bu ilişkiyi anlaşılır kılan bir hipotez olabileceği düşünülmektedir. Kopukluk ve reddedilmişlik şema alanında yer alan bir diğer şema boyutu olan duygusal yoksunluk şemasında kişiler, sevilme ihtiyaçlarının ve duygusal bağ kurma isteklerinin yeterince karşılanmayacağı, sonsuza kadar yalnız kalacakları, bazı şeylerin kendileri için asla doldurulamayacağı ve asla tam olarak anlaşılamayacakları inancına sahiptirler (Young ve ark, 2003; Young ve Klosko, 2011). Bu şema boyutu ile aldatma arasındaki ilişki diğer şema boyutlarında olduğu gibi aşırı telafi mekanizması ile açıklanabilir. Bunun yanı sıra, bu şemaya sahip kişilerin duygusal anlamda doyumsuz olmaları ve kendilerine verilen sevgi ile hiçbir zaman yetinememelerinden yola çıkarak eşleriyle olan ilişkilerinin kendilerini duygusal anlamda tatmin etmeyeceği ve hissedilen bu yoksunluğun telafisi için başka eşlere yönelebilecekleri tahmin edilmektedir. Kopukluk ve reddedilmişlik şema alanında yer alan bir diğer şema boyutu olan kusurluluk/utanç şemasında kişiler, kendilerini kusurlu, kötü, istenmeyen, yetersiz ya da değersiz bulmakta ve buna bağlı olarak terkedileceklerine inanmaktadırlar (Young ve ark, 2003; Young ve Klosko, 2011). Aldatma eğiliminin bu inanışlarla ve çekici olmayan dış görünüm, sosyal beceriksizlik gibi algılanan kusurlarla başetmeye hizmet edebileceği düşünülmektedir. Bu şema alanındaki son boyut olan sosyal izolasyon/yabancılaşma şeması kişilerin diğer insanlardan farklı olduklarına, sosyal dünyaya uymadıklarına, hiçbir grup ya da topluluğun bir parçası olmadıklarına inanmalarıyla karakterizedir (McGinn ve Young, 1996). Spekülatif bir yorumla bu şemaya sahip kişilerin bir aidiyet hissi kazanmak adına aldatma eğilimi sergiledikleri söylenebilir.

Kadınlarda kopukluk ve reddedilmişlik şema alanının aldatma eğilimini yordamasında olduğu gibi, bağımlılık/yetersizlik, hastalıklar ve zarar görme karşısında dayanıksızlık, yapışıklık/gelişmemiş benlik, başarısızlık şema boyutlarını içeren zedelenmiş özerklik şema alanının erkeklerde aldatma eğilimi yorduyor olması ilk bakışta şaşırtıcı kabul edilebilir. Ancak daha önce de belirtildiği gibi genel olarak ayrılma, bağımsızlaşma, tek başına hayatta kalma, kendine bir kimlik oluşturma, bireysel amaçlar belirleme gibi alanlarda sorunların yaşandığı bu şema alanının (Young ve ark., 2003; Martin ve Young, 2010) aldatma eğilimini yordamasının şemalarla aşırı telafi yöntemiyle başetme zemininde değerlendirilmesi, bu ilişkinin anlam kazanmasına yardımcı olmaktadır. Bu şema alanında yer alan ilk şema boyutu olan bağımlılık/yetersizlik, kişilerin kendine

dikkat etmek ve karar vermek gibi sorumlulukları bir diğeri olmadan üstlenemeyecekleri inancını içermektedir (Young ve ark, 2003). Erkeklerle yönelik toplumsal cinsiyet beklentileri ve dayatmalarıyla çelişen bu şemaya sahip olan erkeklerin, şemaları ile başa çıkabilmek için, aşırı bağımsız davranması, tahahhüt içermeyen ilişkiler yaşaması ve buna bağlı olarak aldatma eğilimine sahip olması ihtimalinin bu bulguya ışık tutacağı düşünülmektedir. Benzer şekilde bireyselleşme ve sosyal gelişimi arka planda tutarak diğeriyle aşırı derecede duygusal bağlanmayı ve hayatta kalmak ve mutlu olmak için mutlaka diğeri varlığını gerekli görmeyi içeren (McGinn ve Young, 1996; Young ve Klosko, 2013) yapışıklık/gelişmemiş benlik şema boyutunu geliştirmiş kişilerin şemalarıyla başetmek adına, diğeri ile aşırı bir yakınlık kurmaktansa yüzeysel olma ve bağlanmama ile karakterize ilişkiler yaşayabileceği ve yakınlık kurmayı/bağlanmayı engellemek adına aldatma eğilimi gösterebileceği tahmin edilmektedir. Bu şema alanında yer alan başarısızlık şema boyutu ile aldatma eğilimi ilişkisi de aynı perspektiften ele alındığında anlam kazanmaktadır. Başarısızlık şemasına sahip kişiler kendilerini yetersiz görme eğiliminde olduklarından cinselliğin erkekler için bir başarı ve övünç kaynağı kabul edildiği ülkemizde, bu kişilerin taşıdıkları kendilerine yönelik olumsuz duygu ve inançlarla başetmek adına aldatma eğilimi sergiliyor olabilecekleri yorumunda bulunulabilir.

Aldatma eğiliminin kadın ve erkeklerde farkı şemalar tarafından yordanması, kadın ve erkeklerde aldatmanın genellikle farklı gerekçelere bağlı olarak yaşanması bağlamında açıklanabilir. Aldatma ile ilgili alanyazında, kadınların daha çok duygusal doyuma ulaşma ve sevgi görme ihtiyaçlarını gidermek için, erkeklerin ise daha çok cinsellik nedeniyle aldatma eğilimi gösterdiklerini ortaya koyan çalışmalar bulunmaktadır (Glass ve Wright, 1985; Thompson, 1984; Atkins ve ark, 2001). Çalışma bulguları değerlendirildiğinde de, genel olarak erkeklerle göre daha çok duygusal ihtiyaç ve gerekçelerle aldatma eğilimi gösteren kadınlarda kopukluk ve reddedilmişlik şema alanının aldatma eğilimini yordaması alanyazınla uyumlu görünmektedir. Kadınlarla kıyaslandığında daha çok cinsel içerik ağırlıklı aldatma eğilimi sergileyen erkeklerde bağımlılıkla başa çıkış adına aldatma eğilimi sergilendiği ihtimalinde temellendirdiğimiz zedelenmiş özerklik ve aldatma eğilimi ilişkisi bu açıdan makul bir sonuç kabul edilebilir.

4.5. ALDATMA EĞİLİMİNİN YORDANMASINDA ALGILANAN EBEVEYNLİK BİÇİMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Aldatma eğiliminin algılanan ebeveynlik biçimlerinden yordanmasına yönelik analiz sonuçları, kadınlarda hem anne hem de babaya dair aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik algısının aldatma eğilimi ile ilişkili olduğuna işaret etmektedir. Erkeklerde ise anneye dair aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik algısı ile babaya dair aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik ve cezalandırıcı ebeveynlik algısı aldatma eğilimini yorduyor görünmektedir.

Aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik biçiminin aldatma eğilimini yordaması kuramsal olarak makul görünmektedir. Çocukluk döneminde aileleri tarafından kendilerine sınır konmamış kişilerin yetişkin yaşamlarında da kendilerine sınır koymada sorun yaşamaları beklenen bir durumdur. Çünkü kişilere kendini kontrol etmeyi öğreten, ebeveynlerin kontrolüdür; kişiler net, tutarlı ve makul sınırlar koyan ebeveynlerin varlığı durumunda kişiler kontrol etme becerisini kazanırlar (Young ve Klosko, 2013). Sınır koymada sorun yaşayan ebeveynlerle büyüyen kişiler kendi ihtiyaçlarını karşılama pahasına çevredekileri incitme, onların ihtiyaçlarını ve duygularını önemsememe gibi konularda sıkıntı yaşamaya diğerlerine göre daha fazla meyillidirler ve bunlara ek olarak bu kişilerin sorumsuzluk, bağımlılık, dürtüleri kontrol etmede zorlanma, ani öfke patlamaları yaşama, sonuçlarını ve bedellerini düşünmeden istekleri yönünde hareket etme eğilimleri vardır (Young ve Klosko, 2013). Kendine sınır koyma ve dürtülerini dizginleme konusunda sorun yaşayan bu kişilerin, cinsel arzu ve hazzı erteleme konusunda da benzer sorunlar yaşayabileceği varsayılabilir. Young ve Klosko'nun (2013) anında doyum sağlamada yaşanan zorluğun kendini aşırı yeme, madde kullanımı, sigara ya da cinsel aktivitelere aşırı düşkünlük şeklinde gösterebileceğini belirtmesi bu varsayımı destekler görünmektedir. Buss ve Shackelford (1997) yaptıkları bir çalışmada, dürtüsellik ve hazzı erteleme sorununun aldatmayı yordadığını saptamışlardır; bu ilişkiyi dürtüsel kişilerin dürtüsel olmayanlara göre daha az vicdanlı davranmaları, daha az dürtüsel kişiler cinsel fırsatlardan kaçınırken dürtüsel olanların bu fırsatları daha fazla değerlendirmeleri ve daha yüksek cinsel dürtüye sahip olmaları nedeniyle diğerlerine göre daha fazla evlilik dışı cinsellik arayışında olmaları

hipotezleriyle açıklamışlardır. Bununla paralel olarak, Shackelford ve arkadaşları da (2008), dürtüsel ve hazzı erteleme konusunda sorun yaşayan bir kişiliğe sahip olanların, eşlerini aldatmada risk grubunda olduğunu öne sürmüşler; dürtüsellik ve aldatma arasındaki ilişkinin varlığını, dürtüsel ve hazzı ertelemeye sorun yaşayan kişilerin vicdan ve rıza konusunda daha az duyarlı olması temelinde gerekçelendirmişlerdir. Young ve Klosko'nun (2013), sınırsız ebeveynlikle yetişen kişilerin kendi isteklerini ve ihtiyaçlarını suçluluk duymadan giderdiklerini belirtmeleri bu ilişkilendirme zeminini sağlamlaştırmaktadır. Dürtüsellik ve aldatma arasındaki ilişkiyi ortaya koyan çalışma bulgularıyla paralel olarak, Atkins ve arkadaşları (2005), dürtüsel kişilik yapısında olan erkeklerin problemleri madde ve alkol kullanımına bağlı olarak eşlerini aldatmaya daha meyilli oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Bu sebeplerle dürtüsellik zemin hazırlayan aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik algısının aldatma eğilimini yordadığı bulgusu beklenen bir sonuçtur ve alanyazınla tutarlı görünmektedir.

İşlevsel olmayan ebeveynlik stilleri ve aldatma eğilimi arasındaki ilişkiye yönelik analiz bulgularından bir diğeri de, erkeklerde cezalandırıcı baba tutumunun aldatma eğilimini yordadığına işaret etmektedir. Bu ilişkinin erkeklerin cezalandırıcı ebeveynlik stiline sahip babayı rol model alarak, yetişkin yaşamda cezalandırıcı bir kişilik yapısı geliştirmesi olasılığı üzerinden açıklandığında anlam kazanacağı varsayılmaktadır. Çalışmada aldatma eğilimini değerlendirme amacıyla kullanılan ve sosyal mübadele kuramından yola çıkılarak ödül – bedel kavramları üzerinden geliştirilen aldatma eğilimi ölçeğinde yer alan kimi maddelerin, eşin sergilediği bir durum nedeniyle ona bedel ödetme ya da ceza verme açısından ele alınabileceği düşünülmektedir. Örneğin, “eşimle düzenli aralıklarla ilişkiye giremediğimde (iş seyahatleri vs.) bu dönemlerde başkasıyla birlikte olmayı deneyebilirim; eşim kendine ayrı bir sosyal çevre edinip, onlarla yoğun bir ilişki içine girdiğinde, ben de ortak ilgilerimizi, hobilerimizi paylaşacağım bir partnerle vakit geçirmeyi deneyebilirim; eşim bakımsız olduğunda, bakımlı ve hoş biriyle birlikte olmayı isterim; eşim karı-koca rolünü, ana-baba rolünün arkasına atarsa, başkasıyla birlikte olabilirim; eşimin başka biri ile ilişkisi olduğunu öğrensem, ben de başkasıyla birlikte olabilirim; ilişkimiz rutinleştiğinde yeni heyecanlar yaşamak için başkasıyla birlikte olabilirim; eşim başkasıyla birlikte olmamı hak ediyor” gibi maddelerin bu bağlamda değerlendirilebileceğine inanılmaktadır. Cezalandırıcı, reddedici, küçük gören ebeveynlik biçimi ile yetişen kişilerin düşmanca eyleme vuruk

davranışlar sergilemeye meyilli olmaları bu ebeveynlik biçiminin aldatma eğilimi ile ilişkili olmasına ışık tutabilir (Baumrind, 1966). Ayrıca itaate çok önem verilen, cezalandırmaya dayalı, katı ve zorlayıcı disiplin önlemlerinin tercih edildiği cezalandırıcı ebeveynlik biçimiyle büyüyen kişiler, daha bağımlı (Baumrind, 1966), edilgen, toplumsal olarak daha yetersiz olma ve daha az güvenli hissetme eğilimindedirler (Steinberg, 2007). Bu tip aileler özerkliği ve çocuklarının bağımsızlık gereksinimlerini destekleme yerine, çocuklarına karar vermeleri ve kendi eylemlerinden sorumlu olmaları için yeterli fırsatları vermeyerek çocukluk bağımlılığını yanlış biçimde sürdürebilirler (Steinberg, 2007). Bu noktadan ele alınarak cezalandırıcı ebeveynlik biçimi ile aldatma eğilimi arasındaki ilişkinin, kişilerin bağımsızlık kısıtlamasına bir başkaldırı olarak aldatma eğilimine sahip olabileceği şeklinde değerlendirilebilir. Bir önceki bölümde, aşırı telafi üzerinden açıklanan erkeklerde zedelenmiş özerklik şema alanının aldatma eğilimini yordayıcılığının, bu tahmini destekler nitelikte olduğu düşünülmektedir. Cezalandırıcı ebeveynlik ile aldatma arasındaki ilişkinin sadece erkeklerde ortaya çıkması, toplumsal cinsiyet temelinde anlaşılır bir bulgudur. Kadınların eşini cezalandırma amacıyla bir başkası ile birlikte olmasının erkeklerle kıyaslandığında daha düşük bir olasılık olacağı varsayılmaktadır. Kadınların daha çok duygusal gerekçelerle (Glass ve Wright, 1985; Atkins ve ark., 2001) bir başka eşe yöneliyor olması da bu varsayımı güçlendiriyor görünmektedir.

4.6. ALGILANAN EBEVEYNLİK BİÇİMLERİ ile ROMANTİK KISKANÇLIK ve ALDATMA EĞİLİMİ ARASINDAKİ İLİŞKİDE ERKEN DÖNEM UYUMSUZ ŞEMA ALANLARININ ARACI ROLÜNÜN DEĞERLENDİRİLMESİ

Şema terapi modelinde çocukluk dönemi bağlanma nesnelere ile yetişkinlik dönemi uyum sorunları arasındaki ilişki erken dönem uyumsuz şemalar temelinde açıklanmaktadır (Caner, 2009). Bu bölümde, bu ilişki doğrultusunda, işlevsel olmayan ebeveynlik biçimleri ve romantik kıskançlık düzeyi ile işlevsel olmayan ebeveynlik biçimleri ve aldatma eğilimi arasındaki ilişkide erken dönem uyumsuz şema alanlarının aracı rolüne ilişkin bulgular tartışılmıştır. Aracı değişken analizlerinde ebeveynlik

biçimleri için kompozit puanı alındığından, bu bölümde regresyon analiz bulgularından farklı olarak sonuçlar anne ve baba için ayrı ayrı ele alınmamıştır. Yine regresyon bulgularından farklı olarak şema alanlarının aracı rolü her ilişki için özgül olarak değerlendirilmemiş, şema alanlarının aracı rolüne ait genel tabloyu görmek adına bir değerlendirme yapılmıştır.

Romantik kıskançlık düzeyinin yordanması ile ilgili aracı değişken analiz bulguları değerlendirildiğinde, bölüm 3.8.1. ve 3.8.2.'de görüldüğü üzere erken dönem uyumsuz şemaların, sadece kadın katılımcılarda işlevsel olmayan ebeveynlik biçimleri ve romantik kıskançlık arasında aracı bir role sahip olduğu göze çarpmaktadır. İlgili analiz bulguları kadın katılımcılarda, kuralcı/kalıplayıcı ebeveynlik biçimi ile romantik kıskançlık düzeyi arasındaki ilişkide zedelenmiş özerklik şema alanının aracı rolü olduğunu, aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynlik biçimi ile romantik kıskançlık düzeyi arasındaki ilişkide zedelenmiş özerklik ve zedelenmiş sınırlar şema alanlarının aracı rolü olduğunu, cezalandırıcı ebeveynlik biçimi ile romantik kıskançlık düzeyi arasındaki ilişkide zedelenmiş özerklik şema alanının aracı rolünün olduğunu ortaya koymaktadır. Başka bir deyişle, kuralcı/kalıplayıcı ebeveynlik ve cezalandırıcı ebeveynlik, romantik kıskançlık düzeyini zedelenmiş özerklik şema alanı üzerinden yordamaktadır. Buna ek olarak aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynlik, romantik kıskançlığı zedelenmiş özerklik ve zedelenmiş sınırlar şema alanları üzerinden yordamaktadır. Kıskançlık düzeyi ile ilgili bu bulgular, işlevsel olmayan ebeveynlik biçimlerinin ancak kişilerin tek başlarına hayatta kalamayacakları, bağımsız şekilde hareket edemeyecekleri, kendilerine bir kimlik oluşturamayacakları ve kendi yaşamlarını kuramayacakları inancına sahip oldukları kişilerarası bir şema örüntüsü geliştirmeleri durumunda romantik kıskançlık sergileme olasılığının arttığına işaret etmektedir. Kuramsal olarak genellikle aşırı koruyucu (McGinn ve Young, 1996, Young ve ark. 2003, Martin ve Young, 2010), çocuğun yerine karar veren, sorumluluk vermeyen, aşırı öğüt veren, yönlendirme yaparak müdahale eden, sürekli tehlikelere karşı uyarıcı, eleştiren, kusur bulan, kıyaslayan ebeveynlik tutumunun zedelenmiş özerklik şema alanının gelişimine zemin hazırlıyor olması (Young ve Klosko, 2013) çalışma bulgularına ışık tutmaktadır. Zedelenmiş sınırlar şema alanının aşırı koruyucu/evhamlı ebeveynlik ile romantik kıskançlık düzeyi arasındaki ilişkideki aracı rolüne bakıldığında ise, bu şema alanının diğer kişilere karşı sorumlulukları yerine getirme, diğerlerinin haklarına saygı duyma,

diğerleriyle işbirliği yapma, gerçekçi hedefler koyma gibi konularda sorun yaşama ile karakterize olması (McGinn ve Young, 1996; Young ve ark., 2003) ve genellikle fazla serbest ve müsamaha gösterici ebeveynlik sonucu ortaya çıkması nedeniyle (Young ve Klosko, 2012) bu bulgu kafa karıştırıcı görünmektedir. Tahmini bir yorumla zedelenmiş sınırlar şema alanına sahip kişilerin bencil ve narsistik özelliklere sahip olma ihtimali (Young ve ark., 2003) ve narsizmin dikkat odağı olma ile özel ilgi görme beklentisini beraberinde getirmesi (Barlow ve Durand, 2012) bu kişilerin daha fazla kıskançlık sergilemesini açıklayabilir. Konu ile ilgili gelecek çalışmaların benzer sonuçlara ulaşmasının bu tahmini destekleyeceği düşünülmektedir. Şemaların, ebeveynlik biçimleri ve romantik kıskançlık arasındaki ilişkideki aracı rolünün sadece kadınlarda geçerli olması, kısıtlı alanyazınla tutarlı görünmektedir. Caner'in (2009) çift sorunları ve şema terapi arasındaki ilişkiyi incelediği ve ebeveynlik biçimlerinin eşe yönelik değerlendirmeleri yordamasında şema alanlarının aracı rolünü değerlendirdiği çalışma sonuçları kadınlarda şema alanlarının algılanan işlevsel olmayan ebeveynlik biçimleri ile eşe yönelik değerlendirmelerin bağımlılık alt boyutu arasında aracı rolü olduğunu ortaya koymuştur. Şema alanlarının kıskançlıkla ilişkili olabileceği düşünülen bağımlılık boyutu ile ebeveynlik biçimleri arasındaki ilişkideki aracı rolünün sadece kadın katılımcılarda saptanması, bu çalışmada da şema alanlarının romantik kıskançlık ile ebeveynlik biçimleri arasındaki ilişkideki aracı rolünün sadece kadınlarda görülmesi ile uyumlu kabul edilebilir.

Aldatma eğilimine yönelik aracı değişken analiz bulgularının ele alınmasına geçecek olursak, bölüm 3.8.3'de ve bölüm 3.8.4.'de aktarılan bulguların da işaret ettiği gibi erken dönem uyumsuz şemaların, sadece kadınlarda algılanan işlevsel olmayan ebeveynlik biçimleri ve aldatma eğilimi arasındaki ilişkide aracı role sahip olduğu görülmektedir. Buna göre kopukluk ve reddedilmişlik şema alanı ile zedelenmiş özerklik şema alanı, aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik ile aldatma eğilimi arasındaki ilişkide aracı bir role sahiptir. Bu bulgu aşırı izin verici/sınırsız ebeveynliğin, ancak kişiler diğerleriyle güvenli ve tatmin edici bağlanma kuramadıkları; sevgi, kabul, saygı görme gibi temel duygusal ihtiyaçlarının diğerleri tarafından sürekli ya da öngörülebilir şekilde karşılanmayacağına inandıkları bir şema geliştirtirmeleri durumunda (McGinn ve Young, 1996, Young ve ark., 2003, Martin ve Young, 2010) aldatma eğilimini arttırdığı anlamına gelmektedir. Diğer bir bulgu ise, bu ebeveynlik biçiminin, yalnızca kişilerin

tek başına hayatta kalamayacaklarına inandıkları, bağımsız bir şekilde hareket etmelerine ya da performans sergilemelerine engel olan beklentilere sahip oldukları (McGinn ve Young, 1996; Young ve ark., 2003), kendilerine ait bir kimlik oluşturamadıkları ve kendi yaşamlarını kuramadıkları (Young ve ark., 2003) bir kişilerarası örüntü geliştirmeleri halinde aldatma eğilimini yordadığını göstermektedir. Regresyon analiz bulgularının ele alındığı bölüm 4.5’de yer verildiği gibi bu şema alanlarının aldatma üzerindeki rolü, şemalarla aşırı telafi yöntemiyle başa çıkma olasılığı zemininde anlam kazanmaktadır. Aşırı izin verici/sınırsız ebeveynlik algısının, kopukluk ve reddedilmişlik şema alanı ile zedelenmiş özerklik şema alanlarının gelişiminde rol oynadığı daha önceki çalışmalarda da bulgulandığından (Çakır, 2007, Çolakoğlu, 2012) bu sonucun alanyazın ile uyumlu olduğu düşünülmektedir. Çakır (2007), anneye dair algılanan aşırı izin verici/sınırsız ebeveynliğin kopukluk ve reddedilmişlik şema alanı ile zedelenmiş özerklik şema alanını yordadığını bulmuş ve kontrol etme, sınır koyma gibi davranışların dikkat, ilgi ve yakınlık olarak algılandığının gösterildiği (Kındap, Sayıl ve Kumru, 2008) bir çalışma üzerinden aşırı izin verici ebeveynliğin reddedici olarak algılanabileceğini ve buna bağlı olarak reddedilme, istenmeme gibi inançların doğmasına zemin hazırlayacağını öne sürmüştür. Sonuç olarak aşırı izin verici/sınırsız ebeveynliğin kopukluk ve reddedilmişlik şema alanı ile zedelenmiş özerklik şema alanlarının gelişimine yol açabileceği, bu şemaların da bölüm 4.8’de belirtildiği gibi romantik kıskançlığa yatkınlığı arttırabileceği söylenebilir.

4.7. ÇALIŞMANIN KLİNİK DOĞURGULARI

Mahremiyet, şefkat ve ilgi görme/gösterme zemininde yaşanan romantik ilişkiler, çoğu zaman uyumsuz şemaların yıkıcı izlerinin kendini en çarpıcı şekilde gösterdiği birincil alanı oluşturmaktadır (Crawford ve Wright, 2007). İlişkileri ve olayları yorumlamada çarpıtılmış tutumlar, hatalı varsayımlar, gerçek dışı ve mantıksız talep ve beklentiler olarak kendini gösteren yanlılıklara yol açan şemalar, ilişki kalitesini ciddi oranda zedelemekte, hatta kimi zaman ilişkinin sonlanmasına yol açan hasarlar vermektedir (Yoosefi ve ark., 2010). İlişki problemlerinin ilk sıralarında yer alan romantik kıskançlık

ve aldatma eğiliminin, uyumsuz şemaların ilişkilerdeki yıkıcı varoluş alanları arasında yer aldığı düşünülmektedir. Bu nedenlerle, romantik kıskançlık ve aldatma eğilimi ile ilişkisi olan uyumsuz şemaların ve algılanan ebeveynlik biçimlerinin bilinmesinin, bu sorunlarla gelen çiftlerin terapi sürecinin işleyişine katkı sağlayacağına inanılmaktadır. Romantik kıskançlığın ve aldatma eğiliminin çift terapilerine sorun olarak getirilme sıklığı da göz önünde bulundurulduğunda (Silva, 1997; Atkins, Baucom, & Jacobson, 2001; Bischoff, 2003; Shackelford, Besser, Goetz, 2008) kavramlar arası bu ilişkinin ele alınması daha da önemli bir boyuta taşınmaktadır.

Şema terapide çift sorunlarının çözümünde izlenen yöntem, kişilerin temel şemaların farkına varılmasını, karşılanmamış ihtiyaçların şemaların gelişiminde nasıl rol oynadığının anlaşılmasını, şemaların neler tarafından tetiklendiğinin ele alınmasını (DiFrancesco, 2009) ve sonunda eşlerin uyumsuz şemalarında ve böylelikle düşüncelerinde değişimler yaratarak ilişkiye dair beklentilerin dengelenmesini, mantıksız düşünce ve yanlış anlaşılmalara yol açan etmenlerin ortadan kaldırılmasını (Mokhtari ve ark., 2012) içermektedir. Bu nedenle romantik kıskançlık ve aldatma eğiliminde belirgin şemalara ve algılanan ebeveynlik biçimlerine odaklanan bu çalışmanın, alanda çalışan klinisyenlere kuramsal düzeyde yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Ayrıca çalışma, hem şema terapi modelinin görece yeni bir yaklaşım olması hem de romantik kıskançlık ve aldatma eğiliminin çalışılması zor kavramlar olması nedeniyle kısıtlı olan alanyazındaki çalışma eksikliğinin giderilmesinde ve bu konudaki çalışmaların başlatılmasında önemli bir yere sahiptir.

4.8. ÇALIŞMANIN SINIRLILIKLARI ve GELECEK ÇALIŞMALAR İÇİN ÖNERİLER

Bu bölümde çalışmaya dair sınırlılıklara ve bu sınırlılıklardan yola çıkarak sonraki çalışmalar için önerilere yer verilmiştir.

Çalışmaya dair sınırlılıkların önemli bir kısmı, çalışmanın örnekleme ile ilgilidir. Çalışmanın örneklemini oluşturan katılımcı sayısı, bu sınırlılıkların başında yer

almaktadır. Konusu ve ölçme araçlarının içeriği itibariyle, çalışmanın üniversite örneklemeyle yapılamaması ve örnekleme yer alacak evli bireylere toplu bir şekilde değil tek tek ulaşılmış olması, katılımcı sayısının kısıtlı olmasına yol açmıştır. Bu durum çalışma sonuçlarının genellenebilirliğini zorlaştırmaktadır. Örnekleme dair bir diğer kısıtlılık, örnekleme yer alan katılımcılar arasında cinsiyet dağılımında eşitlik olmamasıdır. Her ne kadar uygulamalar sırasında bu dağılım dengelenmeye çalışılmışsa da, soruların %10'undan çoğunu boş bıraktığı için analize dahil edilmeyen kişilerin cinsiyeti çoğunlukla erkek olduğundan ve kadın katılımcılarla kıyaslandığında erkek katılımcıların ölçekleri doldurma konusunda daha az istekli olduğu gözlemlendiğinden amaçlanan dengeli dağılım sağlanamamıştır. Erkek ve kadın katılımcı sayısı arasındaki bu fark, sonuçların cinsiyetler açısından karşılaştırılmasını güçleştirmektedir. Bunlara ek olarak örnekleme oluşturan katılımcılara kartopu yöntemi ile ulaşılmış olması ve bu kişilerin ulaşılabilirlik sebebiyle sadece İstanbul, Ankara, İzmir ve Bursa şehirlerinden seçilmesi, örnekleme ekonomik düzey, eğitim seviyesi, meslek dağılımı ve diğer özellikler açısından gruplanmaları da beraberinde getirmiştir. Örnekleme bağlı bu kısıtlılıklardan yola çıkarak, konu ile ilgili gelecek çalışmaların, cinsiyet dağılımı daha yakın ve katılımcı sayısı daha geniş olan bir örnekleme çalışılması önerilmektedir. Ayrıca, örneklemin popülasyonu daha gerçekçi yansıtmasını sağlamak amacıyla, yapılacak çalışmalarda, demografik değişkenlerin çeşitliliği konusunda daha hassas davranılması gerektiği ve buna bağlı olarak sonuçların daha genellenebilir olacağı düşünülmektedir.

Çalışmaya dair sınırlılıkların nedenlerinden bir kısmı da veri toplamada kullanılan ölçme araçlarına ilişkindir. Çalışmada yer alan ölçme araçlarının öz bildirime dayanıyor olması nedeniyle, özellikle şemalar gibi örtük bir kavram ile kıskançlık ve aldatma gibi mahrem konuların ölçümünde bu ölçeklerin kimi noktalarda yetersiz ve yanıltıcı olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Ölçme araçlarına bağlı sınırlılıklarla ilgili bir diğer değinilmesi gereken konu; çalışmada kullanılan ölçme araçlarından aldatma eğilimi ölçeceği dışındakilerin, Türk Kültürü için geliştirilen değil, Türkiye Standardizasyonu yapılan ölçekler olmasıdır. Özellikle kıskançlık ölçüğünde yer alan ve katılımcılardan soruları kendilerini belirtilen durumda hayal ederek cevaplamalarını isteyen bazı maddelerin, katılımcıların gündelik yaşamlarında sık karşılaşmadıkları durumları içermesi nedeniyle, katılımcıların bu soruları cevaplamakta zorlaştınmış

olabileceği düşünülmektedir. Aldatma ölçeğinin ölçmeye çalıştığı kavrama yönelik sorularının son derece açık olmasının da, soruları yanıtlarken katılımcılarda bazı çekincelere yol açmış olabileceği ihtimaller arasında yer almaktadır. En çok silinen, düzeltilen ve karalanan maddelerin aldatma eğilimi ölçeğinde yer alması da bu ihtimali destekliyor görünmektedir. Bu nedenlerle, ilgili kavramları ele alacak gelecek çalışmalarda, öz bildirime dayalı ölçeklere alternatif olarak bireysel görüşmeler yapılması daha kapsamlı bilgilere ulaşılmasına olanak sağlayabilir. Ayrıca çalışmanın, kıskançlık ve aldatma sorunuyla terapiye başvuran çiftlerin oluşturduğu bir örnekleme yapılmasının, bu kavramlarla bağlantılı erken dönem uyumsuz şemalara ve algılanan ebeveynlik biçimlerine ilişkin daha gerçekçi bilgiler verebileceği ve bu soruna sahip olan ve olmayan kişiler arasında karşılaştırma imkanı sağlayacağı düşünülmektedir.

Ölçme araçlarının çok fazla maddeyi içermesi nedeniyle cevaplama süresinin uzun sürmesi de çalışmanın sınırlılıkları arasında yer almaktadır. Bu durumun, kimi katılımcılarda yorgunluk etkisinin ortaya çıkmasına yol açmış olabileceği düşünülmektedir. Bazı ölçeklerde de ölçeğin uzunluğu ile ilgili katılımcılar tarafından yazılmış olumsuz geribildirimlere rastlanmıştır. Ölçekleri doldurma süresi uzun olduğundan, kimi katılımcılardan ölçekleri daha sonra doldurup getirmeleri istenmiştir. Ancak kimi zaman ölçeklerin geri dönmemiş olması veri kaybına yol açmıştır. Bunun yanında soruların doğrudan aldatma eğilimi ve eşe yönelik kıskançlık ile ilgili olması, ev ortamında soruların dürüst cevaplanmama olasılığını da beraberinde getirmektedir. Gelecek çalışmalarda kullanılacak ölçme araçlarının seçiminde, bu durumun göz önünde bulundurulması tavsiye edilmektedir.

Çalışma korelasyonel bir çalışma olduğundan, analizler sonucu ulaşılan bulguların nedensellik değil ilişkisellik çerçevesinde değerlendirilmesi araştırma sınırlılıkları arasında kabul edilebilir. Çalışma sonuçlarını etkileyebilecek değişkenlerin göz önünde bulundurulması ve analizde bu değişkenlerin kontrol edilmesi nedensel çıkarımlar yapılmasını daha mümkün kılacaktır.

Sonuç olarak konu ile ilgili alanyazının henüz başlangıç aşamasında olması nedeniyle, yukarıda aktarılan sınırlılıklar ve öneriler dikkate alınarak algılanan ebeveynlik stilleri, erken dönem uyumsuz şemalar, romantik kıskançlık ve aldatma kavramları arasındaki ilişkiyi ele alan yeni çalışmaların yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

4.9. GENEL DEĞERLENDİRME

Genel bir değerlendirme yapıldığında çalışma, çift sorunlarını şema terapi modeli çerçevesinde kavramsallaştırmaya çalışan benzer çalışmaların sonuçlarının da işaret ettiği gibi (örn; Caner, 2009; Göral, 2010), şema terapinin çift sorunlarının ele alınmasında etkili bir yaklaşım olduğunu destekliyor görünmektedir. Çalışma sonuçları, evli bireylerde romantik kıskançlık düzeyi ve aldatma eğiliminin, algılanan işlevsel olmayan ebeveynlik biçimlerinden yordanabileceğine işaret etmektedir. Buna ek olarak, erken dönem uyumsuz şema alanlarının, algılanan işlevsel olmayan ebeveynlik biçimleri ile romantik kıskançlık düzeyi ve aldatma eğilimi arasındaki ilişkide aracı rolü bulunmaktadır.

Sonuç olarak çalışma bulguları, çift terapilerine sıklıkla getirilen ve çift sorunlarında ilk sıralarda yer alan romantik kıskançlık ve aldatma eğiliminin erken dönem uyumsuz şemalar ve algılanan işlevsel olmayan ebeveynlik biçimleri temelinde ele alınabileceğini ve bu sorunların şema terapi modeli çerçevesinde kavramsallaştırılabileceğini göstermektedir. Bunun yanı sıra çalışmanın, çift terapisi alanında kullanımı giderek artan şema terapide, romantik kıskançlık ve aldatma eğilimi ile ilişkili olan şemalar ve kişilerin bu şemalarla başa çıkma stratejileri üzerinden bu sorunların çözümüne yönelik tedavi stratejileri geliştirilmesine ve bu konudaki çalışmaların başlatılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Afifi, W., Falato, W., & Weiser, J. (2001). Identity concerns following a severe relational transgression: The role of discovery method for the relational outcomes of infidelity. *Journal of Social and Personal Relationships, 18* (2), 291-308.
- Allen, E. S., & Baucom, D. H. (2004). Adult attachment and patterns of extradyadic involvement, *Family Process, 43* (4), 467-488.
- Allen, E. S., Rhoades, G. K., Stanley, S. M., Markman, H. J., Williams, T., Melton, J., & Clements, M. L. (2008). Premarital precursors of marital infidelity, *Family Process, 47* (2), 243-259.
- Amato, P. R., & Rogers, S. J. (1997). A longitudinal study of marital problems and subsequent divorce. *Journal of Marriage & the Family, 59* (3), 612-624.
- Arntz, A., Klokman, J., & Sieswerda, S. (2005). An experimental test of therapy schema mode model of borderline personality disorder. *Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry, 36* (3), 226-239.
- Assor, A., Roth, G., & Deci, E. L. (2004). The emotional costs of parents' conditional regard: a self-determination theory analysis. *Journal of Personality, 72* (1), 47-88.
- Atkins, D. C., & Kessel, D. E. (2008). Religiousness and infidelity: Attendance, but not faith and prayer, predict marital fidelity. *Journal of Marriage and Family, 70* (2), 407-418.
- Atkins, D. C., Baucom, D. H., & Jacobson, N. S. (2001). Understanding infidelity: Correlates in National Random Sample. *Journal of Family Psychology, 15* (4), 735-749.
- Atkins, D. C., Baucom, D. H., & Jacobson, N. S. (2001). Understanding infidelity: Correlates in a national random sample. *Journal of Family Psychology, 15* (4), 735-749.
- Attridge, M. (2013). Jealousy and relationship closeness exploring the good (reactive) and bad (suspicious) sides of romantic jealousy. *SAGE open, 3* (1), 1-16.

- Azizoğlu-Binici, S., & Hovardaoğlu, S. (1996). Evlilik için karşılaştırma d¼zeyi ¼lçeđinin (EKD¼) ge¼erlilik ve g¼venilirlik ¼alıřması. *T¼rk Psikoloji Dergisi*, 11(38), 66-76.
- Barelds, D. P. H., & Dijkstra, P. B. (2007). Relations between different types of jealousy and self and partner perceptions of relationship quality. *Clinical Psychology and Psychotherapy*, 14 (3), 176-188.
- Barlow, D. H., & Durand, V. M. (2012). Personality disorders, *Abnormal psychology: An integrative approach* içinde (s. 433-468), Canada: Wadsworth Cengage Learning.
- Baron, R. M., & Kenny, D. A. (1986). The moderator-mediator variable distinction insocial-psychological research: Conceptual, strategic and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*. 51 (6), 1173-1182.
- Barry, H., Bacon, M., & Child, I. L. (1957). A cross-cultural survey of some sex differences in socialization. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, 55(3), 327-332.
- Baumrind, D. (1966). Effects of authoritative parental control on child behaviour. *Society for Research in Child Development*, 37 (4), 887-907.
- Beach, S. R. H., Jouriles, E. N., ve O'leary, K. D. (1985). Extramarital sex: impact on depression and commitment in couples seeking marital therapy. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 11 (2), 99-108.
- Ben-ze'ev, A (1990). Jealousy and envy. *Canadian Journal of Philosophy*, 20 (4), 487-516.
- Betzig, L. (1989). Causes of conjugal dissolution: a cross-cultural study. *Current Antropology*, 30 (5), 654-676.
- Bischoff, R. J. (2003). Infidelity. *Journal of Couple & Relationship Therapy: Innovations in Clinical and Educational Interventions*, 2 (4), 73-78.
- Block, C. R., & Block, R. (2012). Margo Wilson's contributions to the Chicago homicide dataset: sexual rivalry and sexual dataset, *Homicide Studies*, 26 (4), 404-427.

- Blow, A. J. (2005). Facing it head on: Helping couples move through the painful and pernicious effects of infidelity. *Journal of Couple & Relationship Therapy: Innovations in Clinical and Educational Interventions*, 4 (2-3), 91-102.
- Blow, A. J., & Hartnett, K. (2005). Infidelity in committed relationships II: A substantive review. *Journal of Marital and Family Therapy*, 31 (2), 217–233.
- Bodor, N., & Vane, J. (2001). *Making Differences Work in a Romantic Relationship*. Counseling & Mental Health Center The University of Texas at Austin.
- Bogaert, A. F., & Sadava, S. (2002). Adult attachment and sexual behaviour. *Personal Relationships*, 9 (2), 191-204.
- Boysan, M. (2012). *Üniversite öğrencilerinde erken dönem uyumsuz şemalar, başa çıkma stilleri ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkilere yönelik bir model sınaması*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi.
- Bowlby, J. (2012). *Bağlanma: Bağlanma ve Kaybetme* (T. V. Soylu, Çev.) İstanbul: Pinhan.
- Burchell, J. L., & Ward, J. (2011). Sex drive, attachment style, relationship status and previous infidelity as predictors of sex differences in romantic jealousy. *Personality and Individual Differences*, 51 (5), 657-661
- Burdette, A. M., Ellison, C. G., Sherkat, D. E., & Gore, K. A. (2007). Are there religious variations in marital infidelity? *Journal of Family Issues*, 28 (12), 1553-1581.
- Buss, D. M., & Shackelford, T. K. (1997). Susceptibility to infidelity in the first year of marriage. *Journal of Research in Personality*, 31 (2), 193-221.
- Buunk, B. P. (1997). Personality, birth order and attachment styles as related to various types of jealousy. *Personality and Individual Differences*, 23 (6), 997-1006.
- Buunk, B.P., & Dijkstra, P. (2006). Temptations and threat: Extradysadic relationships and jealousy. In A.L. Vangelisti, & D. Perlman (Eds), *The Cambridge handbook of personal relationships* içinde (s. 533–556). New York: Cambridge University Press.

- Büyükşahin, A., & Hovardaoğlu, S. (2004). Çiftlerin aşka ilişkin tutumlarının Lee'nin çok boyutlu aşk biçimleri kapsamında incelenmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 19(54), 59-72.
- Caner, M. (2009). *Evli bireylerde kendi ebeveynlerini algılama biçimleri, erken dönem uyum bozucu şemalar ve eşe yönelik değerlendirmeler arasındaki ilişkiler: Şema terapi modeli çerçevesinde bir inceleme*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi.
- Cann, A., Mangum, J. L., & Wells, M. (2001). Distress in response to relationship infidelity: The roles of gender and attitudes about relationships. *The Journal of Sex Research*, 38 (3), 185-190.
- Carson, C. L., & Cupach, W. R. (2000). Fueling the flames of the green-eyed monster: The role of ruminative thought in reaction to perceived relationship threat. *Western Journal of Communication*, 64 (3), 308-329.
- Çavuşoğlu, Z. Ş. (2011). *Bağlanma stilleri, evlilik uyumu ve aldatma eğilimi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi
- Çeri, Ö. (2009). *Vajinismus tanısı alan kadınlar ve eşlerinde temel bilişsel şemalar ile bağlanma stillerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi.
- Choi, K. H., Catania, J. A. & Dolcini, M. M. (1994). Extramarital sex and HIV risk behaviour among US adults: Results form the National AIDS Behavioural Survey. *American Journal of Public Health*, 84 (12), 2003-2007.
- Crawford, M., & Unger, R. (2004). *Women and Gender*. New York: Mc Graw Hill.
- Crawford, E., & Wright, M. O. (2007). Impact of childhood psychological maltreatment on interpersonal schemas and subsequent experiences of relationship aggression. *Journal of Emotional Abuse*, 7 (2), 93-116.
- Çolakoğlu, E. T. (2012). *Genç yetişkinlerde erken dönem uyumsuz şemalar, algılananebeveynlik stilleri ve kişilerarası ilişkiler*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi.

- Demirtaş, H. A. (2006). *Yakın ilişkilerde kıskançlık (bireysel, ilişkisel ve durumsal değişkenler)*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi.
- DeStano, D., Bartlett, M. Y., Braverman, J., & Salovey, P. (2002) Sex differences in jealousy: evolutionary mechanism or artifact of measurement? *Journal of Personality and Social Psychology*, 83 (5), 1103-1116.
- DiFrancesco, C. (2009). *Schema therapy for couples & marriages*. Erişim tarihi: 2014, <http://www.wisconsinfamily.org/pdf/Couples-and-Marriages.pdf>.
- Dijkstra, P., & Buunk, B. P. (1998). Jealousy as a function of rival characteristics: An evolutionary perspective. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 24 (11), 1158-1166.
- Dobrenski, R. A. (2001). *Romantic jealousy: Symptoms, schemas, and attachment*. Yayınlanmamış doktora tezi, Toledo University.
- Drigotas, S. M., & Barta, W. (2001). The cheating heart: Scientific explorations of infidelity. *Current Directions In Psychological Science*, 10 (5), 177-180.
- Droppleman, L. F., & Schaefer, E. S. (1963). Boys' and girls' reports of maternal and paternal behaviour. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, 67 (6), 648-654.
- Elphinston, R.A., & Noller, M. (2011). Time to face it! Facebook intrusion and the implications for romantic jealousy and relationship satisfaction. *Cyberpsychology, Behaviour and Social Networking*, 14 (11), 631-635.
- Edalati, A., & Redzuan, M. (2010). The relationship between jealousy and aggression: A review of literatures related to wives' aggression. *European Journal of Scientific Research*, 39 (4), 498-504.
- Fagot, B. I. (1974). Sex differences in toddlers' behaviour and parental reaction. *Developmental Psychology*, 10 (4), 554-558.

- Fleischmann, A. A., Spitzberg, B. H., Andersen P. A., & Roesch, S. C. (2005). Tickling the monster: Jealousy induction in relationships. *Journal of Social & Personal Relationships*, 22 (1), 49-73.
- Fricker, J. (2006). *Predicting infidelity: The role of attachment styles, lovestyles, and the investment model*. Yayınlanmamış doktora tezi, Swinburne University of Technology.
- Glass, S. P., & Wright, T. L. (1985), Sex differences in types of extramarital involvement and marital dissatisfaction. *Sex Roles*, 12 (9-10), 1101-1120.
- Goetz, A. T. & Shackelford, T. K. (2009). Sexual coercion in intimate relationships: A comparative analysis of the effects of women's infidelity and men's dominance and control. *Archives of Sexual Behaviour*, 38 (2), 226-234.
- Gomes, A. L .Q., & Nobre, P. (2012). The International Index of Erectile Function (IIEF-15): Psychometric Properties of the Portuguese Version. *The Journal of Sexual Medicine*, 9 (1), 180-187.
- Göral Alkan, F. S. (2010). *Coupling through projective identification: bridging role of projective identification in the associations among early parenting experience, personality constructs and couple relationship*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Greeley, A. (1994). Marital Infidelity. *Society*. 31 (4), 9-13.
- Grolnick, W. S., Deci, E.L., & Ryan, R. M. (1997). Internalization within the family: The self determination theory perspective. J. E. Grusec ve L. Kuczynski (Ed.), *Parenting and children's internalization of values* içinde (s. 135-161). New York: Wiley.
- Green, M. C., & Sabini, J. (2006). Gender, socioeconomic status, age, and jealousy: Emotional responses to infidelity in a national sample. *Emotion*, 6 (2), 330-334.
- Guerrero, L. K., Andersen, P. A., Peter, F., Spitzberg, B. H., & Eloy, S. V. (1995). Coping with the green-eyed monster: Conceptualizing and measuring

- communicative responses to romantic jealousy. *Western Journal of Communication*, 59 (4), 270-304.
- Guerrero L. K. (1998). Attachment-style differences in the experience and expression of romantic jealousy. *Personal Relationships*, 5 (3), 273-291.
- Guerrero, L. K., & Andersen, P. A. (1998). The dark side of jealousy and envy: Desire, delusion, desperation, and destructive communication. B. H. Spitzberg, & W. R. Cupach (Ed.), *The dark side of relationships* içinde (s. 33-70). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Guerrero, L. K., & Afifi W. A. (1999). Toward a goal-oriented approach for understanding communicative responses to jealousy. *Western Journal of Communication*, 63 (2), 216-248.
- Günnur, K. (2001). *The impact of adult attachment styles on romantic jealousy*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Harris, A. E., & Curtin, L. (2002). Parental perceptions, early maladaptive schemas, and depressive symptoms in young adults. *Cognitive Therapy and Research*, 26 (3), 405-416.
- Harris, C. R. (2004). The Evolution of Jealousy. *American Scientist*, 92, 62-71.
- Harris, C. R., & Darby, R. S. (2010). Jealousy in adulthood. S. L. Hart & M. Legerstee (Ed.), *Handbook of jealousy* içinde (s. 547–571). West Sussex, England: Wiley Blackwell.
- Harter, S. (1993). Causes and consequences of low self-esteem in children and adolescents. R. F. Baumeister (Ed.), *Self-esteem: the puzzle of low self-regard* içinde. New York: Plenum Press.
- Harwood, K. (2009). *Projecting infidelity: Does an individual's experiences with infidelity affect their perception of their partner's infidelity?* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, California State University.

- Hatamy, A., Fathi, E., Gorjib, Z., & Esmaeily, M. (2011). The relationship between parenting styles and attachment styles in men and women with infidelity. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, *15*, 3743-3747.
- Hazan, C., & Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, *52* (3), 511-524.
- Hedley, L. M., Hoffart, A., & Sexton, H. (2001). Early maladaptive schemas in patients with panic disorder with agoraphobia. *Journal of Cognitive Psychotherapy: An International Quarterly*, *15* (2), 131-142.
- Hendrick, S., Hendrick, C., & Dicke, A., (1998). The relationships assessment scale. *Journal of Social and Personal Relationships*. *15* (1), 137-142.
- Humphrey, F. G., (1987). Treating extramarital sexual relationships in sex and couples therapy. G. Weeks & L. Hot (Ed.), *Integrating sex and marital therapy: A clinical guide* içinde (s. 149-170). New York: Brunner/Mazel.
- Hupka, R. B. (1991). The motive for the arousal of romantic jealousy: its cultural origin. P. Salovey (Ed.), *The Psychology of Jealousy and Envy* içinde. New York: Guilford Press.
- İlkkaracan, P. (2004). Türkiye'nin doğu bölgelerinde kadın cinselliği bağlamının incelenmesi. P. İlkkaracan (Ed.), *Müslüman toplumlarda kadın ve cinsellik* içinde (s. 133-150). İstanbul: İletişim.
- Jovev, M., & Jackson, H. J. (2004). Early maladaptive schemas in personality disordered individuals. *Journal of Personality Disorders*, *18* (5), 467-478.
- Kagan, J. (1956). The child's perception of the parent. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, *53* (2), 257-258.
- Kaighobadi, F., Shackelford, T. K., & Goetz, A. T. (2009). From mate retention to murder: Evolutionary psychological perspectives on men's partner-directed violence. *Review of General Psychology*, *13* (4), 327-334.
- Kaighobadi, F., Shackelford, T. K., Popp, D., Moyer, R. M., Bates, V. M., & Liddle, J. R. (2009). Perceived risk of female infidelity moderates the relationship between

- men's personality and partner-directed violence. *Journal of Research in Personality*, 43 (6), 1033-1039.
- Kamins, M. L., & Dweck, C. S. (1999). Person versus process praise and criticism: implications for contingent self-worth and coping. *Developmental Psychology*, 35 (3), 835-847.
- Kantarıcı, D. (2009). *Evli bireylerin bağlanma stillerine göre aldatma eğilimleri ve çatışma yönetim biçimlerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi.
- Kaya, F. (2010). *Çocukluk döneminde yaşanan istismarın kişilerarası ilişki tarzları üzerindeki etkisi: Erken dönem uyum bozucu şemaların aracı rolü*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi.
- Kelly, E. L., & Conley, J. J. (1987). Personality and compatibility: A prospective analysis of marital stability and marital satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52 (1), 27-40.
- Kenny, D.A., Kashy, D.A., & Bolger, N. (1998). Data analysis in social psychology. D.T. Gibert, S.T. Fiske, & G.Lindzey (Eds.), *The handbook of social psychology* içinde(s. 203-227). Berlin, Germany: Springer-Verlag.
- Kındap, Y., Sayıl, M., & Kumru, A. (2008). Anneden algılanan kontrolün niteliği ile ergenin psikososyal uyumu ve arkadaşlıkları arasındaki ilişkiler: Benlik değerinin aracı rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 23 (61), 95-110.
- Kingham, M., & Gordon, H. (2004). Aspects of morbid jealousy. *Advances in Psychiatric Treatment*, 10, 207-215.
- Knobloch, L. K., Solomon, D. H., & Cruz, M. G. (2001). The role of relationship development and attachment in the experience of romantic jealousy. *Personal Relationships*, 8 (2), 205-22.
- Knodel, J., VanLandingham, M., Saentienchai, C., & Pramualratana, A. (1996). Thai views of sexuality and sexual behaviour. *Health Transition Review*, 6, 179-201.
- Knodel, J., Low, B., Saengtienchai, C., & Lucas, R. (1997) An Evolutionary Perspective on Thai Sexual Attitudes and Behavior. *The Journal of Sex Research*, 34 (3), 292-303.

- Kollat, S. H. (2007). *The role of conditional parenting regard and excessively contingent self-esteem in children's peer relationships*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Pennsylvania University.
- Lawson, A. (1988). *Adultery: An analysis of love and betrayal*. New York: Basic Books.
- Leaper, C. (2002). Parenting girls and boys. M. H. Bornstein (Ed.), *Handbook of parenting: Children and parenting* içinde, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Leaper, C., Anderson, K. J., & Sanders, P. (1998). Moderators of gender effects on parents' talk to their children: A meta-analysis. *Developmental Psychology*, 34(1), 3-27.
- Lee, J. A. (1973). *The colors of love: An exploration of the ways of loving*. Toronto: New Press.
- Levine, S. B. (1998). Extra marital sexual affairs. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 24 (3), 207-216.
- Levine, S. B. (2005). A clinical perspective on infidelity. *Sexual and Relationship Therapy*, 20 (2), 143-153.
- Levy, K. N., & Kelly, K. M. (2010). Sex differences in jealousy: A contribution from attachment theory. *Psychological Science*, 21 (2), 168-173.
- Markman, H. J. (2005). The prevention of extramarital involvement: Steps toward "affair proofing" marriage. *Clinical Psychology: Science and Practice*, 12 (2), 134-138.
- Martin, R., & Young, J. (2010). Schema therapy. K. S. Dobson (Ed.), *Handbook of cognitive behavioral therapies* içinde, New York: Guilford Press.
- Mathes, E. W., Adams, H. E., & Davies, R. M. (1985). Jealousy: Loss of relationship rewards, loss of self-esteem, depression, anxiety, and anger. *Journal of Personality and Social Psychology*, 48 (6), 1552-1561.
- Marazziti, D., Consoli, G., Albanese, F., Laquidara, E., Baroni, S., ve Dell'Osso, M. C. (2010). Romantic attachment and subtypes/dimensions of jealousy. *Clinical Practice & Epidemiology in Mental Health*, 6, 53-58.

- McGinn, L. K., & Young, J. E. (1996). Schema focused therapy. P. M. Salkovskis (Ed.), *Frontiers of Cognitive Therapy* içinde, Newyork: Guilford press.
- McGuirk, E. M., & Pettijohn, T. F. (2008). Birth order and romantic relationship styles and attitudes in collage students. *North American Journal of Psychology*, 10 (1), 37-52.
- Milroy, C. M. (1995). The epidemiology of homicide-suicide (dyadic death). *Forensic Science International*, 71 (2), 117-122.
- Mokhtari, S., Bahrami, F., Padash, Z., Hosseinian, S., & Soltanizadeh, M. (2012). The effect of schema therapy on marital satisfaction of couples with obsessive-compulsive personality disorder (OCPD). *Interdisciplinary Journal of Contemporary Research in Business*, 3 (12), 207-225.
- Muise, A., Christofides, E., & Desmarais, S. (2009). More information than you ever wanted: Does facebook bring out the green-eyed monster of jealousy? *CyberPsychology & Behaviour*, 12 (4), 441-444.
- Nordahl, H. M., & Nysæter, T. E., (2005). Schema therapy for patients with borderline personality disorder: a single case series. *Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry*, 36 (3), 254-264.
- Paradise, A. W., & Kernis, M. H. (2002). Self-esteem and psychological well-being: Implications of fragile self-esteem. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 21, 345-361.
- Parker, J. G., Low, C., Walker, A. R., & Gamm, B. A. (2005). Children's friendship jealousy: Assessment of individual differences and links to sex, self-esteem, aggression, and social adjustment. *Developmental Psychology*, 41, 235-250.
- Petrocelli, J. V., Glaser, B. A., Calhoun, G. B., & Campbell, L. F. (2001). Early maladaptive schemas of personality disorder subtypes. *Journal of Personality Disorder*, 15 (6), 546-559.
- Pines, A. (1992). Romantic jealousy: five perspectives and an integrative approach. *Psychotherapy*, 29 (4), 675-683.

- Pines, A. M. (1998). *Romantic Jealousy: Causes, symptoms, cures*. New York: Routledge.
- Pines, A., & Aronson, E. (1983). Antecedents, correlates and consequences of sexual jealousy. *Journal of Personality*, 51 (1), 108-136.
- Pines, A. M. and Friedman, A. (1998). Gender differences in romantic jealousy. *The Journal of Social Psychology*, 138 (1), 54-71
- Polat, D. (2006). *Evli Bireylerin Evlilik Uyumluları, Aldatma Egilimleri ve Çatışma Eğilimleri Arasındaki İlişkilerin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi.
- Previti, D., & Amato, P. R. (2004). Is infidelity a cause or a consequence of poor marital quality? *Journal of Social and Personal Relationships*, 21 (2), 217-230.
- Quinlan, R. J., & Quinlan, M. B. (2007). Parenting and cultures of risk: A comparative analysis of infidelity, aggression, and witchcraft. *American Anthropologist*, 109(1), 164-179.
- Roth, G. (2008). Perceived parental conditional regard and autonomy support as predictor of young adults' self-versus other-oriented prosocial tendencies. *Journal of Personality*, 76 (3), 513-534.
- Roth, G., Assor, A., Niemiec, C. P., Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2009). The emotional and academic consequences of parental conditional regard: comparing conditional positive regard, conditional negative regard, and autonomy support as parenting practices. *Developmental Psychology*, 45 (4), 1119-1142.
- Rydell, R. J., & Bringle, R. G. (2007). Differentiating reactive and suspicious jealousy. *Social Behaviour and Personality*, 35 (8), 1099-1114.
- Schwartz, & Rutter, (1998). *The gender of sexuality*. Oxford: AltaMira Press.
- Shackelford, T. K. (1998). Divorce as a consequence of spousal infidelity. V. C. De Munck (Ed.), *Romantic love and sexual behaviour: perspectives from the social sciences* içinde (s. 135-153). Westport, CT: Praeger.

- Shackelford, T. K., Besser, A., & Goetz, A. T. (2008). Personality, marital satisfaction, and probability of marital infidelity. *Individual Differences Research*, 6 (1), 13-25.
- Sharpsteen, D. A., & Kirkpatrick, L. A. (1997). Romantic jealousy and adult romantic attachment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 72 (3), 627-640.
- Sheets, V. L., Fredendall, L. L., & Claypool, H. M. (1997) Jealousy evocation, partner reassurance, and relationship stability: An exploration of the potential benefits of jealousy. *Evolution and Human Behaviour*, 18 (6), 387-402.
- Sheffield, A., Waller, G., Emanuelli, F., Murray, J., & Meyer, C. (2005). Links between parenting and core beliefs: preliminary psychometric validation of the Young Parenting Inventory. *Cognitive Theory and Research*, 29 (6), 787-802.
- Sheffield, A., Waller, G., Emanuelli, F., & Murray, J. (2006). Is comorbidity in the eating disorders related to perceptions of parenting? Criterion validity of the revised Young Parenting Inventory. *Eating Behaviours*, 7 (1), 37-45.
- Silva, P. (1997). Jealousy in couple relationships: Nature, assessment and therapy. *Behavioral Research Therapy*, 35 (11), 973-985.
- Solomon, S. D., ve Teagno, L. J. (2011) "*Making up is hard to do*" – *Couples Therapy After Infidelity*. Erişim tarihi: 2014, <https://www.continuingeducation.net/active/courses/course047.php>.
- Soygüt, G., Çakır, Z., & Karaosmanoğlu, A. (2008). Young Ebeveynlik Ölçeği'nin psikometrik özelliklerine ilişkin bir inceleme. *Türk Psikoloji Yazıları*, 11 (22), 17-30.
- Soygüt, G., Karaosmanoğlu, ve A., Çakır, Z. (2009). Erken dönem uyumsuz şemaların değerlendirilmesi: Young Şema Ölçeği Kısa Form-3'ün psikometrik özelliklerine ilişkin bir inceleme. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 20 (1), 75-84.
- Spanier, G. B., ve Margolis, R. L. (1983). Marital separation and extramarital sexual behaviour. *The Journal of Sex Research*. 19 (1), 23-48.

- Steinberg, L. (2007). *Ergenlik* (F. Çok, H. Ercan, M. Artar, E. Uçar, S. A. Sevim, M. Bağlı, A. Aypay, T. Şener, R. Parmaksız, C. Satman, T. Şener, R. Parmaksız, C. Satman, T. Yiğit, E. G. & Kapçı, Çev.) Ankara: İmge Kitabevi.
- Stewart, R. A., ve Beatty, M. J. (1985). Jealousy and self esteem. *Perceptual and Motor Skills*, 60 (1), 153-154.
- Stiles, O. E. (2004). *Early maladaptive schemas and intimacy in young adult's romantic relationships*. Yayınlanmamış doktora tezi, Alliant International University.
- Stopa, L., Thorne, P., Waters, A., & Preston, J. (2001). Are the short and long forms of the Young Schema Questionnaire comparable and how well does each version predict psychopathology scores? *Journal of Cognitive Therapy*, 15 (3), 253-272.
- Strean, H. S. (1976). The extramarital affair: A psychoanalytic view. *Psychoanalytic Review*, 63 (1), 101-113.
- Subotnik, R. (2007). Cyber-infidelity. P. R. Peluso (Ed.), *Infidelity: A practitioner's guide to working with couple in crisis* içinde (s. 169-190). New York: Taylor and Francis.
- Tagler, M. J., & Gentry, R. H. (2011). Gender, jealousy and attachment: A more thorough examination across measures and samples. *Journal of Research in Personality*, 45 (6), 697-701.
- Thompson, A. P. (1983). Extramarital sex: A review of the research literature. *The Journal of Sex Research*, 19 (1), 1-22.
- Thompson, A. P. (1984). Extramarital sexual crisis: Common themes and therapy implications. *Journal of Sex ve Marital Therapy*, 10 (4), 239-254.
- Treas, J., & Giesen, D. (2000). Sexual infidelity among married and cohabiting Americans. *Journal of Marriage and Family*, 62 (1), 48-60.
- Treger, S., & Sprecher, S. (2011). The influence of sociosexuality and attachment style on reactions to emotional versus sexual infidelity. *Journal of Sex Research*, 48 (5), 413-422.

- Tremblay, P.F., & Dozois, D.J.A. (2009). Another perspective on trait aggressiveness: Overlap with early maladaptive schemas. *Personality and Individual Differences*, 46, 569-574.
- Tuik Boşanma Sebepleri Raporu* (2006). Erişim tarihi: 8 Haziran 2012, www.tuik.gov.tr
- Waller, G., Shah, R., Ohianaon, V., & Eliot, P. (2001). Core beliefs in bulimia nervosa and depression: The discriminant validity of Young's Schema Questionnaire. *Behaviour Therapy*, 32, 139-153.
- Weeks, G. R., Gambescia, N., & Jenkins, R. (2003). *Treating infidelity: Therapeutic dilemmas and effective strategies*. New York: W. W. Norton.
- Whisman, M. A., Gordon, K. C., & Chatav, Y. (2007). Predicting sexual infidelity in a population-based sample of married individuals. *Journal of Family Psychology*, 21 (2), 320-324.
- White, G. L. (1981). A model of romantic jealousy. *Motivation and Emotion*, 5 (4), 295-310.
- Wiggins, J. D., & Lederer, D. A. (1984) Differential antecedents of infidelity in marriage. *American Mental Health Counselors Association Journal*, 6, 152-161.
- Wiederman, M. W. (1997). Extramarital sex: prevalence and correlates in a national survey. *The Journal of Sex Research*, 34 (2), 167-174.
- Yoosefi, N., Etemadi, O., Bahrami, F. Fatehizade, M.A.S., & Ahmadi, S.A. (2010). An investigation on early maladaptive schemas in marital relationship as predictors of divorce. *Journal of Divorce & Remarriage*, 51 (5), 269-292
- Young, J. E., Klosko J. S. & Weishaar M. E. (2003). *Schema therapy: A practitioner's guide*. New York: The Guildford Press.
- Young, J. E., Kolosko, J. S., & Weishaar, M. E., (2009) *Şema terapi*. T. Özakkaş (Ed.), (T.V. Soylu, Çev.) İstanbul: Litera.
- Young, J. E., & Klosko, J. S. (2013). *Hayatı yeniden keşfedin*. (S. Kohen ve D. Güler, Çev) İstanbul: Psikonet.

Zafiropoulou, M., Avagianou, P. A., & Vassiliadou, S. (2014). Parental bonding and early maladaptive schemas. *Journal of Psychological Abnormalities in Children*, 3(1).

Zare, B. (2011) Review of studies on infidelity. *3rd International Conference on Advanced Management Science*.

EK 1

Şema Alanları ve Erken Dönem Uyumsuz Şemalar

a) Kopukluk ve Reddedilmişlik

Bu alandaki şemalara sahip kişiler, diğerleriyle güvenli ve tatmin edici bağlanma kuramamakta; istikrar, güven, bakım, empati, sevgi, duyguların paylaşılması, ait olma, kabul ve saygı görme ihtiyaçlarının diğerleri tarafından sürekli ya da öngörülebilir şekilde karşılanamayacağına inanmaktadırlar (McGinn ve Young, 1996, Young ve ark., 2003, Martin ve Young, 2010). Bu şema alanındaki kişilerin aileleri, genellikle tutarsız (terkedilme/istikrarsızlık), kötüye kullanan (güvensizlik/suistimal edilme), soğuk (duygusal yoksunluk), reddedici (kusurluluk/utanç) ya da dış dünyadan soyutlayıcıdırlar (sosyal izolasyon/yabancılaşma) (McGinn ve Young, 1996, Young ve ark. 2003). Bu alanda yer alan şemaların özellikle ilk dördü fazla zarar görmüş şemalardır. Bu şemalara sahip kişilerin çoğu travmatik bir çocukluk yaşamışlardır ve yetişkinlik dönemlerinde kendilerine zarar verici bir ilişkiden diğerine aceleyle geçebilirler ya da tamamen yakın ilişki kurmaktan kaçınabilirler (Young ve ark., 2003). Bu şema alanında aşağıda anlatılan erken dönem uyumsuz şemalar yer almaktadır.

1. *Terk Edilme/ İstikrarsızlık*

Bu şemaya sahip kişiler hayatlarındaki önemli kişilerin ölüm, terketme ya da başka birini tercih etme gibi nedenlerle kendilerine duygusal destek, bağ, güç ya da koruma sağlamaya devam edemeyecekleri inancına sahiptirler (Young ve Klosko, 2011). Diğer kişiyle ilişki tutarsız, ilişki kurulan kişi de duygusal olarak tahmin edilemez ve değişken olarak algılanır (Young ve ark, 2003). Kişiler tek başlarına kalacakları inancı yüzünden ilişkideki kişilere çok fazla yapışabilir ancak buna rağmen sonunda diğerlerini kendinden uzaklaştırır. Normal ayrılıklarda bile dağılıbilir ya da çok fazla öfke duyabilirler.

2. *Güvensizlik/Suistimal Edilme*

Bu şema, fırsat verildiğinde diğer insanların kendilerini kötüye kullanacakları, incitecekleri, küçük düşürecekleri, aldatacakları, manüpile edecekleri ya da onlara yalan söyleyecekleri gibi diğerlerinin bencil amaçları uğruna kullanılacakları inancını içerir; bu şemaya sahip kişiler zararın niyetli ya da haksız veya aşırı ihmalin sonucu olduğu algısına sahiptir (Young ve Klosko, 2003). Kişiler ya ilişki kurmaktan tamamen kaçınır ya da yüzeysel ilişkiler kurar (Young ve Klosko, 2011).

3. Duygusal Yoksunluk

Bu şemada kişinin sevilme ihtiyacının ve duygusal bağ kurma isteğinin yeterince karşılanmayacağı beklentisi yer almaktadır (Young ve ark, 2003; Young ve Klosko, 2011). Şefkat, ilgi, sıcaklık ya da duygu paylaşımı yokluğunu içeren *bakım yoksunluğu*; dinleme, anlama ya da kendini açma yokluğunu içeren *empati yoksunluğu*; diğerleri tarafından korunma, yönlendirilme veya rehberlik edilme yokluğunu içeren *korunma yoksunluğu* olmak üzere üç formu tanımlanmıştır (Young ve ark, 2003).

4. Kusurluluk/Utanç

Bu şemaya sahip kişiler kendilerini içten içe kusurlu, kötü, istenmeyen, yetersiz, ya da değersiz bulmakta ve diğer insanlarla gerçek kendiliklerini ortaya koyacak bir yakınlık kurarlarsa diğerlerinin kendilerini sevilmez bulacaklarına inanmaktadırlar (Young ve ark, 2003; Young ve Klosko, 2011). Bu yüzden diğerlerinin kendilerini terkedeceklerini düşünmektedirler (Young ve Klosko, 2011) Bu şema eleştiriye, reddedilmeye, suçlanmaya karşı hassasiyeti ve algılanan özel (bencillik, saldırganlık gibi) ya da genel (çekici olmayan dış görünüm, sosyal beceriksizlik gibi) kusurlara karşı utancı içermektedir (Young ve ark., 2003).

5. Sosyal izolasyon/Yabancılaşma

Bu şemaya sahip kişiler diğer insanlardan farklı olduklarına, sosyal dünyaya uymadıklarına ya da hiçbir grubun veya topluluğun parçası olmadıklarına inanmaktadırlar (Young ve ark, 2003).

b) Zedelenmiş Özerklik

Bu şema alanında yer alan kişiler, aileden ayrılabilmelerine, tek başına hayatta kalabilmelerine, bağımsız bir şekilde hareket etmelerine ya da performans sergilemelerine engel olan kendileri ve çevreleriyle ilgili beklentilere sahiptirler (McGinn ve Young, 1996; Young ve ark., 2003). Kendilerine ait bir kimlik oluşturamazlar ve kendi yaşamlarını kuramazlar, bireysel amaçlar koyamazlar ve gerekli becerilerde ustalaşamazlar (Young ve ark., 2003). Bu kişilerin aileleri genellikle tuzakçı, çocuğun kendine güvenini küçümseyen, aşırı koruyucu ya da çocuğu aile dışında yeteneklerini göstermesi konusunda yeterli şekilde teşvik etmeyen ailelerdir (McGinn ve Young, 1996, Young ve ark. 2003, Martin ve Young, 2010). Bu şema alanında aşağıda açıklanan erken dönem uyumsuz şemalar yer almaktadır.

6. Bağımlılık/Yetersizlik

Bu şema, kişilerin diğerlerinin yardımı olmaksızın kendilerine dikkat etmek ve karar vermek gibi gündelik sorumluluklarının üstesinden yeterli şekilde gelemeyecekleri inancını içermektedir ve kendini sıklıkla yaygın kabiliyetsizlik, pasiflik ve çaresizlik şeklinde göstermektedir (Young ve ark, 2003). Bu kişiler çocukken bağımsız davrandıklarında engellenmiş ya da yetersiz hissettirilmiş olabilir (Young ve Klosko, 2011).

7. Hastalıklar ve Zarar Görme Karşısında Dayanıksızlık

Bu şemada yakın bir felaketin her an gerçekleşebileceğine ve bunun engellenemeyeceğine dair aşırı korku yer alır. Yaşanan korkular, medikal felaket (kalp krizi, AIDS), duygusal felaket (delirme) ve/veya dışsal felaket (asansör düşmesi, suçlular tarafından kurban edilme, uçak kazası, deprem) türlerinden birine ya da daha fazlasına odaklıdır (Young ve Ark, 2003). Bu şemaya sahip kişilerin ebeveynlerinin, aşırı korumacı ve çocuklarının güvenliği konusunda aşırı kaygılı olması ve çocuklarına da dünyanın tehlikeli bir yer olduğunu öğretmesi muhtemeldir (Young ve Klosko, 2011).

8. Yapışıklık/Gelişmemiş Benlik

Bu şemaya sahip kişiler, tam bir bireyselleşme ya da normal sosyal gelişim pahasına bir ya da daha fazla önemli diğeri ile aşırı derecede duygusal bağlanma ve yakınlık kurmaktadır ve diğerrinin sürekli desteği olmadan hayatta

kalamayacakları ya da mutlu olamayacakları inancına sahiptirler. Şema boşluk, yeterli olmayan bireysel kimlik, başkalarıyla kaynaşma ya da boğulma hissi, kimliksizlik ve yöne sahip olmama durumlarını içerir (Young ve ark, 2003).

9. Başarısızlık

Bu şema okul, kariyer, spor gibi başarı alanlarında kişinin akranlarına göre temel olarak kaçınılmaz şekilde başarısız olacağına ya da diğerleri arasında yetersiz olduğuna dair inancı kapsar ve sıklıkla aptallık, beceriksizlik, düşük statüye sahip olma, diğerleri kadar başarılı olamama gibi algıları içerir (Young ve ark., 2003). Bu kişiler çocukluk döneminde başarılı olma konusunda aşağılık hissettirilmiş olabilirler (Young ve Klosko, 2011).

c) Zedelenmiş Sınırlar

Bu şema alanındaki kişiler içsel sınırlarda, diğerlerine karşı sorumlulukları yerine getirmede veya uzun süreli amaç yöneliminde eksiklik yaşamakta ve diğer kişilerin haklarına saygı duyma, diğerleriyle işbirliği yapma, söz tutma, gerçekçi bireysel hedefler koyma ve bu hedeflere ulaşma konusunda güçlük yaşamaktadırlar (McGinn ve Young, 1996; Young ve ark., 2003). Bencil, şımarık, sorumsuz veya narsistik özellikler sergilerler (Young ve ark., 2003). Bu şema alanındaki kişiler genellikle uygun yüzleştirme, disiplin verme, sınır koyma, karşılıklı bir tavır içinde işbirliği yapma ve amaç belirleme yerine serbestlik, fazla müsama gösterme, yönetim eksikliği ve üstünlük duygusu gibi özelliklerin baskın olduğu ailelerde büyümüşlerdir (McGinn ve Young, 1996; Young ve ark., 2003, Martin ve Young, 2010). Çocukluk döneminde herkes tarafından uyulan kurallara uyması, başkalarını dikkate alması veya özdenetim geliştirmesi talep edilmediğinden yetişkinlik dönemlerinde de dürtülerini dizginleyememekte ve gelecek yararları uğruna hazzı erteleyememektedirler (Young ve ark., 2003). Bu şema alanında aşağıda açıklanan şemalar bulunmaktadır.

10. Hak Görme/Büyükleme

Bu şema kişinin diğerlerinden daha üstün olduğu inancı ile özel hak ve ayrıcalıklara sahip olduğu algısını içerir (Young ve ark., 2003; Young ve Klosko, 2011). Kişiler normal sosyal etkileşimi yönlendiren karşılıklı kurallarına bağlı hissetmezler ve gerçekçi olmasına, diğerlerinin mantıklı bulmasına, diğerlerine

neye mal olacağına aldırmadan ne isterlerse yapabileceklerine ya da sahip olabileceklerine inanırlar (Young ve ark., 2003). Bu kişiler aşırı derecede talepkar ya da baskındırlar ve empatiden yoksundurlar. Bu şemaya sahip kişilerin çoğu çocukluk döneminde şımartılmıştır ve sınırsız yetiştirilmiştir (Young ve Klosko, 2011).

11. Yetersiz Özdenetim/Özdisiplin

Bu şemaya sahip kişiler yeterli özdenetim sergileyemezler, bireysel amaçlarını gerçekleştirememeleri durumunda yaşanacak hayalkırıklığına tolerans gösteremezler, duygu ve dürtü ifadelerini düzenlemede zorluk yaşarlar. Daha hafif düzeyde bu şemaya sahip olanlar acıdan, çatışmadan, meydan okumadan, sorumluluktan kaçınma gösterirler ya da kişisel tatmin, bağlılık, bütünlük konularında abartılı çaba sarf ederler (Young ve ark., 2003).

d) Başkalarına Yönelimlilik

Bu şemada arzulara, duygulara, diğerlerinin tepkilerine aşırı önem verme; sevgi ve kabul görmek, duygusal bağı sürdürmek, tepkiden kaçınmak için kendi ihtiyaçları yerine diğerlerinin ihtiyaçlarını karşılamaya aşırı önem gösterme yer alır (McGinn ve Young, 1996; Young ve Klosko, 2003; Martin ve Young, 2010). Genellikle kişiler kendi öfkelerini, doğal isteklerini ve eğilimlerini bastırırlar ya da bunların farkında değildirler (McGinn ve Young, 1996; Young ve ark., 2003). Bu şemada genellikle ailede koşullu kabul vardır ve ebeveynlerin duygusal ihtiyaçlarına ve arzularına çocuğun biricik ihtiyaç ve duygularından daha çok değer verilir (Young ve ark., 2003, Martin ve Young). Bu şemaya sahip kişiler, çocukluk dönemlerinde kendi doğal eğilimlerini takip etmediklerinden yetişkinliklerinde de içsel olarak değil, dışsal olarak yönlendirilirler ve diğerlerinin isteklerini takip ederler (Young ve ark., 2003). Bu şema alanı aşağıda yer alan şemaları kapsamaktadır.

12. Boyun Eğicilik

Bu şemada kişi öfkeden, karşı tepkiden veya terkedilmekten kaçınmak için kendi ihtiyaç ve arzularını başkalarını memnun etmek adına feda eder ve kontrolü başkasına bırakır (Young ve Klosko, 2003). Genellikle kişi kendi arzularının,

fikirlerinin, duygularının diğerleri için doğru ya da önemli olmadığını düşünür (Young ve ark, 2003). İki temel formu bulunmaktadır.

A. İhtiyaçların boyun eğmesi: Tercihlerin, kararların ve arzuların bastırılması

B. Duyguların boyun eğmesi: Duyguların, genellikle de öfkenin bastırılması

Aşırı uyum olarak kendini gösteren bu şema genellikle öfkeye yol açar ve pasif saldırgan davranışlar, kontrolsüz öfke patlamaları, psikosomatik şikayetler, sevgiden geri çekilme, eyleme vuruk davranışlar , madde kullanımı gibi uyumsuz belirtiler ortaya çıkar (Young ve ark, 2003).

13. Kendini Feda

Kişinin memnuniyeti uğruna gündelik durumlarda diğer insanların ihtiyaçlarını gönüllü karşılamaya aşırı odaklanmasıdır. Sıklıkla başkalarının acılarına aşırı duyarlılıktan kaynaklanan bu şema yaygın olarak diğerlerine acı vermekten kaçınma, bencillik hissinin suçluluğundan kaçınma, özgüven kazanma, ihtiyaç duyulan kişilerle ilişkiyi sürdürme gibi nedenlerle ortaya çıkar (Young ve ark, 2003).

14. Onay Arayıcılık/Tanınma Arayıcılık

Bu şemaya sahip kişiler diğer insanlardan onay alma, tanınma, ilgi görme ya da güvenli ve gerçek bir kendilik geliştirme uğruna ortama uygun davranmayı seçerler. Kişinin özgüven hissi öncelikli olarak kendi doğal eğilimleri yerine diğerlerinin tepkilerine bağlıdır. Bu durum kimi zaman onay, takdir ya da ilgi görme anlamına gelen statü, dış görünüş, para ve başarıya aşırı önem vermeyi beraberinde getirir; ayrıca sıklıkla gerçekçi ve tatmin edici olmayan kararlara veya reddedilmeye karşı aşırı duyarlılığa neden olur (Young ve ark, 2003).

e) Yüksek Standartlar ve Bastırılmışlık Alanı

Bu şema alanındaki kişiler sıklıkla mutluluk, kendini ifade etme, rahatlama, yakın ilişkiler kurma ve sağlıklı olma uğruna spontan duygularını, dürtülerini ve seçimlerini bastırmak için ya da katı, içselleştirilmiş kurallara uymak veya performansları ve etik davranışları hakkındaki beklentileri yerine getirmek için çaba gösterirler (Young ve ark., 2003; Martin ve Young, 2010). Bu şemaya sahip kişilerin ailelerinin tipik özellikleri;

katı, talepkar, kimi zaman da cezalandırıcı olmaları ile özdenetim ve özveriye kendiliğindenlik ve memnuniyete göre daha çok önem vermeleridir (McGinn ve Young, 1996; Young ve ark, 2003). Çocukluk döneminde bu kişiler oynamaları ve mutluluğu sürdürmeleri için teşvik edilmek yerine olumsuz yaşam olaylarına karşı aşırı tetikte olmayı ve hayatı kötü olarak görmeyi öğrendiklerinden, tetikte ve dikkatli olmazlarsa yaşamlarının parçalanacağına dair karamsarlık, endişe ve korkulara sahiptirler (Young ve ark., 2003). Bu şema alanında aşağıda açıklanan şemalar yer almaktadır.

15. Olumsuzluk/ Karamsarlık

Bu şemada olumlu ve iyimser yanlar küçümsenir ya da reddedilirken ihmal, acı, ölüm, kayıp, hayalkırıklığı, suçluluk, kızgınlık, çözülmemiş sorunlar, olası hatalar, ihanet, olayların kötüye gideceği düşüncesi gibi yaşamın olumsuz yanlarına karşı, ömür boyu süren yaygın bir odak vardır. Kişilerin iş alanı, finansal ya da kişilerarası alanlarda bir şeylerin ciddi boyutta kötü gideceği veya yaşamda yolunda giden şeylerin eninde sonunda bozulacağına dair aşırı beklentileri vardır. Kişiler, olası negatif sonuçları abarttıklarından sıklıkla kronik kaygı, aşırı dikkat, şikayet etme, kararsızlık gibi özelliklerle karakterizedirler (Young ve ark., 2003).

16. Duygusal Baskılama/Ketleme

Bu şema genellikle diğerleri tarafından kabul görmemekten, utanç duygusundan, dürtülerin kontrolünü kaybetmekten kaçınmak için doğal davranışların, duyguların ya da iletişimin aşırı baskılanmasını içerir. Baskılama en yaygın olarak saldırganlığı baskılama, olumlu dürtüleri (eğlence, şefkat, cinsel heyecan, oyun) baskılama, kırgınlıkları ifade etmede ve kendi duyguları ile ihtiyaçları hakkında özgürce iletişim kurmada zorluk, duygularını göz ardı ederken akılcılık üzerine aşırı vurgu yapma şeklinde kendini gösterir.

17. Yüksek Standartlar/Aşırı Eleştiricilik

Bu şemaya sahip kişiler genellikle eleştiriden ya da utançtan kaçınmak için yüksek düzeyde içselleştirilmiş davranış ve performans standartlarını karşılamak için çaba sarfederler (Young ve ark., 2003). Kendileriyle ilgili bu yüksek standartları başkalarından da beklerler ve kendine karşı olduğu gibi diğerlerine karşı da aşırı eleştirici bir tutumları vardır (Young ve Klosko, 2011). Bu şema;

zevk alma, rahatlama, sağlık, özgüven, başarı duygusu, tatmin edici ilişkilerde önemli bozulmayı içerir ve tipik olarak mükemmelliyetçilik, normal olmayan boyutta ayrıntılara dikkat etme, kendi performansını küçümseme, katı kurallar ve hayatın birçok alanında gereklilikler, zaman ve yeterlilikle meşguliyet, daha fazla başarıya ihtiyacı olarak kendini gösterir (Young ve ark., 2003).

18. Cezalandırıcılık/ Acımasızlık

Bu şemada insanların yaptığı hatalar için ağır şekilde cezalandırılması gerektiği inancı yer almaktadır ve kişiler kendileri dahil koşulları göz önünde bulundurma, insan kusurluluğuna izin verme, hislerle empati kurma konusundaki isteksizlikleri sebebiyle beklentileri ya da standartları karşılamayan insanlara karşı öfkeli, toleranssız, cezalandırıcı ve sabırsız olma eğilimindedirler (Young ve ark., 2003).

EK 2

Katılımcıların Özellikleri

	Kadın (N=121)	Erkek (N=87)	Toplam (N=208)
Yaş (x,s)	37.82 (s=7.01)	38.47 (s=7.06)	38.09 (s=7.02)
Şehir (%)			
İstanbul	19 (% 15.7)	30 (% 34.5)	49 (%23.6)
Ankara	10 (% 8.3)	2 (% 2.3)	12 (%5.8)
İzmir	74 (% 61.2)	46 (%52.9)	120 (%57.7)
Bursa	18 (% 14.9)	9 (%10.3)	27 (% 12.9)
Kardeş Sayısı (Kendi Dahil) (%)			
Tek çocuk	1 (% 0,8)	3 (%3.4)	4 (%1.9)
2 kardeş	37 (% 30,6)	28 (% 32.2)	65 (%31.2)
3 kardeş	39 (% 32,2)	25 (% 28.7)	64 (%30.8)
4 kardeş	18 (%14,9)	13 (% 14.9)	31 (% 14.9)
5 ve üzeri	26 (% 21.5)	18 (% 20.7)	44 (%21.2)
Kaçıncı Çocuk (%)			
ilk	49 (% 40.5)	29 (% 33.3)	78 (%37.5)
ikinci	34 (% 28.1)	28 (% 32.2)	62 (%29.8)
üçüncü	24 (% 19.8)	18 (%20.7)	42 (%20.2)
4 ve sonrası	14 (% 11.6)	12 (%13.8)	26 (% 12.5)
Eğitim Düzeyi (%)			
Okur-yazar	1 (%0.8)	1 (%1.1)	2 (%1)
İlkokul	10 (%8.3)	1 (%1.1)	11 (%5.3)
İlköğretim	8 (%6.6)	3 (%3.4)	11 (%5.3)
Lise	23 (%19)	27 (%31)	50 (%24)
Üniversite	65 (%53.7)	45 (%51.7)	110 (%52.9)
Yüksek Lisans	12 (%9.9)	8 (%9.2)	20 (%9.6)
Doktora ve üstü	2 (% 1.7)	2 (%2.3)	4 (%1.9)
Meslek (%)			
Sağlık alanı	13 (%10.7)	2 (%2.3)	15 (%7.2)

Eğitim alanı	31 (%25.6)	13 (%14.9)	44 (%21.2)
Basın-yayın sektöru	1 (%.8)	16 (%18.4)	17 (%8.2)
Finans, bankacılık, muhasebe	6 (%5)	2 (%2.3)	8 (%3.8)
Hukuk alanı	2 (%1.7)	1 (%1.1)	3 (%1.4)
Mühendis	3 (%2.5)	4 (%4.6)	7 (%3.4)
Emekli	1 (%.8)	3 (%3.4)	4 (1.9)
Ev kadını	29 (%24)	0 (%0)	29 (%13.9)
Diğer	34 (%28.1)	46 (%52.9)	80 (%38.5)
Eşin Eğitim Düzeyi (%)			
Okur-yazar değil	1 (%0.8)	0 (%0)	1 (%.5)
Okur-yazar	1 (%0.8)	0 (%0)	1 (%.5)
İlkokul	8 (%6.6)	10 (%11.5)	18 (%8.7)
İlköğretim	12 (%9.9)	6 (%6.9)	18 (%8.7)
Lise	32 (%26.4)	19 (%21.8)	51 (%24.5)
Üniversite	48 (%39.7)	43 (%49.4)	91 (%43.8)
Yüksek Lisans	13 (%10.7)	7 (%8)	20 (%9.6)
Doktora ve Üstü	6 (%5)	2 (%2.3)	8 (%3.8)
Eşin Mesleği			
Sağlık alanı	3 (%2.5)	3 (%3.4)	6 (%2.9)
Eğitim alanı	16 (%13.2)	16 (%18.4)	32 (%15.4)
Basın-yayın sektöru	0 (%0)	4 (%4.6)	4 (%1.9)
Finans, bankacılık, muhasebe	8 (%6.6)	2 (%2.3)	10 (%4.8)
Hukuk alanı	1 (%.8)	0 (%0)	1 (%.5)
Mühendis	4 (%3.3)	2 (%2.3)	6 (%2.9)
Ev kadını	0 (%0)	28 (%32.2)	28 (%13.5)
Diğer	89 (%73.6)	30 (%34.5)	119 (%57.2)
Eve Giren Aylık Gelir			
0-1499 TL	12 (%9.9)	8 (%9.2)	20 (%9.6)
1500-3499 TL	43 (%35.5)	28 (%32.2)	71 (%34.1)
3500-4999 TL	21 (%17.4)	30 (%34.5)	51 (%24.5)
5000-6999 TL	29 (%24)	15 (%17.2)	44 (%21.2)
7000-9999 TL	11 (%9.1)	4 (%4.6)	15 (%7.2)

10000 ve üzeri TL	5 (%4.1)	2 (%2.3)	7 (%3.4)
Katılımcının evlilik sayısı			
İlk evlilik	117 (%96.7)	83 (%95.4)	200 (%96.2)
İkinci evlilik	3 (%2.5)	3 (%3.4)	6 (%2.9)
Üç ya da daha fazla	1 (%0.8)	1 (%1.1)	2 (%.1)
Katılımcının eşinin evlilik sayısı			
İlk evlilik	117 (%94.2)	83 (%97.7)	200 (%96.2)
İkinci evlilik	3 (%5.8)	3 (%1.1)	6 (%2.9)
Üçüncü evlilik	1 (%0)	1 (%0)	2 (%1)
Evlilik süresi / yıl (x,s,%)	12.69 (8)	10.20 (7.47)	11.65 (7.86)
2-5 yıl	31 %25.6	29 (%33.3)	60 (%28.8)
6-10 yıl	20 %16.5	20 (%23)	40 (%19.2)
11-20 yıl	42 %34.7	24 (%27,6)	66 (%31.7)
21-30 yıl	26 %21.5	12 (%13.8)	38 (%18.3)
31 yıl ve üzeri	1 %8	0 (%0)	1 (%.5)
Evlenme Biçimi (%)			
Görücü usulü	11 (%9.1)	3 (%3.4)	14 (%6.7)
Görücü usulü ile tanışıp kendi kararı ile	21 (%17.4)	17 (%19.5)	38 (%18.3)
Arkadaşlar aracılığı ile veya kendileri tanışarak	89 (%73.6)	66 (%75.9)	155 (%74.5)
Diğer	0 (%0)	1 (%1.1)	1 (%0.5)
Çocuk Sayısı (%)			
Çocuk sahibi olmayan	28 (%23.1)	21 (%24.1)	49 (%23.6)
Tek çocuk	41 (%33.9)	35 (%40.2)	76 (%36.5)
İki çocuk	46 (%38)	25 (%28.7)	71 (%34.1)
Üç çocuk	3 (%2.5)	6 (%6.9)	9 (%4.3)
Birlikte Yaşanan Aile Büyüğü (%)			
Var	9 (%7.4)	4 (%4.6)	13 (%6.3)
Yok	112 (%92.6)	83 (%95.4)	195 (%93.8)
Evliliğin doyuruculuk düzeyi			

(x,s,%)			
Hiç (1 puan)	1 (%0.8)	0 (%0)	1 (%.5)
Oldukça az (2 puan)	5 (%4.1)	1 (%1.1)	6 (%2.9)
Biraz (3 puan)	2 (%1.7)	1 (%1.1)	3 (%1.4)
Orta düzeyde (4 puan)	18 (14.9)	14 (%16.1)	32 (%15.4)
Fazla (5 puan)	20 (16.5)	12 (%13.8)	32 (%15.4)
Oldukça fazla (6 puan)	30 (24.8)	21 (%24.1)	51 (%24.5)
Tamamen (7 puan)	44 (%36.4)	38 (%43.7)	82 (%39.4)
Evliliğin tekdüzelik düzeyi (x,s)			
Hiç	17 (%14)	18 (%20.7)	35 (%16.8)
Oldukça az	18 (%14.9)	13 (%14.9)	31 (%14.9)
Biraz	12 (%9.9)	11 (%12.6)	23 (%11.1)
Orta düzeyde	39 (%32.2)	23 (%26.4)	62 (%29.8)
Fazla	13 (%10.7)	11 (%12.6)	24 (%11.5)
Oldukça fazla	14 (%11.6)	5 (%5.7)	19 (%9.1)
Tamamen	6 (%5)	4 (%4.6)	10 (%4.8)
İlişkide güvende hissetme düzeyi (x,s)			
Hiç	2 (%1.7)	0 (%0)	2 (%1)
Oldukça az	2 (%1.7)	0 (%0)	2 (%1)
Biraz	2 (%1.7)	0 (%0)	2 (%1)
Orta düzeyde	11 (%9.1)	7 (%8)	18 (%8.7)
Fazla	15 (12.4)	9 (%10.3)	24 (%11.5)
Oldukça fazla	25 (%20.7)	18 (%20.7)	43 (%20.7)
Tamamen	61 (%50.4)	53 (%60.9)	114 (%54.8)
Özgüven düzeyi			
Hiç	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)
Oldukça az	1 (%0,8)	0 (%0)	1 (%.5)
Biraz	0 (%0)	1 (%1.1)	1 (%.5)
Orta düzeyde	12 (%9.9)	4 (%4.6)	16 (%7.7)
Fazla	14 (%11.6)	16 (%18.4)	30 (%14.4)
Oldukça fazla	27 (%22.3)	29 (%33.3)	56 (%26.9)
tamamen	65 (%53.7)	37 (%42.5)	102 (%49)
Kendini fiziksel olarak çekici bulma düzeyi (x,s)			

Hiç	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)
Oldukça az	0 (%0)	1 (%1.1)	1 (%.5)
Biraz	0 (%0)	3 (%3.4)	3 (%1.4)
Orta düzeyde	32 (%26.4)	25 (%28.7)	57 (%27.4)
Fazla	31 (%25,6)	31 (%35.6)	62 (%29.8)
Biraz fazla	30 (%24,8)	18 (%20.7)	48 (%23.1)
Tamamen	26 (%21.5)	9 (%10.3)	35 (%16.8)
Eşi fiziksel olarak çekici bulma düzeyi (x,s)			
Hiç	2 (%1.7)	0 (%0)	2 (%1)
Oldukça az	0 (%0)	1 (%1.1)	1 (%.5)
Biraz	4 (%3.3)	0 (%0)	4 (%1.9)
Orta düzeyde	27 (%22.3)	8 (%9.2)	35 (%16.8)
Fazla	20 (%16.5)	28 (%32.2)	48 (%23.1)
Biraz fazla	37 (%30.6)	32 (%36.8)	69 (%33.2)
Tamamen	29 (%24)	18 (%20.7)	47 (%22.6)
Genel olarak eşle ilgili duygular (x,s)			
Çok olumsuz	2 (%1.7)	0 (%0)	2 (%1)
Oldukça olumsuz	2 (%1.7)	1 (%1.1)	3 (%1.4)
Biraz olumsuz	2 (%1.7)	0 (%0)	2 (%1)
Orta düzeyde olumlu	15 (%12.4)	9 (%10.3)	24 (%11.5)
Biraz olumlu	12 (%9.9)	11 (%12.6)	23 (%11.1)
Oldukça olumlu	35 (%28.9)	21 (%24.1)	56 (%26.9)
Çok olumlu	50 (%41.3)	45 (%51.7)	95 (%45.7)
Çevredeki kişilerin aldatmayla ilgili tutumları (x,s)			
Çok olumsuz	66 (%54.5)	27 (%31)	93 (%44.7)
Oldukça olumsuz	20 (%16.5)	19 (%21.8)	39 (%18.8)
Biraz olumsuz	12 (%9.9)	13 (%14.9)	25 (%12)
Orta düzeyde olumlu	18 (%14.9)	20 (%23)	38 (%18.3)
Biraz olumlu	2 (%1.7)	5 (%5.7)	7 (%3.4)
Oldukça olumlu	3 (%2.5)	1 (%1.1)	4 (%1.9)
Çok olumlu	0 (%0)	2 (%2.3)	2 (%1)
Aldatma türlerinin hangisinde daha çok kıskançlık yaşadığı (%)			
Duygusal aldatma	74 (%61.2)	27 (%31)	101 (%48.6)
Cinsel aldatma	27 (%22.3)	44 (%50.6)	71 (%34.1)

Her ikisi de	20 (%16.5)	16 (18.4)	36 (%17.3)
Anne-Baba arasında aldatma olayının varlığı			
Var	11 (%9.1)	6 (%6.9)	17 (%8.2)
Yok	110 (%90.9)	81 (%93.1)	191 (%91.8)
Bireysel ya da evliliğe ilişkin sıkıntılar			
Var	69 (%57)	29 (%33.3)	98 (%47.1)
Yok	52 (%43)	58 (%66.7)	110 (%52.9)
Genel sağlık problemi			
Var	20 (%16.5)	19 (%21.8)	39 (%18.8)
Yok	101 (%83.5)	68 (%78.2)	169 (%81.2)
Psikiyatrik tanı ile yardım alma			
Var	14 (%11.6)	5 (%5.7)	19 (%9.1)
Yok	107 (%88.4)	82 (%94.3)	189 (%90.9)

EK 3

DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

Uygulama tarihi:

Doğum tarihiniz:.....

Doğum yeriniz:

Cinsiyetiniz () kadın () erkek

Kaç kardeşiniz?.....

Siz kaçınıcı çocuksunuz?.....

Bugüne kadar en uzun süre yaşadığınız yer:

.....

Halen oturduğunuz yer:

() İstanbul () Ankara () İzmir () Bursa

Öğrenim düzeyiniz:

1 () Okur-yazar değil

2 () Okur-yazar

3 () İlkokul mezunu

4 () Ortaokul mezunu

5 () Lise mezunu

6 () Lisans mezunu

7 () Yüksek lisans mezunu

8 () Doktora ve üstü

Mesleğiniz.....

Eşinizin yaşı.....

Eşinizin Öğrenim düzeyi:

1 () Okur-yazar değil

2 () Okur-yazar

3 () İlkokul mezunu

4 () Ortaokul mezunu

5 () Lise mezunu

6 () Lisans mezunu

7 () Yüksek lisans mezunu

8 () Doktora ve üstü

Eşinizin mesleği

Aylık ortalama geliriniz (kendinize ait kazanç ve eve giren toplam geliri ayrı olarak belirtiniz):

.....

Şu anki kaçınıcı evliliğiniz?

() İlk evliliğim

() İkinci evliliğim

() Üçüncü yada daha sonraki evliliğim (kaçınıcı olduğunu belirtiniz)

Eşinizin kaçınıcı evliliği?

() İlk evliliği

İkinci evliliği

Üçüncü yada daha sonraki evliliği (kaçıncı olduğunu belirtiniz)

Eğer şu anki evliliğiniz ilk evliliğiniz değilse, bir önceki evliliğinizin bitme nedeni nedir?

.....

Şimdiki evliliğiniz ne kadar süredir devam ediyor?(yıl ve ay olarak belirtiniz)

.....

Şu anki evliliğinizi düşünerek aşağıdaki ifadelerden size uygun olanını işaretleyiniz

Görücü usulüyle evlendik

Görücü usulüyle tanışırılıp kendi kararımızla evlendik

Kendimiz tanışarak ya da arkadaşlar/dostlar vasıtasıyla tanışırılıp bir süre duygusal ilişki yaşadıktan sonra evlendik

Diğer (belirtiniz)

.....

İlk evliliğiniz değilse önceki evliliğinizden/evliliklerinizden çocuklarınız var mı?

Evet (sizinle birlikte mi oturuyorlar?).....

Hayır

Şimdiki eşinizden çocuğunuz/çocuklarınız var mı?

Hayır

Evet (yaş ve cinsiyetlerini belirtiniz)

cinsiyeti yaşı

1

2

3

4

5

Evde eş ve çocuklarla birlikte yaşayan aile büyüğü var mı?:

() Evet (sayı belirtiniz)

() Hayır

Evliliğiniz sizin için ne kadar doyurucu?

1 2 3 4 5 6 7

(hiç orta düzeyde çok)

Evliliğinizin ne kadar tekdüze olduğunu düşünüyorsunuz?

1 2 3 4 5 6 7

(hiç orta düzeyde çok)

İlişkide kendinizi ne kadar güvende hissediyorsunuz?

1 2 3 4 5 6 7

(çok güvensiz orta derecede güvenli çok güvende)

Kendinize ne düzeyde özgüven duyuyorsunuz?

1 2 3 4 5 6 7

(çok düşük orta düzeyde çok yüksek)

.....
.....

Genel bir sağlık probleminiz var mı? (Varsa kısaca bahsediniz)

.....
.....
.....
.....

Bugüne kadar psikiyatrik bir tanı ile yardım aldınız mı?

.....
.....
.....
.....

EK 4

YOUNG ŞEMA ÖLÇEĞİ KISA FORM 3 – YŞÖ-KF3

Yönerge: Aşağıda, kişilerin kendilerini tanımlarken kullandıkları ifadeler sıralanmıştır. Lütfen her bir ifadeyi okuyun ve sizi ne kadar iyi tanımladığına karar verin. Emin olamadığınız sorularda neyin doğru olabileceğinden çok, sizin **duygusal olarak** ne hissettiğinize dayanarak cevap verin.

Bir kaç soru, anne babanızla ilişkiniz hakkındadır. Eğer biri veya her ikisi şu anda yaşamıyorlarsa, bu soruları o veya onlar hayatta iken ilişkinizi göz önüne alarak cevaplandırın.

1 den 6'ya kadar olan seçeneklerden sizi tanımlayan en yüksek şıkkı seçerek her sorudan önce yer alan boşluğa yazın.

Derecelendirme:

1- Benim için tamamıyla yanlış
2- Benim için büyük ölçüde yanlış
3- Bana uyan tarafı uymayan tarafından biraz fazla

4- Benim için orta derecede doğru
5- Benim için çoğunlukla doğru
6- Beni mükemmel şekilde tanımlıyor

1. ____ Bana bakan, benimle zaman geçiren, başıma gelen olaylarla gerçekten ilgilenen kimsem olmadı.
2. ____ Beni terk edeceklerinden korktuğum için yakın olduğum insanların peşini bırakmam.
3. ____ İnsanların beni kullandıklarını hissediyorum.
4. ____ Uyumsuzum.
5. ____ Beğendiğim hiçbir erkek/kadın, kusurlarımı görürse beni sevmez.
6. ____ İş(veya okul) hayatımda neredeyse hiçbir şeyi diğer insanlar kadar iyi yapamıyorum
7. ____ Günlük yaşamımı tek başıma idare edebilme becerisine sahip olduğumu hissetmiyorum.
8. ____ Kötü bir şey olacağı duygusundan kurtulamıyorum.
9. ____ Anne babamdan ayrılmayı, bağımsız hareket edebilmeyi, yaşitlarım kadar, başaramadım.
10. ____ Eğer istediğimi yaparsam, başımı derde sokarım diye düşünürüm.
11. ____ Genellikle yakınlarıma ilgi gösteren ve bakan ben olurum.
12. ____ Olumlu duygularımı diğerlerine göstermekten utanırım (sevdiğimi, önemseddiğimi göstermek gibi).
13. ____ Yaptığım çoğu şeyde en iyi olmalıyım; ikinci olmayı kabullenemem.
14. ____ Diğer insanlardan bir şeyler istediğimde bana “hayır” denilmesini çok zor kabullenirim.

15. ____ Kendimi sıradan ve sıkıcı işleri yapmaya zorlayamam.
16. ____ Paramın olması ve önemli insanlar tanıyor olmak beni değerli yapar.
17. ____ Her şey yolunda gidiyor görünse bile, bunun bozulacağını hissederim.
18. ____ Eğer bir yanlış yaparsam, cezalandırılmayı hak ederim.
19. ____ Çevremde bana sıcaklık, koruma ve duygusal yakınlık gösteren kimsem yok.
20. ____ Diğer insanlara o kadar muhtacım ki onları kaybedeceğim diye çok endişeleniyorum.
21. ____ İnsanlara karşı tedbiri elden bırakmam yoksa bana kasıtlı olarak zarar vereceklerini hissederim.
22. ____ Temel olarak diğer insanlardan farklıyım.
23. ____ Gerçek beni tanırlarsa beğendiğim hiç kimse bana yakın olmak istemez.
24. ____ İşleri halletmede son derece yetersizim.
25. ____ Gündelik işlerde kendimi başkalarına bağımlı biri olarak görüyorum.
26. ____ Her an bir felaket (doğal, adli, mali veya tıbbi) olabilir diye hiss ediyorum.
27. ____ Annem, babam ve ben birbirimizin hayatı ve sorunlarıyla aşırı ilgili olmaya eğilimliyiz.
28. ____ Diğer insanların isteklerine uymaktan başka yolum yokmuş gibi hiss ediyorum; eğer böyle yapmazsam bir şekilde beni reddederler veya intikam alırlar.
29. ____ Başkalarını kendimden daha fazla düşündüğüm için ben iyi bir insanım.
30. ____ Duygularımı diğerlerine açmayı utanç verici bulurum.
31. ____ En iyisini yapmalıyım, “yeterince iyi” ile yetinemem.
32. ____ Ben özel biriyim ve diğer insanlar için konulmuş olan kısıtlamaları veya sınırları kabul etmek zorunda değilim.
33. ____ Eğer hedefime ulaşamazsam kolaylıkla yılgınlığa düşer ve vazgeçerim.
34. ____ Başkalarının da farkında olduğu başarılar benim için en değerlisidir.
35. ____ İyi bir şey olursa, bunu kötü bir şeyin izleyeceğinden endişe ederim.
36. ____ Eğer yanlış yaparsam, bunun özrü yoktur.
37. ____ Birisi için özel olduğumu hiç hissetmedim.
38. ____ Yakınlarımin beni terk edeceği ya da ayrılacağından endişe duyarım
39. ____ Herhangi bir anda birileri beni aldatmaya kalkışabilir.
40. ____ Bir yere ait değilim, yalnızım.
41. ____ Başkalarının sevgisine, ilgisine ve saygısına değer bir insan değilim.

42. ____ İşve başarı alanlarında birçok insan benden daha yeterli.
43. ____ Doğru ile yanlış birbirinden ayırmakta zorlanırım.
44. ____ Fiziksel bir saldırıya uğramaktan endişe duyarım.
45. ____ Annem, babam ve ben özel hayatımızı birbirimizden saklarsak, birbirimizi aldatmışhisseder veya suçluluk duyarız
46. ____ İlişkilerimde, diğer kişinin yönlendirici olmasına izin veririm.
47. ____ Yakınlarımla o kadar meşgulüm ki kendime çok az zaman kalıyor.
48. ____ İnsanlarla beraberken içten ve cana yakın olmak benim için zordur.
49. ____ Tüm sorumluluklarımı yerine getirmek zorundayım.
50. ____ İsteddiğimi yapmaktan alıkonulmaktan veya kısıtlanmaktan nefret ederim.
51. ____ Uzun vadeli amaçlara ulaşabilmek için şu andaki zevklerimden fedakarlık etmekte zorlanırım.
52. ____ Başkalarından yoğun bir ilgi görmezsem kendimi daha az önemli hissedirim.
53. ____ Yeterince dikkatli olmazsanız, neredeyse her zaman bir şeyler ters gider.
54. ____ Eğer işimi doğru yapmazsam sonuçlara katlanmam gerekir.
55. ____ Beni gerçekten dinleyen, anlayan veya benim gerçek ihtiyaçlarım ve duygularımı önemseyen kimsem olmadı.
56. ____ Önem verdiğim birisinin benden uzaklaştığını sezersem çok kötü hissedirim.
57. ____ Diğer insanların niyetleriyle ilgili oldukça şüpheliyimdir.
58. ____ Kendimi diğer insanlara uzak veya kopmuşhissediyorum.
59. ____ Kendimi sevilebilecek biri gibi hissetmiyorum.
60. ____ İş(okul) hayatımda diğer insanlar kadar yetenekli değilim.
61. ____ Gündelik işler için benim kararlarıma güvenilemez.
62. ____ Tüm paramı kaybedip çok fakir veya zavallı duruma düşmekten endişe duyarım.
63. ____ Çoğunlukla annem ve babamın benimle iç içe yaşadığını hissediyorum-Benim kendime ait bir hayatım yok.
64. ____ Kendim için ne istediğimi bilmediğim için daima benim adıma diğer insanların karar vermesine izin veririm.
65. ____ Ben hep başkalarının sorunlarını dinleyen kişi oldum.
66. ____ Kendimi o kadar kontrol ederim ki insanlar beni duygusuz veya hissiz bulurlar.
67. ____ Başarmak ve bir şeyler yapmak için sürekli bir baskı altındayım.

68. ____ Diğer insanların uyduğu kurallara ve geleneklere uymak zorunda olmadığımı hissediyorum.
69. ____ Benim yararına olduğunu bilsem bile hoşuma gitmeyen şeyleri yapmaya kendimi zorlayamam.
70. ____ Bir toplantıda fikrimi söylediğimde veya bir topluluğa tanıtıldığımda onaylanılmayı ve takdir görmeyi isterim.
71. ____ Ne kadar çok çalışırsam çalışayım, maddi olarak iflas edeceğimden ve neredeyse her şeyimi kaybedeceğimden endişe ederim.
72. ____ Neden yanlış yaptığının önemi yoktur; eğer hata yaptıysam sonucuna da katlanmam gerekir.
73. ____ Hayatımda ne yapacağımı bilmediğim zamanlarda uygun bir öneride bulunacak veya beni yönlendirecek kimsem olmadı.
74. ____ İnsanların beni terk edeceği endişesiyle bazen onları kendimden uzaklaştırırım.
75. ____ Genellikle insanların asıl veya art niyetlerini araştırırım.
76. ____ Kendimi hep grupların dışında hissedirim.
77. ____ Kabul edilemeyecek pek çok özelliğim yüzünden insanlara kendimi açamıyorum veya beni tam olarak tanımalarına izin vermiyorum.
78. ____ İş(okul) hayatımda diğer insanlar kadar zeki değilim.
79. ____ Ortaya çıkan gündelik sorunları çözebilme konusunda kendime güvenmiyorum.
80. ____ Bir doktor tarafından herhangi bir ciddi hastalık bulunmamasına rağmen bende ciddi bir hastalığın gelişmekte olduğu endişesine kapılıyorum.
81. ____ Sık sık annemden babamdan ya da eşimden ayrı bir kimliğimin olmadığını hissediyorum.
82. ____ Haklarıma saygı duyulmasını ve duygularımın hesaba katılmasını istemekte çok zorlanıyorum.
83. ____ Başkaları beni, diğerleri için çok, kendim için az şey yapan biri olarak görüyorlar.
84. ____ Diğerleri beni duygusal olarak soğuk bulurlar.
85. ____ Kendimi sorumluluktan kolayca sıyıramıyorum veya hatalarım için gerekçe bulamıyorum.
86. ____ Benim yaptıklarımın, diğer insanların katkılarından daha önemli olduğunu hissediyorum.
87. ____ Kararlarıma nadiren sadık kalabilirim.
88. ____ Bir dolu övgü ve iltifat almam kendimi değerli birisi olarak hissetmemi sağlar.
- “89. ____ Yanlış bir kararın bir felakete yol açabileceğinden endişe ederim.
90. ____ Ben cezalandırılmayı hak eden kötü bir insanım.

EK 5

YOUNG EBEVEYNLİK ÖLÇEĞİ- YEBÖ

Asağıda anne ve babanızı tarif etmekte kullanabileceğiniz tanımlamalar verilmistir. Lütfen her tanımlamayı dikkatle okuyun ve ebeveynlerinize ne kadar uyduğuna karar verin. 1 ile 6 arasında, çocukluğunuz sırasında annenizi ve babanızı tanımlayan en yüksek dereceyi seçin. Eğer sizi anne veya babanız yerine baska insanlar büyüttü ise onları da aynı şekilde derecelendirin. Eğer anne veya babanızdan biri hiç olmadı ise o sütunu bos bırakın.

- 1 - Tamamı ile yanlış
- 2 - Çoğunlukla yanlış
- 3 - Uyan tarafı daha fazla
- 4 - Orta derecede doğru
- 5 - Çoğunlukla doğru
- 6 - Ona tamamı ile uyuyor

Anne Baba

1. ____ Beni sevdi ve bana özel birisi gibi davrandı.
2. ____ Bana vaktini ayırdı ve özen gösterdi.
3. ____ Bana yol gösterdi ve olumlu yönlendirdi.
4. ____ Beni dinledi, anladı ve duygularımızı karşılıklı paylaştık.
5. ____ Bana karşı sıcaktı ve fiziksel olarak şefkatliydi.
6. ____ Ben çocukken öldü veya evi terk etti.
7. ____ Dengesizdi, ne yapacağı belli olmazdı veya alkolikti.
8. ____ Kardeş(ler)imi bana tercih etti.
9. ____ Uzun süreler boyunca beni terk etti veya yalnız bıraktı.
10. ____ Bana yalan söyledi, beni kandırdı veya bana ihanet etti.
11. ____ Beni dövdü, duygusal veya cinsel olarak taciz etti.
12. ____ Beni kendi amaçları için kullandı.
13. ____ İnsanların canını yakmaktan hoşlanırdı.
14. ____ Bir yerimi inciteceğim diye çok endişelenirdi.
15. ____ Hasta olacağım diye çok endişelenirdi.
16. ____ Evhamlı veya fobik/korkak bir insandı.
17. ____ Beni aşırı korurdu.
18. ____ Kendi kararlarımaya veya yargılarıma güvenememe neden oldu
19. ____ İşleri kendi başıma yapmama fırsat vermeden çoğu işimi o yaptı.
20. ____ Bana hep daha çocukmuşum gibi davrandı.
21. ____ Beni çok eleştirirdi.
22. ____ Bana kendimi sevmeye layık olmayan veya dışlanmış bir gibi hissettirdi.
23. ____ Bana hep bende yanlışbir şey varmışgibi davrandı.
24. ____ Önemli konularda kendimden utanmama neden oldu.
25. ____ Okulda başarılı olmam için gereken disiplini bana kazandırmadı.
26. ____ Bana salakmışım veya beceriksizmişim gibi davrandı.
27. ____ Başarılı olmamı gerçekten istemedi.

Anne Baba

28. ____ Hayatta başarısız olacağıma inandı.
29. ____ Benim fikrim veya isteklerim önemsizmişgibi davrandı.
30. ____ Benim ihtiyaçlarımı gözetmeden kendisi ne isterse onu yaptı.
31. ____ Hayatımı o kadar çok kontrol altında tuttu ki çok az seçme özgürlüğüm oldu.
32. ____ Her şey onun kurallarına uymalıydı.
33. ____ Aile için kendi isteklerini feda etti.
34. ____ Günlük sorumluluklarının pek çoğunu yerine getiremiyordu ve ben her zaman kendi payıma düşenden fazlasını yapmak zorunda kaldım.
35. ____ Hep mutsuzdu; destek ve anlayışın hep bana dayandı.
36. ____ Bana güçlü olduğumu ve diğer insanlara yardım etmem gerektiğini hissettirdi.
37. ____ Kendisinden beklentisi hep çok yüksekti ve bunlar için kendini çok zorlardı.
38. ____ Benden her zaman en iyisini yapmamı bekledi.
39. ____ Pek çok alanda mükemmeliyetçiydi; ona göre her şey olması gerektiği gibi olmalıydı.
40. ____ Yaptığım hiçbir şeyin yeterli olmadığını hissetmeme sebep oldu.
41. ____ Neyin doğru neyin yanlış olduğu hakkında kesin ve katı kuralları vardı.
42. ____ Eğer işler düzgün ve yeterince hızlı yapılmazsa sabırsızlanırdı.
43. ____ İşlerin tam ve iyi olarak yapılmasına, eğlenme veya dinlenmekten daha fazla önem verdi.
44. ____ Beni pek çok konuda şımarttı veya aşırı hoşgörülü davrandı.
45. ____ Diğer insanlardan daha önemli ve daha iyi olduğumu hissettirdi.
46. ____ Çok talepkardı; her şeyin onun istediği gibi olmasını isterdi.
47. ____ Diğer insanlara karşı sorumluluklarımın olduğunu bana öğretmedi.
48. ____ Bana çok az disiplin veya terbiye verdi.
49. ____ Bana çok az kural koydu veya sorumluluk verdi.
50. ____ Aşırı sinirlenmeme veya kontrolümü kaybetmeme izin verirdi.
51. ____ Disiplinsiz bir insandı.
52. ____ Birbirimizi çok iyi anlayacak kadar yakındık.
53. ____ Ondan tam olarak ayrı bir birey olduğumu hissedemedim veya bireyselliğimi yeterince yaşayamadım.
54. ____ Onun çok güçlü bir insan olmasından dolayı büyürken kendi yönümü belirleyemiyordum.
55. ____ İçimizden birinin uzağa gitmesi durumunda, birbirimizi üzebileceğimizi hissederdim.
56. ____ Ailemizin ekonomik sorunları ile ilgili çok endişeli idi.
57. ____ Küçük bir hata bile yapsam kötü sonuçların ortaya çıkacağını hissettirirdi.
58. ____ Kötümser bir bakış açısı vardı, hep en kötüsünü beklerdi.
59. ____ Hayatın kötü yanları veya kötü giden şeyler üzerine odaklanırdı.

Anne Baba

60. ____ Her şey onun kontrolü altında olmalıydı.
61. ____ Duygularını ifade etmekten rahatsız olurdu.
62. ____ Hep düzenli ve tertipliydi; değişiklik yerine bilineni tercih ederdi.
63. ____ Kızgınlığını çok nadir belli ederdi.
64. ____ Kapalı birisiydi; duygularını çok nadir açardı.
65. ____ Yanlış bir şey yaptığımda kızardı veya sert bir şekilde eleştirdiği olurdu.
66. ____ Yanlış bir şey yaptığımda beni cezalandırdığı olurdu.
67. ____ Yanlış yaptığımda bana aptal veya salak gibi kelimelerle hitap ettiği olurdu.
68. ____ İşler kötü gittiğinde başkalarını suçlardı.
69. ____ Sosyal statü ve görünümüne önem verirdi.
70. ____ Başarı ve rekabete çok önem verirdi.
71. ____ Başkalarının gözünde benim davranışlarımın onu ne duruma düşüreceği ile çok ilgiliydi.
72. ____ Başarılı olduğum zaman beni daha çok sever veya bana daha çok özen gösterirdi.

EK 6

Romantik Kıskançlık Ölçeği

Kıskançlık Tetikleyicileri Alt Boyutu

Aşağıdaki koşullar altından ne kadar kıskançlık yaşıyorsunuz		hiç		orta düzeyde				çok
		1	2	3	4	5	6	7
1	Birlikte olduğunuz kişi bir partide bir başkasıyla flört ediyor ve uzunca bir süre onunla oldukça yakından sedipkişkirticibir biçimde davranıyor							
2	Birlikte olduğunuz kişi bir partide uzunca bir süre bir başkasıyla dans ediyor							
3	Birlikte olduğunuz kişi bir partide uzunca bir süre bir başkasıyla sohbet ediyor							
4	Birlikte olduğunuz kişi bir partide uzunca bir süre ortadan kayboluyor							
5	Birlikte olduğunuz kişi bir partide bir ara ortadan kayboluyor							
6	Telefonu çalıyor veya arayan kişisiz açmaz telefonu yüzünü kapatıyor							
Birlikte olduğunuz kişinin aşağıda belirtilen kişiyle cinsel ilişki yaşadığını öğrenseniz ne kadar kıskanırsınız?		hiç		orta düzeyde				çok
		1	2	3	4	5	6	7
7	Kişisel olarak tanımadığınız ve hakkında çok az bilgi sahibi olduğunuz biri ile							
8	Kişisel olarak tanımadığınız ve hakkında hiçbir şey bilmediğiniz biri ile							
9	Ailenizden biri ile							
10	Kişisel olarak tanımadığınız ve hakkında çok şey bildiğiniz biri ile							
11	Kişisel olarak tanıdığınız ve güvenmediğiniz biri ile							
12	Tanıdığınız ve size benzediğini düşündüğünüz biri ile							
13	Tanıdığınız, güvendiğiniz ve arkadaşınız olduğunu düşündüğünüz biri ile							
14	En iyi arkadaşınız sırdaşınız ile							
15	Tanıdığınız ve gıpta (imrendiğiniz) ettiğiniz biri ile							
16	Kıskanç biri olduğunuzu düşünür müsünüz?	Evet		Hayır				
17	Sizce ne kadar kıskançsınız?	1	2	3	4	5	6	7
		hiç		orta düzeyde				çok
Birlikte olduğunuz kişiyle ilgili olarak aşağıdaki durumlardan her birinde ne kadar kıskançlık duyardınız?		hiç		orta düzeyde				çok
		1	2	3	4	5	6	7
18	Bir başka sevgili bulduğunda							
19	Sizin cinsiyetinizden yalnız ve sevgili olabileceği biriyle yakın arkadaşlık kurduğunda							
20	Yalnız ve sevgili olarak düşünebileceği kişilere arkadaşça yaklaştığında							
21	Tesadüfen tanıştığı birine beğenisini gösterdiğinde							
22	Bir film ya da televizyon yıldızını beğendiğini belirttiğinde							

EK 7

ALDATMA EĞİLİMİ ÖLÇEĞİ

Bu ölçekte, evliliğiniz ile ilgili duygu ve düşüncelerinizi değerlendirmeniz istenmektedir. Her bir ifadeyi okuduktan sonra, buna ne derecede katıldığınızı ya da katılmadığınızı cevap için ayrılan yere (X) koyarak işaretleyiniz.		Tamamen katılmıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
1.	Eşimle iletişim çatışması yaşadığım dönemlerde, beni anlayacak bir eş isterim.					
2.	Eşimle düzenli aralıklarla cinsel ilişkiye giremediğimde (iş seyahatleri vs.), bu dönemlerde başkasıyla birlikte olmayı deneyebilirim.					
3.	Zaman zaman, beni daha mutlu edebilecek bir başkasıyla birlikte olmayı düşünürüm.					
4.	Eşimden aldığım cinsel doyum düşük olsada, başkasıyla birlikte olmayı düşünmem.					
5.	Evliliğimi artık kurtarmayacağımı hissettiğimde (her şeye rağmen devam edecek yada boşanmayla sonuçlanacak), hayatımda başka birinin olması için açık kapı bırakırım.					
6.	Eşim kendine ayrı bir sosyal çevre edinip onlarla yoğun bir ilişki içine girdiğinde; ben de ortak ilgilerimizi, hobilerimizi paylaşacağım bir eşle vakit geçirmeyideneneyebilirim.					
7.	Eşimden daha güzel/yakışıklı, çekici bir eşle birlikte olmayı da düşünürüm.					
8.	Giderek eşime olan sadakatim azalıyor.					
9.	Evliliğimdeki romantizm bitse de, bunu bir başkasıyla gidermeyi düşünmem.					
10.	Eşimden başka bir eşi düşünmek bile kendimi suçlu hissetmeme neden olur.					
11.	Sevgi, anlayış ve desteğe ihtiyacım olduğunda; yine de bu isteğime eşimden başka bir eşin karşılık vereceğine inanmıyorum.					
12.	Eşimle yaşayamadığım fantezileri gerçekleştirebileceğim bir teklif aldığımda ,bunu değerlendirebilirim.					
13.	Eşimin kıskanç davranışları, başka bir eşe yönelmeme neden olabilir.					
14.	Salt farklı bir heyecan yaşamak için, eşimden başkasıyla birlikte olmam.					
15.	Tek eşlilik bana göre değil.					
16.	Eşimden ayrılmayı düşünsem de, başka biriyle birlikte olmam.					
17.	Evliliğimdeki mutsuzluğun, başkasıyla birlikte olmama neden olacağını sanmıyorum.					
18.	Eşimin fiziksel çekiciliği azalsada, başka bir insanı çekici olduğu için tercih etmem.					
19.	Eşimin yoğun ilgisi, beni başka bir eşe itebilir.					
20.	Eşimle anlaşmasamda “keşke başka biriyle evli olsaydım” diye düşünmem.					
21.	Eşim bakımsız olduğunda, bakımlı ve hoş biriyle birlikte olmayı isterim.					
22.	Eşim karı-koca rolünü, ana-baba rolünün arkasına atarsa başkasıyla birlikte olabilirim.					
23.	Evliliğimi hiçbir koşulda riske atmam.					
24.	Eşimin başka biriyle birlikte olduğunu öğrensem, ben de bir başkasıyla birlikte olmayı denerim.					
25.	İlişkimiz rutinlettiğinde yeni heyecanlar yaşamak için başkasıyla birlikte olabilirim.					
26.	Elimde olmadan, salt ortamın uygun olması nedeniyle; bakasıyla birlikte olabilirim.					
27.	Eşim bana zaman ayırmasa da, hayatıma başka bir eşi almayı düşünmem.					
28.	Karşımdaki insan istedi diye, onunla birlikte olmam.					
29.	Eşim bakasıyla birlikte olmamı hak ediyor.					
30.	Eşim geçici cinsel işlev bozukluğu yaşarsa, cinsel ilişki için bir başkasıyla birlikte olmayı düşünürüm.					

EK 8**AYDINLATILMIŞ ONAM FORMU**

Hacettepe Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programına bağlı tez çalışması olarak algılanan ebeveynlik biçimleri, erken dönem uyum bozucu şemalar, romantik kıskançlık ve aldatma eğilimi arasındaki ilişkileri değerlendirmek üzere bir çalışma yürütülmektedir. Bu çalışma kapsamında size ekte sunulacak çeşitli değerlendirme araçlarını (YEBÖ-B, YŞÖ-KF3, RKÖ, AEÖ) ve demografik bilgi formunu eksiksiz bir şekilde doldurmanız istenmektedir. Bu işlem tahminen 60 dakikanızı alacaktır. Çalışmaya yaptığınız katılımın, terapilerde çiftler arasında kıskançlık ve aldatmaya bağlı sorunların anlaşılmasına ve çözümüne katkıları olabileceği düşünülmektedir. Sonuçları yalnız bilimsel amaçlarla kullanılacak bu çalışmaya katılımınız tamamen sizin isteğinize bağlıdır. Araştırmada yer almayı reddedebilir, herhangi bir aşamada çalışmadan çekilebilirsiniz. Sizden herhangi bir kimlik bilgisi alınmayacak, doldurduğunuz ölçekler kapalı zarfta toplanacak ve çalışma bilgileri yalnızca bu tez kapsamında kullanılacaktır.

Araştırmayı yürüten: Melisa Tortamış

Danışman: Prof. Dr. Gonca Soygüt

Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü

Katılımcının beyanı

Yukarıda okuduğum çalışma ile ilgili bilgiler bana sözlü olarak da iletildi. Bu çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının

İmzası:

Uygulayıcının

Adı Soyadı:

İmzası:

EK 9

KADIN KATILIMCILARDA İŞLEVSEL OLMAYAN EBEVEYNLİK ALGILARI İLE ROMANTİK KISKANÇLIK DÜZEYİ ARASINDAKİ İLİŞKİDE ERKEN DÖNEM UYUMSUZ ŞEMA ALANLARININ ARACI ROLÜNE İLİŞKİN HİYERARŞİK REGRESYON ANALİZİNDEN ÖNCE YÜRÜTÜLEN BARON VE KENNY'NİN ÖLÇÜTLERİNİN TEST EDİLMESİNE YÖNELİK ANALİZLER

Tablo Ek 9.1. *Kadın Katılımcılar için Young Ebeveynlik Ölçeği Alt Boyut Puanları ve Romantik Kiskançlık Ölçeği Kiskançlık Tetikleyicileri Alt Boyut Puanı Arasındaki Korelasyon Katsayıları*

	Romantik Kiskançlık
Kuralcı/Kalıplıyıcı Ebeveynlik	.20*
Küçümseyici/Kusur Bulucu Ebeveynlik	.10
Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı Ebeveynlik	-.16
Sömürü/İstismar Edici Ebeveynlik	-.01
Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik	.22*
Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik	.33**
Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik	.01
Kötümser/Endişeli Ebeveynlik	.12
Cezalandırıcı Ebeveynlik	.20*
Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran Ebeveynlik	.11

*p < 0,05, **p < 0,01

Tablo Ek 9.2. *Kadın Katılımcılar için Young Ebeveynlik Ölçeği Alt Boyut Puanları ve Young Şema Ölçeği Alt Boyut Puanları Arasındaki Korelasyon Katsayıları*

	Kopukluk ve Reddedilmişlik Şema Alanı	Zedelenmiş Özerklik Şema Alanı	Zedelenmiş Sınırlar Şema Alanı	Diğerleri Yönelimlilik Şema Alanı	Yüksek Standartlar ve Bastırılmışlık Şema Alanı
Kuralcı/Kalıplıyıcı Ebeveynlik	.41**	.44**	.14	.40**	.52**
Küçümseyici/Kusur Bulucu Ebeveynlik	.29**	.21*	.03	.18*	.29**
Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı Ebeveynlik	.30**	.14	-.09	.12	.12
Sömürü/İstismar Edici Ebeveynlik	.23*	.11	.03	.11	.31**
Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik	.28**	.34**	.28**	.37**	.44**
Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik	.39**	.46**	.32**	.46**	.56**

Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik	.37**	.36**	.15	.25**	.23*
Kötümser/Endişeli Ebeveynlik	.35**	.38**	.17	.32**	.41**
Cezalandırıcı Ebeveynlik	.35**	.35**	.14	.28**	.28**
Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran Ebeveynlik	.38**	.34**	.18*	.38**	.40**

*p < 0,05, **p < 0,01

Tablo Ek 9.3. Kadın Katılımcılar için Young Şema Ölçeği Alt Boyut Puanları ve Romantik Kıskançlık Ölçeği Kıskançlık Tetikleyicileri Alt Boyut Puanı Arasındaki Korelasyon Katsayıları

	Romantik Kıskançlık
Kopukluk ve Reddedilmişlik Şema Alanı	.17
Zedelenmiş Özerklik Şema Alanı	.31**
Zedelenmiş Sınırlar Şema Alanı	.25**
Diğerleri Yönelimlilik Şema Alanı	.20*
Yüksek Standartlar ve Bastırılmışlık Şema Alanı	.20*

*p < 0,05, **p < 0,01

Tablo Ek 9.4. Kadın Katılımcılarda Zedelenmiş Özerklik Şema Alanınının Kuralcı/Kalıplayıcı Ebeveynlik Biçiminden Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	P
Zedelenmiş Özerklik Şema Alanı	Kuralcı/Kalıplayıcı Ebeveynlik	.44	.20	.19	.44	5.40	.000

Tablo Ek 9.5. Kadın katılımcılarda Kuralcı/Kalıplayıcı Ebeveynlik Biçimi Kontrol Edildiğinde Romantik Kıskançlık Düzeyinin Zedelenmiş Özerklik Şema Alanından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Analiz Aşaması	Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	P
1	Romantik Kıskançlık Düzeyi	Kuralcı/Kalıplayıcı Ebeveynlik	.20	.04	.03	.20	2.27	.025
2	Romantik Kıskançlık Düzeyi	Kuralcı/Kalıplayıcı Ebeveynlik	.32	.10	.09	.08	.85	.395
		Zedelenmiş Özerklik Şema Alanı				.27	2.79	.006

Tablo Ek 9.6. *Kadın Katılımcılarda Diğerleri Yönelimlilik Şema Alanınının Kuralcı/Kalıplayıcı Ebeveynlik Biçiminden Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları*

Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	P
Diğerleri Yönelimlilik Şema Alanı	Kuralcı/Kalıplayıcı Ebeveynlik	.40	.16	.15	.40	4.76	.000

Tablo Ek 9.7. *Kadın Katılımcılarda Kuralcı/Kalıplayıcı Ebeveynlik Biçimi Kontrol Edildiğinde Romantik Kıskançlık Düzeyinin Diğerleri Yönelimlilik Şema Alanından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları*

Analiz Aşaması	Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	P
1	Romantik Kıskançlık Düzeyi	Kuralcı/Kalıplayıcı Ebeveynlik	.20	.04	.03	.20	2.27	.025
2	Romantik Kıskançlık Düzeyi	Kuralcı/Kalıplayıcı Ebeveynlik	.24	.06	.04	.15	1.52	.132
		Diğerleri Yönelimlilik Şema Alanı				.14	1.43	.157

Tablo Ek 9.8. *Kadın Katılımcılarda Yüksek Standartlar ve Bastırılmışlık Şema Alanınının Kuralcı/Kalıplayıcı Ebeveynlik Biçiminden Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları*

Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	P
Yüksek Standartlar Şema Alanı	Kuralcı/Kalıplayıcı Ebeveynlik	.52	.27	.27	.52	6.66	.000

Tablo Ek 9.9. *Kadın Katılımcılarda Kuralcı/Kalıplayıcı Ebeveynlik Biçimi Kontrol Edildiğinde Romantik Kıskançlık Düzeyinin Yüksek Standartlar ve Bastırılmışlık Şema Alanından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları*

Analiz Aşaması	Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	P
1	Romantik Kıskançlık Düzeyi	Kuralcı/Kalıplayıcı Ebeveynlik	.20	.04	.03	.20	2.27	.025
2	Romantik Kıskançlık Düzeyi	Kuralcı/Kalıplayıcı Ebeveynlik	.23	.05	.04	.14	1.31	.192
		Zedelenmiş Özerklik Şema Alanı				.13	1.20	.231

Tablo Ek 9.10. *Kadın Katılımcılarda Zedelenmiş Özerklik Şema Alanınının Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik Biçiminden Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları*

Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	P
Zedelenmiş Özerklik Şema Alanı	Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik	.34	.11	.11	.34	3.89	.000

Tablo Ek 9.11. *Kadın Katılımcılarda Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik Biçimi Kontrol Edildiğinde Romantik Kıskançlık Düzeyinin Zedelenmiş Özerklik Şema Alanından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları*

Analiz Aşaması	Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	P
1	Romantik Kıskançlık Düzeyi	Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik	.22	.05	.04	.22	2.46	.015
2	Romantik Kıskançlık Düzeyi	Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik	.33	.11	.10	.13	1.43	.156
		Zedelenmiş Özerklik Şema Alanı				.26	2.87	.005

Tablo Ek 9.12 *Kadın Katılımcılarda Zedelenmiş Sınırlar Şema Alanınının Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik Biçiminden Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları*

Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	P
Zedelenmiş Sınırlar Şema Alanı	Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik	.28	.08	.07	.28	3.21	.002

Tablo Ek 9.13. *Kadın Katılımcılarda Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik Biçimi Kontrol Edildiğinde Romantik Kıskançlık Düzeyinin Zedelenmiş Sınırlar Şema Alanından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları*

Analiz Aşaması	Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	P
1	Romantik Kıskançlık Düzeyi	Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik	.22	.05	.04	.22	2.46	.015
2	Romantik Kıskançlık Düzeyi	Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik	.30	.09	.07	.16	1.76	.081
		Zedelenmiş Sınırlar Şema Alanı				.21	2.27	.025

Tablo Ek 9.14. Kadın Katılımcılarda Diğerleri Yönelimlilik Şema Alanınının Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik Biçiminden Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	P
Diğerleri Yönelimlilik Şema Alanı	Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik	.37	.14	.13	.37	4.40	.000

Tablo Ek 9.15. Kadın Katılımcılarda Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik Biçimi Kontrol Edildiğinde Romantik Kıskançlık Düzeyinin Diğerleri Yönelimlilik Şema Alanından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Analiz Aşaması	Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	P
1	Romantik Kıskançlık Düzeyi	Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik	.22	.05	.04	.22	2.46	.015
2	Romantik Kıskançlık Düzeyi	Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik	.25	.06	.05	.17	1.77	.079
		Diğerleri Yönelimlilik Şema Alanı				.14	1.40	.164

Tablo Ek 9.16. Kadın Katılımcılarda Yüksek Standartlar ve Bastırılmışlık Şema Alanınının Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik Biçiminden Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	P
Yüksek Standartlar Şema Alanı	Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik	.44	.19	.18	.44	5.27	.000

Tablo Ek 9.17. Kadın Katılımcılarda Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik Biçimi Kontrol Edildiğinde Romantik Kıskançlık Düzeyinin Yüksek Standartlar Şema Alanından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Analiz Aşaması	Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	P
1	Romantik Kıskançlık Düzeyi	Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik	.22	.05	.04	.22	2.46	.015
2	Romantik Kıskançlık Düzeyi	Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik	.25	.06	.05	.17	1.67	.098
		Yüksek Standartlar Şema Alanı				.13	1.27	.206

Tablo Ek 9.18. Kadın Katılımcılarda Zedelenmiş Özerklik Şema Alanınının Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik Biçiminden Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	P
Zedelenmiş Özerklik Şema Alanı	Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik	.46	.22	.21	.46	5.70	.000

Tablo Ek 9.19. Kadın Katılımcılarda Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik Biçimi Kontrol Edildiğinde Romantik Kıskançlık Düzeyinin Zedelenmiş Özerklik Şema Alanından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Analiz Aşaması	Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	P
1	Romantik Kıskançlık Düzeyi	Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik	.33	.11	.10	.33	3.77	.000
2	Romantik Kıskançlık Düzeyi	Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik	.37	.14	.12	.23	2.43	.017
		Zedelenmiş Özerklik Şema Alanı				.20	2.07	.040

Tablo Ek 9.20. Kadın Katılımcılarda Zedelenmiş Sınırlar Şema Alanınının Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik Biçiminden Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	P
Zedelenmiş Sınırlar Şema Alanı	Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik	.32	.10	.10	.32	3.69	.000

Tablo Ek 9.21. Kadın Katılımcılarda Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik Biçimi Kontrol Edildiğinde Romantik Kıskançlık Düzeyinin Zedelenmiş Sınırlar Şema Alanından Yordanmasına İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Analiz Aşaması	Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	P
1	Romantik Kıskançlık Düzeyi	Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik	.33	.11	.10	.33	3.77	.000
2	Romantik Kıskançlık Düzeyi	Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik	.36	.13	.12	.27	3.02	.003
		Zedelenmiş Sınırlar Şema Alanı				.17	1.83	.070

Tablo Ek 9.22. Kadın Katılımcılarda Diğerleri Yönelimlilik Şema Alanınının Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik Biçiminden Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	P
Diğerleri Yönelimlilik Şema Alanı	Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik	.46	.21	.21	.46	5.68	.000

Tablo Ek 9.23. Kadın Katılımcılarda Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik Biçimi Kontrol Edildiğinde Romantik Kıskançlık Düzeyinin Diğerleri Yönelimlilik Şema Alanından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Analiz Aşaması	Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	P
1	Romantik Kıskançlık Düzeyi	Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik	.33	.11	.10	.33	3.77	.000
2	Romantik Kıskançlık Düzeyi	Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik	.33	.11	.09	.30	3.05	.003
		Diğerleri Yönelimlilik Şema Alanı				.06	.61	.540

Tablo Ek 9.24. Kadın Katılımcılarda Yüksek Standartlar Şema Alanınının Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik Biçiminden Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	P
Yüksek Standartlar ve Bastırılmışlık Şema Alanı	Koşullu/ Başarı Odaklı Ebeveynlik	.56	.31	.31	.56	7.38	.000

Tablo Ek 9.25. Kadın Katılımcılarda Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik Biçimi Kontrol Edildiğinde Romantik Kıskançlık Düzeyinin Yüksek Standartlar Şema Alanından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Analiz Aşaması	Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	P
1	Romantik Kıskançlık Düzeyi	Koşullu/ Başarı Odaklı Ebeveynlik	.33	.11	.10	.33	3.77	.000
2	Romantik Kıskançlık Düzeyi	Koşullu/ Başarı Odaklı Ebeveynlik	.33	.11	.09	.31	2.99	.003
		Yüksek Standartlar Şema Alanı				.02	.21	.834

Tablo Ek 9.26. Kadın Katılımcılarda Zedelenmiş Özerklik Şema Alanınının Cezalandırıcı Ebeveynlik Biçiminden Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	P
Zedelenmiş Özerklik Şema Alanı	Cezalandırıcı Ebeveynlik	.35	.12	.11	.35	4.06	.000

Tablo Ek 9.27 Kadın Katılımcılarda Cezalandırıcı Ebeveynlik Biçimi Kontrol Edildiğinde Romantik Kıskançlık Düzeyinin Zedelenmiş Özerklik Şema Alanından Yordanmasına İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Analiz Aşaması	Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	P
1	Romantik Kıskançlık Düzeyi	Cezalandırıcı Ebeveynlik	.20	.04	.03	.20	2.18	.032
2	Romantik Kıskançlık Düzeyi	Cezalandırıcı Ebeveynlik	.32	.10	.09	.10	1.08	.283
		Zedelenmiş Özerklik Şema Alanı				.27	2.94	.004

Tablo Ek 9.28. Kadın Katılımcılarda Diğerleri Yönelimlilik Şema Alanınının Cezalandırıcı Ebeveynlik Biçiminden Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	P
Diğerleri Yönelimlilik Şema Alanı	Cezalandırıcı Ebeveynlik	.28	.08	.07	.28	3.19	.002

Tablo Ek 9.29. Kadın Katılımcılarda Cezalandırıcı Ebeveynlik Biçimi Kontrol Edildiğinde Romantik Kıskançlık Düzeyinin Diğerleri Yönelimlilik Şema Alanından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Analiz Aşaması	Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	P
1	Romantik Kıskançlık Düzeyi	Cezalandırıcı Ebeveynlik	.20	.04	.03	.20	2.18	.032
2	Romantik Kıskançlık Düzeyi	Cezalandırıcı Ebeveynlik	.25	.06	.05	.15	1.64	.105
		Diğerleri Yönelimlilik Şema Alanı				.16	1.67	.097

Tablo Ek 9.30. Kadın Katılımcılarda Yüksek Standartlar ve Bastırılmışlık Şema Alanınınin Cezalandırıcı Ebeveynlik Biçiminden Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	P
Yüksek Standartlar ve Bastırılmışlık Şema Alanı	Cezalandırıcı Ebeveynlik	.28	.08	.07	.28	3.21	.002

Tablo Ek 9.31. Kadın Katılımcılarda Cezalandırıcı Ebeveynlik Biçimini Kontrol Edildiğinde Romantik Kıskançlık Düzeyinin Yüksek Standartlar ve Bastırılmışlık Şema Alanından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Analiz Aşaması	Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	P
1	Romantik Kıskançlık Düzeyi	Cezalandırıcı Ebeveynlik	.20	.04	.03	.20	2.18	.032
2	Romantik Kıskançlık Düzeyi	Cezalandırıcı Ebeveynlik	.25	.06	.05	.15	1.63	.105
		Yüksek Standartlar ve Bastırılmışlık Şema Alanı				.16	1.67	.098

EK 10

ERKEK KATILIMCILARDA İŞLEVSEL OLMAYAN EBEVEYNLİK ALGILARI İLE ROMANTİK KISKANÇLIK DÜZEYİ ARASINDAKİ İLİŞKİDE ERKEN DÖNEM UYUMSUZ ŞEMA ALANLARININ ARACI ROLÜNE İLİŞKİN HİYERARŞİK REGRESYON ANALİZİNDEN ÖNCE YÜRÜTÜLEN BARON VE KENNY'NİN ÖLÇÜTLERİNİN TEST EDİLMESİNE YÖNELİK ANALİZLER

Tablo Ek 10.1. *Erkek Katılımcılar için Young Ebeveynlik Ölçeği Alt Boyut Puanları ve Romantik Kiskançlık Tetikleyicileri Alt Boyut Puanı Arasındaki Korelasyon Katsayıları*

	Romantik Kiskançlık
Kuralcı/Kalıplayıcı Ebeveynlik	.05
Küçümseyici/Kusur Bulucu Ebeveynlik	-.01
Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı Ebeveynlik	-.08
Sömürü/İstismar Edici Ebeveynlik	-.02
Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik	.07
Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik	.22*
Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik	-.06
Kötümser/Endişeli Ebeveynlik	.13
Cezalandırıcı Ebeveynlik	.13
Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran Ebeveynlik	.02

*p < 0,05, **p < 0,01

Tablo Ek 10.2. *Erkek Katılımcılar için Young Ebeveynlik Ölçeği Alt Boyut Puanları ve Young Şema Ölçeği Alt Boyut Puanları Arasındaki Korelasyon Katsayıları*

	Kopukluk ve Reddedilmişlik Alanı	Zedelenmiş Özerklik Alanı	Zedelenmiş Sınırlar Alanı	Diğerleri Yönelimlilik Alanı	Yüksek standartlar ve bastırılmışlık alanı
Kuralcı/Kalıplayıcı Ebeveynlik	.40**	.47**	.46**	.47**	.49**
Küçümseyici/Kusur Bulucu Ebeveynlik	.39**	.30**	.20	.08	.16
Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı Ebeveynlik	.32**	.17	.03	.01	-.02
Sömürü/İstismar Edici Ebeveynlik	.16	.00	.03	-.02	-.12
Aşırı Koruyucu/	.38**	.54**	.37**	.43**	.46**

Evhamlı Ebeveynlik					
Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik	.33**	.48**	.40**	.45**	.47**
Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik	.32**	.35**	.27*	.27*	.21*
Kötümser/Endişeli Ebeveynlik	.36**	.39**	.32**	.33**	.42**
Cezalandırıcı Ebeveynlik	.33**	.36**	.16	.21*	.36**
Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran Ebeveynlik	.50**	.48**	.48**	.49**	.54**

*p < 0,05, **p < 0,01

Tablo Ek 10.3. *Erkek Katılımcılar için Young Şema Ölçeği Alt Boyut Puanları ve Romantik Kıskançlık Tetikleyicileri Alt Boyut Puanı Arasındaki Korelasyon Katsayıları*

	Romantik Kıskançlık
Kopukluk ve Reddedilmişlik Alanı	-.07
Zedelenmiş Özerklik Alanı	-.03
Zedelenmiş Sınırlar Alanı	.03
Diğerleri Yönelimlilik Alanı	-.07
Yüksek standartlar ve bastırılmışlık alanı	.07

*p < 0,05, **p < 0,01

EK 11

KADIN KATILIMCILARDA İŞLEVSEL OLMAYAN EBEVEYNLİK ALGILARI İLE ALDATMA EĞİLİMİ ARASINDAKİ İLİŞKİDE ERKEN DÖNEM UYUMSUZ ŞEMA ALANLARININ ARACI ROLÜNE İLİŞKİN HİYERARŞİK REGRESYON ANALİZİNDEN ÖNCE YÜRÜTÜLEN BARON VE KENNY'NİN ÖLÇÜTLERİNİN TEST EDİLMESİNE YÖNELİK ANALİZLER

Tablo Ek 11.1. *Kadın Katılımcılar için Young Ebeveynlik Ölçeği Alt Boyut Puanları ve Aldatma Eğilimi Ölçek Puanı Arasındaki Korelasyon Katsayıları*

	Aldatma Eğilimi
Kuralcı/Kalıplayıcı Ebeveynlik	-.02
Küçümseyici/Kusur Bulucu Ebeveynlik	-.01
Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı Ebeveynlik	.00
Sömürü/İstismar Edici Ebeveynlik	.11
Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik	.04
Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik	.08
Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik	.26**
Kötümser/Endişeli Ebeveynlik	-.04
Cezalandırıcı Ebeveynlik	.06
Değişime Kapalı/Duyularını Bastıran Ebeveynlik	.12

*p < 0,05, **p < 0,01

Tablo Ek 11.2. *Kadın Katılımcılar için Young Ebeveynlik Ölçeği Alt Boyut Puanları ve Young Şema Ölçeği Alt Boyut Puanları Arasındaki Korelasyon Katsayıları*

	Kopukluk ve Reddedilmişlik Alanı	Zedelenmiş Özerklik Alanı	Zedelenmiş Sınırlar Alanı	Diğerleri Yönelimlilik Alanı	Yüksek standartlar ve bastırılmışlık alanı
Kuralcı/Kalıplayıcı Ebeveynlik	.41**	.44**	.14	.40**	.52**
Küçümseyici/Kusur Bulucu Ebeveynlik	.29**	.21*	.03	.18*	.29**
Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı Ebeveynlik	.30**	.14	-.09	.12	.12
Sömürü/İstismar Edici Ebeveynlik	.23*	.11	.03	.11	.31**

Aşırı Koruyucu/ Evhamlı Ebeveynlik	.28**	.34**	.28**	.37**	.44**
Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik	.39**	.46**	.32**	.46**	.56**
Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik	.37**	.36**	.15	.25**	.23*
Kötümser/ Endişeli Ebeveynlik	.25**	.38**	.17	.32**	.41**
Cezalandırıcı Ebeveynlik	.35**	.35**	.14	.28**	.28**
Değişime Kapalı/ Duygularını Bastıran Ebeveynlik	.38**	.34**	.18*	.38**	.40**

*p < 0,05, **p < 0,01

Tablo Ek 11.3. Kadın Katılımcılar için Young Şema Ölçeği Alt Boyut Puanları ve Aldatma Eğilimi Ölçek Puanı Arasındaki Korelasyon Katsayıları

	Aldatma Eğilimi
Kopukluk ve Reddedilmişlik Alanı	.30**
Zedelenmiş Özerklik Alanı	.29**
Zedelenmiş Sınırlar Alanı	.12
Diğerleri Yönelimlilik Alanı	.25**
Yüksek standartlar ve bastırılmışlık alanı	.17

*p < 0,05, **p < 0,01

Tablo Ek 11.4. Kadın Katılımcılarda Kopukluk ve Reddedilmişlik Şema Alanınının Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik Biçiminden Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	P
Kopukluk ve Reddedilmişlik Şema Alanı	Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik	.37	.14	.13	.37	4.34	.000

Tablo Ek 11.5. Kadın Katılımcılarda Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik Biçimi Kontrol Edildiğinde Aldatma Eğiliminin Kopukluk ve Reddedilmişlik Şema Alanından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Analiz Aşaması	Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	P
1	Aldatma Eğilimi	Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik	.26	.07	.06	.26	2.87	.005

2	Aldatma Eğilimi	Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik	.33	.11	.10	.17	1.81	.073
		Kopukluk ve Reddedilmişlik Şema Alanı				.23	2.49	.014

Tablo Ek 11.6. Kadın Katılımcılarda Zedelenmiş Özerklik Şema Alanınının Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik Biçiminden Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	P
Zedelenmiş Özerklik Şema Alanı	Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik	.36	.13	.13	.36	4.26	.000

Tablo Ek 11.7. Kadın Katılımcılarda Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik Biçimi Kontrol Edildiğinde Aldatma Eğiliminin Zedelenmiş Özerklik Şema Alanından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Analiz Aşaması	Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	P
1	Aldatma Eğilimi	Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik	.26	.07	.06	.26	2.87	.005
2	Aldatma Eğilimi	Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik	.33	.11	.10	.17	1.84	.068
		Zedelenmiş Özerklik Şema Alanı				.23	2.45	.016

Tablo Ek 11.8. Kadın Katılımcılarda Diğerleri Yönelimlilik Şema Alanınının Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik Biçiminden Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	P
Diğerleri Yönelimlilik Şema Alanı	Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik	.25	.06	.06	.25	2.86	.005

Tablo Ek 11.9. Kadın Katılımcılarda Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik Biçimi Kontrol Edildiğinde Aldatma Eğiliminin Diğerleri Yönelimlilik Şema Alanından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Analiz Aşaması	Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	P
1	Aldatma Eğilimi	Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik	.26	.07	.06	.26	2.87	.005

2	Aldatma Eğilimi	Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik	.32	.10	.08	.21	2.28	.024
		Diğerleri Yönelimlilik Şema Alanı				.19	2.14	.035

EK 12

ERKEK KATILIMCILARDA İŞLEVSEL OLMAYAN EBEVEYNLİK ALGILARI İLE ALDATMA EĞİLİMİ ARASINDAKİ İLİŞKİDE ERKEN DÖNEM UYUMSUZ ŞEMA ALANLARININ ARACI ROLÜNE İLİŞKİN HİYERARŞİK REGRESYON ANALİZİNDEN ÖNCE YÜRÜTÜLEN BARON VE KENNY'NİN ÖLÇÜTLERİNİN TEST EDİLMESİNE YÖNELİK ANALİZLER

Tablo Ek 12.1. *Erkek Katılımcılar için Young Ebeveynlik Ölçeği Alt Boyut Puanları ve Aldatma Eğilimi Ölçek Puanı Arasındaki Korelasyon Katsayıları*

	Romantik Kıskançlık
Kuralcı/Kalıplayıcı Ebeveynlik	.09
Küçümseyici/Kusur Bulucu Ebeveynlik	.03
Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı Ebeveynlik	.13
Sömürü/İstismar Edici Ebeveynlik	.03
Aşırı Koruyucu/Evhamlı Ebeveynlik	.21
Koşullu/Başarı Odaklı Ebeveynlik	.19
Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik	.31**
Kötümser/Endişeli Ebeveynlik	.26*
Cezalandırıcı Ebeveynlik	.32**
Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran Ebeveynlik	.21

*p < 0,05, **p < 0,01

Tablo Ek 12.2. *Erkek Katılımcılar için Young Ebeveynlik Ölçeği Alt Boyut Puanları ve Young Şema Ölçeği Alt Boyut Puanları Arasındaki Korelasyon Katsayıları*

	Kopukluk ve Reddedilmişlik Alanı	Zedelenmiş Özerklik Alanı	Zedelenmiş Sınırlar Alanı	Diğerleri Yönelimlilik Alanı	Yüksek Standartlar ve Bastırılmışlık Alanı
Kuralcı/ Kalıplayıcı Ebeveynlik	.40**	.47**	.46**	.47**	.49**
Küçümseyici/ Kusur Bulucu Ebeveynlik	.39**	.30**	.20	.08	.16
Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı Ebeveynlik	.32**	.17	.03	.01	-.02
Sömürü/ İstismar Edici Ebeveynlik	.16	.00	.03	-.02	-.12
Aşırı	.38**	.54**	.37**	.43**	.46**

Koruyucu/ Evhamlı Ebeveynlik					
Koşullu/ Başarı Odaklı Ebeveynlik	.33**	.48**	.40**	.45**	.47**
Aşırı İzin Verici/ Sınırsız Ebeveynlik	.32**	.35**	.27*	.27*	.21*
Kötümser/ Endişeli Ebeveynlik	.36**	.39**	.32**	.33**	.42**
Cezalandırıcı Ebeveynlik	.33**	.36**	.16	.21*	.36**
Değişime Kapalı/Duygul arını Bastıran Ebeveynlik	.50**	.48**	.48**	.49**	.54**

*p < 0,05, **p < 0,01

Tablo Ek 12.3. *Erkek Katılımcılar için Young Şema Ölçeği Alt Boyut Puanları ve Aldatma Eğilimi Ölçek Puanı Arasındaki Korelasyon Katsayıları*

	Romantik Kıskançlık
Kopukluk ve Reddedilmişlik Alanı	.22*
Zedelenmiş Özerklik Alanı	.23*
Zedelenmiş Sınırlar Alanı	.20
Diğerleri Yönelimlilik Alanı	.08
Yüksek Standartlar ve Bastırılmışlık Alanı	.11

*p < 0,05, **p < 0,01

Tablo Ek 12.4. *Erkek Katılımcılarda Kopukluk ve Reddedilmişlik Şema Alanınının Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik Biçiminden Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları*

Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	T	P
Kopukluk ve Reddedilmişlik Şema Alanı	Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik	.32	.10	.09	.32	3.12	.002

Tablo Ek 12.5. *Erkek Katılımcılarda Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik Biçimi Kontrol Edildiğinde Aldatma Eğiliminin Kopukluk ve Reddedilmişlik Şema Alanından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları*

Analiz Aşaması	Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	T	P
1	Aldatma Eğilimi	Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik	.31	.10	.09	.31	3.01	.003

2	Aldatma Eğilimi	Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik	.33	.11	.09	.27	2.48	.015
		Kopukluk ve Reddedilmişlik Şema Alanı				.13	1.20	.234

Tablo Ek 12.6. *Erkek Katılımcılarda Zedelenmiş Özerklik Şema Alanınının Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik Biçiminden Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları*

Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	P
Zedelenmiş Özerklik Şema Alanı	Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik	.35	.13	.12	.35	3.49	.001

Tablo Ek 12.7. *Erkek Katılımcılarda Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik Biçimi Kontrol Edildiğinde Aldatma Eğiliminin Zedelenmiş Özerklik Şema Alanından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları*

Analiz Aşaması	Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	P
1	Aldatma Eğilimi	Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik	.31	.10	.09	.31	3.01	.003
2	Aldatma Eğilimi	Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik	.34	.11	.09	.26	2.38	.019
		Zedelenmiş Özerklik Şema Alanı				.14	1.25	.215

Tablo Ek 12.8. *Erkek Katılımcılarda Kopukluk ve Reddedilmişlik Şema Alanınının Kötümser/Endişeli Ebeveynlik Biçiminden Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları*

Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	P
Kopukluk ve Reddedilmişlik Şema Alanı	Kötümser/Endişeli Ebeveynlik	.36	.13	.12	.36	3.52	.001

Tablo Ek 13.9. *Erkek Katılımcılarda Kötümser/Endişeli Ebeveynlik Biçimi Kontrol Edildiğinde Aldatma Eğiliminin Kopukluk ve Reddedilmişlik Şema Alanından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları*

Analiz Aşaması	Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	P
1	Aldatma Eğilimi	Kötümser/Endişeli Ebeveynlik	.26	.07	.06	.26	2.50	.014
2	Aldatma Eğilimi	Kötümser/Endişeli Ebeveynlik	.29	.09	.06	.21	1.89	.062

Kopukluk ve Reddedilmişlik Şema Alanı	.14	1.26	.210

Tablo Ek 12.10. Erkek Katılımcılarda Zedelenmiş Özerklik Şema Alanınının Kötümser/Endişeli Ebeveynlik Biçiminden Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	P
Zedelenmiş Özerklik Şema Alanı	Kötümser/Endişeli Ebeveynlik	.39	.15	.14	.39	3.89	.000

Tablo Ek 12.11. Erkek Katılımcılarda Kötümser/Endişeli Ebeveynlik Biçimi Kontrol Edildiğinde Aldatma Eğiliminin Zedelenmiş Özerklik Şema Alanından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Analiz Aşaması	Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	P
1	Aldatma Eğilimi	Kötümser/Endişeli Ebeveynlik	.26	.07	.06	.26	2.50	.014
2	Aldatma Eğilimi	Kötümser/Endişeli Ebeveynlik	.30	.09	.07	.20	1.79	.077
		Zedelenmiş Özerklik Şema Alanı				.15	1.34	.185

Tablo Ek 12.12. Erkek Katılımcılarda Kopukluk ve Reddedilmişlik Şema Alanınının Aşırı İzin Verici/Sınırsız Ebeveynlik Biçiminden Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	P
Kopukluk ve Reddedilmişlik Şema Alanı	Cezalandırıcı Ebeveynlik	.33	.11	.10	.33	3.17	.002

Tablo Ek 12.13. Erkek Katılımcılarda Cezalandırıcı Ebeveynlik Biçimi Kontrol edildiğinde Aldatma Eğiliminin Kopukluk ve Reddedilmişlik Şema Alanından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Analiz Aşaması	Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	P
1	Aldatma Eğilimi	Cezalandırıcı Ebeveynlik	.32	.10	.09	.32	3.06	.003
2	Aldatma Eğilimi	Cezalandırıcı Ebeveynlik	.34	.11	.09	.27	2.52	.014
		Kopukluk ve Reddedilmişlik Şema Alanı				.13	1.17	.244

Tablo Ek 12.14. *Erkek Katılımcılarda Zedelenmiş Özerklik Şema Alanınının Cezalandırıcı Ebeveynlik Biçiminden Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları*

Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	P
Zedelenmiş Özerklik Şema Alanı	Cezalandırıcı Ebeveynlik	.36	.13	.12	.36	3.52	.001

Tablo Ek 12.15. *Erkek Katılımcılarda Cezalandırıcı Ebeveynlik Biçimi Kontrol Edildiğinde Aldatma Eğiliminin Zedelenmiş Özerklik Şema Alanından Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları*

Analiz Aşaması	Yordanan	Yordayıcı	R	R ²	Uyarlanmış R ²	β	t	P
1	Aldatma Eğilimi	Cezalandırıcı Ebeveynlik	.32	.10	.09	.32	3.06	.003
2	Aldatma Eğilimi	Cezalandırıcı Ebeveynlik	.34	.12	.09	.27	2.43	.017
		Zedelenmiş Özerklik Şema Alanı				.14	1.23	.223